A

1355

I

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARVM HVNGARICAE
MDCCCXXVI
1964
FOTO
NR

1

MTA KÖNYVTÁRA
KÉZIRATTÁR
AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

1893

KÉZIRATOK

FOLYTATÁS

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Budapest, 189 3 December 7

Elismerjük ezennel, hogy mai napon intézetünk pénztárába

Nagyrapi Szily Kálmánné —— által

3000 o. é. frt — kr., azaz: Háromezer pozon —

befizettetett és

a Magyar tudományos akadémia folyó —

számadása javára iratott.

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Jegyzet: Könyvkiadói adóslevél.

Franklin-Társulat nyomdája

Érk. 1893. decz. 7.

566.

MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS BETÜÖNTŐK
JÓTÉKONYSÁGI KÖRE.

Budapest, 1893 december eleje.

Mélyen tisztelt Uraságod!

Jótékonysági körünk iránt gyakorolt kegyes pártfogása arra bátorít bennünket, hogy ez évben is nagyhitűségéhez fordulva, árváinknak téli ruházára való költségekhez, kérjük ez ájra gyermekek karácsonyfájának felállításához pénzbeli, vagy más nemű (könyv, tanszer) kegyes adományát kérjük.

A magyar könyvnyomdászok saját nehéz munkájuk béréből megtakarított filléreikkel tartják fön Jótékonysági Körünket, segélyezvén özvegyeket, árvákat és beteg szaktársakat; de minthogy a rendelkezésükre álló összeg a várakozást 60-70-re felszaporodott árva gyermeknek téli ruhájára nem elegendő: a sajtóval közvetlenül érintkező nemes szivű emberbarátok kegyes támogatását és kérjük s reméljük, hogy korán elhunyt társaink árvái és özvegyei nevében kell emlékező szózatunk nem lesz eredménytelenül elhangzó.

E nemes czélra szánt adományokat a „Magyarországi könyvnyomdászok és betüöntők jótékonysági köré"-nek alólirott elnöke (könyvnyomdai igazgató az akadémia bérházában) veszi át s hálás köszönettel nyugtázza a könyvnyomdászok „Typographia" czimü szakközlönyében.

Magyarországi könyvnyomdászok és betüöntők jótékonysági köre. *

választmányának nevében

Tóth Sándor
jegyző.

Concha Károly
elnök.

Érk. 1893. decz. 9.

567.

Iroda. jegyzet

VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
MAGYAR KIR. MINISZTER

56,039. szám.

Méltóságos Báró és Elnök Úr!

Felkérem Méltóságodat, hogy a Jeszenák alap kamataiból 500 frt. erejéig vásárlandó és a f. tanév végén kiosztandó jutalomkönyvek jegyzékét összeállittatni és ide eljuttatni méltóztassék.—

Fogadja Méltóságod kiváló tisztelelem őszinte nyilvánítására.—

Budapesten, 1893. November 17. én

A miniszter meghagyásából:

dr. Ekmann cím.
miniszteri tanácsos.

Méltóságos

Báró Eötvös Loránd úrnak,
a magyar tud. akadémia elnökének.—

Érk. 1893. decz. 9.

568.

A múzeumok, könyvtárak s általában közművelődési czélra szolgáló nyilvános gyüjtemények tárgyában a magyar közművelődési és tudományos egyesületek országos értekezletet tartanak 1893. évi deczember hó 9-ikén szombaton d. u. 3 órakor Budapesten a lipót-utczai uj városház tanácskozó termében.

Az értekezletet egybehivó „Dunántúli Közművelődési Egyesület" nevében van szerencsénk tisztelettel felkérni, méltóztassék az értekezleten megjelenni s nagybecsü tanácsával és közreműködésével a hazafias ügyet előmozditani.

Budapet, 1893. deczember 1-én.

Kiváló tisztelettel

Porzsolt Kálmán
titkár

Szinnyei
elnök

A megjelenő urak fölkéretnek, hogy nevüket és lakásukat az értekezlet alatt följegyezni, s a följegyzést egyleti titkárunknak átadni szíveskedjenek, hogy a mozgalom további folyamáról vagy eredményéről esetleg értesíthetők legyenek.

A kik a megjelenésben akadályozva lennének, fölkéretnek, hogy nagybecsü véleményüket s esetleges indítványaikat irásban közöljék a D. K. E. titkárjával (Budapest, VIII. József-körut 5.), ki azokat az értekezleten be fogja mutatni.

Fritz Ármin Budapest, József-körut 13.

Érk. 1893. dec. 9.

569.

Országos értekezlet

a muzeumok, könytárak s általában közmüvelődési czélra szolgáló nyilvános gyüjtemények tárgyában

1893. decz. 9-ikén d. u. 3 órakor

Budapesten, a Lipót-utczai uj városház tanácstermében.

A Dunántúli Közművelődési Egyesület 1892. évi május hó 6-ikán tartott igazgató választmányi ülésén és 1892. évi május hó 12-ikén tartott közgyülésén kimondotta, hogy munkaprogrammjába fölveszi a közművelődési czélra szolgáló nyilvános gyüjtemények szaporitását s különösen a vármegyei s általában törvényhatósági muzeumok és könyvtárak létesitését s e czél elérése érdekében megkeresi a testvér közművelődési egyesületeket és esetleg föliratot intéz a kormányhoz vagy az országgyüléshez.

E határozatokból kifolyó kötelezettségénél fogva a Dunántúli Közművelődési Egyesület elnöksége a magyar közművelődési és tudományos egyesületeket 1893. decz. 9 d. u. 3 órára Budapestre (a lipót-utczai uj városház tanácstermében) országos értekezletre hivja egybe a közös akczió megbeszélése czéljából.

Ez értekezlet feladata lesz megbeszélni és megállapitani azokat a módokat és eszközöket, a melyeknek segitségével az ország egész területén s különösen a vidéken szaporithatók lennének a közművelődést előmozditó nyilvános gyűjtemények, tekintet nélkül ezeknek tudományos szakjellegére. Az eszmecsere körébe vonható tehát a vármegyei és városi könyvtárak s muzeumok, községi népkönyvtárak, fürdői-könyvtárak, casinoi könyvtárak, régiségtárak, képtárak, ethnographiai és természetrajzi gyüjtemények stb. szervezésének kérdése, főként abból a szempontból, mennyiben létesithetők ezek a társadalmi erők fölhasználásával.

E czélok elérésére az értekezlet a külömböző testületek által külömböző időközökben eddig meginditott mozgalmakat felujitani s az azokban közreműködött testületeket és egyéneket közös akczióra egyesiteni kivánja.

A D. K. E. nem kivánja az értekezlet tanácskozását korlátozni s csupán a következő *inditványokkal* óhajt föllépni:

1) mondja ki az országos értekezlet, hogy a közművelődést czélozó nyilvános gyüjtemények szaporitását s a meglevőknek gyarapitását szükségesnek tartja; e czélból

2) intézzen az értekezlet az országgyüléshez és a kormányhoz feliratokat, melyekben

a) a régészeti leleteknek elavult rendeletek által rosszul szabályozott ügyét törvényhozási uton rendeztetni kéri, biztositván a nemzeti muzeumnak s esetleg a helyi muzeumnak előjogát azokra vonatkozólag

b) a nyomtatványok köteles példányainak kiszolgáltatására vonatkozólag törvényhozási intézkedést kér, olyképen, hogy a nemzeti muzeumnak és a helyi hatóságnak szánt példányok be nem szolgáltatása pénzbirsággal legyen sujtható s a beszolgáltatandó nyomtatvány elküldésére portomentesség engedélyeztessék;

c) az országos muzeum-felügyelő állásának rendszeresitését s kellő hatáskörrel ellátását kéri;

d) a közigazgatás reformjánál a törvényhatósági levéltárnoki állások fenntartását kéri, miután a levéltárak kell, hogy a jövőben létesitendő törvényhatósági muzeumok magváúl szolgáljanak;

e) időközönként könyvtárnoki tanfolyamok rendezését kéri

f) gondos és szigoru ellenőrzést kér arra nézve, hogy az iskolai könyvtárak czéljaira beszedett pénzek csakugyan e czélra fordittassanak.

3) intézzen emlékiratokat az ország törvényhatóságaihoz, melyekben ezeket fölkéri, hogy

a) a nyomtatványoknak hozzájuk érkező köteles példányait egyelőre levéltárnokuk által a levéltárban megőriztessék,

b) igy ingyen keletkezendő könyvtáruk gyarapitására költségvetésökbe évenként egy bizonyos összeget vegyenek föl,

c) területükön a régészeti kutatásokat mozditsák elő, a régészeti leletek elkallódását igyekezzenek megakadályozni, a multjokra vonatkozó ereklyéket gyüjtsék össze s őrizzék meg; szóval vessék meg a törvényhatósági muzeum alapját; esetleg ha már területükön valamely hatósági vagy testületi muzeum létezik, ezzel kapcsolják össze a törvényhatósági gyüjteményeket.

4) e feliratok és memorandumok szövegezése és elküldése czéljából s esetleg az országos értekezlet egyéb határozatainak végrehajtására küldjön ki saját kebeléből egy *„országos muzeum- és könyvtár-bizottság“*-ot azzal a felhatalmazással, hogy ez önmagát kiegészitheti.

Ez *inditványoknak kibővitését* vagy *szaporitását* a D. K. E. köszönettel fogadja s kéri az inditványozókat, hogy javaslataikat *irásban* nyujtsák be az országos értekezleten.

Fritz Ármin Budapest, József-körut 13.

nálatra f. alá zártan csatolom, egyszersmind fel-
kérem Méltóságodat., szíveskedjék ezen tudományos
és gyakorlati czélú állomast, saját hatáskörében be-
cses támogatásában részesíteni. =

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1893. évi november 25-én

G. Ábrahám

Erk. 1803. decr. 9.

570.

4

A magyar Ornithologiai Központ feladata és szervezete.

1., A vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter, az 1893. évi május hó 20-án 13036. sz. alatt kelt rendeletével a magyar nemzeti Museum kebelében „A magyarországi ornithologiai megfigyelő állomások központi hivatala" rövidített elnevezéssel Ornithologiai Központ - czímmel irodát állított, melynek

A.) feladata:

2. Első sorban az 1891-dik évi II. nemzetközi ornithologiai congressus alkalmából létrejött alapon folytatni a madárvonulás megfigyelését; szervezni a megfigyelő hálózatot s ellenőrzést gyakorolni a megfigyelések pontjaiban.

3. Feldolgozni a megfelelő alakban közzétenni a vonulási megfigyeléseket akként, hogy ennek a külföld is hasznát vehesse.

4., Szakszerű véleményt adni madarakról az ornithologiai kérdésekről, a melyek akár gazdasági gyakorlati - tekintetben felmerülnek.

5., Közvetlen kutatások eszközlése és illetőleg intézése útján összeszedni a magyar terület Ornithographiájának anyagát.

6., Szakfolyóiratában foglalkoztatni szakembereit, a külföldet tájékoztatni az ornithologia minden

tudomány-ág itteni állásáról s csere útján szakkönyv-
tárt létesíteni.

7.) A madárvonulás tünetének megfejtése nemzet-
közi feladat, s az illető munkálatok ennélfogva nemzet-
közi congressusokon tárgyalandók lévén, ezen tárgyalások-
hoz magyar részről az anyagot és képviseletet szolgáltatni.

8.) A megfigyelések és ornithographiai vizsgálatok
útján összeszerzett anyaggal, közintézeteink, - első sor-
ban a magyar nemz. Múzeum gyüjteménytárait
gyarapítani.

B.) Szervezete.

9.) Az Ornithologiai Központ, a szükséges önál-
lósággal bír ugyan; de a magyar nemzeti Múzeum
állattári osztályával szerves kapcsolatban áll, melynek
gyüjteménytárát és szakkönyvtárát használja s illetőleg
a maga részéről gyarapítja.

10.) Szakkérdésekben az O. K. önállóan levelez s
közvetlen kezelése alatt csak azt az irodalmat tartja
meg, amely a madárvonulással foglalkozik.

11.) Az O. K. szakmunkák végzésére, a m. nemz.
Múzeum-laboratoriumait is mindenkor igénybe veheti; -

12.) Megfigyeléseit az Ornithologiai Központ a
külföldre is hozzáférhető módon teszi közzé.

13.) Az ornithologiai Központ személyzete egyelőre:
A főnök.
Egy assistens.
Egy szolga.

14.) A főnök képviseli az Ornithologiai Központot

/.

hatóságokkal s magánosokkal szemben, ő vezeti és irá-
nyítja annak tudományos működését, az assistenst és
a szolgát, amennyiben ezen állomások végleges nem
szerveztetnek, a vallás- és közokt. m. kir. miniszterhez
utólag teendő jelentés mellett ő alkalmazza. Őrködik
a felett, hogy az Ornithologiai Központban egyáltalán
a nemz. Museumra kötelező házi rend és fegyelem
fentartassék.

15., Az assistens, ki lehetőleg a tanári pályára
készülő bölcsészettan-hallgatók sorából választandó,
a főnökkel szemben köteles engedelmességgel s tiszte-
lettel tartozik, s hivatali működésében a főnöktől vett
utasítás szerint jár el.

16., A szolga az O. K. helyiségeit tisztán tar-
tani, fűteni s világítani s mindenben a főnök uta-
sítása szerint eljárni s illetőleg az O. K. tisztviselői
személyzetének szolgálatára lenni tartozik.

17., Az Ornithologiai Központ pénzeit a ma-
gyar nemzeti Museum pénztára kezeli, s azokról
külön naplószerű számadást visz.

A museumi pénztár az O. K. számára, czélra
szabályszerűen bélyegelt és a főnök által láttamozott
nyugtákat érvényesít.

18., Az Ornithologiai Központ működéséről, an-
nak főnöke évenként tesz jelentést a vallás és közok-
m. kir. miniszterhez. —

A MAGYARORSZÁGI ORNITHOLOGIAI MEGFIGYELŐ ÁLLOMÁSOK
KÖZPONTI HIVATALA

Bureau Central
pour les
OBSERVATIONS ORNITHOLOGIQUES
en Hongrie.

*

HUNGARIAN CENTRAL BUREAU
for
ORNITHOLOGICAL OBSERVATIONS.

*

Ungarisches Central-Bureau
für ornithologische Beobachtungen.

*

BUDAPEST,
NATIONAL-MUSEUM.

38/93.

Budapest, 1893 December 7.

NEMZETI MUZEUM.

Nagyságos Főtitkár Úr!

Vegye Nagyságod tudomásul, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minister Ő Nagyméltósága f. é. november hó 25-én kelt 30.071 számú leiratával tisztelettel alulírottat a „Magyar Ornithológiai Központ" szervezésével és vezetésével megbízni és tiszteletbeli főnöki minőségben alkalmazni méltóztatott s hogy az intézet munkálkodását már meg is kezdte.

Midőn ezt tisztelettel jelentem, egyben arra kérem Nagyságodat, engedje meg, hogy az intézet első érte-

sítvényét 20 példányban mellékelhessem.

Igen nagy köszönettel veszem, ha Nagyságod indítva érezné magát, hogy az intézet megnyitását s első első értesítvényének főbb tartalmát a magy. tud. Akadémia értesítőjében a tudományos körökkel hírül adassa.

Igaz tisztelettel vagyok Nagyságod

igaz híve

Herman Ottó

tiszt. főorv.

Nagyságos Szily Kálmán úrnak
a m. kir. Tud. Akadémia főtitkárának

Helyben.

Érk. 1893. dec. 9.

571.

A MAGYARORSZÁGI ORNITHOLOGIAI MEGFIGYELŐ ÁLLOMÁSOK KÖZPONTI HIVATALA

Bureau Central
pour les
OBSERVATIONS ORNITHOLOGIQUES
en Hongrie.

*

HUNGARIAN CENTRAL BUREAU
for
ORNITHOLOGICAL OBSERVATIONS.

*

Ungarisches Central-Bureau
für ornithologische Beobachtungen.

*

BUDAPEST,
NATIONAL-MUSEUM.

Budapest, 1893 november hóban.

NEMZETI MUZEUM.

A nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi minister 1893. évi május hó 20-án kelt 15036. számu rendeletével, a II. nemzetközi madártani congressusból kifolyólag, egy magyar ornithologiai központ állittatott föl, melynek szervezésével és egyelőre vezetésével is tisztelettel alulirott van megbizva.

Az immár a m. Nemzeti Muzeumban elhelyezett intézet 1894. évi január elején a megfigyelő-hálózat berendezésével kezdi meg működését.

Vállalkozik első sorban a madarak tavaszi és őszi vonulására tartozó, bármely korból és területről származó adatoknak összegyüjtésére, közrebocsátására, majdan összefoglaló földolgozására. E végből lehetőleg még az 1894. év első felében folyóiratot indit, mely a fölgyülekező anyaghoz képest időközönként fog megjelenni, s melynek tervezete és föltételei 1894 január hó folyamán adatnak ki. Az intézet az adatokat már most is elfogadja.

Az intézet készségesen szolgál fölvilágositással a madártant érdeklő kérdésekben s hogy hasznos föladatának megfelelhessen, tisztelettel kéri az illetékes körök és szakférfiak jóindulatu figyelmét és támogatását.

Herman Ottó

országgyülési képviselő,
mint a magyar ornith. központ tb. főnöke.

Franklin Társulat nyomdája

56088 szám.
92

Méltóságos Báró Elnök Úr!

A II. nemzetközi ornithologiai congressus több határozatának foganatosítását, a magyar természettudósokra vártván: megbízásom a magyar természettudományi társulatot, hogy a még befejtes kezekben nem lévő munkálatok feldolgozása iránt saját kebelében intézkedjék és ezen ügyben tegyen hozzám jelentést.

A nevezett társulat a részletes munkaterv vel hozzám beterjesztvén, három részletben tárgyalja a tennivalókat és a munkálatok módozatait.-

A I. a madarak költözködésének megfigyeléséről szól, teljes részletességgel, kiterjeszkedik az anyag gyűjtésére és annak módozataira.

A II. a madártelepek térképezésére vonatkozik, a III munkatervezet pedig, a madártelepek felvételére és kimutatására szolgáló utasításokat tartalmazza.

Méltóságos Báró Eötvös Loránd úrnak,
a magyar tudományos academia elnökének.

B.

Ezen munkálat vezetése és a begyülendő anyag feldolgozása tíz egymásután következő éven át, az általam szervezett s a magyar nemzeti museummal kapcsolatos ornithologiai központtal bíraltatnék. Minthogy azonban ezen közérdekű tudományos munkálatok, hogy eredményesek legyenek legalább is 10 évi folytonos működést, és tetemesebb költséget igényelnek,

Felkérem Méltóságodat méltóztassék lehetőleg sürgősen nyilatkozni arra nézve, vajjon a madarak költözködésének megfigyelésére szükséges évi 3750 frt költségből évi 500 frtnyi hozzájárulási összeget hajlandó volna-e a magyar tudományos akadémia 10 egymásután következő évre a jövő 1894-évtől kezdve el-vállalni. —

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapesten, 1893-ik november 25-én

Gr. Chorinsky

Érk. 1893. decz. 9.

572.

Hamburg 1893 dec 4

Mélyen tisztelt Hagyságos Úr!

Szerény Birtokaimból ma intézet egy szállítmányt amnak indítottam, de aggodalom fogta el lelkemet, hogy ez előtt két héttel küldöttem 1½ Zöcen átvételéről sem a főtiltkári hivatal, tól, sem Hagyságodtól nem vóltam szerencsés pár sort hogy. latni, mert ha a postán el téveds vólna, azt én tekint. ve érvényesnek - utáin nem tudnám postáin soha, arért alázatos tiszteletteel kérem Hagyságodat legyen legyes é so. rain vétele utáin megnyugtatni, - hogy szerény kérésem. beues kereiher eljutott, mert ha el téveds a postán akkor reclamálnom. kell.

Ezek után Mély tisztelettel maradtam.

alázatos szolgája
Dobay Károly

Érk. 1893. decz. 9.

573.

BELVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST, KORONAHERCZEG-UTCZA 3. SZ.

360 szám.

Budapest, 1893 December 1-én

A Jókai-jubileum bizottságának

Budapesten.

Ezennel értesitjük, hogy a mai napon a Magyar Tudományos Akadémia – o. é. frtot 200.– azaz Kettőszáz – forintot fizetett le pénztárunknál Jókai Mór összes művei egy példányának előfizetési ára fejében.

Teljes tisztelettel

Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság.

PÉNZTÁR

Ernyey

Mór

Y OPSZÍGGYŐLÉSI ÉRTESÍTŐ KÖ- ÉS KÖNYVTOMDÁJA RÉSZV.-TÁRS. BUDAPEST 5750

Érk. 1893. decz. 9.

575.

A pénztárba beszállítunk:

KK V.	1.800
Eladott Könyvek	1.200.
összesen	3.000 fl tot.

Szily

570

893.

Mélyen tisztelt Főtitkár Úr!

Elragadtatással olvastam egy akadémia tagjai barátom-
nál, Ti az Akadémiának múlt hó 26-án tartott
összes ülésén jelen volt, akon. levelét, melyben
értesítit: „miképp a Főtitkári Szék által reá
tett - az Ő munkálatai - bemutatván, meleg
szavakkal fejezte ki örömét, hogy az akadé-
mia feladatának az országgyűlési em-
lékek megmentése tárgyában lett némi si-
kere, s e siker Érdemének köszöni - és volta-
képi arán harafiságaért, áldozatkészségé-
ért is tudományszeretetéért az Akadémia
legbensőbb hálájának is kifejezésében Ti-
fejezését iratkozta. A mindkét barát-
mának, Fontos ajánlat ajánlatára is mennyire közben és
ajánló levelem felolvasása után a kon-
ülés alatt kifáradtan akadémikusok
minnyi felvilágosítva a hallgatóság ajánlat
kajos ajánlat, ülésében közölt Ti.: -

Mélyen

Mélyen tisztelt Uram! Nem tehetek róla,
hogy önkénytelenül visszaemlékezem kálvária
szenvedésére, hogy Ön nekem az utolsó
kenyérfalatomat, az utolsó ruhadarabomat
az erkölcsi jutalmon – mely többet ér ennél
minden földi kincsnél – azon szerény
tisztelettel ajánlom, melyet annyi
éven keresztül folytonosan tanúsítok, hogy
legelső tanítványa intézetünknek magam-
tól értetődő örömével vegyek részt.

Fogadja legbensőbb tiszteletem jóra
való hálás köszönetemet egy jó indulatú
nemes lelkének, mint a milyen önöké az és
kifejezni igyekezem, mert jól tudom az ön
emberek, ha magas fokú évek tanulmányai a
vállalon eszközölte munkája oly magas
jutalmát élvezi mélyen egyetértek.

Tisztelem, hogy a még általa keresztül
nem vitt konfirmációs ruhákban még tovább is jó
indulatában, akik maradok

igaz tisztelője
Tóvári Ferenc

Hódmező Vásárhely 1893. dec. 15.

egyházi énekvezető és tanító

Oh, de boczáman meg Kedves Nagyságos Uram,
most jön eszembe, hogy (Orsik a mi journalis-
tánk hogy meg gyanúsítolták engem akala-
démiai ülésről nem kapni sudolíbájaibe
Rólek el kerelkedalo Gyöngyeik a mási
Jáborok, pedig bőlcs tanácsára mind
a hat magyar lapnak tudósítójának
személyesen adtam át egy egy példánya.
Tehát Előtted van a mi, vagyis volt
a neven. Vagy látszik egyiken még
felelkezésről róla; a cal ak. Egyesület
volt ak, mely minden magyar nagy ügy
kitűnő ismerőit tartotta róla. a Begnyitó
lap dec. 8án rövid jelentése. a Budapesti
Hírlap is igen rövid jött.-

Az akadémiai ülésről pedig egyedül
a Pester Lloyd: adott bár rövid szavakba
kivalót összesen. Die Widmung der Frank-tükör
von Gróf vay Jábor — Kovács KK — wird
Dank angenommen". Ezen lap szakértő ügyek
i adtam egy példányt mert Minna fő kalapos
Dr. Falk Miksa barátiság körében meg április
közepeig Münchenben tartózkodik; a Lapot Javaslat ké-
sőnek megküldeje.

Legbensőbb tisztelője

Kovács Gerzson

Erk. 1869. decr. 18.

580.

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Budapest, 189 3 December 12

Elismerjük ezennel, hogy mai napon intézetünk pénztárába

Nagyrago Szily Kálmán ur ——— által

100 o. é. frt — kr., azaz: Száz forint ———

——— befizettetett és

a Magy. tudományos akadémia folyó

számadása javára iratott.

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Jegyzet

Történelmi bizottság Nagy Iparos

Nyomtatványminta 84.

Franklin-Társulat nyomdája

Érk. 1893. decz. 16.

581.

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Budapest, 1893. December 16

Elismerjük ezennel, hogy mai napon intézetünk pénztárába

Nagyságos Szily Kálmán úr ——— által

3000 o. é. frt — kr., azaz: Háromezer ———

——— befizettetett és

. Magyar Tudományos Akadémia javára ———

számadása javára iratott.

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Kálmán Jegyző

1800 Könyvkiadó alap

1205 Elad. könyv.

Nyomtatványminta 84.

Franklin-Társulat nyomdája

Érk. 1893. decz. 18.

582.

Kimutatás

az 1893-iki deficit fedezésének módozatairól.

Az ország „Államösszes" szükségét az egyes czímeknél felszámított összegek:

1. Az „Építészeti"-re felmerült 2700 forintból

megmaradt: 122.18

(E tárgyban tanácskozás a közmunka könyvére
folyóvizszabályozásból kiutalandó 671 fl. 72 kr. is)

2. Az „Athenaeum" 2500 frt dotációjából

megmaradt. 227.05.

3. A „könyvtárak" 100 frt tervbe vett uj

alkalmazásból ... 100

összesen: 951 frt 23.

Az ország fedezetének a közösügyi előirányzat

831 forintja kiadási oldalán.

Kgy. Ügyk. dec. 16

Tanácsunk
nevében:
polgármester.

Érk. 1893. decz. 18.

583.

II osztály

Költség-előirányzat

1894-re

és

Kimutatás az 1893-iki

költségvetés felhasználá-

sáról.

A ~~magyar tudományos Akadémiának statisztikai~~ és Nemzetgazdasági bizottságának ~~költségvetése~~ költségvetése

~~1894. évre előirányozva~~:

34	A „Nemzetgazdasági Szemle" és a „Megyei monografiák" segélye	2.440 frt —
35	A „Közgazdasági és statisztikai Évkönyv" segélye	700 „ —
36	A „Nemzetgazdasági Írók Tára" segélye	400 „ —
37	Régi magyar nemzetgazdasági írók műveinek magyar nyelven való kiadására	600 „ —
38	Előadó tiszteletdíja	400 „ —
39	Apró kiadások	60 „ —
40	Mult évről fenmaradt munkálatokra	400 „ —
	~~Összesen~~	5.000 frt —

44.135 frt 60 kr

(Folytatása 3-ad hátlapján.)

A termelőszövetkezeti
bizottság költség-elő-
irányzata 1954-re

/ Tervezet /

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

III

A III. osztály és bizottságai költségvetése 1894-re.

(Rendeskezésre áll. az idei javadalomból 16.000 frt, a tavali maradékból 416 frt 85 kr, összesen 16416 frt 85 kr.)

Az osztály munkálatoira:

1.	"Math. és Term. Értesítő"-re	2.000 frt-kr.
2.	Értekezésekre	2.200 "
3.	Emlékbeszédekre s apró kiadásokra	300 "
4.	Heller: „A physika története"	300 "
5.	Chyzer: Arachneae Hungariae II.	2.000 "
6.	Bolyai: Tentamenekiadására	400 "
7.	Math. s Physikai társulat segélye	500 "
8.	Erdélyi Term. tud. Egylet segélye	200 "
9.	Orvosi Archivum segélye	600 "
10.	Tavalról maradt munkálatokra	403 frt 08 kr.

89 03 / 08 kr

Math. és Term. tud. Bizottság

11.	Tudományos munkálatok segélyezése:	3.000
12.	Nyomdai költségekre	1.400
13.	Előadó tiszteletdíja	400
14	Tavalról fizetetlen maradt díjakra	200

5.000

Hadtudományi bizottság

15. Hadtörténelmi Köplemények s Egélyére és hadtörténelmi munkák kiadására 2113.77
16. Előadó tiszteletdíja 400

2513.77

16416 fr 85.

A 9. ponthoz. – E tétel új. A "Magyar Orvosi Archivum" megára vállalja a kötelezettséget, hogy az orvosi értekezéseket, melyek az Akadémiához, főleg fiatalabb szerzőktől, jelentékeny számban ~~[illegible]~~ nyujtatnak be, átvezi kiadás végett. Az osztály az egyneműdolgozatoknak egy helyen való kiadását vzélszerűnek tartja s e tekintetből a tételt elfogadta.

7 (Rendeltetésre alk. az idei pénzalapból 29.000 ft, az orsz. Rózsfai és Embleum-Társulat elő fizetéséből az Arch. Ért.re 675 ft, a tavali maradékból 12983 ft 56 kr, a Történelmi Bizottság számadásának a millenniumi kiadványra előlegzett tőkéjéből 348 ft 48 kr., összesen: 43007 ft 04 kr).

C 1

A II osztály ő bizottsága költségvetése
1894-re.

Költségvetésének 1894-re

F

(VIII.)

Az osztály munkálataira:

1. Ásatásokra, emlékbecsesítésre . .	2700.
2. Az „Athenaeum" kiadására . .	1500.
3. A „Hunyadiak kora" folytatására	1000.
4. A „Philos. Írók Tára" szerkesztésére . .	400.
5. Hampel József: „A nép vándorlási kor emlékei Magyarhonban" című munkájának kiadására . .	900.
6. Az „Archaeol. Közlemények" Közlöny „Régi Magyar Könyvtára" „II-ik kötetének szerkesztésére . . .	500.
Összesen:	7000.

Az osztály munkálataira:

7. A „Corpus Nummorum" megkezdésére	500.

2

8. A „Magyar Paedagogia“ czéhre ... 300 ft
9. Mult évi maradékokra ... 151 ft 23.

Összesen 8 951 ft 23.

Az elnöki ezen kiegészítő indítvány 8951 ft 23.

— . —

Az 1—4 pont alatti tételek mind rójtak nem foglalnak indokolásra.

Az 5. ponthoz. Hazánk nagyváradkörnyéki emlékei az ásatások szakirodalmában igen jelentős szerepre vannak hivatva, és fontosságuknál fogva idő előtt külföldi tudósok is tömegesen voltak felismerni. Ezen emlékek összegyűjtése és tudományos feldolgozása tehát elsőrendű érdekünk kívánja.

A 6. ponthoz. E tétele az „Archaeologiai Bizottság“ működése mellett az alakítás, hogy a megfelelő „műemlékeket a magyar népénél is elismerjék.

Budapest 1893 dec. 10

Tanácsunk
alakítás végett.

A FRANKLIN-TÁRSULAT IGAZGATÓSÁGA, TISZTVISELŐI ÉS ÖSSZES SZEMÉLYZETE mély fájdalommal jelentik, hogy

JURANY VILMOS ÚR

A FRANKLIN-TÁRSULATNAK MEGALAPITÁSA ÓTA VEZÉRIGAZGATÓJA,

rövid szenvedés után, folyó hó 20-án délutáni 2 órakor meghalt.

Elhunyta nem csak családjára és barátaira, hanem a Franklin-Társulatra nézve is pótolhatatlan veszteség, mert feddhetetlen jelleménél és nagy műveltségénél fogva, évtizedeken át, épen oly híven szolgálta a társulat, mint az irodalom érdekeit.

A megboldogultnak hült tetemei folyó hó 22-én délután 3 órakor fognak a halottas-házban (I. Karácsonyi-utcza 10) a ref. egyház szertartása szerint megáldatni s a németvölgyi temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

Budapest, 1893. évi deczember hó 21-én.

BÉKE HAMVAIRA ÉS ÁLDÁS EMLÉKÉRE!

Franklin-Társulat nyomdája.

Érk. 1893. decz. 27.

595.

T.

M. Indom. Akadémia

Helyben

3

A ~~M. Tud. Akadémiai~~ Történelmi Bizottság
~~jószolg. költségvetése az 1894. évre~~

A. Bevétel.

1.	Évi rendes dotátio	11.000 frt —
2.	A Flór-féle alapítvány Kamatja	400 „
3.	A Millenniumi mű részére előlegezett kiadások megtérítése	348 „ 48 kr.
	Összesen	11.748 „ 48 „

B. Kiadás.

10	Szilágyi S. Erdélyi Országgyülési Emlékek XVII. Kötet.	1300 frt —
11.	Anjoukori Okmánytár VII. Köt. előkészítése	200 „ —
12.	Hunyadiak Kora (A földrajzi rész I. kötete) Utazási átalány 200 frt. Nyomda 1500 frt	1700 „ —
13.	Thaly K. A gr. Bercsényi család Tört. II. Köt. megkezdése	500 „ —
14.	Kolosvári-Óvári. Corpus Statutorum. II. Köt. megkezdése	500 „ —
15.	Óvári Lipót. A Tört. bizottság másolatgyüjteményének ismertetése II. füz.	500 „ —
16.	Fraknói V. A magyar Király Kegyúri joga I. Köt.	1400 „ —
17.	Thallóczy L. A Blagaj-család Oklevéltára	1000 „ —
18	Dr. Király János. Pozsony város joga a Középkorban	1100 „ —
19.	Thallóczy L. Oklevéltár Bosnia és Hervzegovina történetéhez I. Köt. megkezdése	800 „ —
20.	Thaly K. Kőszeghy Pál történelmi énekének Kiadása (A Flór-féle alapból) 400 frt —	1000 „ —
21.	A Tört. Tár 1894. évi folyamának Kiadása	1000 „ —
22	A Tört. Életrajzok 1894. évi segélye	500 „ —
23	Másolásokra	350 „ —
24.	Előadói tiszteletdija	400 „ —
25	Bizottsági apróbb Kiadásokra	98 „ 48 kr.
26.	Tavalról maradt munkálatokra:	~~Összesen 11.748. 48.~~ 3905. 89.
		15.654 frt 37 kr.

6

Az 5 ponthoz. Hazánk népvándorlás kori emlékei az általános szakirodalom-
ban igen jelentős szerepre vannak hivatva, ej fontos tényezőket ill jórt kül földi ha-
sonlatokkal is könyelmi szakaszokat ismerni. Ezen emlékek összegyűjtése ej tudományos fel-
dolgozása tehát elsőrendű érdekeink közé tartozik.

A 6. ponthoz. E tétele az Irodalomtörténeti Bizottság közlésére került föl
az osztály, hogy a megfontolás mű megjelenését a maga részéről is előmozdítsa.

Országos Levéltár.

A 10. ponthoz. Az Erdélyi Országgyűlési Emlékek XVII. Kötete
mintegy 30 nyomt. ívnyi terjedelemben az
1679–1682. évek országgyűlési irományait fogja
magába foglalni.

A 11. ponthoz. Az Anjoukori Okmánytár VII. Kötete, mely 1362.
évtől kezdve fog tartalmilag nagy érdekű okleve-
ket közölni, az év folyamán előreláthatólag nem
fog sajtó alól kikerülni, ezért csak a Kötet elő-
készítésére volt némi költség felveendő.

A 12. pontho[illegible]: Az osztály határozata értelmében a mű nyomdai
költségeit és a kutatásokra szükséges átalányt a
Tört. Bizottság fedezi. A sajtó alatt lévő Kötet,
mely a déli és dunántúli megyék földrajzát
adja, mintegy 50 nyomt. ívnyi lesz.

A 13. pontho[illegible]: A gr. Bercsényi család történetének IV. Kötete a nagy
szerepet vitt család történetét az 1711. évig fogja
feldolgozni. Előreláthatólag az 1894. év folyamán
még nem jelenik meg.

A 14. pontho[illegible]: A Corpus Statutorum IV. Kötete az ország nyugati
és éjszaki törvényhatóságainak régi jogszabályait fogja
közölni. A Kötet megjelenése az 1894. év első
felére várható.

A 15. pontho[illegible]: A bizottság nagybecsű másolatgyűjteményének
ismertetéséről kiadandó II-ik füzet az 1526–
1599. évek érdekesebb másolatait fogja tar-
talmilag ismertetni.

A 16. pontho[illegible]: Fraknói Vilmos művének I. Kötete a királyi
Kegyúri jog fejlődésének történetét világítja meg
az 1000–1526. időszakban, ismeretlen, főbbára
vonnai és olaszországi kiadatlan levéltári anyag
alapján.

A 17. pontho[illegible]: A Blagaj családnak a közlő által felfedezett
levéltára összefüggő tartalmával 1217. évtől kezdve
ország déli részének, a régi Horvátországnak
történetére élénk világot vet.

A 18. pontho[illegible]: A városi jog középkori állapotára nézve szá-
mos új adat Pozsony városa levéltárából
állott a szerző rendelkezésére, mely jogtörténe-
tünk e terét új világításba helyezi.

7

A 19. pon[illegible]

A 20. p[illegible]

A [illegible]
(1891 –
független
Előzetes
ez évi 2
mennyi
fölhat
A 3
lecsapó
gazdasá
anyag

I.

A 19. fonthoz. Az évek hosszú során át gyűjtött történelmi adatoknak bősége miatt a három kötetre tervezett forrásmű Bosznia és Hercegovina, Sz. István Koronája e két tartományának történetét világítja meg. A kiadvány a cs. és kir. közös pénzügyminisztérium közreműködésével jelenik meg.

A 20. fonthoz. A kiadvány Kőszeghi Pálnak Bercsényi Miklós Csáky Krisztinával kötött házasságára írt költeményét tartalmazza. A történeti vonatkozásokban gazdag költemény egy kézirati példánya a varsói gr. Krasinski-könyvtárban maradt fenn; a kiadás e kéziratból történik. Közzétételére a bizottság a Flór-alapítvány 1894. évi kamatait fordítja.

A közzétételek évről évre ismétlődnek, indokolatlan költségtöbblet nélkül.

Budapesten, 1895. évi [illegible] hó 15-én.

Dr. Fraknói Vilmos
bizottsági elnök

Dr. Jakab Elek
bizottsági előadó

A 32. és 33. fonthoz. – A magyarországi műemlékek kiadásáról (1891–93) szóló és eddig felgyülemlett 7200 forint felett a bizottság nem rendelkezik függetlenül s így ennek összegében tartására (a Kallai-dóm monográfiájának közzétételének céljából) kénytelen beleegyezni. Az országos műemléki bizottság ez évi 2500 forintnyi javadalmát, e bizottság beleegyezésével, a Tárai S. F. műemlékes dombormüves díszkapuról megfelelő közzétételére kívánja fölhasználni.

A 37. fonthoz. – A régi m. közjogtörténeti írók magyar nyelvű kiadása nem egyszer kegyeleti tárgy is, hanem hozzájárulás a gazdasági és művelődési történetünk feltételeihez a legbecsesebb anyag összehordása által.

A törvényhatósági bizottsági

Kőbányai-elöljáróságra

1894-re.

/ Tervezet /

Az I. osztály és bizottságai Költségvetése 1894-re.

Pest

(Rendelkezésre áll az idei irodalomtól 15.000 ft, a tavali maradékból 104 ft 52 kr., össz. 15.104 ft 52 kr.)

a ~~M. Tud. Akadémia~~ I. osztálya 1893. december 28-án tartott ülés jegyzőkönyvéből.

58.) Elrendeltetik az osztályt és bizottságokat illető Költségvetési előterjesztések az 1894. évre s az I. osztály és bizottságainak Költségvetése az 1894. évre a következőkben állapíttatik meg.

Az osztály munkálataira:

1. Nyelv- és széptudományi értekezésekre	800 ft.
2. A class. philologiai encyclopaedia segélye	500. —
3. Simonyi Zs. Határozók III. Kötetére . . .	350. —
4. A magyar Néprajzi Társaság segélye . . .	300. —
	1950 ft

Nyelvtud. Bizottság munkálataira

1.) A Nyelvtudományi Közlemények-re	1230 ft —
2. Munkácsi B. Vogul gyüjteménye III. Kötetére . .	1107 „ 18 kr
3. Munkácsi Votják szótárának 4. füzetére . .	500 „ —
4. Halász I. Lapp gyüjtemény IV. Kötetére . .	362 „ 82 „
5. A népszerü nyelvemlékgyüjteményhez járulék . .	300 „ —
6. A Tájszótár négy füzetéhez „ . .	200 „ —
7. A „Nyelvőr" segélye	1500 „ —
8. Előadói tiszteletdij	400 „ —
	5600 ft

Az Irodalomtört. Bizottság munkálataira

1.) Az Irodalomtört. Közleményekre	2208 ft
2. Szabó Károly Bibliographiája III. Kötetére . .	500 „
3. A Régi Magyar Költők Tára VII. VIII. „ . . .	480 „
4. Pécsy Simon Psaltoriuma befejezésére, a Sermones Dominicales és Pap Bertalan Horvát István életrajza cimü munkájára	500 „ —
5. Az előadó tiszteletdija	400 „ —
	4088 ft —

„A 4.

(Az ott…
bemutatva…
tárgya s.c…

Ifft. M. Class.-philologia Bizottság

1. Herodotus II és III. kötetének bilinguis kiadásának
   történtére . . . . . 896 ft 72 kr
2. A Demosthenes-kötet költségeire . . 603 „ 80 „
3. Az Egyetemes philol. Közlöny segélye . 1000 „ —
4. A Festus-codexnek Vápolyban készült
   lefényképezése . . . . . 197 „ —
5. A magyarországi latinság fóltárának
   előmunkálataira . . . . . 300 „ —
6. „ Bírálatokra . . . . . 69 „ —
7. Az elnöki tiszteletdíja . . . . . 400 „ —

3466 ft 72 kr.

Összesen: 15104 ft 52 kr.

Az így megállapított Költségvetés, melyben a maradék 104 ft 52 kr a classica-philologiai-bizottság Költségvetéséhez csatoltatott, az elnökség utján az őszi ülés elébe terjesztetik s egyszersmind elhatároztatik, hogy az év végén a maradék költségek a Class.-philologiai bizottság kiányainak fedezésére fognak fordíttatni.

59.) Olvastatik a Karinszky-bizottság jelentése a költségvetése, mely az irodalomtörténeti-bizottság f. évi november 17. én tartott ülésében elfogadtatott, a kért összeg 1734 frtot tesz.

Pártolólag terjesztetik föl az elnökséghez.

60.) Indítványoztatik, hogy a „Magyar írók Életrajza" cimü vállalatra valamivel nagyobb összeg vétessék föl a jövő évre a munka gyorsabb megjelenése végett.

Az indítvány elfogadtatván, pártolólag terjesztetik föl az elnökséghez.

Gyulai Pál
osztálytitkár

„A 4. pontba.—

Az ontúly ez új tételét az a körülmény igazolja, hog a néprajzi társaság dicséretes buzgalmu munkássága, mely anyagi szükséggel és a tudást nehézségeivel küzd, támogatásra szorúl.

Thoppon
Thurgau

I.

Minta
Erkelätze"
1892
451

Az Archaeologiai Bizottság 4.

27. Az Arch. Értesítő ~~negyedéves Költsége~~ 3700 frt
~~30 ív 8-rét 1000 példányban~~
~~Az Arch. Epigraphiai Tár-Szótárjának 30 ívre~~
~~terjedő~~
~~Az Arch. Könyvtárára~~ ~~1000~~ "

28. Az Arch. Közleményeknek XVII. kötete
nek egy füzetére ~~egy ívnyi terjedelemben~~ 510 "
~~Külön lenyomatok~~ ~~200~~ "
~~Lenyomatok ezen ívnyi terjedelemben~~ ~~200~~ "

~~29~~ ~~Szerződési~~ Előadói ~~és Szerkesztői~~
Szerkesztői tiszteletdíja 600 "

~~30 Az Archaeologiai~~ A Kéziratok Őrének Kezelő
jének tiszteletdíja 120 "

31. Tavaki munkálatokra és előre nem
látható Kiadásokra 300

32. A Károlyi Szt Simon Koporsójának
Közzétételére ~~egy Képes~~
~~ezeknek Kiadására Különféle~~
~~szükséges Költségek~~ ~~1000~~

~~1700~~ ~~1700~~

33. A magyarországi Műemlékek Kiadására 7200.
~~(Lásd 1893)~~

14.930

~~Budapest 1893 december 1.~~

Stampelgozzék
az Arch. Bizottság
Kiadása.

~~Jelentés folyó~~,

Az arch. bizottság folyó évi november hó 29-iki tartott ülésében elhatározta hogy az 1894 évre a m. t. Akademia képzéről az 1893 évre helyben nagyott Költségelőirányzata" tat kivánja alapul venni.

Az első pránu alatt felsorolt három tétel, mely az Arch. Irtesitőre vonatkozik változatlanul maradna.

A 2. pránu tétel, mely az Arch. Közlemények XVII. köte. tére pránt 253 ftnyi összegből áll, csak ugyban vál, tozik, hogy az 1893-ik évben fel nem használt ezen összeghez, az 1894-ik évben egyenlő nagyságu összeg járulna, úgy hogy ez a tétel már mostan volna 506 ft.

A 3. és 4. tétel, mely a pénzügyi járandóságokról szól változatlanul maradna.

Az 5. tétel csak annyiban változnék, hogy 300 ftra Kerekitessék ki.

Végül a magyarországi műemlékek Kiadására (1891-93.) pránt és eddig felgyült 7200 forintról a bizottság ugyan nem rendelkezik függetlenül, és úgy ennek épségben tartására a Kelpai János monographiájának közzététele czéljából kény, telen bevényugodni, ellenben a közös rendelkezésre álló 1894-évi javadalmat, mely 2500 ft. nagyobbára a kárai V. Simeone féle domborművek díszkapcsos megfelelő közzétételére kivánja ~~[illegible]~~ fölhasználni.

Ezek szerint a pránok így állanának:

Budapest, 1894, január 9.

Nagyságos Uram!

Mélyen tisztelt Főtitkár Úr!

Bátorkodom ezúttal hozzá a Királyhágó vidékét köte-
lező mély rem Kegyelmes meg, pedig, a k. kir. pályaügyi Hiva-
tal, azt kérem, azok nekem is jónak. A mellékes kia-
dott Kötelező körül a Heinrichét jónak elfelejtette a Király
hágóval kötelezni, a Ribbeck III. V. pedig a helyett két pél-
dányban vettem. Mellékelem most a Kötelező s pontos Jegyzé-
kel három helyett a Heinrich Károly irodalomtörténete 3. köte-
tét. Cherbuliez - Georges'ét is bátorkodom egy példányt csatolni,
de, hogy helyette Kötelező lépjek - annyi, egyébként Kötelező,
mennyit parancsolhatsz a Cherbuliez-re, hogy azt kérem, ily
apróságra bár felvenni fáradjon.

A Kassics-ra levelezési nyilatkozat - pedig azt is átvé-
tem a k. kir. pályaügyi Hivatalnál - sem Kegyelmes meg,
olvasom hogy nincs megjelentve - Nyelvkönyvemnek

Rózsahegyi apátúr kegyének mára Csákon is.

Megpárgolnak fájdalomcsárdát elbé is hósúe.

Tel sumd

Kéri Csolgáji

Bánóni Ferk.

A m. tud. Akadémia nemzetgazdasági és statisztikai bizottsága.

646/1893

Mélyen tisztelt osztály!

A „Nemzetgazdasági és Statisztikai bizottság" f. évi november hó 30-kán tartott ülésében, a bizottság jövő évi költségvetését tárgyalás alá vette s azt a hozzátettel ide mellékelt előirányzat szerint állapította meg. A bizottság munkálkodása az utóbbi évek alatt állandó medret ásott magának s ennek megfelelőleg a jövő évi költségvetés is ugyanazon keretben mozog, mint a folyó évre megállapított. Az előirányzati összeg túl nyomó részét a bizottság eddigi kiadványai a „Közgazdasági és Közigazgatási Szemle", a „Megyei monografiák" a „Közgazdasági és Statisztikai Évkönyv" és a „Külföldi remekirók tára" vezeti igénybe. Valamennyi tétel a mult évivel teljesen azonos összeggel vétetett fel s további indokolásra, úgy hiszem, nem szorul.

A bizottság azonban a rendes szükségleten túl még 600 frtot kálkodott előirányozni a régi magyar közgazdasági irók magyar nyelven leendő kiadására. Nem egyszerű kegyeleti tény, akar ez lenni, hanem hazánk gazdaság- és művelődéstörténetének felépítéséhez a legbecsesebb anyag összehordása s a bizottság

nem kételkedik, hogy a tisztelt osztály nem fog-
ja megtagadni e fontos cél megvalósításához szükséges
anyagi eszközöket.

Van szerencsénk végül jelenteni, hogy a bizott-
ság az ügyrend 41. §-ának a. és c. pontja alapján
magát néhány új munkaerővel óhajtja kiegészíteni.
A november 30.-ki ülésben segéd tagokul egyhangúlag
megválasztotta dr. Visznecker Antal, Bernát István,
Halász Sándor és Kohn Dávid közgazdasági írókat
s kéri a tisztelt osztályt, hogy nevezetteket, kiknek
buzgóságára és munkaerejére a bizottságnak nagy
szüksége van, megerősítés végett az összes ülés elé ter-
jeszteni méltóztassék.

Mély tisztelettel

Budapest 1893. november hó 30.-án

Ferenczy István
bizottsági előadó.

III. osz. + 649.33
Term. Biz. − 246.25
Hadtud. Biz. + 13.77

663.10
246.25
416.85

9149.33
4753.75
2513.77
16416.85

$$1500 : 12 = 125$$
$$30$$
$$60$$

$$6{,}48 : 1{,}3$$
$$\underline{39}\quad\quad 4{,}8$$
$$\underline{0}$$

$$10\,000 : 9{,}23$$
$$\underline{9250}\quad\quad 1083$$

Tisztelt Osztály!

A Történelmi Bizottság dotatiojából 1893. év december 31-én 3905 frt 89 krnyi öpzeg maradványként.

Ez öpzegnek hovafordítását a nevezett bizottság a következő tételekre javasolja:

1. A Magyar Országgyülési Emlékek XI. Kötetének megkezdésére	1000 frt	—
2. Mátyás király leveleinek II. kötetére	1200 "	—
3. A Zsigmondkori Okmánytár előkészitésére	400 "	—
4. Index készitésére a M. Tört. Tárhoz	100 "	—
5. A Történelmi Naplók kiadására	1205 "	89 kr.
Öpzesen	3905 "	89 "

E tételek mindegyike már az 1893. évi költségvetésben szerepelt; azoknak többje sajtó alatt van, sőt teljesen kivan nyomva; a maradványnak e célokra való fordítása tehát teljesen indokolt.

Kelt Budapesten, a Tört. Bizottság 1894. jan. 5-én tartott üléséből.

Szilágyi Sándor
biz. h. elnök

Fejérpataky László
biz. előadó

A M. T. Akademia A. II. osztályának.

1874 jan 12 2 fl.

th obetalig.

a Föhilla. Kinstlaus.

Jegyzőkönyvi kivonat

a Kazinczy-bizottságnak 1893. okt. 28. tartott üléséről.

(Elfogadtatott az Irod. tört-bizottságnak 1893. nov. 17-ei ülésén.)

5.) Az al-bizottság jegyzője a következőkben terjeszti elő a V. kötet költségeit:

a) Szerk. díj 36 ív szöveg után à 10 frt. = 360 frt.
b.) " " 3 lap " " à 10 frt = 1·80 frt.
c.) T. díj 1 ív bevezetés és 4 ív petit jegyzet, index, tartalom után à 30 frt = 150 frt.
d.) Jegyzői díj az 1893. évre - - - - - 100 frt.
e.) Nyomda díja 37 ív garm. szedés után à 23·50 frt. - - - - - = 864·50 frt
f.) Nyomda 4 ív petit szedés után à 28·68 frt = 114·72 frt.

Összesen = 1591 frt 08 kr.

A V. kötet költségeire föl volt véve 1600 frt s az előbbi évről maradvány mintegy 100 frt, összesen 1700 frt; ebből levonva 1591 frt 8 krt, marad 108 frt 2 kr., a miből a példányok számlapjainak nyomása, fűzése kifizettetvén, meg mintegy 50 frt marad a következő kötet költségeihez.

Tudomásul szolgál.

6.) . . . . . .

A bizottság hosszabb eszmecsere után abban állapodik meg, hogy tekintettel amaz említett körülményre, mely szerint a szerkesztő már eddig is a három utóbbi kötetben több levelet részint másolt, részint az eredetiekkel pontosan összehasonlított, a miért semmi t. díjban nem részesült; továbbá tekintettel arra, hogy az V. kötettől kezdve már mind számosabb levelet kell szerkesztő-

közben másolnia s a kiadottakból az eredetiekkel összehasonlítania: fölkéri az Irodalomtörténeti bizottságot, hogy a szerkesztői díjat ívenkint 15 frtban megállapítani, a mi egy kötetnél körülbelül 150-160 frt. költségtöbbletet okozna s így az V. kötetre már 1800 frtot szükséglenék előirányozni.

Így az V. kötet költségelőirányzata a következő:

a) Szerk. díj 35 ív szöveg után à 15 frt	=	525 frt.
b) 1 ív bevezetés à 30 frt	=	30 frt.
c) 5 ív jegyzet, index, tartalom (petit) à 30 frt	=	150 "
d) Jegyzői díj 1894-re		100 "
e) Nyomda 36 ív garm. szedés után à 23·50 frt. . . .	=	786 "
f) Nyomda 5 ív petit szedés után à 28·68 frt. . . .	=	143·40 frt
Összesen		1734 frt 40 kr.

Kelt mint fent.

Jegyzette
Dr Vácy János
a Kazinczy-bizottság jegyzője.

Lichtenthal
bizottsági elnök

Az archeologiai Bizott-
ság Kőlbség-elöirány
Zsuka 1894-re

/ II. osztály /

A magy. tudományos Akadémia hadtudományi bizottsága.

363 szám
H. B.

A tekintetes Magyar Tudományos Akadémia
III. osztályának

Budapest

Budapest 1894. januárhó 3án.

A hadtudományi bizottság 1893. évi dotátiojának felhasználásáról szoló jelentést és a jövő évi költségvetést a következőkben van szerencsém előterjeszteni:

I. Jelentés a dotatio felhasználásáról.

A bizottság 1893-ik évi dotatiója, a mult évből még fennmaradt összeggel együtt, a pénztárnoki hivatal 155 szám alatt kelt értesitése szerint kitett . . . . . 3160 frt.

Ebből felhasználtatott:

1, Szécsi Mór százados nak az „1866-ik évi osztrák-olasz háboru" czimü munkája után a Franklin Társulat nyomda-számlájára kifizettetett . . . . . 611·23

2, Ugyanezen munka után a bécsi és kir. földrajzi intézetnek a térképi és rajzmellékletek-ért számla szerint kifizettetett . . . . . 355.—

3, Szécsi Mór százados nak hátralékos tiszteletdija fejében kifizettetett . . . . . 180.—

4.) A „Hadtörténelmi Közlemények" tiszteletdíjaira fölhasználtatott, 45 ív á 30 frt . . . . . 1350.—

5.) Szerkesztőségi átalány, a szerkesztőségi iroda, könyvek, folyóiratok, rajzok, clichék másolások, fordítások, póstadíjak, stb. fedezésére . . 250.—

6.) Előadói tiszteletdíj . . . . . 400.—

A kiadások összege tehát 3146.23

A bizottság rendelkezésére fennmaradt még 13.77

Ellenben nem telt ki a dotatióból:

a.) a Franklin Társulatnak Szécsi munkája után beadott correctura-számlája, mely 49 frt 14 kr. tesz ki és a jövő évi dotatióból lesz fedezendő.

b.) a Hadtörténelmi Közleményeknek, miután a folyóirat ez évben 46½ íven jelen meg, 1½ nyomtatott ívnyi tiszteletdíja = 45 frt,- mely összeg azonban a Franklin Társulat által kifizetteték és a folyóirat számlájára, hol az kösséges fedezetet talál bejegyeztetett.

Végeredményben tehát a bizottságnak a dotatióval szemben 13.77 követelése, ellenben a Franklin Társulatnál 49 frt 14 kr. tartozása van.

II. A bizottság költségvetése az 1894-ik évre.

1.) A „Hadtörténelmi Közlemények" tiszteletdíjaira, 45 nyomtatott ív után a 30 kr. . . . . 1350.—

2.) Szerkesztőségi átalány mint a mult évben . . 250.—

3.) Balás György örökös 1866-ik évi osztrák-porosz háborúi czímű munkájának tiszteletdíja- ra és nyomtatási költségeire 20 ív a 60 frt . . . . 1200.—

4.) Ugyanezen munka tervkép mellékletei-
nek elkészítésére . . . . . 300.—
5.) Előadói tiszteletdíj . . . . . 400.—

Összesen 3500.—

A Magyar Állam

A magy. tudományos Akadémia
Irodalomtudományi bizottságához

363 szám
H. B.

Budapest 1894. január hó 3-án

Jelentés a dotatio felhasználásáról és a bizottság költségvetése 1894. évre. –

16864—1893.
tanácsi szám.

„És a ki befogad egy ilyen kisdedet az én nevemben, engem fogad be.“ Szent Máté evang. 18. R. 5. V.

„Mindeneknek pedig a ki kér tőled adj.“ Szent Lukács evang. 6. R. 30 V.

Magyar Tudományos Akadémia Mélyen tisztelt Elnökségének

Kolozsvár szab. kir. városában a magas kormány, a város és az ország nemes szivű adakozóinak segedelmével országos siketnéma intézetet létesitettünk. A gyűjtés, mit 1888-ban kezdettünk meg, oly szép eredményre vezetett, hogy e rövid idő alatt a gyűjtött pénzből már sikerült a siketnémák házát felépitenünk, a hol a növendékek nemcsak iskolai oktatásban, de teljes ellátásban is részesülnek.

Intézetünkben jelenleg már 50, az ország külömböző részeiből való siketnéma gyermek van, a kiknek nemcsak taníttatásáról, de teljes ellátásáról is kell gondoskodnunk. — Mint hogy ez évenkint tetemes kiadással jár, melynek fedezésére csak 4000 forintra menő alapunk jövedelme nem elégséges, újolag is a nemes szivüek könyörületéhez fordúlunk és a szerencsétlen siketnémák nevében kérjük, hogy intézetünk felsegéléséhez bármi csekély adománynyal járúlni kegyeskedjék.

Humánus intézetünk, melynek czélja az embermentés nemes feladata, rövid fennállása óta is már sok szerencsétlent adott vissza a társadalomnak.

An intézet alapító tagja, ki az intézet czéljára legalább 100 frtot ad.
Pártoló tagja, ki hat évi kötelezettséggel évi 2 frtot ad.
Adakozó, ki bármily csekély összeggel járúl az intézet czéljaihoz.
A kegyes adományok Kolozsvár sz. kir. város polgármesteréhez küldendők.

Kérésünket a magasztos ügy érdekében szives figyelmébe ajánlva, és kegyes pártfogását intézetünk részére kérve, maradtunk

a siketnémák kolozsvári országos intézete felügyelő bizottsága nevében

Kolozsvárt, 1893. november 4-én

Albach Géza,
kir. tanácsos polgármester, mint elnök.

Szvacsina Géza,
városi tanácsos, mint előadó.

Adakozási iv.

Név	Lakás	Adomány vagy gyüjtés frt	kr.

☞ Kérjük a kegyes adományt, esetleg a gyüjtendö összeget Kolozsvár szab. kir. város polgármesteri hivatalához küldeni. ☜

Érk. 1893. dec. 18.

584.

A M. T. Akadémia Isk.
Főtitkári Hivatalának.

29 drb.

Szerencsém van 29 arax kuszovskilences fotot a Tek. Főtitkári Hivatalnak oly kéréselemmel mellékelni, hogy ez öpzeget mint a Tört. Tár részéről a Történelmi Bizottság részére járó tiszteletdij-megtérítést a M. Tud. Akadémia pénztáránál a Történelmi Bizottság részére bevételeztetni méltóztassék.

Budapesten 1893. decz. 16.

Kiváló tisztelettel

Fejérpataky László
bizt. előadó

Érk. 1893. decz. 19.

585.

Érk. 1893. decz. 19.

586.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Tekintetes Főtitkári Hivatal!

Szerencsém van 105 azaz
százötforintot oly kérelemmel
mellékelni, hogy ez öszeget
a Történelmi Bizottság javára
az Akadémia pénztáránál 6. péld.
„Altmann Eberhart Windecke's Denk-
würdigkeiten" ára fejében bevé-
teleztetni méltóztassék.

Budapesten 1893. decz. 19. én

Kiváló tisztelettel

Jejérpatakyhánly
biz. előadó

A M. T. Akadémia tek. főtitkári
Hivatalának

Tekintetes Főtitkári Hivatal!

Tisztelettel kérem a Tek. Főtitkári Hivatalt, hogy Altmann W. 20 példányban megvett munkájából (Eberhart Windecke's Denkwürdigkeiten etc.) az alább megjelölendő példányszámot a megrendelőknek elküldeni és az értük példányonkénti járó 17 Frt 50 kr hivatalos nyugta mellett beszedetni méltóztassék.

M. Nemz. Muzeum Könyvtára	2	példány.
Budapesti Egyetemi Könyvtár	2	"
M. Tud. Akadémia Könyvtára	2	"
Országos Levéltár	1	"
Főjt. Seminárium (alulirthoz)	1	"
Összesen	8	"

2 x a hivatal.

A befolyó pénzeket, addig míg a példányok legnagyobb része el nem kel, méltóztassék a Főjt. Bizottság részére a főtitkári irodában megőrizni.

Budapesten 1893. nov. 27.

Kiváló tisztelettel

Jeje'rpataky Bánk
a Főjt. Biz. előadója

A M. T. Akadémia Tek. főtitkári Hivatalának

Erk. 1893. decs. ig.

587.

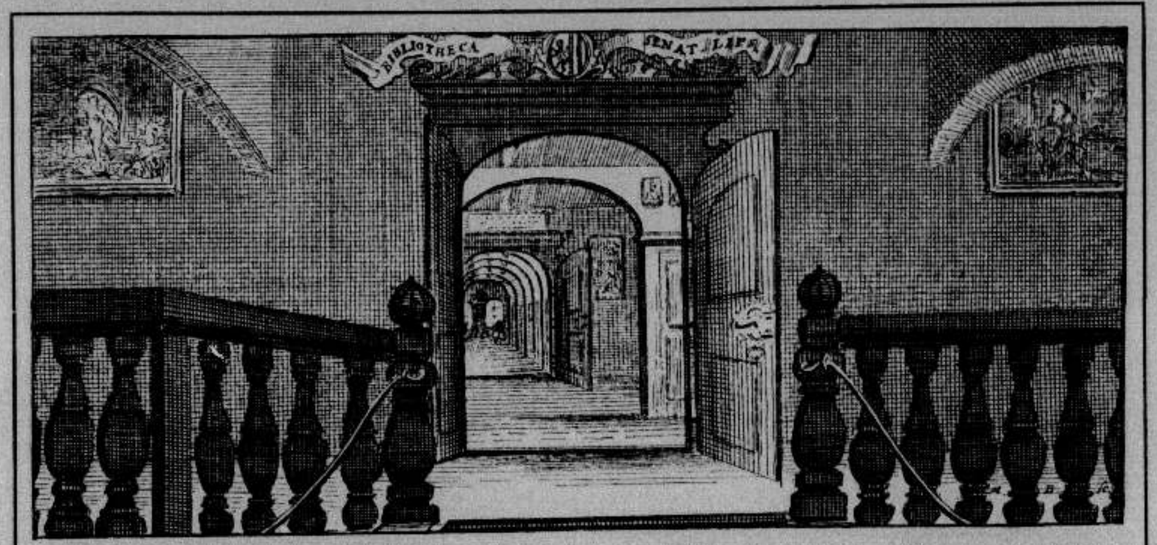

Leipziger Stadtbibliothek. Eingang des ehemaligen Bibliothekſaales im Zeughauſe. 1711.

Der geehrten
Ungarischen Akademie der Wissenschaften
in Budapest

übersende ich hiermit die gewünschte Handschrift der Leipziger Stadtbibliothek

Rep. II. Fol. 22

auf die Dauer von vier Wochen.

Leipzig d. 14. Dezember 1893.

Dr. G. Wustmann,
Stadtbibliothekar.

Werth: 5000 Mark.

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Budapest, 189 3 December 19 .

Elismerjük ezennel, hogy mai napon intézetünk pénztárába

Nagyrágói Szily Kálmán ur ——— által

134 o. é. frt — kr., azaz: Száznegyvennégy frt —

(tőkeösszeg: hetvenöt forint) ———

lefizettetett és

a Magy. tudom. akadémia folyó ———

számadása javára iratott.

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Forster Igazgató

Nyomtatványminta 84.

Franklin-Társulat nyomdája

Ék. 1893. decz. 20.

588.

Méltóságos Ferenez József
unitárius püspök úrnak
Kolozsvár.

Méltóságos Püspök úr!

Silády Áron úr f. hó 19-én kelt levelében arról értesit, hogy Péchy Simon psalteriumával — bár minden erejét megfeszi- tette, — az év végére nem lehet késnek, főkép az apró betüjü sürü és sok jegyzet másolása miatt, a mit másra nem bizhat. Ezt a kérelmet intézi tehát hozzám, eszkö- zölem ki, hogy a határidő márczius 1-ig meghosszabbittassék.

Tekintettel a nagyfontosságu irodalmi czélra, mely a psalteriumnak lehető pontos és teljes kiadását kivánja, örvendek van Silády úr kérését Méltóságod szives jóin- dulatába az legmelegebben ajánlani.

Fogadja stb.

Budapest, 1893. decz. 21.

főtitkár.

589

893.

Összes ülés.

(: 1893. decemb. 18. :)

1.) Elnök úr üdvözli a kir. szerb Akadémia küldöttségét.
2.) Kanitz Ágost lt. emlékbeszéde Pancsics József k. tag-
ról. – Felolvasta Entz Géza rt.

Folyó ügyek:

3.) József főherceg Ő Fensége jubilaeuma.
4.) A Vall. és Közokt. Miniszter úr két leirata a nemzetközi
és hazai ornithologiai tárgyában.
5.) Felirat a hazai nyomdák kötelez példányai tárgyában.
6.) A mantuai Vergilius-monumentum végrehajtó bizottságának átirata.
7.) A II. osztály jelentése a Pesti hazai első Takarékpénztár Fáy-
jutalmából kitüzendő pályakérdés felöl.
8.) A II. osztály új segédtagokat ajánl a nemzetgazd. bizottságba.
9.) Dr. Szombathy Ignácz tudósitása a verebélyi régészeti leletről.
10.) A könyv- és kézirattár részére érkezett ajándékok:
a) A Földmüv. Miniszter úrtól: Vizrajzi Evkönyvek V. k. és Magyarország
folyóinak vizállása II. köt. – b) Zujevics János a kir. szerb Akad.
tagjától: Szerbia Geologiája I. köt. – c) Kolozsváry Miklóstól: néh.
Kolozsváry Sándor ig. és tt. egy colligatuma.
11.) Megjelent akadémiai kiadványok.
12.) A jegyzőkönyv hitelesitése.

Nagyságos Úr!

A m. kir. Akadémia a Lévai december 19-én tartott Őszes ülése [illegible] a Lehoczky Károly Miscellanea Címmel irt és Lőcsére, valamint az Akadémia kéziratárát megajándékozni szíveskedő küszöneteket tolmácsolni.

Kiválló tisztelettel

Budapesten 1893 dec. 23.

.....

főtitkár

Nagyságos
Lehoczky Károly úr
m. kir. Belügyminiszteri titkár úrnak
Budapesten
Váczi-körút 7. sz.

597/893.

Érk. 1893. decz. 22.

589.

Nagyságos Uram!

Mindent elkövettem, hogy Péchy Simon pszalteriumával az év végére készen legyek, de az apró betűjű sűrű és sok jegyzet másolása miatt – a mit másra nem bízhatok – nem lehetek készen. Ha még van benne mód, kérem a terminust márczius 1-ig meghosszabbítatni, akkorra – ha addig élek – meglesz.

Mély tisztelettel vagyok
Halavon 1893. decz. 19.
Nagyságod

alázatos szolgája
Szilády Áron

Király István
pályánk

Kineveztem Önt 1894.
január hó 1-től szám-
andó egy próba-esztendőre
ideiglenes minőségben a M.
T. A. Akadémia Könyvtári
szolgájává. Évi 480 frt
bérrel, havonként utólag
egészen fizetendő 40 ft. rész-
letekben fog utalványoz-
atni; mely illetmény
fejében ezen próbaévre
60 ftot állásitok meg.

Elvárom, hogy felebb-
valói iránt mindenkor
alázatos és engedelmes
magaviseletet fog
tanusitani, s köteles-
ségét pontosan fogja
teljesiteni.

Budapest 1893. decb.

elnök.

590. 12

1893.

Kiráby József könyvtárnok.

Kinevezem Önt 1894. ja-
nuár 1-től számítandó egy
próbaévre, ideiglenes
minőségben a M. T. Akadémia
Könyvtári szolgájává. Évi
480 frt bére, havonként
utólagosan fizetendő 40 ft
részletekben fog utal-
ványoztatni; ruhaillet-
mény fejében ezen próba-
évre 60 frtot állapítok meg.

Elvárom, hogy felsőbb-
valói iránt mindenkor
alázatos és engedelmes
magaviseletet fog tanú-
sítani s kötelességeit
pontosan fogja teljesí-
teni.

Budapest, 1893. decz. 20.

elnök.

590
803.

Physikalisch-medicinische Societät zu Erlangen.

Erlangen, den 8 November 1873.

Hochgeehrter Herr Secretär!

Die Physikalisch-medicinische Societät zu Erlangen hat in ihrer November-sitzung den lebhaften Wunsch ausgesprochen, mit ihrer Akademie in Tauschverkehr treten zu können. Ein solcher litter. Tauschverkehr würde nicht nur unserer Societät, sondern unserer ganzen Universität erwünscht sein, insofern unsere Bibliothek mit derjenigen der Kgl. Universitätsbibliothek dahier vereinigt aufgestellt ist. Wir selbst publiciren nur ein Heft jährlich, naturwissenschaftlichen, physiologischen etc. Inhalts. Indessen würde, im Fall Sie zu einem Tauschverkehr geneigt sind, ausserdem die Kgl. Universitätsbibliothek einer grössere Menge der Schriften, die alljährlich zahlreich an unserer Universität erscheinen — sei es naturwissenschaftlich-medicinischen, sei es philologisch-historischen, sei es juristischen Inhalts, je nach Wunsch — Ihnen mittheilen können.

Wir selbst würden hauptsächlich auf Ihre in deutscher Sprache erscheinenden „Mittheilungen", aber auch auf andere, besonders historische, Publicationen reflectiren. Indem wir einer gefälligen gefl. Antwort entgegensehen, zeichnen wir

Mit ausgezeichneter Hochachtung

i. A.

Dr. M. Mosthier, Kgl. Universitätsprofessor,
d. z. I. Vorstand.

An die
K. Akademie der Wissenschaften
in
Budapest.

Kirael. der
Klinik. medicin. Societät zu
Erlangen.

591

893.

Verzeichnet auf Ihr
hohes gefälliges Schreiben vom
18. dcs. M. Ihnen in Kenntniß,
daß die Abtheilung d. Red. d. Wiss.
in ihrer heutigen Sitzung
nach Einsicht und wird Ihnen über
die deutschen Gesetze und
sämmtliche Publicationen
„Ung. Revue“ und Mathem.
u. Naturw. Berichte aus
Ungarn“ vom 1893. zu
übersenden.

III/10 1893.

Nagytekintetű Magyar Tudományos Akadémia!

A pályázati feltételeknek megfelelőleg van szerencsém az 1893 évi május hó 10én tartott nagygyűlésén orvai ítélő és a Sztrokay pályadíjjal jutalmazott művet tisztelettel bemutatni annak igazolásául, hogy a pályanyertes munkát „Nemzetközi Magánjog" czím alatt a kitűzött egy évi határidőn belül kiadtam és hogy azt a szükséghez képest kibővítettem és abba a kiányzott részt (a haggalékiságot) is felvettem.

A Nagyteknintetű Magyar Tud. Akadémiának

Kész szolgája:

Szántó Mihály

Érk. 1893. decz. 26.

A Magyar Tud. Akadémiának!

Kérvénye 593.

Szántó Mihály igazságügyi minis-
teri osztálytanácsosnak

melylyel a Sztrokay-jutalom-
mal kitüntetett pálya és az egy
évi határidőn belül kiadott
pályamunkát tisztelettel
bemutatja.

Melléklet: 1 könyv „Nemzetközi Magánjog".

A lugosi fő gymnasium igazgatósága.

486 sz.
1893.

Nagyságos Titkár Úr!

A lugosi állami fő gymnasium 14 tanulója Kiss Lajos, Boxsán Béla, Tóth Kristóf tanúk vallatása alatt dec. 27-én s 28-án egy tanulmányi kirándulás alkalmával Budapesten tartózkodván, a Nagyságos Tud. Akademia kalyibáit s' képtárát is megtekintvén, folyó hó 28-án d. e.

Azon tisztelettel bírván kérnem vagyok bátor Nagyságodhoz fordulni, méltóztassék megengedni, hogy ifjaink az Akademiát megtekinthessék.

Lugoson, 1893. dec. 24-én

A LUGOSI ÁLLAMI FŐGYMNASIUM IGAZGATÓSÁGA. 1893.

Kiváló tisztelettel

Pukanszky Miklós
állami főgymnasiumi igazgató.

Érk. 1893. decz. 26.

594.

Magyaróvári Kir. Földmívelési Akadémia Igazgató Tanácsának Elnöki Hivatalához.

A kir. magyar mezőgazdasági szak- és tanulmányútra kiküldetésére vonatkozó kérvényét a M. kir. Akadémia Igazgató Tanácsának

Dr. Daubner Gyula r. tagott (Számvizsgálói ügyben 2)
Hegedüs Sándor "
Acsády Ignácz lev. tagott (Curia. ügyben 3)
Marczali Henrik l. tag

tudomásul veszi.

Mindezek folytán a kérvényezőnek a kért szabadságidőre Európa egyes országaiban az akkor ott tartózkodó szakemberek meglátogatása végett kiadandó útlevél kiállítása iránt szükséges intézkedés megtétele végett a kérvény Elnöki Hivatalhoz leendő áttétele.

Budapesten 1893 évi. 28

elnök

598 ex.

1893.

Nagyajos Hegedüs Sándor r.
Pauler Gyula r. a vitéz.
Acsády Ignácz l.
Marczali Henrik l.

A Földmívelésügyi M. kir. Miniszter úr az 1896. évi országos kiállítás alkalmából Magyarország mezőgazdaságának történetét megírandó, illetőleg e munka megírásának alapjául szolgáló vonatkozó irodalmi gyűjtemény, a Szilágyi Dezső elnöklete alatt működő bizottság javaslatára, a bizottság eljárási módozatainak megállapítása végett értekezletet óhajtván tartani, ez okból felkérte az Akadémia elnökségét, hogy magát az értekezleten helyettes által képviseltesse. Ennek folytán az Akadémia elnöksége Pauler Gyula, Hegedüs Sándor r. és Acsády Ignácz, Marczali Henrik l. tagokat küldötte ki az értekezleten az Akadémia képviseletében megjelenni.

Midőn Elnök úr e körülményről engem tudósított volna, egyúttal kijelentette, hogy az értekezlet 1894. évi január hó 3-án d. e. 11 órakor fog a Földmívelésügyi M. kir. Minisztérium helyiségében megtartatni, s hogy az Akadémia Elnöksége felkérte a Földmívelésügyi M. kir. Minisztériumot, hogy az értekezleten képviseltesse magát.

Budapest 1893 december hó 29-én.

Fejérpataky

4. Az Akadémia palotája és bérháza költségeinél ez évben sem voltak elkerülhetők a túlkiadások; mivel az év folyamán az Igazgató Tanács kényszerítve látta magát halaszthatatlan javítások végrehajtására a felhatalmazást megadni.

5. A vegyes kiadásoknál mutatkozó túlkiadás abban találja magyarázatát, hogy abból fizettettek ki b. e. Pauler Tivadar másodelnök és Bolyai Farkas r. t. arczképei, melyeket az Akadémia elkészíttetett.

6. A könyvkiadó vállalat ez évben jelentékeny (3576 frt 49 kr.) deficitet mutat föl: kivált azért, mert az 1887-ik év őszén utánvét mellett szétküldött tagilletmények tagdíjainak nagy részét a postahivatal még nem szolgáltatta be. De e mellett a pártoló tagok száma is csökkent, és azon remények, melyek a kiadványoknak könyvárusi úton való értékesítéséhez fűződtek, nem mentek teljesedésbe. Habár a bizottság állandó becsű kiadványaiból a könyvraktárban felhalmozott készlet tetemes értéket képvisel és így fedezetet nyújt: sürgetően szükséges lesz intézkedni az iránt, hogy a jövő években a bizottság a költségvetésben megszavazott segélyösszeg korlátain túl ne lépjen.

7. A Kereskedelmi Műszótár szerkesztésének költségei a pénzintézetek által felajánlott segélyösszegeken túl még 1131 frtot vettek igénybe, mely az Akadémiát terheli. Ennek törlesztésére szolgál a kereskedelmi csarnok alapítványának jövedelme.

8. Az Akadémia által külön kezelt alapokból:

a) A hg. Czartoryski-alap 1080 frttal csökkent, mely összeg a Báthory Istvánra vonatkozó kiadvány költségeire fordíttatott.

b) Egy névtelen magyar mérnök által felajánlott 1000 frtnyi pályadíj rendeltetésére felhasználtatott.

c) A Kazinczy-mausoleum és sirkert czéljaira, valamint Kazinczy levelezései kiadására 625 frt 25 kr. fordíttatott.

d) A nagyterem falfestményei alapjából 5300 frt Lotz Károlynak nagy falfestménye tiszteletdíjául, 6997 frt a terem díszítésének munkálataira kifizettetett. Ezen díszítési munkálatok márczius hó folyamán be fognak fejeztetni.

e) Az Arany-szobor alap 2657 frt 20 krral emelkedett.

Budapest, 1888. január 15-ikén.

Trefort.

HORNYÁNSZKY VIKTOR KÖNYVNYOMDÁJA.

A földmivelésügyi
m. k.
MINISTERIUM
1896-iki KIÁLLITÁSI IRODÁJA.

347 sz.
93

A magyar tudományos akademia nagyterjedelmü
Elnökségének.

Budapesten.

Az 1896-iki ezredéves országos kiállitás alkalmából Magyarország mezőgazdaságának történetét megiratni, - illető leg ezen munka megirásának alapját megvetni szándékozván, a szem előtt tartandó irány, - valamint a követendő eljárás módozatainak megállapitása czéljából értekezletet óhajtok tartani és ez okból tisztelettel felkérem a nagyterjedelmü elnökséget, hogy magát ezen értekezleten nehány tagja által képviseltetni szivesked jék.

Az értekezlet 1894. évi január hó 3-án délelőtt 11 órakor, a vezetésem alatt álló ministeriumban fog megtartatni.

Kelt Budapesten, 1893. évi december hó 21-én.

Dettel

földmivelésügyi m. kir. minister.

A M. Tud. Akadémia főtitkárához!

A M. Tud. Akadémia 1893. évi Előleg-előirány-
zatában „Könyvek eladásából" 8.000 ft volt felvéve.
E czímen azonban tényleg 11 679 ft 02 kr folyt be.
A bevételi fölösleget, ú. m. 3679 ft 02 krt kérem a
Vezetőségi Ügyreménység számlában a Könyvkiadó bizottság
~~[illegible]~~ tartozásainak czélszerű kiegyenlítésére fordítani,
miként ez már az 1892. évi Vezetőség és Ügyreménység nál-
nál is történt.

Kiváló tisztelettel

Budapesten 1893 dec. 30

.....

főtitkár

4. Az Akadémia palotája és bérháza költségeinél ez évben sem voltak elkerülhetők a túlkiadások; mivel az év folyamán az Igazgató Tanács kényszerítve látta magát halaszthatatlan javítások végrehajtására a felhatalmazást megadni.

5. A vegyes kiadásoknál mutatkozó túlkiadás abban találja magyarázatát, hogy abból fizettettek ki b. e. Pauler Tivadar másodelnök és Bolyai Farkas r. t. arczképei, melyeket az Akadémia elkészíttetett.

6. A könyvkiadó vállalat ez évben jelentékeny (3576 frt 49 kr.) deficitet mutat föl; kivált azért, mert az 1887-ik év őszén utánvét mellett szétküldött tagilletmények tagdíjainak nagy részét a postahivatal még nem szolgáltatta be. De e mellett a pártoló tagok száma is csökkent, és azon remények, melyek a kiadványoknak könyvárusi úton való értékesítéséhez fűződtek, nem mentek teljesedésbe. Habár a bizottság állandó becsű kiadványaiból a könyvraktárban felhalmozott készlet tetemes értéket képvisel és így fedezetet nyújt: sürgetően szükséges lesz intézkedni az iránt, hogy a jövő években a bizottság a költségvetésben megszavazott segélyösszeg korlátain túl ne lépjen.

7. A Kereskedelmi Műszótár szerkesztésének költségei a pénzintézetek által felajánlott segélyösszegeken túl még 1131 frtot vettek igénybe, mely az Akadémiát terheli. Ennek törlesztésére szolgál a kereskedelmi csarnok alapítványának jövedelme.

8. Az Akadémia által külön kezelt alapokból:

a) A hg. Czartoryski-alap 1080 frttal csökkent, mely összeg a Báthory Istvánra vonatkozó kiadvány költségeire fordíttatott.

b) Egy névtelen magyar mérnök által felajánlott 1000 frtnyi pályadíj rendeltetésére felhasználtatott.

c) A Kazinczy-mausoleum és sirkert czéljaira, valamint Kazinczy levelezései kiadására 625 frt 25 kr. fordíttatott.

d) A nagyterem falfestményei alapjából 5300 frt Lotz Károlynak nagy falfestménye tiszteletdíjául, 6997 frt a terem díszítésének munkálataira kifizettetett. Ezen díszítési munkálatok márczius hó folyamán be fognak fejeztetni.

e) Az Arany-szobor alap 2657 frt 20 krral emelkedett.

Budapest, 1888. január 15-ikén.

Trefort.

599. sz.
1893.

HORNYÁNSZKY VIKTOR KÖNYVNYOMDÁJA.

600. kr.
1893.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

600. kr.
1893.

Könyvk. Vállalat : 845 ft 27 kr.
Eladott Könyvek : 1664 „ 61 kr.

2509 ft 88 kr.

1893. dec. 30.

II.

~~Jelentés~~
~~a Sztrokay-jutalomra beérkezett nemzetközi magánjogi pályamüvek.~~

A Sztrokay-jutalomra az idén „A nemzetközi magánjog különös tekintettel Magyarország viszonyaira" volt pályakérdésül kitüzve. E kérdésre egy pályamü érkezett be „A nemzetközi magánjog még fejlődésben levő tudomány" jelige alatt.

A mü egy „Bevezetés"-ből és három részből áll. A bevezetés hét szakaszában a pályakérdésre vonatkozó elméleti elvek tárgyalását találjuk. Az első rész négy fejezetben az állampolgárságról, lakhelyről, a külföldiek jogképességéről és a területenkivüliségről értekezik. A második rész a magánjog anyagi részét tartalmazza. Első címe hét fejezetben — a harmadik négy külön szakaszra oszlik — a közönséges magánjogot, második címe négy fejezetben a kereskedelmi, váltó-, csőd- és a szerzői jogot tárgyalja. A harmadik rész az alaki jog szabályairól szól; az első cím a nemzetközi jogsegély általános elveit, a második a peres eljárásta ismerteti, a harmadik csupán érinti a perenkivüli eljárás kérdéseit, megjegyezvén szerző, hogy, ha a magyar tudományos akadémia megtisztelő birálma munkájára irányulna, a mübe a perenkivüli eljárásra vonatkozó címet is teljes részletességgel felvenné.

A munka tagadhatatlan szorgalommal és a nemzetközi magánjogi tételes intézményeknek, valamint a hazánkban

erre nézve fenálló szabályoknak türzetes ismeretével és szorgalmas feldolgozásával van megírva, sőt kiterjeszkedik azon különféle codificationalis előkészületekre, a melyek nálunk eddig nyomtatásban megjelentek; ezeknek a nemzetközi magánjogra vonatkozó tételeit szintén fejtegetései körébe vonja. Fogadhatatlan az is, hogy ujgy a német, mint a francziа nemzetközi magánjogi ujabb irodalomban otthonos s csakis az angol irodalomnak ide vonatkozó, igen figyelemreméltó némely munkáját mellőzi. Általában a kitüzött kérdést elég sikerrel oldja meg s jelenlegi irodalmi viszonyaink közt a mü jogtudományi szempontból is határozott nyereségnek mondható. A másrészről azonban a mü elméleti fejtegetései hiányosak, néhol téveseк, a mi a nemzetközi magánjog régibb irodalmának és vitakérdéseinek kellő figyelembe nem vételéből származik; s ha a mü kiadatnék, kivánatos volna, hogy bevezetése és elvi fejtegetései némi rendszeres átdolgozásban részesüljenek. Mindazonáltal a kiváló szorgalomnál fogva, a mely a müben nyilvánul s tekintettel arra, hogy az ittörő munka hazánk jogtudományi irodalmában és a gyakorlati szükségeknek is eléggé megfelel, a mü jutalmazásra érdemes s ennélfogva a pályadijat szerzőjének kiadatni javaslom.

Budapesten, 1893. márczius 8.

D. Pulszky Tivadar.

893 Ex 15 224

601

93

1893 poł

1–136.

Szlemán

Dr Jelfy Iván lev. tag
cr. felolvasójáról

"Selmeczi gömöry népdalok"

E felolvasás, mely az Akad. ülő osztályának 1892. február 22-ki ülésében tartatott, négy részből áll. A szerző kezdetben hosszu oldalon annyi érdekes adatot az egyes gömöry népdal gyűjteményekről bibliographiájok. A második rész a népdal fogalmával, az ahhoz gömöry hangok beállásával. A harmadik rész a hét dalban előjövő hét fokára. A negyedik az Erdélyi oláhok ellenni polemia.

A Bibliographiai közlemény a maga fáradságával, mely a czimek gyarapítására nagy hasznot a kis városhoz, — hét népdalhoz 35 gyüjtemény czime. Ily bőven kezdi meg az új gömöry népköltészet ismertetését, mely ezután hét dallal fog foglalkozni. Ennél azonban egy kis szigorúbb; csak 10 dal, három!

A dalok, még ezek, mint érzelmes magyar gyermekei az új gömöry népköltészetnek, de külömben jellemzetesség nélkül. Szövegben hiven, mondhatni hűségesen vannak; de versben annál gyengébben. Sok hiányos rímmel, mássalhangzóinak mai fogalmában, alig lehet élvezni, a hexameteres versalakokat. Nem egyszer annyival nagyon is jelentem az átdolgozás, illetőleg kijavítás hiányát.

A harmadik rész a szótár, a hét dalban előforduló összes szókat felveszi. Minthogy ezek legnagyobb része (talán 5/6-a) egyszerűen az ó gömöry klasszikus szók, a szótár felesleges adalék; hiányzik egy csak a klasszikus gömöryből való eltérésekről, akár szóalakban az egészek, akár szótövek kiválasztva adva.

A negyedik rész a hangok összevonásának az ó gömöry szövegek grammatikai olvasására nézve, a felújítás i polemia az Osz. Közoktatási tanács által, nyelvészeti magyarázatokban a grammatikában a klasszikus gömöry szövegek tovább is az erdélyi — a hova az újgömöry (a Szeklerfalvi) kiejtési szerint kell olvasni

tatni. Dr Jékey árvái tanárnak e kéziratot; de
kíséri tanácsával sem fogunk többet nyerni. A
kéziratot csak ezen észrevétel olvasására a mai olvasás az ógö-
rögök klasszikusi és alexandriai határozó, mint a ró-
maiak klasszikusi a mai olasz, francia, általában
az újromán nyelvek kiejtése.

Véleményemet Dr Jékey felett felol-
vasásáról abban foglalom össze, hogy arra el-
dönésre irodalmunk tekintet nyer; a bibliographiai
adat értékesebb v a kötán arra kisebb része mi a
klassikusait elárásokat adja, minden birkat érdek-
kel; a ezek azonban inkább a napi sajtó, vagy
a publicistai körlövés keretében voltak talán -
mint az Akad. irodalmi Értekezései közöl-
Jelentésem azért nem ajánlhatom, de alaposabb
sem kívánom [redacted] - ohajtanám
hogy az még egy bírálónak kiadassék.

Budapesten 87 jan. 3.

Szarvas Gábor
tag

1/1893

Vorsalakos

Tél, úgyis nejtalos

a. elkenyérért.

12/.

893 jan 11

2/1893

M. TÖRTÉNELMI

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT PECSÉTJE 1867

Pesti Egyetemi Régiséggyűjtő

TÁRSULAT.

Budapest, 1893 jan 10.

Márki Sándor fehfuzbaló értekezés és a Pero lázadás árul, mint a mely új, eddig nem ismert adatokban rendkívül, képen és érdekesen van dolgozva, s történetünk egy háragosan ismert eseszolgára új fenyt deszt kiadásra ajánlom.

Szilágyi Sándor
v. t.

M. KIR. ORSZÁGOS
METEOROLOGIAI és FÖLDMÁGNESSÉGI
KÖZPONTI INTÉZET.

14 sz.
93.

Tekintetes Akademia!

Van szerencsém rövid jelentést tenni a Tekintetes Akademia védnöksége alatt megindított országos földmágnességi felvétel tárgyában 1892. évben végrehajtott munkálatokról. Miután az intézet a Tekintetes Akademia megtisztelő megbízásában részesült, első sorban a szükséges utazási műszerek beszerzéséről kellett gondoskodni. Az intézet birtokában volt régi Lamont-féle mágnességi theodolit átépíttetett és célszerűbb berendezését nyert; ezen theodolit csillagászati alkatrészeinek felhasználásával pedig egy universal-műszert rendeltünk meg. Amint az időjárás megengedte mindjárt május elején a mágnességi theodolit állandóinak meghatározása és a bécsi központi intézet műszereivel levendő összehasonlítás céljából 3 heti tartózkodásra Bécsbe utaztam; időközben a csillagászati universale is elkészült. Ezen műszer rektifikációja és kipróbálása, egyéb előkészületek több hetet vettek igénybe, úgy hogy a tulajdonképeni feladat foganatosítására csak julius 9.-én, tehát már meglehetősen előhaladott időben került a sor. September végéig néhány rövid megszakítással utban vol-

tam és ezen idő alatt – jóllehet az időjárás a szabad ég alatti munkának nem igen kedvezett – Ó-Gyalla, Pamonhalma, Veszprém, Kalocsa, Zimony, Fehértemplom, Herény és Sopron állomásokon határoztam meg a földmágnességi elemeket. Ó-Gyallán az ott felállított variációs műszerek normálpontjainak abszolut értékei is meg lettek állapítva. Megjegyzem végül bátorkodom, hogy az eredmények megbízhatóságának megitélése szempontjából valamennyi – mint csillagászati, mint mágnességi mérés ismételve hajtatott végre, és az eddig keresztülvitt számitások támaszpot teszenek arról, hogy az eddigi megfigyelések a pontosság tekintetében támasztható jogos kivánalmaknak teljes mértékben megfelelnek.

Végezetül van szerencsém az eddig felmerült költségek összeállitását jóváhagyó tudomásvétel végett a Tekintetes Akademia elé terjeszteni:

1.) A csillagászati theodolit előállitása	250 ft. 00
2.) Külsőbb segédeszközök	6 " 25
3.) A bécsi utazás költségei:	
a.) Vasut, kocsi, műszerszállitás	34 " 10
b.) Személyes kiadások 21 napra	151 " 00
4.) Vasuti jegyek	27 " 65
5.) Postapénz	20 " 39
6.) Kocsi-pénzek és műszerszállitás	77 " 50
Összesen:	566 ft 89

	Áthozat	566 ft. 89
7.) Kordár-pénzek		18 " 00
8.) Szolgák napi bérei		72 " 00
9.) Személyes kiadások	66 napra	337 " 00
	összeg	993 ft. 89 kr.

A Tekintetes Akademia által kimutatott ványozott 1500 frtnyi összegből tehát még 506 forint és 11 kr. rendelkezésére áll.

Legmélyebb tisztelettel maradok

a Tekintetes Akademia

alázatos szolgája

Budapesten 1893. január 12.-én.

Kurländer Ignácz

kir. aligazgató

III ofsz. 1893 jan 16. 1 záró mell.

Akad Sprinz

16/I. 93.

3

1893

Nagyságos Úr!

Folyó január hó 8.-án kelt becses levele nyomán van szerencsém következőkben nyilatkozni.

Dr. Pelfy I. dolgozatát készséggel átnézem s pótló véleményemet még e hó folytán előterjesztem.

Bold. Szvorényi József emlékezetét megírni nekem nem kis öröm volna. Kora ifjúságomban ismertem meg <u>élénk szókötés</u>-ét, majd figyelemmel kísértem iskolai dolgozatait, kézi könyveit, — utóbbi években magától megkapva olvastam érdekes fűzeteit a magyar nyelvből. Végre a Vitkovics és Szemere műveinek kiadása kiválóan irodalom-szerető, a szépirodalom lőcseivel rokon lelkű embernek ismertették meg velem, — a mellett, hogy benne a legjobb akaratú és irányú középiskolai tanférfiu tiszteltethettem. A közelebb múlt években pedig néhányszori találkozás alkalmával személyesen is megismerhetém és szelid nemes arczára és lelkére jól emlékezem, míg élek.

Emlékezetének áldozni kész volnék; de, fájdalom! engem régi gyengélkedés és már a vénség is terhel és lever s nem bizhatom magamat arczal, hogy a t. Akadémiához s a boldogúlthoz méltón szólhassak felőle.

Méltóztassék, Kérem, a t. Akadémiánál kimenteni s a dologban máskép intézkedni.

Teljes tisztelettel vagyok

Hódmező-Vásárhelyen 1893. jan. 14.

Nagyságodnak

igaz híve
Borbély

Nagyságos Dr. Heinrich Gusztáv akad. hely. osztály-titkár úrnak

4
1893

Jegyzőkönyvi kivonat

a Magyar Földrajzi Társaság Balaton-Bizottsága zoologiai tagjainak 1893. január 8-án tartott értekezletéről.

Jelen vannak: Daday Jenő Entz Géza Herman Ottó és Lóczy Lajos mint elnök.

1. Elnök megnyitja az értekezletet, előterjesztve azt, hogy tudomás szerint a Magyar Tudományos Akademia Mathematikai és Természettudományi Bizottsága a Balaton bizottság szakfeladásainak kiterjesztésére az 1892-re megszavazott segélyt az 1893. évre áttette. Minthogy mindnyájunk nagy sajnálatára Dr Daday Jenő nem nyerte el a m. kir. vallás és közoktatásügyi Ministeriumtól az egy évi szabadságot, ezért az Akademia segélyét nagy, amint ezt a bizottság az eredeti terv szerint óhajtotta volna – egyetlen oly szakfeladással, mint Dr Daday Jenő, a Balaton zoologiai tanulmányozására föl nem használhatjuk. Ezzel szemben fölmerül az a szükség, hogy a bizottság a Balaton kutatás zoologiai részét más uton, több zoologus bevonásával erősítse. Másként ez nem történhetik, minthogy olyan férfiú vezesse be a kutatás vezetését, a gyüjtők kiküldését és informálását, ki szertár és intézet felett rendelkezik és ki intézetében a gyüjtések feldolgozását a megbízott munkatársaknak megengedve lehetővé tenni. Ilyen férfiú Dr Entz Géza, kit az elnök egyenesen felkér a feladat elvállalására és a szakbuvárok minden tekintetben való támogatására. Meg van győződve, hogy az adott körülmények közt ettől a Dadaytól kitüntetett ezél is a legjobban érhető el. Jelenti egyszersmind hogy gróf Haller Béla készséggel ajánlkozott a gyüjtött anyagnak részletes feldolgozására.

Entz Géza elvállalja a munkálatok vezetését s megígéri a szakbuvároknak minden tekintetben való támogatását.

2. Herman Ottó indítványozza, hogy az Akademia kimutatásaihoz képest mint a bizottság munka vezetője Entz Géza b. tag jelentessék be. Az értekezlet ezután kimondja, hogy első sorban a Balaton Tiszavidéke faunája tanulmányozandó s ennek megtörténte után a Balatonnal szerves összefüggésben levő vizeré annak önálló feladat és külön megoldásra vár.

A másolat hiteléül:

Lóczy Lajos

kir. elnök.

Ende 22/I 90. 2.

5
/
1893

A M. T. Akadémia

természettudományi bizottságának

Budapesten.

Alólirottak hivatkozva 1892. évi decemberhóban beadott tisztelettel jes kérésünkre, melyre a természettudományi bizottság a Balaton zoologiai kutatására 1892-ben megszavazott 1000 forinyi segélyt az 1893. évre áttenni kegyes kedvett, bátorkodunk a természettudományi bizottságot a nevezett 1000 forinyi összegnek szives kiutalványozására kérni. E kérésünket azzal okolyuk meg, hogy a M. Földrajzi Társaság Balaton-bizottsága az idei csatolt jegyzőkönyvi kivonat szerint Dr Entz Géza tanár urat nyerte meg a zoologiai kutatás vezetőjéül, hogy gróf Haller Béla a gyüjtött anyag egy részének tudományos feldolgozására vállalkozott s igy a gyüjtés munkája haladéktalanul megkezdhető

A M. T. Akademia természettudományi bizottságának kiváló tisztelettel

alázatos szolgái

Budapest 1893. január 15-én

Dr Entz Géza

Herman Ottó
biz. tag.

Dr. Daday Jenő
b. tag.

Löczy Lajos
biz. elnök.

6
1893

Budapest 1893 jan. 16.

Tisztelt Osztálytitkár Úr!

Azt a munkát, mire eddig az Akadémia
felszólított, mi pedig több ízben történt, nem,
illetve a legnagyobb készséggel és örömmel
teljesítettem. Sajnálom hogy most a felki-
vánnak nem tehetek eleget.

Maradok tisztelettel

Kéz szolgája

Domanovszky Endre

Bezirk Uh.

7

1853

T 15

Nagyságos Főtitkár Úr!

Szerencsém Nagyságodnak tisztelettel jelenteni,
az 1892. évi Marczibányi-mellékjutalomra
kező" két értekezésemmel pályázni kívánok:
1. Faludi nyelve. Magyar Nyelvőr XV. 241, 289, 3
2. Jelentéstani tanulmányok. Magyar Nyelvőr XVI.
145. 193. s kv. l.
két értekezés 1886. s 1887. években jelent meg.

Legyen szabad ezen pályázatomat a következő
ésekkel kísérnem:
1. Külön címe ellenére is a két értekezés egyszerű
Jelentéstan körébe vágó.
2. Pályázott már az Akadémiánál 1885-ben
a Marczibányi díjra, mely Faludi nyelvére vo
Ekkor azonban a jutalmat csak azért nem kap
vel befejezetlenül nyújtottam be. A Faludi
sem dolgoztam fel; mindamellett említett m
befejezetlen akkor egy szempontból, a mennyibe
bizton s rendszeres alapokra fekteti, s

Midőn az volt a megoldandó kérdés, hogy vajjon a nyelvek, munkáimat joggal befejezettnek mondhatom-e jelentéstani értekezés nem befejezetten, tehát ettől kifogás alá nem esheti.

3. Értékét illetőleg pedig bátorkodom az 1887-ki kaveinian bírálatból néhányat idézni. Azt mondja, hogy a pályamunka „érett gondolkozású alapos képzettségre és nagy szorgalomra vall. Továbbá: „A Herrig" kehyeten mondja, hogy ez „chologia lehet egyetlen és valódi alapja az igazi „tannak. „ nemcsak a formákat keresi a nyelvben „ a lelket is. Nem elégszik meg a tények konstatálásával, a példáknak grammatikai fiókocskákba „sásával, hanem minden lépten-nyomon megállapodik „nevezetesebb jelenségnél és tanulságos fejtegetésekbe „ereszkedik." — Végül: „ Stilusa tömött, szabatos, „ világos."

4. Kivatkozom a legjelesebb nyelvészekre, mint Curtius, Keyse, Schleicher, Geiger, Steinthal stb., a kik egyaján azt vallották, hogy a Jelentéstan a nyelvtudománynak legfontosabb- s egyuttal a legnehezebb feladata.*) Annyira, hogy a módszerének a kezdet

nyítni." Valamint hogy a „szakértő" könnyen átt
hogy az ilyen munkához ismerni kell s felkarol
den adatot, melyet a tudomány az illető" ny
kiderített, sőt folyton figyelemmel kell kísérni
oportbeli, nem rokon nyelvéknek is a törvényei
Szóval nem olyan tanulmány ez, mely
re szorítkozhatnék; esetleg egy nyelvre vag
ébé egyetlenegy nyelvtani kérdésre, a melybe
a kutatónak mind jobban belemélyednie
i nagy terjedelmű műveket kísérnie.
De nem szabad azt se feledni, hogy a jelent
tatásának még egy előadáshatáron túlterjedő
alapos philosophiai tanulmány.

A mondottakat csak azért bátorkodom e
gy igazolásomul szolgáljanak, a miért ily
edelmű munkával bátorkodom pályázni.
Sőt kiegészítőleg tartom még kitörölve kísérni
f. e. pályázaton művem kéziratban s nevelé
nyújtva.

Maradok

Kegyelmes Főtitkár uramnak

I.

Pozsony Jan 19. 893.

Igen tisztelt
Nagyrágos Úr.

A tudományos akademia által kitűzendő pályatétra ajánlom saját dolgozatomat melynek elönmunkalatát ád-
addam a tud. akademia főtitkárságánál következő
cim alatt: Magyarhon és társországainak Hymenomyceti
Az illusztrációkra dolgozatra, s ezen dolgozatba

1. Tekintsen nyugvó arcu rendszert
2 Emlitellenül hagyom Schulzer botrányos esetéit- melyek
már mint ilyenek mindenütt ismeretesek
3 Tágitani fogom ny adatokkal különösen a főnevek kon-
nyékéből, melyek eddig sok kötőjeles szóvadulásokat
kell tennem
4 Minden fajtól fogom csatolni a diagnosait, ei még azt
is, mennyi-e vagy nem, használható ételnek vagy ipari
czélokra, mely utóbbi irányban tágitani fogom ismeretemet
mi legjobb tudomásom
5. Az egyéntiki nevek felvételénél igen takarékosan fogok
eljárni

Pogorelottnak tartom magamat, mert már több fél
százados fogtalkozás alatt növény anyagokkal, s oly tág
gas egyetemes mine az enyém ár ostrák magyar birá
dalomba nem lépek.

Igenyét vissza az egész 2000 ftos pályadijat. de
a fő nagy munkához fogom csatolni a mult munkában
levő kis de igen sikeres dolgozatot a koni Myxo.
gasterekről

Kiss volgája
Hazslinszky Frigyes

Ek. 21/I 93. 1.

9
1893

T 19

Melyen tisztelt
Nagyrabecsült Főtitkár Ur!

Mivel tudomásomra jött az akadémia által kiírt pályázat botanikai mű-
betűtöltem Longa Béla Urhoz a munkám tervéről, melynek czíme: Ma-
gyarhon és társországainak hasznosabb és nyájasfűvei (Magyarország-
ról) és az Ő válasz alapja lett a betűtöltött munka, melyet ujra kifogyva áldozom
az tágitani hogy még teljesebb legyen mint a kiszemelttel sit a munkám.
Hogy akarom azt valósitani, megvallom a beadvány jelentkezésben —
ben — Ha az akademia elfogadja ajánlatomat, kérem a munka
vissza küldését
Hogy ily nagy munkát felvállalhassam, elhatároztam magamat a cse-
gémi igazgatóságáról örökre lemondani, és mivel ezáltal egy részét
a fizetésnek kötönyöknek elvesztem — hogy azon fizetésben a lévő,
vagyis ő képviselve legyen. Epcsén 1893 Január 19-k

Tisztelője
Hazslinszky Frigyes

Hogy lesz ha szerdai az orvosok nem lesznek képesek a
gyógyszertárakban felismerni az abban levő növényeket.?

9
1893

10
1893

Mélyen tisztelt uram!

A m. tud. akadémia 1890. tava-
szán a Lukács Krisztina-fé-
le nyílt pályázaton enge-
met bízott meg Zrínyi M. éle-
tének megírásával. Határi-
dő a pályázóknak nem
volt szabva; határidőül a
tud. akadémia hozzám kül-
dött leiratában 1892. dec. 2.
végét ~~tűz~~ jelölte meg utolsó-
san kétségkívül az I. osztály
sajátságára.

Akkor nem szóltam
fel a kijelölt idő túlságos rö-
vidsége miatt. Úgy fog-
tam fel, hogy az akadé-
mia lehetőleg sietteti a
kapja a munka elkészültét

s azért szabtam a határidőt
a lehető legrövidebbre. Am-
de a feladat nemcsak fon-
tos és sürgős; hanem egyszer-
smind fölötte igen nehéz is.
És nem ismerek a m. iro-
dalomtörténet terén fela-
datot, mely sokoldalúsága
tekintetében Zrínyi életé-
nek megírásával fölérhet-
ne. És én nemhogy két év,
de egy egész életidő alatt
sem vállalkozhattam volna
e feladat megoldására,
hsz 10 évi kitartó kutatás
eredménye nem állana
előttem. De ily készlet
birtokában is arra törek-
szem évekre előre, hogy
tervemet folytos kiegészí-
tésre szoruk. Különösen é-
lénken érzem, hogy legin-

kább s
miatt
s az ol
könyv
hátvég
dunán
Zrínyi
mint
is el
végesn
keres

A
lyen t
tóztas
tálya
tal a
hogy
meg
legal
a m
szám
biztos

Rább szűkös anyagi viszonyok
miatt a zágrábi egyetemi
s az ott elhelyezett Zrínyi-
könyvtárt mind ez ideig nem
látogathattam meg. Sem a
dunántúli levéltárakat s
Zrínyi életének színhelyét,
mint tervezlem volt s ma
is elkerülhetetlenül szük-
ségesnek tartom, fől nem
kereshettem.

Alázattal kérem ta mé-
lyen tisztelt titkár urat, mél-
tóztassék ajánlani az I. osz-
tálynak és az I. osztály ál-
tal a tud. akadémiának,
hogy nekéz feladatom
megoldására a kellő időt
legalább megadassék. Én
a mennyire viszonyaimmal
számot vethetem, most már
biztos ígérem, hogy a rám

bizott feladattal a rendelke-
zésemre álló eszközök és se-
gélyforrások mellett is legké-
sőbb 1895. végéig kielégítő mó-
don elkészülök. Talán már
a jövő 1894. év végére benyúj-
hatom két harmadában
már is kész művemet; de a még
megoldásra váró számos ne-
hézséget tekintve, inkább az
iránt esedezem: méltóztassa-
nak a részemre engedett
határidőt egész 1895. végéig
kiterjeszteni.

Mely alázatos kérésem u-
tán maradtam a mélyen
tisztelt titkár úrnak

Kolozsvárt, 1893. jan. 21.

Ész híve
Kunyaróferenczy
főgymn. tanár.

Mélyen tisztelt uram!

Kérem szépen a mellékelt kérvényt teljesen beható és szíves jóindulatu szempont szerint kezelni és részemre a kedvező eredményt ~~kieszközölni~~ kieszközölni. Nem tudom, hogy vagy Gyulai Pál most az I. osztályban van-e? Azért írtam a kérvényre "levelet vagy, hogy az ő kezéhez is át lehessen adni. Bocsánatot kérek a sietős írásért; de sietnem kell, h. a postáról le ne késsek. Nyugodtnak a legmélyebb tisztelettel

Kol. 1893. jan. 22.

Kész szolgája
Kanyaró Ferencz

A m. t. Akadémia Nyelvtudományi Osztályának

Sátoraljaújhelyről küldött pályázatában ez évben ez 1890-1892. évben megjelent nyelvtudományi művek vetett részt, akar magyarok: "Az összehasonlító nyelvészet fő" problémái "című munkáinak ismertetésével, megjegyzem, hogy a fősúlyt annak bebizonyítására fordítottam, hogy a nyelvek morphologiai rendszerének alapjegyei faji különbségek, (II-IV. fej. 10-57 l.) E részletet franczia nyelvre (fordításában bemutattam a Párisban 1889. tartott Kath. tudományos congressusnak, melynek évkönyvében meg is jelent, mint van szerencsém ide mellékelni. Ezen kívül még a nyelvrekonstrukcióról szóló elméletek is mentése és kritikája (II. r. I.-IV. fej. 116-186. l.) fordításban készülő jövőbeli munkámat nemcsak nyelvben is lefordítottam - ebből is közöl-ve - a melynek fordításának egy példányát szintén ide mellékelem.

Tekintetes Akadémiai Osztálynak

a kitűnő tehetős Sátoraljaújhelyi Irodalmunk

alázatos szolgája

Kelt Pécs 1893. jan. 2-án

Dr. Szarvas Gábor

egyetemi tanár

11
1893

T 26

Véleményes jelentés

Dr. Farkas Gyula kolozsvári egyetemi tanár:

„Az Ampère-féle elemi törvények aequivalenseinek meghatározása"

című értekezéséről.

Szerző az electrodynamikai pondermotoricus („tömeg-et mozgató") erő általános tapasztalati törvényének elemi alakját abból a megfontolásból törekszik meghatározni: milyen alakkal bírhat az electromos áram-elemek közötti suppenált electrodynamikus törvény, ha annak a feltételnek tartoznak eleget tenni, hogy [zárt áramkörnek electrodynamikus hatása, [a belőlük alkotott ha egyenértékű az erre vonatkozó tapasztalati integrál-törvénnyel?

Szerző e problémát mathematikailag és physikailag helyesen formulázza és a feltételekből származó differentiálegyenletrendszert megfejti. Nem mutat-ja ugyan ki, hogy e megfejtés a legáltalánosabb, de megoldásai megfelelnek az egyenleteknek és, miként az ellenőrző próba mutatja, helyesek.

Farkas úr dolgozatának (kiegészítése) ezek szerint az e tárgyra

vonatkozó

III o/ps. 1893 febr 13 Zárt ülés

12

vonatkozó, a nemzetközi irodalomban több jeles tu-
dóstól közzétett hasonló irányú dolgozatok et
és a benne önmelléken feldolgozott kérdést becses
eredményekkel gazdagítja; az akadémiai dolgozatok-
tól jogosan követelhető szemvonalat teljesen meg-
üti.

Ezek értelmében Farkas úr dolgozatát az
„Értekezések" sorában való kiadásra ajánlom.

Budapest 1893 évi január hó 27. én.

Fröhlich Izidor r. t.

1893

Nagyjutalom

Érk. 1893. jan. 30.

IV.

13/1893

Nagyságos Fátitkár úr!

Mint tisztán nyelvtudományi kérdésekkel foglalkozó művecskét, az ide „Nyelv, nemzetiség, nemzet" czím alatt mellékelt dolgozatot bátor vagyok a m. tud. akadémia kisebb nyelvtudományi (Marczibányi féle) tételére, az elmult közelebbi öt és termékeit tekintő dolgozatok közé, pályamű gyanánt beküldeni. Okaim erre nézve következők. Már a dolgozat czíme elárulja tartalmát. Az egész mintegy szétpillantással írott szózat embereinkhez, akadémiánkhoz – viszonyaink, teendőink rajzolásával, a modern nyelvtudomány álláspoulján, nem új, de mégis egyéni és objectiv szempontokkal, itt-ott keserű hangnemekben, de mindig tárgyilagosan, méltányossággal. Mert

T 28

csekélységem szerint úgy gondolkozom részemről: nálunk nem az tesz javára a közönek a ki di-csérget, tuszol, szépitget, de a ki megmondja az igazat.

Állami, nemzeti, kulturpolitikai szem-pontok azok, a mikre kapcsolatban a magyar nyelvvel nálunk szerény nézetem szerint, a kik nem szeretnünk bölcselkedni, a legnagyobb szükség van, irányok, elvek és consequentiáik azok, a mik viszonyaink, helyzetünk és a nyelvtudomány követelései szerint uralkodnak vagy legalább ki-fejezésre jutni igyekeznek e dolgozatban s ezek azok, miket nyelvtudósaink dolgozataiban ré-szemről nem igen vettem észre, talán mert igen természetes okokból szaktudományi szemek-kel szeretnek nézni és látni mindent. Talán emi-att nagyon is sokféle tényezőre van vetve egy futó tekintet e dolgozat rendén — de hát mivel nincs összefüggésben a nyelv? — de őszintén mondhatom az a tekintet nem vaktá-ban történik, bár itt-ott olyannak látszik, hanem gondolkozás, közvetlen megfigyelés, tapasz-talás eredménye. Úgy hogy nem kabozom megjegyezni — bár annak csekély tehetségem lehet az oka, hogy ennyi gondolatmunkával és körül tekintéssel, ha azt tűzöm magam elé, buzgóságra nagyobb, szebb, talán jutalmazóbb szaktudományi munkát sikerül vala irnom, mint a jelenlegit. De én látni akartam és láttatni szeretnék. Ez az, és nem a juta-lom, dicséret, gáncs reménye, a miért beküldöm e szerény dolgozatot az akadémiához, mint való-ban erdélyi testülethez, hogy így az a pár bíráló legalább, a ki a nyelvtudományi dolgozatok átvizsgálója, a többi közt esetleg mint ezzel egy időre közrebocsátot olvassa el azt is, a kit őszintén nem vezetett egyéb e dolgozat irásában, mint a használni tö-rekvés, a haza és az igazság szeretete.

Kiváló tisztelettel vagyok Nagyságod alázatos szolgája

B.pest, 893 jan. 28.

Balássy Dénes polg. isk. tanár

Kivonat jegyzőkönyvből

a M. T. Akadémia 1893. január 30-án tartott ösz-
ülése jegyzőkönyvéből.

24. Az operaház és nemzeti színház ún. tiszteletdíjas, részletesen indokolt emlékiratban, fölkéri az Akadémiát, hogy a rendelkezésére álló alapokból tűzzön ki jutalmakat opera-szövegekre is. –

Kiadatik véleményadásra az I. ősz. tálynak.

28. Az I. osztály engedélyt kér Kunos Ignácz részére, hogy mint vendég a februári ősz. tályülésen személyesen adhassa elő „Adatok a nép és nyelv" tárgyú dolgozatát.

Az engedély megadatik.

Szily
főtitkár.

14

1893

T 30

Kivonat

a M. T. Akadémia 1893. január 30-án tartott ősszes ülése jegyzőkönyvéből.

23. A főtitkár bejelenti elhalálozott Jámbor Külső tagnak, történetünk és nyelvünk nagyérdemű ismerőjének és Külföldön terjesztőjének Benoboim, ban december 12-én 89 éves korában és Sir Richard Owen Külső tagnak, nagyhírű palaeontologusnak és biologusnak London mellett december 18-án 88. éves korában bekövetkezett halálát.

Az Akadémia fájdalommal veszi tudomásul a gyászjelentéseket s jólhívja a II., illetőleg a III. osztályt, hogy az emlékbeszéd tartása iránt határozzanak.

Szily
főtitkár.

051

150

173.

Kivát czikkek

a M. T. Akadémia 1893. január 30-án tartott összes ülései jegyzőkönyvéből.

16. A főtitkár bejelenti Sir Richard Owen Külső tagnak, nagyhírű paleontologusnak és biologusnak London mellett december 18-án, 88 éves korában bekövetkezett halálát.

Az Akadémia fájdalommal veszi tudomásul e gyászjelentést s fölkéri a III. oszt. tálnokát, hogy emlékbeszéd tartása iránt hatá- rozzon.

Marczi Jelentés

18. A vallás- és közokt. miniszter tudatja az Akadémiával, hogy a földmivelésügyi miniszter úr fölkérésére beleegyezését adta az orsz. meteorologiai és földmágnességi intézetnek az utóbbi minisztériumba való áthelyezéséhez.

Kiadatik véleményes jelentés végett a III. osztálynak.

Szily
főtitkár.

III csp. 1893 febr 13. 2 Zárt ülés

3. 4 pars

1893

T 30

A Magyar Tudományos Akadémiai tekintetes főlülkári hivatalának

Budapesten.

A Magy. Tud. Akadémia Közzétett fölhívása alapján alulirott teljes tisztelettel bátorkodom pályázni az 1892. évi nagyjutalomra, illetőleg Marczibányi melléktjutalomra Kámavidéki és Szibériai tanulmányutaimnak a Magy. Tud. Akadémia kiadásában megjelent s eddigelé pályázati jutalombanrészesült következő Közleményeivel:

1) Votják Népköltészeti Hagyományok. A Magy. Tud. Akadémia megbizásából gyüjtötte és forditotta dr. Munkácsi B. Budapest. 1887. (8ad rét, 339. l.).

2) A Votják Nyelv Szótára. I. és II. füzet 1890-92. (8ad rét, 320. l.) [Ez egész munkának kéziratát benyujtottam a M. T. Akadémia Nyelvtudományi Bizottságának az 1887. év őszén; de pénzügyi akadályok miatt eddigelé csak a munka fele kerülhetett ki a sajtó alól.]

3) Vogul Népköltési Gyüjtemény. Kiadja a M. T. Ak.

I. Kötet: Regék és énekek a világ teremtéséről. Első füzet: Vogul szövegek és forditásaik. Sajátgyüjtése és Reguly Antal hagyományai alapján közzéteszi M. B. Pest. 1892. (8-ad rét, 172. l.).

II. Kötet: Istenek köri énekei, regéi és idézői igéi. Budapest. 1892. (8-ad rét, 431. l.)

III. Kötet: Medvedalok. (8-ad rét, 539. l.).

4) A Vogul Nyelvjárások Szótagozása: Északi Vogul Nyelvjárás (Nyelvtud. Közl. XXI. Köt. 321-400). Középlozvai és alsólozvai Vogul Nyelvjárás (Nyelvtud. Közl. XXII. 1-80). Önállóan is megjelenik az „Ugor Füzetek" közt.

Megfelelve a pályázati fölhivás azon utasításának, mely a pályázóktól megkivánja, hogy jegyezzék föl röviden amit munkájuk kiváló voltának tartanak: van szerencsém tisztelettel a következőket előadni:

A magyar összehasonlító nyelvtudomány az előbbi évtizedekben teljes határozottsággal kitüntette a magyar nyelv rokonsági viszonyainak kérdését s abból kifolyólag — annyiban a rendelkezésére állott gér és

alakilag fogatékos anyag mellett lehetséges volt — megállapítani igekezett a szókincs és nyelvszerkezet fölismerhető egyezéseinek adatait. Ez utóbbi irányú munkálatok folyamán, mint lépésről lépésre élénken megnyilatkozó szükség, bontakozik ki a közeljövő munkásságának első rangu feladata: a rokon nyelvekre vonatkozó ismeretanyagnak lehető kibővítése s a meglevőnek a tudományos hasznalhatóság czélja szerint való megigazítása, illetőleg hitelesítése. Ennek megoldása nemcsak a magyar összehasonlító nyelvtudomány további sikeres fejlődésének elmaradhatatlan föltétele, hanem kiváló jelentőségű több más nemzeti érdekű tudományos buvárlat szempontjából is, melyek a magyar nép ősisége fölött derengő homályt vannak hivatva eloszlatni.

A fent előszorolt munkák e jelzett feladat szolgálatában tett s rendkivüli fáradalmak és nélkülözések közt végbement nyelvészeti tanulmányutaknak eredményei. A tudomány régóta kimutatta, hogy az ural-vidéki rokon népek nyelvei a magyarnak legközelebbi rokonai, s hogy ennélfogva nyelvünk és ősmultunk kérdéseiben ezektől remélhetünk legtöbb világosságot: s mégis éppen ezekre nézve voltak leghiányosabbak ismereteink, melyek összesen néhány tökéletlen följegyzésü kitérítői czélu forditmányon s ezekből készült szójegyzékeken épültek. Dicső emlékezetü Reguly-nk hozott ugyan rendkivül becses eredeti gyüjtéseket a vogulok és osztjákok földéről; de ezektől a fölvilágosító jegyzetek és forditás hiányában a gyüjtő korai halála után csak alig néhány mutatvány volt úgy a hogy megfejthető és értékesíthető a tudomány számára. A fönt megnevezett gyüjtések nemcsak hogy a vogul és volgyák nyelvek alapos megismerésére nyujtanak bő és megbizható anyagot; hanem Reguly összes vogul hagyományainak megfejtését (az eredeti szöveg mellett annak nyelvészetileg pontos átirását és forditását) is tartalmazzák, s e mellett bő mennyiségben nyujtanak ujabb, eddigelé föl nem jegyzett hasonló alkotásokat is a népszellem kincseiből. Pedig ezekre azt irta volt meg Hunfalvy Pál, hogy „olyan emlékek, milyeneket Reguly előtt senki sem hozott s utána sem fog hozni senki; mert már nem fog többé olyanokat találni. Ott is kialvó félben van az eredeti sajátságos élet és annak szellemi világa.“ (Vogul Föld és Nép. 67. l.) — A „Volgyák Népköltészeti Hagyományok“ tartalmát babonák, [pogány] kozmogoniai és történeti mondák, továbbá (imád-ságok), ráolvasások, tündér-, boszorkány-, manó-, állat- és találós mesék, végül népdalok teszik,

melyek a volgyák…
gyüjtve s válto…
e nép gondolko…
A Vogul Népkölt…
egy, a kultura …
zetes hitéleté…
költészete; szó…
mes, szent kö…
nuszok, melyek…
ban dús forrá…
ségtörténeti …
fontos segédes…
jünk ősi mü…
derítésében i…
Végül a „…
szabad utalom…
mely nemcsak a…
irodalomban el…
igazolható, tehát…
kétes adatokat…
lett idézi annak…
tását, illetőleg…
fel a magam g…
dalomból. Any…
helyszíni följegy…
legutolsó szóig…
ditmányok, e…
irodalomban…
olyan könyv, m…
hanem mint a s…
lalom alatt levő…
kezemhez. Az egy…
ismerhető volt,…
bővebb kiterjes…
mondatszerkeze…
által egyes czik…
us- esni; kül…
vett nyelvészet…
a szótár a ro…
nak is azon el…
dekes műveltse…
részletesebben…
azon helyeire,…
(l. pl. az inma…
ünnep“ czikkek…

Kiváló tiszte…

Budapes…

melyek a voljákok lakta őshazáról vannak egybegyűjtve s változatos alakban és irányban mutatják e nép gondolkozását, hagyományait és érzelemvilágát. A Vogul Népköltési Gyűjtemény három első kötete pedig egy, a kultura primitiv fokán álló s még őseinek életes hitéletében fönnmaradt népnek vallásos költészete; szóhagyományban fönnmaradt terjedelmes, szent költeményeket, regék és áldozati himnuszok, melyek a maguk sajátos eredetiségükben dús forrásai az általános vallás- és művelődéstörténeti tanulságoknak s bizonyára igen fontos segédeszközül fognak szolgálni sajátnemű őseink művelődésének és hitvilágának földerítésében is.

Végül a „Volják Nyelvszótára" ismertetésében legyen szabad utalnom szerkesztésének kritikai szempontjára, mely nemcsak abban áll, hogy külön megjelöli az előző irodalomban előfordúlt s a személyes tapasztalattal nem igazolható, tehát a tudományos használhatóságra nézve kétes adatokat; hanem hogy minden egyes szó és szólás mellett idézi annak eredeti orosz, vagy tatár nyelvből fordítását, illetőleg magyarázatát s igazoló példákat hoz fel a magam gyűjtötte népnyelvi szövegekből és egyéb irodalomból. Anyagának túlnyomó nagyobb része saját helyszíni följegyzésen, de föl van benne dolgozva egész a legutolsó szóig minden forrás (szójegyzék, vallásos fordítmányok, etnográfiai leírások stb.), melyet az orosz irodalomban előtaláltam; sőt van közöttük olyan könyv is, mely kulajdonképpen soha sem jelent meg, hanem mint a sajtóczenzor vallásos aggodalmaiból kifolyólag alatt levő makulatura magán füvészetből jutott kezemhez. Az egyes szókon kívül — melyeknek ahol csak felismerhető volt, megjelöli esetleges idegen származását — bőven kiterjeszkedik a szótár a szólásokra, jellemző mondatfordulatokra és közmondásokra is, úgy hogy ezek által egyes czikkek lapokra terjednek (pl. kar- „ösmi", ús- „esmi", kil „nyelv" stb.) kimerítőségükben. A szorosan vett nyelvészeti feladatkörön túl szolgálatot vél tenni a szótár a volják nép etnográfiai búvára részeinek is azon eljárásával, hogy az ezek szempontjából érdekes műveltségszókat e szótárak szokott módjánál részletesebben tárgyalja s utal a Dahirodalomnak azon helyeire, hol részletesebb fejtegetésük található (l. pl. az inmar „ég; isten", ulüs „felügelő" és jusa „ünnep" czikkeket 56, 93 és 281. ll.).

Kiváló tisztelettel ajánlja magát

Budapesten, 1893 január 28-ikán

Munkácsi Bernát

l. tag.

Pis e század első felétől,

15

Érk. 1893. jan. 30.

Nagyjutalom

III.

Tekintetes Akadémia!

A közelebb múlt évkörre jelen évben kiadandó nyelvtani jutalmak egyikének megnyerése végett bátorkodom ide zárt „A magyar nyelv és nyelvtudomány rövid története. I. kötet. A magyar nyelv ó- és középkora. Debreczen 1891." c. munkámat a tekintetes Akadémia elébe tisztelettel terjeszteni.

Szabad lévén, az Akadémia szabályzata értelmében, azokra a részletekre rámutatni, melyek különösebb gonddal, némi önállósággal s talán most először tárgyalt dolgokat foglalnak magokban: figyelembe merem ajánlani:

1. A 16. s következő lapokon a jelentés-módosulás nélkül való hangmérték változásáról

2. A 38. s következő lapokon a tulajdonnevekben találtató köznevekről

3. A 66-92. lapokon a középkori írásról és hangváltozásokról

4. A 102.-113. lapokon az igék alakjai teljes bőségben és rendben kimutatva

5. A 169. s következő lapokon a birtokviszonyról

6. A 199. s következő lapokon az igék időalakjainak fűzése, az eddigi nézettől részben eltérőleg

7. A 204. s következő lapokon az igenevek fűzéséről – és kivált a mi

8. a 213–257. lapokon a kötőszókról olvastatik,

9. a mi a stilről szólva a 285. s következő, 288. s következő lapokon a középkori stil népiességéről, naivságáról mondatik.

10. a szépségről a 302. s következő lapokon, majd a hangzatosságról

11. a 319. lapon az érzékiességről, összerűségről mondatik

12. a mi végül 327. s következő lapokon az első magyar grammatika írójáról van.

Sajtó- és egyéb — kivált a mondatok jelezésének — hibáit, melyek talán nem a tartalom~~ára~~, hanem a formára tartoznak, kérem a vidéki nyomtatás hiányának, az író körülményeinek tulajdonítani, ki senki segítségével semmiben nem élhetett, s kinek — kivált a külső pontosságban — korának gyengeségeit leküzdeni lehetetlen volt.

Mély tisztelettel maradván

Hódmező-Vásárhelyen, 1893. január 26-án

a Tekintetes Akadémiának

alázatos szolgája

Imre Sándor

a m. tud. Akad. rendes tagja.

Kér kéz óra ágyba esett beteg.

Érk. 1893. január 31.

16

V.

Tagyságos

Dr. Szily Kálmán úrnak,
a m. t. Akadémia főtitkárának
mély tisztelettel.

Két könyv-melléklettel.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA.

Tisztelt Ügyész Úr!

Keszler József úr részéről a Könyv-kiküldönzés annyiban van rendezve, hogy Molière munkáit visszaküldötte. Linas-nak L'ovfévrerie czimü munkája pedig az ő állitása szerint Pulszky Ferenznél van. Ha ezt visszakapjuk, akkor csak Fechnernek Phys. Atomenlehre czimü füzete volna nála, melynek megvételére Rellene fölszólítani.

Ügyész úr fölszólításának ez volt eredménye, a mit azért hozok tudomására, hogy ha a Pulszkynál levő Könyv visszakerül, miről értesiteni fogom, a még hátralevő fönt jelzett munka megvételére reá lehessen Rényszeriteni.

Fogadja szives üdvözletemet, melylyel maradok

Buda-Pest, 1893. jan. 3.

Rész szolgája,
Hellebrant Árpád
alkönyvtárnok.

1893. jan. 3.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA.

1892 dec 17

Tisztelt Ügyész Úr!

Mellékelve visszaküldöm a kikölcsönzött könyvek jegyzékét. Egy-kettőnél kigazitottam az árakat, mindegyiket nem lehetett, mert már az eredeti árakat irtam föl. Legyen szives tehát ennek alapján megindítani az eljárást. Talán meglehetne próbálni előbb még egy felszólítást intézni 3-4 napi határidővel; s ha az eredménytelen volna, akkor nyomban perelni.

Eddig ezek közül egyik sem küldte vissza a nálad levő könyveket.

Kiváló tisztelettel maradok

Budapest 1892 dec 17.

Rész szolgája
Hellebrand Árpád
alkönyvtárnok

1892/1 ad 17

30

~~Tekintetes Osztály!~~

~~Bátor vagyok~~ Pólya Jakab egyetemi magán tanárt s a Friesztl ált. biztositó társaság ügyészét, levelező tagúl ajánlani. Varga Gyula l.s.

Pólya Jakab, közgazdasági iróink gárdájának egyik szép készültségü, nagyon tehetséges s talán legszorgalmasabb tagja. Több mint egy évtized óta páratlan tevékenységet fejt ki a közgazdasági irodalom terén, a nélkül, hogy a nagy termékenység felületessé tenné munkásságát. Müveiben mindig ott látjuk a lelkiismeretes és fáradhatatlan búvárt, a hangyaszorgalmú kutatót s a komoly gondolkodót, ki nem a felületen csillogtatja tehetségét, hanem tárgyának mélyébe igyekszik hatolni. Itéletében józan, mérsékelt, ment minden elfogultságtól. Munkássága, a mint müveinek alábbi kivonatos jegyzéke is igazolja, kiterjed a közgazdasági tudománynak jóformán minden ágára; de legjelesebbet biztositási és ágrár-tanulmányaiban nyujtott. A magyar tudományos Akadémia pályázatainak több izben volt már pályakoszorús nyertese s méltó rá, hogy egész gazdag munkásságát Akademiánk azzal a legbecsesebb jutalommal koszoruzza meg, hogy őt tagjainak sorába emeli.

Munkáinak jegyzéke a következő:

I. A Nemzetgazdasági Szemlében megjelentek:

1882. évfolyamban. Magyarország államadósságai. – Közüzletségleti pénztár.
1883. " Gróf Széchenyi István Minimum javaslata és irodalma. – Raiffeisen-féle kölcsönpénztár. /Utóbbi külön lenyomatban is/
1884. " Az ujabb agrár mozgalom és irodalom. /: Külön lenyomatban is:/
1885. " A mezőgazdasági válság. – Haladás és inség. Társadalmi kérdések. – A nemzetközi gazdakongressus.
1886. " Talajjavitási bank. /: felolv. az akademiai nemzetgazd. és statisztikai bizottságban:/. – Valuta és gazdasági válság.
1887. " A földbirtok tulajdona. – A deficit.
1888. " A kis- és nagybirtok. – A londoni nemzetközi czukoradó-értekezlet.
1889. " Az öröklési jog gazdasági és történelmi szempontból. – A valuta-kérdés fejlődése a jelen században.
1890. " Egyenes adóink fejlődése.
1892. " A mezőgazdasági hitelszövetkezetek. – A biztositási vállalatok. /: Külön lenyomatban is:/.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

II. A Budapesti Szemlében megjelentek:

1883. évfolyamban. A paraszt birtok és az ujabb német törvényhozás.
1888. " A védvámok.
1889. " A mezőgazdaság szabályozása.

III. Önálló munkák:

1886-ban. Agrár-politikai tanulmányok. Kiadatott az akadémia támogatásával.
1890-ben. A gazdasági válság. A 2000 ftos Fáy-díjjal jutalmazott pályamű.
1892-ben. A pesti magyar kereskedelmi bank története.
1893-ban. A községi hitelszövetkezetek feladata, vezetése és működése.

IV. Az akademia által jutalmazott munkák:

Az Egyesült Államok valutája. – /: Még nincs kiadva :/ Első magyar ált. birt. társaság díjával jutalmazott pályamű.
A gazdasági válság. 2000 ftos Fáy-díjjal.
A biztositási vállalatok. Dóra-díjjal. –

~~A tekintetes osztálynak~~
~~Budapest, 1893. február 27~~

~~alázatos szolgája~~

~~Acsády Ignácz~~

Tárgy: Varga Gy.

Peten ajánlatot, mint az Alapítvány 21-ik §-ához tökéletes, az előleg elfogadhatósága iránt tehát.

Budapest, [illegible]

Tanulmányi előadó.

Tárgyajánlás

18.

1893

A m. t. Akademia Könyvtárából Ki Kölcsönzött munkák.

1) Magyar tört. Tár. I. Köt.
2) Archivio storico XIX. XX. Köt.
3) Ung. Miscellen.
4) Schimeck Geschichte Bosniens
5) Toldy. Culturzustände d. Ungarn
6) Schams. Beschreibung v. Pest
7) " " " Ofen.
8) Uj Magyar Muzeum. 1860 I.
9) Affo. Memorie d. Ugoleto.
10) Kurz. Gesch. d. Landwehr o. Enns.

Kápolnai Bauer István
h. tag.
Wesselényi utcza. 47. sz.

A Kisfaludy társaságtól:

Kisfaludy Sándor Összes.

Reszler József Nemzet munkatársa
Molière vigjátékai 3–4. Köt.
Fechner Elemente der Psychophysik
" Physik u. philos. Atomenlehre.
Lines Les origines de l'orfèvrerie.

Kd 19. 1893 (post-dobos)

Budapesten 1893 jún. 14.

Nagyságos Kápolnai Pauer József úrnak

Budapesten.
Werbőczy u. 7.

A M. T. akadémiai könyvtári hivatalu ~~tól~~ által nyiltól felszólittatván ezennel utasitom hogy felhivom Nagyságodat hogy a M. T. Akadémia könyvtárából kikölcsönzött munkákat nemkülönben a Kisfaludy társaságtól használatra átvett Kisfaludy Sándor Képviselő e levelem vételétől számitott 24. óra alatt az illetékes helyre beszolgáltatni ne kudjék, mert ellen esetben a pert utasitásihoz képest a peres eljárást azonnal folyamatba tenni fogom.

Tisztelettel

A M. T. akadémiai könyvtárából kikölcsönzött munkák:

1) .
2) stb....

a Kisfaludy társaságtól:

V.

M. Fejl.

Veszlocsk 140

Nagyságos Rajvolnai Pauer
István főreáliskolai igazgató
Selmecz

Budapest

Wesselényi utcza 47.

1893. jún. 14.

Budapest 1893 jul. 17

Tekintetes Hellebrandt Árpád úrnak, a M. T. akadémiai könyvtárnokának

Budapesten.

Igen tisztelt Uram!

Hogy K. Pauer István ellen az akadémiai adott Könyvek címén a vonatkozó díjából folyamatba tehessem még a Könyvtárból Rellene tudnom

a) mi K. Pauer István jogalkotási ideiglen polgári ügyére? b) időben vette ki a Kérelmező Könyveket s Kéziratot?

c) mennyi lehet a Kisfaludy Kézirat értéke (azt hiszem legalább is 50. fr.) végre

d) ez utóbbi Kéziratot - mely egyébként a Kisfaludy Társulat tulajdona - pótolni a M. T. akadémiai Könyvtárából vette - é az használatra?

L és Kéziratok visszaadása nem adatik

L tudomásom szerint

Legyen szíves igen tisztelt Uram pár sorral a fentebbi pontokra válaszolni és gondoskodni a szükséges Keresetlevél átadásáról

Fogadja legőszintébb tiszteletem nyilvánítását, melyet maradok

alázatos szolgája

V
'75. fejl.

163 vegesd

Rex 93 VII/17

1893. jne. 17.

Tekintetes Kir. Táblabiróság!

Kápolnai Pauer István úr
a M. T. akadémiai Könyvtárá-
ból az alább jegyzett Kéri
Könyveket s Kéziratot
használatra Kikölcsönözvén
tartozott volna azokat
a Könyvtári használati ju-
tálmében napi
bélyeg értékben
használat után pz annyi
sértetlen állapotban visz-
adni.
A ~~K~~ Kápolnai Pauer István
úr által ilyképi Kikölcsön-
zött Könyvek s Kéziratok,
miz a Kivétel időpontyn s a
használatra Kivett munkák
s Kézirat becsértéke a Könyv
Kerö

Minthogy pedig Kápolnai Pauer
István úr az elkésés használa-
latra átvett Kivett Könyvekből

és Kéziratot fáradtalan
nyugtás daraba a M. T.
akadémia Könyvtárának
visszaadni (vonakodik)
kötelességtelen, hogy K. Pauer
István ur a Könyvek és
Kéziratnak sértetlen álla-
potban leendő visszaadá-
val a mennyiben pedig
azok K. Pauer Istvánur
ur Kezeinél elvesztek volna
Könyveknek és a Kéziratoknak
a f. é. - ban kiadott
tetett becsértékével a M. T.
akadémiának adósa
Ezért is az A) alatti
igazolvánnyal akadémiai pénz
tárában Dísztelek Kerecsen
a Tekintetes Kir. Járásbíró-
ságot:

méltóztassék Kupolnai
Pauer István mint jelen
Keresetlevél II. alatti ez ügyi-
ben tárgyalási határnapra
megidéztetni és a közép tár-
gyalás megtartása után
alperest a fentebb 1—
alatt kimutatott Könyvek-
nek és Kéziratoknak 8. nap
alatti ~~kiadásig~~ sértetlen
állapotban leendő kisza-
Kiszolgáltatására ítéletileg
Kötelezni ill. elítélni ut
a fentebbi Könyvek és Kéz.

I. felvevet

I. ezen vonatkozó Keresetem tárgyalásán

I. a M. T. akadémiai Könyvtára pénztárában

† Tiszteli társaságának

a

cinat becsületének ſ. k.
tőlének emelt beszédem
beadásától járó 6% honor.
tanának minden esetben
pedig az † alsónémi tanító
választásának sorsa
különben végrehajtás
terhe mellett legkiadóbb me-
ghitelében alperest elmarasztalni.

Tisztelettel

C. Lőrincz László
a M. T. akadémia
levelező

A Budapesti VII kerületi Tolvajtelek, Kir. Járásbírósághoz

Somssich Rezsőtől

a M. T. Akadémián Képviselőtében bárói Eötvös Loránd akadémiai elnökkel (Budapesten VIII Esterházy utca 3.) Képviselő ügyvéd (Budapest IX Ráday utca 8.)

Rajnolnai Pavel István ellen

Cl. Budapesten VII Verseghy utca 11. a.

a lent kitüntetett a M. T. akadémiai tulajdonát képező könyvek illetőleg kéziratok lefoglalása iránt előterjesztett

I, II. A) ügyvédi megbízás

A jegyzett perkezdőségeknek 1-1 példányt a mai napon elküldöttem.

Brest 1893 IX/26

Tjungerbela

Büntetőjog tára	
Ügyvédek lapja	l. feladóvévényt

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Igen tisztelt Igazgató Ur!

Most érkezvén haza látom hogy munkám megjelent, de nem tudom, hogy kaptak e a lapok példányokat.

Igen kérem, legyen szíves velem tudatni, mely lapok kaptak, hogy a hiányzókat esetleg pótoljam.

Mindenesetre kérem, hogy méltóztassanak a „Büntető jog Tára" czimü lapnak és

az „Ügyvéder lapja" czimü lapnak egy példányt küldeni, mert ezek nem kaptak.

Kiváló tisztelettel

Kész hive

Bpest sept. 23. 1893

Wlassics Gyula

20/a
1893 (pót)

1893.

Wlassics Gyula megjelent munkájából kéri, hogy küldjenek példányt a különböző lapoknak.

1893

Kedves Tiringer Ur!

Becses sorcira válaszolva
értesítem, hogy az „Ügyvédek
lapjá"t Wolf Vilmos szer
keszti Terézkörut 22. sz;

a „Büntetőjog Tárát"
pedig Németh Péter curiai
biró IV. rev. Kötönteza 6. sz.

A velem közlött
jegyzérből azt látom, hogy
az „Igazságügy" nek is méltóz

fattak küldeni. Ez már
több, mint félévre nem
létezik, hanem beolvadt
a „Dogi szemlé"be.

A „Magyar Ujság" nak
kérnék egy példányt küldeni
– ha nem volna, úgy kül-
dök az én példányaimból.

Baráti répzovitával

igaz hive

Wlaniz

Bpest sept. 27. 1893

A „Magyar Ujság" A. szerkesztőségének
mai napon 1 példányt küldöttem.

Bpest 1893 IX/28

Spiingen

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

A Magyar Tudományos Akadémia

Statistikai és Nemzetgazdasági Bizottsága.

608. sz.

Tisztelt osztály!

Van szerencsém jelenteni, hogy a Statistikai és Nemzetgazdasági bizottság az ügyrend 41 §-ának c. pontja alapján f. évi január 26-ikán tartott ülésében saját kebelébe segédtagokul meghivta Földes Béla, Heltai Ferenc, Pólya Jakab és Ráth Zoltán urakat, a közgazdasági tudomány jeles és buzgó képviselőit. A bizottság nevében felkérem a tisztelt osztályt, hogy a nevezett szakférfiak meghivását megerősítés végett az összes ülés elé terjeszteni méltóztassék.

Van szerencsém továbbá, az eredeti alapító levél szabolása mellett, tisztelettel bemutatni a Statistikai és Nemzetgazdasági bizottság ugyanazon ülésében megállapitott tervezetet a Pesti magyar Kereskedelmi bank alapitványának szabályzatáról.

A tekintetes osztálynak

Budapest 1893. február hó 5-én

alázatos szolgája

Fellegi János s. k.

b. előadó

1893 febb 6

18/1.

20

1893

Tekintetes I. Osztály!

Mint Csánky Dezső kir. tag szakfoglalójának „Körös-mezre a XV. században" czímü értekezése nek bírálója, van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy ez alapos, legnagyobb részt teljesen uj adatokat tartalmazó, s hazai Geographiánk egyik legkomolyabb szakkérdését megfelelő módon felvilágositó dolgozatot nemcsak elfogadom de melegen is ajánlom a Kiadásra, csakhogy Kivánatosnak, sőt szükségesnek tartanám, hogy ahhoz egy vagy két térkép is csatoltatnék ha nem más, legalább olyan, mint Fórna Károly „Dacicus" vagy Orbay „Mediterran uti" czimü értekezéséhez csatoltatott.

I. Az értekezést I/. alatt csatolom.

A tekintetes osztálynak

Budapest, 1893. február 7.

Alázatos szolgája

Pauler Gyula

r. tag.

893 feb 14 21 f.

21
1893

„Főtisztelet" és nagyságos Pauer Imre dr. urnak, a
M. T. Akadémia II. Osztálya titkárának
Budapesten.

Tisztelt Uram, Barátom!

Óvári Lajos l. tagnak „A m. ányok eredete" című
pékfoglaló értekezését, melyet
„Nyelvtörténeti nagyérdemű ku-
tatásaiból, valamint újabb olasz
iskolák tört. tanulmányaiból meríte-
tett, kiadhatónak vélem, mint-
hogy sok új, helyes kombináció van
benne, és hiszem, hogy a történeti
ismeretkört nálunk némileg tágí-
tani fogja.

Fenzek azonban néhány
észrevételt, melyeket „Nyelvtörténeti" —
bízton remélem — figyelmére fog
méltatni.

„Nyelvtörténeti" levelén állítja
Henrik bán fiainak Jaroszlavot,
Radoszlavot és Sfvánt (92. lap).
Kitka Henrik bán fiai? meg-
találjuk Bodka „Chronicá-

c. akad. Pékfoglalója 8. lapján;
még pontosabban Wertner Magy.
Nemzetségeiben (II, 12. l.) – Egyébként
akárna nézlem időrendjének, és ott nem
találtam mást, hanem a kiskedz Jenő,
ki oralengyan Henrik bárónak az idősb-
sek (meggy), volt fia.

Es mert az idé-
zetekről vagyunk, igen kérem Arári t.
barátomat, hogy a Korrektúránál pó-
tolni méltóztassék nemelyeket. Így
pl. a 83. lapon Fidejele alakúlag
hiányos. Mintegy Theiernek ma-
gam is ötféle Monumentáit ismerem,
vajon melyiket érti ott? Ha a Monum.
Hang-át: vajon az I. vagy a II. kö-
tetet? Ha az előtt: vajon a pápák
lapokat jelentenek-e vagy az oklevelek
forrásait? – Kijavítandók némely
helytelen kifejezések is; első sor-
ban a 24. lapon a „teljes absolu-
tio."

A 120. laphoz: Károly Ro-
bertet (és nem Robert Ká-
rolyt, kivi olaszul is Carlo
Roberto vagy Carobertonak hívták.
Áll ez Károly Mariaról is,

ha feliéges uramat nem akarjuk
ferenc József h. József ferencz
nevezni) nem Zágrábban, hanem
Esztergomban koronázta meg
elősön (Bikkesi) Gergely vál.
ezt. érsek, mint ezt Knauz
(Monum. eccl. Strigon. II, 444. l.)
fényesen bebizonyította. —
Ugyanott Ugrint talán
helyesebben Beketne Csálnak,
vagy Ujlaki Csák Ugrinak
nevezni, ha nem tetszik.
A francia szabad Kőművesek
azt a jubileumi állításait, hogy
Dante és Károly Martel pártén
e sektához tartoztak, szerző
dolgozatának minden szórbája
nélkül elhagyhatna; ellen-
ben csak helyeselhetném, ha
a szövegben előforduló olasz
idézeteket legalább zárjel
közé vagy jegyzetben magya-
rul is adná. Ilyes Te plura docebit...
Többre fogadja mély tiszteletem kifejezését, mely-
lyel vagyok

igaz híve, barátja,

Pozsony, 1893. febr. 10.

Rott. r.t.

Lgs. febr. 12 20/.

22
1893

Szives felhatalmazás mel-
lett kiszakítik

Orosi Lajost

Ker. Lap Szerk.

Lgs. Lgs. febr. 13

Parancsolom
aláírásukat!

Nagytekintetü Bizottság!

Midön a Nagytekintetü Bizottságnak mély és hálás köszönetet mondok az 1892. ik évben nyujtott anyagi segélyezésért, egyuttal kötelességem az eddigi utazásaimról, gyüjteseimről és munkámról röviden beszámolni.

Az elmult évben föleg a dunántuli megyékben, Horvathországban és Fiumében gyüjtöttem mohállatokat, mely állatok közt már is találtam a magyar faunára nézve több egészen uj alakot. Ez állatokat, valamint az eddigi gyüjteseim eredményét a K. m. Természettudományi Társulat 1893. februar hó 9-én tartott zoologiai ertekezleten ismertettem. A gyüjtött példányokból pedig – mint a beadványomban igértem – egy a Nemzeti Muzeumnak, mint az egyet. Állattani Intézetnek adtam. Az irodalom áttanulmányozásával már teljesen elkészültem és a morfologiai vizsgálatokat is már megkezdettem, amennyiben számos boncz- és szövettani készitményt csináltam.

Nagytekintetü Bizottság! Mint tervezetemben kifejtettem, hazánkból mohállatokra vonatkozó adat alig ismeretes, ép azért az édesvizi bryozák monografiájának megirásánál mindenekelött megfelelő anyagra van szükség. Az anyaggyüjtést pedig tervszerüen kell végeznem, hogy igy hazánk összes, nevezetesebb vizeit átkutathassam és ezáltal az egyes fajok földrajzi elterjedését megállapithassam. Mindezin pedig eddig csak Magyarország egy részét kutattam át, többi része pedig e tekintetben

teljesen ismeretlen, továbbá a gyüjtött anyag sem elegendő morfologiai és biologiai vizsgálatokra; ezeknél fogva mély tisztelettel bátorkodok a Magyar Tekintetü Bizottsághoz fordulni, hogy munkálatomban továbbra is anyagilag támogatni méltóztassék és a jelen évben is éppen, mint az előző évben a magyarországi mohállatok tanulmányozására 150 ftnyi utazási segélyt kegyeskedjék adni, hogy ez által megkezdett munkámat tovább folytathassam.

Budapest 1893. februári hó 10-én.

A Magyar Tekintetü bizottságnak

legalázatosabb szolgája

Vángel Jenő

Erk 12/II 93. 3.

23
1893

I

Jegyzőkönyv

az I. osztályból kiküldött kijelölő bizottságnak
április 10-iki tartott
üléséről.

Jelen voltak: Zichy Antal elnök, Szarvas Gábor, Tlesz-
rewk Emil, Pecz Vilmos, Ábrányi Kornél bizottsági tagok.

Az elnök felkivánására a bizottság közelebbi czéljának utána a következő kijelölésben állapodtak meg:

Tiszteleti tagnak Vámbéry Ármin
Rendes " Simonyi Zsigmond
Levelező" tagoknak. 1. Németh Józsa
2. Kúnos Ignácz
3. Balassa József

Zichy Antal
k. b. elnök.

Ábrányi Kornél
bizottsági jegyző

1893

Titk.
1893 Jan. 13

Budapest I. 30. 93. 2 Rész
Záró

Nagyrágai dr Szabó József urnak
a M. T. Akadémia III. osztálya tiszt. Akadémiai

Rendes tagnak

Rendes tagi számra történt megválasztását
azzal van szerencsém tisztelettel tudomására hozni, hogy
a választást, mely tárgyában a Mathematikai
Bizottság f. é. Jan. 9-én tartott ülésében
határozott, a Tisztelt Akadémia Elnöksége
f. é. Jan. 12-én kelt átiratával megerősítette.

Tisztelettel

Hunfalvy

25

1893

OLAJFESTMÉNYEK, AQUARELEK, NAGYOBBITOTT FÉNYKÉPEK.

FÉNYKÉPMŰTEREM, FOTOTECHNIKAI MŰINTÉZET

ÉS KISÉRLETI LABORATORIUM,

AMATEUR FÉNYKÉPÉSZEK RÉSZÉRE.

FÉNNYOMATOK, HELIOGRAVUROK, CZINKOGRAFIAI CLICHÉK

AUTOTYPIA STB.

ARCZKÉPEK TÁJKÉPEK ARCHITEKTURÁK STB. FELVÉTELE

DIVALD KÁROLY FIAI

Budapest

HATVÁNI UTCZA 1. (FERENCZIEK BAZÁRJÁBAN.)

SZEMÉLYFELHÚZÓ A MÜTEREMBE.

FIÓK-MÜTEREM NYÁRI HÓNAPOKRA ÁT
TÁTRAFÜREDEN.

Budapest 1893 13/II

Nagyságos
Szily Kálmán úrnak
Budapest

A Egyetemi Könyvtár részére beküldött műlap
jainak fénynyomatban való sokszorosí
tását van szerencsénk következőleg ajánl
lani:

500 példány, kéjtükre 26:40 Ctm. papír
formátum 36:48 Ctm. - ára 65 ft. 2 tá6
lának összes ára 130 ft. (mond százharminc
ft.) legjobb kivitelben és erős fínom mi
nőségű papiron

Nagyra b. megbizását elvárva vagyunk

Nagyságodnak

alázatos szolgái

Divald Károly fiai

#26

1893

Magyar földrajzi társaság
Société Hongroise de Geographie
Budapest 1872

16a 42. -
1893.

Nagyságos

Dr. Lengyel Béla

kir. egyetemi tanár urnak, mint a Magyar tud. Akademia math. és természettudományi bizottsága előadójának.

Helyben.

A Magyar Földrajzi Társaság választmánya hálás köszönettel fogadta azon értesitést, hogy a magy. tud. Akademia math. és természettudományi bizottsága m.é. május 16án tartott ülésen Társaságunknak a Balaton faunájának tanulmányozására az 1892. évre felajánlott, de fel nem használt 1000 ftnyi segélyt az 1893 évre is kiszolgáltatni hajlandó s bátrak vagyunk Nagyságodhoz azon kéréssel járulni, hogy miután a vizsgálat vezetését Dr. Entz Géza műegyetemi tanár úr elvállalta, s a vizsgálatok haladéktalanul meg fognak kezdetni, – az érintett összeg folyóvá tétele végett intézkedni méltóztassék.

Egyben van szerencsénk tudomására juttatni, hogy az összeg felvételére és kezelésére Lóczy Lajos kir. egyetemi tanár urat, mint a Balaton-bizottságunk elnökét hatalmaztuk fel.

Kiválló tisztelettel

Budapesten. 1893. februárhó 18án

Nagyságodnak

alázatos szolgái:

A m. földrajzi Társaság választmánya nevében:

Kerpely Béla
elnök.

[illegible]
főtitkár.

Eik 7/III 93. 6.

27

1893

5.

L párnahal vivő alkalmatossággal
ki tájékoztatással

T Pál mádamtól

7 távollevő

F, kegyelettel nem kímélendő

L sietve

L s az ebben kínálkozó jó alkalmat
a köszönetnyilvánításra

L őszintén

Ő könyvben feltalálhatók, felfedezte
telte mint a festőképzőt jegyek és
adóktól kiadta, mint Csokonaiéknak
T ~~Kazinczytól~~ párnacsókat, mint
irodalomtörténészi az ő lelkesedésére!

A bizottság december 5-ei
ülésén, mely az ő költségeinek
megállapításán volt összehívva, a
költségcsökkentés ~~Irodalomtörténet~~
ki költségvetések "Irodalomtörténet
ságnak jelentette akadémiai és
nem akadémiai tagjai közül
többen felhívták a költségekkel
szakszerűsége elleni kifogásaikat
s a részletes vállalatásáról ér-
dirányozták; de a bizottság, é-
ben az előtt fizetésemelésére,
hogy a részletes, ki nem is
tagja a bizottságnak, azzal
felmentését, kihallgatása nélkül,
nem volna méltányos, felje
utal nem határozott s az el-
megyék nem is volna jogosult
lőzni, hanem az ezt önkény
s bonafide vállalkozó elvál-
tő - ki különben a megelőző
ekkegetésbe egyaránt, sőt
sem vett részt - folkérte, ille
tőleg megbízta, hogy Ballagi
vel magán úton, bizalmasan
ki barátságosan közölje a bi
vonnak főtanácsi részére -
ker s kifogásokat s igyekez-
zék őt rábeszélni, hogy fölmen-
telését előzze meg s maga fölsza-
ra lemondását, a mi iránti
határozat előtt ~~a~~ többek előtt
maga is nyilvánítsa; mert ez
ejtben a bizottság abban a hely-
zetben lett volna, hogy Ballagi
úr »lemondását«, a Horvát
udományos kifejezésével »adjus
fáradozása iránti elismerés ki
vánítása mellett« fogadhatta
volna el. Ballagi úr azonban
az elnöknek ezt az igazán ba-
rátságos felhívását [illegible]
utasította s a mellett maradt,
hogy bevárja a bizottság formális
határozatát.

A nyelv- tudományi osztály
legközelebbi ülésén [illegible] ma-
gyar párnai megjelent tag

28
1893

Fogalmi
megvan az
T. tisztaságod!
Gerely

1893

II 24

E

Határozat:

Az Ohaáj az Ebnek arcon ütésére, sülyedjen-e harczra-e a Kürgös tárgyalást, abból kiszedi főbiróra egyhangulag a Kürgösséges s azonnal tehetségének tárgyalását kívánja; — azután a Kövecsiles tárgyal vádnak Groó Zsóry Boldizsár elmebéli gyalogsága, egyhangulag kimondja, hogy az ~~Groó~~ Groó Zsóry Boldizsár elmebéli gyalogsága a Groó Zsóry Boldizsár elmebéli gyalogsága tárgyalásában, hogy egész terjedelmében magáévá tette a főbiróság határozatát, abból kiszedi a Kürgös kinyomatása a Groó Zsóry Boldizsár elmebéli gyalogsága még nem bizonyult 1892. IV. fürészmelléklete a „Nagy Ohaáj" czímü melléklapnak egyik fejezete, valamint az ország városaiban megjelenő napszakban, hogyan is megbirálása iránt indítandó és folytatandó

Tanácsa

Poron-Thauvenay Emil

t. Másolat

hiteléül Szily Kálmán főbiró.

7-mi elnöki kötelességéből folyóan —

7 Bár az Ohaáj tagjai közül többen, Szalagi U. tanácsa-sak is nagyon sérelmesnek találják a Kürgös tehetségének tárgyalását, az Ohaáj többsége azonban nincs hajlandó egyhangulag

mégis határozatot tartja a Kürgös felvevegetőnek közönségére tájékoztatásul, és

F, a hiben talán az elbizakodott önteltségnek s a maga sértkeretlenége érzetének kisebb mértéke lett volna,

gi urat, az Irodalomtörténeti Bizottság köstönyének, Redkegy-tőjét az Irodalomtörténeti Bizottságból .. Parmattel .. Parmat ellenében egyszerűen kihagyta. E bizalmatlansági nyilatkozatból más levonta volna (mint mondani fokták) a consequentiákat; Ballagi ur azt egyszerűen manővernek nevezi, mely erkölcsi lekeretlenséggé tette vizsgálépését. A felfogások különbözők s arról sem az Oprály, sem a Bizottság nem tehet, hogy Ballagi urnak a bizalomról s abból eredő meghiszatásról az övéktől eltérő fogalmai vannak.

F, a kiben talán az elbizakodott önvádtónust s a maga sértett hiúságának kifejezése érzésének kissebb mértékben lett volna,

...ségi urat, az Irodalomtörténeti Bizottság hírlevelének szerkesztőjét az Irodalomtörténeti Értesítőből .. szavaival .. szemben egyszerűen kihagyta. E bizalmas szerkesztői eljárásból már következtetni volna (minden mondanivaló nélkül) a consequentiákat; Ballagi úr azt egyszerűen manőverezés nevezi, mely szerinte lehetetlenné tette volna a lépést. A felfogások különbözőségéről azonban nem az Olvasó, hanem a Bizottság nem tehet, hiszen Ballagi úrnak a bizalmas közlésből abból szerzett információi az övétől eltérő fogalmai voltak.

F a Bizottságnak szemére vetette, hogy de egymás elvárásától (de elvállalja, hogy saját tagjai közül) hűtlenül (!) vére vigyázkodva (?) kerte a tisztelet elvállalására. A

Ballagi úr tehát, az általa kezdeményezett „május 5-ki Hibuletatása" után is a Közlemények szerkesztője maradt s a Bizottság az évfolyam megkezdése után, már csak a közönségre való tekintetből, bár mondhatta el vagy mondhatta fel Ballagi fel és a beszámolótól. A fúrások tehát tovább is megjelentek; s a tegnapi szóló a Bizottságról és annak egyes tagjairól, kikkel személyes ellenségeskedései voltak, a Bizottság saját közlönyében ismeretlen tényállítás; a Bizottság annak megítélő körüli alakításának pedig hogy több tért adjon a történeti irodalom történeti adatokra, bizony azzal felelt meg, hogy a történeti, és a mondva csak alakításának, bele nem tartozó nevű helyesírásával (Attila-e vagy Etzel ?) irodalmi történeti jelenségek és a közel jövő érdekes tör tárgyalásokat és közölt, azzal a végeredménnyel, hogy az a bizalmas tájékoztatás szerint a rekeszt tagsága nem volt jogosult az Ur állítása szerint sem volt tartható; ezzel szemben még egy, Ipsos írókra vonatkozó közlemény Zolnay László minden előtt, Szerencs közönségére, hogy olvasmányaik, közöttük olvasmányaik és mások középiskolai Olvas-

F — nem vagyon irodalomtörténeti hanem bibliografiai —

F a miskolci maga is, a Közlemények első évi folyamában A Kőrösi A. Attila és a hunmonda címmel (egy füzetében behatóbb helyes (?) írásról, (Levélszekrény) vagyunk Név és tárgy-mutatójában, csudálatos könnyelműséggel, Attila-ra nyaz-tatta kész;

nem egy

ő vonakodásai miatt az ügyész
kérdést nem tehetett; de bizonyos
volt abban, hogy a megbízá-
tás, akár mondanak igazat ab-
solut ideiglenesek a vagy sem
mat egy bírót kérdőnek, akár nem,
semmiképpen sem örülő vagy
élethossziglani kinevezés vagy
elmozdíthatlan állás, hanem
bármelyik fél által bármi-
kor is felbontható, mindaz-
által ő[n] kérdezősködő" hogy az alkal-
mával hivatkozik, hogy az i-
degenek a megbízást tartal-
mazó papírokban nincs kö-
vetve, egyébként semmit sem
bizonyít, másfélszer semmi kon-
kolással nem bír; a mit fe-
dig az előbbeni megbízólevél
a bírói[n]gyalásról szólóval — az ma-
gát igazolja is, azt elbírálás alá
nem tartja [illegible] a bíróság mint
ilyen jogával hivatkozik a
bizottságban elő közbirodalmá-
ra. Sőt maga a perlekedő, mint az
1892 év nyarán többek előtt nyil-
vánítatta [illegible] kimutatás
dotta, hogy ő a perszenzált alak
a második árfolyamban vette
meg s azzal adós nyilvánult.

Mennyire volt a bíróság,
sőt maga az Ország is a hon
kapcsolat megalapítására, any-
nyira elég két tanyira hivat-
kozni. Ezért az, hogy a bíróság
bar mig annak Ballagi ide is tag-
ja volt, többször tévedett ügyvéd
tol a perlekedésre; vagy ügyben per-
rőkönyvi utasítás is adatott,
a mit B. ne maga is elismer,
s a mire az ábrahámi 1893
január 9-diki papírokban is
kellőleg kommentálva hivatko-
zás történik. Másik az, hogy
midőn 1892-ben, a nagy ügyvédi
alkalmával, az ügyvédek bi-
zottsági ügyre választattak,
az I. Ország (nem a bíróság,
hanem maga az Ország) Balla-

† — szóval „patriarchalis mód-
ban folyt előzetes diskussiók" —
ról —

† sőt az 1891-iki utolsó ülésen,
midőn ~~elnökünk~~ és tabulát Sróta és köz-
lött, hogy az egy ügyvédi kamarai
Gondolatmenetében kijelentéseket tett
sok panasz tárgya — ~~mely~~ bizalmi
vagy ellenszavazó a perlekedéssel, az
előadó azokban akkor [illegible] ve-
hemens még de a hadtapasztalás
~~bizalmi~~ volt az előadói tisztel.
től is kimondatni, ha a bíróság
sáp a két tárgyra ellenkezési hatá-
rozatát. Ennek a bizalmi, B. megbízá-
sának alapján, mely ~~bizalmi~~ bizalmi

nak körébe von vonalba az irodalomtörténet, – Horvát. tól fogva évekre egy Jordan Károly történeti folyóirat szükségét; a mely dolgainak vagy személyeknek, legutóbb egyenesen körül lépésére történeti kötelező kérdés tárgyalását. Egy tárgyalás e. vekor át Abafi Lajos irodalomtörténeti folyóirata Fővárosi. Mikor ez, pártos szín miatt megszűnt, akkor az Országh kebelében fennálló Irodalomtörténeti Bizottság 1890-ben elhatározta, maga intézni meg az Irodalomtörténeti Közlemények. Fennállásának kívánsága volt a tagoknak e folyóirata közlönyévé saját előadóira, és mint arra úgy egyénileg minden élő. ődi tagjának fogva kapcsolatban lett tagjára bízni. Szilády Á. ron, a bizottság előadója, akkori országgyűlési képviselői állásának a közgyűlésről az időszaki ab nem akadályozhatása, maga kö. vette Ballagi Aladárt, ki akkor bizottság tagja volt; s ki korábbi vonakodás után – mert úgy mondá, ő a történetírás más terén foglalkozik s az irodalomtörténet kutatásának nem kalauzója, – elvállalá a Szerkesztői, tisztet, egyelőre, azon évre, mint mondá, mikor kerülő, lelkiismeretére. A bizottság nem tartozik szükségesnek e vál. lalkozás és megbízatás idejére, nagy volta, napi pályájába vesz. ni. Talán azért, hogy az idegen nyelvű hangsúlyozása által a közönség a folyóirat iránt bi. zalmatlanságát ne támaszthassák; vagy mert a bizottság, bár a leg. jobb reménnyel volt a szerkesztő működése s a folyóirat vezetése felől, épen a szerkesztő

Tajánlotta

L bár más osztálytagja, az Irodalomtörténeti Bizottságnak

L-vére

L nemzetünk Ballagi Aladárt, azt hogy a „megbízás ne kötelezze időkhöz" – hasonlóan azt határozta hogy

Js annak „idegenes" szerkesztője

(az Ipod.tört. Bizottságnak) az
elnök

Lirányában nyert

Lnyom,

F. é. csütörtökig adassanak be, hogy a pénzügyi bizottság ülésére meghívhassák.

jait (azaz kivül ugyanez karzaté tag jelöltségének elhelyezésére három maradt, hogy Ballagi ur megbízatásában lehessen eljárását előterjeszteni. A tárgyalás megtörtént, nem levén összehivva bizottsági ülés, nem határoztak, de tudomásul vették a jelentést. Szerdán bizottsági ülésnek, a tárgy megjelölésével, összehivásáig kérték az elnök, ki, a mi meg is történt s az ülésnek programmjául kitüzetett Ballagi ur, ki mint előadó a Nagy Ok. lagi ügyről, melyet ő a Nagy Ok. irat elején kivan kiválni; melyben a „több oldalról emelt alaptalan kifogások" csak említtessenek, de a Részletes" iránti kimélettel a nem részletezésekre szorítkozzon a január 9-ki ülésben programmjában a vében, (Ballagi ur ugyanis január 5-ikéről a bizottsági ülésre intézett beadványában kifejezett kivánatára) már előre ugyanis, bár még mindig a kellő kimélettel, előterjesztvén, nak.

Ballagi ur nagy gondot fordított arra, hogy a decemberi 23-ki és januári 9-ki ülésekben. Szerinte a decemb. 23-iki ülésen volt az ellenzék felemlített elnökön és Gyurkai Pálon kivül „és még három franco!" A f. é. januári 9-ki ülésen már nem „és még" hanem csak „három franco"! Jánylag az előbbiek voltak: Gyurkai Istvánnak Tóth Károly, Tichy Károly, A megtalálás, elnök s itt ugyanis az utóbbiak pedig az elnökön kivül, ki Simonyi Ernő, Banóczy Heinrich, Nagy Gyula, Szilágyi Sándor, Tichy Károly hét franco" mellett „és még négy jegyző-tag, kik tanácskozási joga volt. Ballagi ur nem pontos az adatok közlésében; egyébiránt észrevételei, ha állanak is, nem nyernek jelentőséget. A bizottság határozatképes számra lévén megállapítva az ülés, mint akkor ugyanis, a tárgy megnevezésével, szabályszerű

I Simonyi bírnak

Tárgyon az ülésen a bíróságnak Molnár B. úr keresetének megvizsgálásával és előadói kivül jelen volt az összes tag (Gyulai, Heinrich, Szávay, Lichy, Wolf) volt jelen, valamint mint ex officio Schmidt (Károly kibukott) ülése.

adóra volt kiküldve — mint ez is meghivására. — Különben, [illegible]

S Ballagi az ellenvetéseket pár-tokadásnak, személyes ellenségeske-désnek — az őt a perkezelés elvál-talásában akarata ellen beleve-zetőnek, mint egy bizottsági számvizsgálóban való találko-zásnak, a lapok tanulmányozásában a ma oly divatos „életkérdés" hi-jesztő bűvében — tarsaságunk elitképének manőverezni, mint egy ors-társaságnak bélyegezni; az irányában tobzódó „kérlelhe-tetlenség" hangoztatásával vigasz-talá; a miatt [illegible] által provokálva és a bíróság határai közé marad-ni bizottság elnökében arra-való lecsökkentő s elhibázta-hoz módot kapni. S végül maga volt ügyében [illegible], az általa oly cinikus mint forde visszautasítással előrendez-tek számára a bizottság parancs-ra és a közlendőjében elő" tény-állás, az felel meg a valóság-nak!" E panaszt a bíróság a maga közlendőjével elrendez-dette; Ballagi úr csak a lapját egyéni közlendőjére kapni-kapja; arra is mi joggal, fel-lelem onót Ellenismeretének Juenbuch.

Példátlanul nevezi, nem csak akadémiánk [illegible] tényében, de tudomásom szerint az egész müvelt világon, a bí-róság által vele szemben elkö-vetett tényt. Jogtudósaink gyakorlata ellenében precedens-nélkülit felfedezni. Mert tény, nem [illegible] — s az ellenkező volna félvárom — hogy bizalmából eredő megbízatás, ha csak törvényes ok, felhatalmazás valamely személyi, vagy tárgyi közelebbről, a bizalmat megszüntetésével vissza nem vonatkoz-hat. S ha Ballagi úr ezt tud-

L arról

† Nyelvtudományi Bizottság

demiának őszinte örömmel tudósítása ben nem csak példát, egyszersmind felszólítást, hogy az Akadémia, amely ők az irodalomtörténeti bizottság tagjául megválasztotta, ezt a bizalmát tőlük az iránta való kalodással szóra is vonta.

A mit ezen vonatkozó mondatunk bevezető tagjául mondhassuk "nyugtalanság" támadt a Philol. Közlöny, amely ben ellene nyugtalanságban [illegible] közlönyök, akadémiai jóváhagyással jutalmazottak" — emiatt éppen az ellenkezője igaz. A Philol. Közlöny már évekkel ezelőtt előrelátó kérdése, nemcsak érzékeny gályban szépirodalmi [illegible] költségvetésből is az utóbbi évben helyeztetett át előbb új megvolt helyére — nem az irodalomtörténetben — hanem a hová tartozik is a Classica philologiai Bizottság budgetjébe. Ilyenek a Ballagi ur kijelentésában álló tények ép ugy, mint

† Határozat.

[illegible]

(Lásd a Müller-leten)

Mellérlet az Ipo.
dalomtörténeti
Közlemények II Köt.
Hit Irodalom

1. Kiírt czikk

~~[illegible]~~

a M. Tud. Akadémia I. Osztályának 1893. február 24. tartott III. ülés~~[illegible]~~ jegyzőkönyvéből.

Elnök: Zichy Antal r. t.

Jegyző: Ponori Thewrewk Emil r. t.

Jelen voltak: Gyulai Pál, Heinrich Gusztáv, Szász Károly, Szarvas Gábor, Szilády Áron, P. Thewrewk Emil r. tt., — Asbóth Oszkár, Bánóczi József, Halász Ignácz, Munkácsi Bernát, Pasteiner Gyula, Simonyi Zsigmond, ~~Szilády Áron~~, Télfy Iván, Vadnai Károly l. tagok.

21. Szász Károly r. tag mint az irodalomtörténeti bizottság elnöke a következő ügyet terjeszti elő:

Ballagi Aladár úr, az Irodalomtörténeti Közlemények két évfolyamának szerkesztője az [illegible] évfolyam utolsó füzetéből, — mely alkalmasint most 1893 február végén hagyja el a sajtót — ~~négy~~ ötöd ~~[illegible]~~ ívet csin adott félívnyi mellékletet csatol, melyben az Irodalomtörténeti bizottságnak tagjai s a Közlemények szerkesztőségéről való megválására vonatkozó jegyzőkönyveit s az ügyben általa a bizottság elnökéhez intézett levél némely részleteit közli s azoktól az ügy lefolyására ~~[illegible]~~ nézve tervezett több [illegible], jobban mondva vádakat és gyanusításokat — a bizottság, annak elnöke s némely tagjai ellen — foglalja azt iratba. S mielőtt [illegible] a füzet e melléklettel együtt megjelennék, Ballagi úr jónak látta azt a napi lapokkal közölni s azok némelyikében még az ő saját vádjain és gyanusításain túlmenő vádakkal és gyanusításokkal kísérteni és ~~[illegible]~~ tálalni.

Másod(?) Ballagi úr által előadottak az egész ügy lefolyását nemcsak csonkán, hanem ferde világításban terjesztik elé, szükséges a közvéleményt, melyre ő appellál, a tényállás és történetek hű előadásával ~~[illegible]~~ kellőleg tájékoztatni s az egész ügy lefolyását igaz világításba ~~[illegible]~~ állítani.

Az Akadémia I. (Nyelv- és Széptudományi) Osztálya, melynek — s miután az Osztályok két alosztályra oszlattak, a B.) Széptudományi alosztályá-

Tisztelt Osztály!

Dr. Acsády Ignácz lev. tag úrnak beadványa, melyben jelenti, hogy az osztálytól 1890. évben a Bükk-féle alapítványtól Kiírt „Magyarország három részre osztásának története" czímü munka megirásával bizatván meg, e megbizatásról másnemü irodalmi elfoglaltatása miatt Kényteleu lemondani — intézkedés és javaslattétel végett a Történelmi Bizottsággal Közöltetett.

A nevezett bizottság ez ügyben f. évi január 7-én, febr. 1-én és febr. 25-én tartott üléseiben foglalkozván, a tárgyalások folyamán sikerült Dr. Acsády Ignácz urat lebrandásának visszavonására birnia és vele egyetértőleg a mü elkészülésének újabb határidejét megállapitania.

Midőn ezt a t. osztálynak a nevezett bizottság nevében bejelentenem, egyúttal közöljük a bizottságnak egyértelmü megállapodását, mely szerint a mü elkészítésének határideje jövő 1896. évi deczember 31-ike volna kitüzendő".

Kelt a Történelmi Bizottság 1893. febr. 25-én tartott üléséből.

Ezirányu határozat
h. elnök.

Jeje'rpataky Károly
előadó

A M. T. Akadémia t. II. osztályának.

893 marca 3 23/4.

29
/
1893

II 25

Kivonat czikkek

a Magyar Tudományos Akadémia 1893. február 27-én tartott összes ülése jegyzőkönyvéből.

Budapest fő- és székesfőváros polgármestere véleményt kér a Ferencz József koronázási jubileumi díj szabályozásának ránézve.

Kiadatik az I. osztálynak.

Br. Bánffy Dezső a Képviselőház elnöke 1000 frtot (: 2000 koronát :) adományoz két pályadíjra „a történeti vígjáték iránti érdek, élőbb felkeltése végett"

Köszönettel vétetik s a pályázat szövegezésével az I. osztály bízatik meg.

Szily
főtitkár.

30
1893

Kivonat czikkek.

a Magyar Tudományos Akadémia 1893. február 27-én tartott összes ülése jegyzőkönyvéből.

Főtitkár bejelenti Barsi József l. tagnak a statistika hajdani érdemes munkásának feb. 18-án bekövetkezett halálát.

Az Akadémia fájdalmas részvéttel veszi a gyászjelentést, s a II. osztályt felkéri, hogy emlékbeszéd tartása iránt határozzon.

A vallás- és közoktatási minister átiratai elhidzés végett Kolozsváry Sándor és Óvári Kelemen l. tagoknak adatási segély tárgyában benyujtott folyamodványát.

Kiadatik véleményadás végett a II. osztálynak.

Szily
főtitkár

893 III/4

26/1.

II 27-

Jelentés

dr. Tolfy Ivána m. tud. acad. tagnak „Jelenkori görög népdalok" cz. munkájáról.

—

Ez a munka négy részből áll:

1. Az újgörög népdalok gyűjteményeinek; ezeknek tartalmi való elosztása, ismertető vagy bíráló észrevételek nélkül.

Ez ha teljes volna is, nem érhetne célt ép a tíz népdal mellett, holott helyt egy teljes vagy lehetőleg terjedelmes gyűjtemény mellett volna.

2. Tíz népdal a mai újgörög nyelven, magyar fordításával. E dalok közül az első kettőt valóban figyelemre méltó, tartalmasnak, a népéletre érdekesen mutató, többször elmés és ötletes. Az utóbbi négy inkább egyes elmés ötletek, rövid mondatok, epigrammai tartalmúak.

De egy tudományos társaság előtt úgy volnának ebben formában, bár figyelemre méltók, vagy tartalmuk vagy formájuk jelentőségénél fogva, — például a régi magyar új görög fordításban is tanácsosabb, ha egy terjedelmesebb összefüggő költeményből állnának össze és kimaradnának.

A fordítás többször helyes, általában érthető, de néhol élvezhetetlen is.

3. Szótár. A tíz népdal nagyobb részt az újgörög nyelv ó és új alakú, de eredeti vagy kölcsönzött magyar szavakat tartalmaz. Ezek közül is a legelterjedtebb, leggyakoribb, legközönségesebb szavakból hiányzik az ó görögök felhordalékával is (ἔχω ἔσχον stb.) ellátott igék jelentős része, — például a régi magyar új görög szótárban is, hogy ez nem a M. t. Academia által való dolog. Nincs is célja egy prózai s olyan fejtegetésre, mely sokembernek figyelmét megérdemelné, vagy a tudománynak valamiképp előbb mozdítana

4. A „Tudós Társaság" tudományos életének egyik fő ereje éppen itt

itt megvédik helyem az ógörögnek az újnak kiejtése mérvem való olvasá
sát vitatja, vagy inkább pendíti meg, röviden és dikcerolemül
Sőt talán nem is elég Romolyan. Mert nem lehet Romolyan
a mai franciának a régi latin szerint való olvasását tartá
tó felvételével, a régi görögnek az egyéni hangon értésének,
hemmadásnak, tulajdon a régi görög hiúnak szavainak tob
megfelelő, sőtal Erasmus nevét hemmadását ad absur-
dum vinni. A t. szerző pedig főképen ez ellen irodalmi
vár a Rötzhstadon tanácsul, mely elve ellen vendekez-
ten.

De ha ennek komoly értéke volna is, nem tartoznék ide s
a szóbeli szónak nem függ össze.

A tör dal érdeke kiemelés lehetne irodalmi folyóiratban, ha
való ha fejtegetve volna? De jobb ezt sem a hová tartozó tárgy
nem alkalmasnak arra hogy az acad. értekezések közé helyes foglal-
jasak.

Ez igénytelen véleményem, melyet a t. academiának
egy figyelmébe ajánlam bárenkodom.

Kelt Szilvásvárhelyen 1879 febr. 28

Imre Sándor
mint d. acad. tag

31
1893

510.
1893.

Méltóságos Báró Úr!

Ha a M. Kir. Operaháznak azon törekvését, hogy a magyar zenét és magyar operairodalmat fejlessze és virágoztassa nem kisérte eddig oly eredmény a milyet tőle kezdettől fogva reméltünk és vártunk; annak egyik legfőbb oka, hogy nincsenek sem komoly, sem víg magyar operaszövegek, hogy az operaszöveg nem vált irodalmi műfajjá, hanem vásári munka maradt, s így tehát be kellett látnom, hogy a magyar operairodalom felvirágoztatására szélesebb körü, a színház falain tul ható mozgalmat kell megindítani, s hogy a közmüvelödési egyéb tényezök és körök segitségét és közremüködését is szükséges igénybe venni. És pedig annál sürgösebben, mert a magyar zene már régen elérte azt a fejlödést és gazdagságot, hogy abból minden magyar zeneköltö a maga egyénisége szerint meríthessen, és a dallamtól kezdve a zenefestésig minden formát és szint megtaláljon; annálinkább, mert tehetséges zenészekben és zeneköltökben éppen nincs hiány:- s a fenakodásnak és meddöségnek nincs más oka, csakis a megfelelö operaszövegek hiánya.-

Operairodalmunk nem gazdag régi és elismert nagy zeneköltökben.- Erkel Ferencen kivül csak egy-két hirnevesebb operairóra mutathatunk rá.- Annál nagyobb

---

Méltóságos

Eötvös Loránd báró úrnak,
a Magyar Tudományos Akademia elnökének.

Budapesten.

<u>a fiatal tehetségek gárdája</u>, mely duzzad a tehetségtől és az alkotás vágyától.-

Már most kétségtelen, hogy Erkel Ferencz vagy az a két-három zeneköltő, a ki megállapodottabb hírnévvel rendelkezik, találhat irót, ha nem is minden utánjárás nélkül — a ki hajlandó szöveget irni még utólagos honorárium fejében is; de mit csináljanak azok a nagytehetségü fiatalok, a kikre céloztam? Pénzük nincs, hogy drága honoráriummal előre megfizethetnék a szövegiró fáradságát; hírnevük nincs, hogy bíralmat kelthetnének maguk iránt a jelesebb költökben, mert ugyan melyik kiválóbb költönk szövetkeznék bizonytalanra egy-egy kezdő operairóval? Legjobb esetben az a kétes szerencse éri öket, hogy nagyravágyó kontár dilettansok összetákolnak a zenemukra ingyen valami kétségbeejtő sületlenséget, mely annyira kritikán aluli áll, hogy a szerző muzsikáját is lehetetlenné teszi az opera intézőire nézve.- A helyzet tehát az, hogy régi, elismert operairók kapnának ugyan szöveget de azok rendkivül kevesen vannak és azonfelül nem is igen termékenyek; ifjabb s egyelőre hírnévvel nem rendelkező valódi tehetségek irnának annyi operát, hogy válogathatnánk belölük, <u>de azok meg nem kapnak librettot.</u>-

Már pedig a magyar nemzeti opera kifejlödése, föl virágzása nézetem szerint ahhoz a föltételhez van kötve, hogy éppen ez a tetterös, talentumos, müvelt, nagyszabásu alkotásra képes <u>uj nemzedék jusson a jelesebb költök révén alkalmas operaszövegekhez.</u>

Alkalmas operaszöveg alatt az <u>irodalmi finvonalon álló operaszöveget értem</u>, mely a dráma törvényei szerint van megkomponálva érdekes cselekvény keretében és kifejező,

jellemzetes, költői irodalmunk mai fejlettségének <u>megfelelő nyelvezettel párosul</u>.

Régebben is nagy súlyt fektettek az operaszövegekre – hogy csak egy nevezetes példát említsek: Meyerbeer <u>Scribének</u> a nagy francia színműírónak egy-egy remekére irta leghatásosabb operáit — régebben is tudták hogy a zeneirónak fárnyakat kölcsönöz a hatásosan, szépen megirt libretto; de <u>Wagner</u> Richárd korszakos reformjai óta zene és szöveg annyira összeforrt, hogy a kettő organikus egységet képez; már nemcsak arról van szó, hogy a szöveg <u>segitse</u> a zenekőltőt, hanem arról, hogy a szöveg <u>zenedráma</u> legyen, teljesen <u>egyenrangu a</u> zenével.

E reformot egész Európában elfogadták, ha nem is követik mindenben a bayreuthi mestert. – Az operaszöveg mindenütt jobb, drámaibb, költői szempontból érdekesebb lesz. Elég csak a Parsifalbecsületre hivatkoznom. Mascagni arat páratlan sikert, mely első föllépését kisérte, jószerben a Verga szinművén alapuló remek librettonak köszönheti.

Ily szövegkönyvekre van nekünk szükségünk; szövegre, mely a maga nemében költői egész, ha mindjárt csak a zenével való egyesülés után kapja meg teljes hatását; szövegre, melyben inspiratio, ihlés, lelemény, költészet kell; szövegre, mely a <u>kiválóbb költők ambitiojat is ingerelheti.</u>

És itt eljutottam kérésem lényegéhez.

Meggyőződésem az, hogy irodalmi szinvonalon álló operaszövegekre <u>csak pályázat utján tehetünk szert</u>. – E célt csak akkor érhetjük el, ha <u>magas irodalmi nimbusszal föruházott társaságok tüzik ki a pályázatokat</u>, mert a költők java-része csak ily elökelő forum előtt jelenne meg, csak ily elökelő felhivásra adna megfelelő visszhangot.

Kétségbe nem vonható, nagyanis mert életerös, maradandóbecsü alkotások egész sora szól mellette, hogy irodalmunk fájmos válfaját az irodalmi társaságok részéről kitüzött pályázatok emelték magasra.- Az a folytonos buzditás, mely e pályázatokban egyszerre kinált babért és anyagi hasznot a magyar irónak, több mint félszázad óta megtermette gyümölcseit s különösen a szinmü és a költöi elbeszélés terén horott garmadaeredményeket.-

Nem szorul bövebb megokolásra, hogy oft, a hol az anyagi és erkölcsi siker garanciáit oly elökelö areopag szabja meg mint a Tudományos Akadémia, ott a legkiválóbb tehetségek, a legjogosultabb ambiciók csoportosulnak.

E tekintélyt, mely magában véve is a sikernek egyik pótolhatatlan biztositéka, vagyok bátor közremüködésre kérni az alább következö sorokban.

Ama széles látkörnél fogva, melylyel az Akademia közmüveltségünk valamennyi ágára nézve rendelkezik,- ama figyelemnél fogva, melylyel mindazt, a mi a magyar szellemi értéket, sokoldaluságát elömozdithatja, igazságosan és jóakarólag mérlegeli: lehetetlennek tartom annak a föltevését, hogy az Akademia közönyösen szemlélhetné a magyar verssel és magyar prózával kapcsolatos nemzeti opera állapotát s nehéz küzdelmeit.- Mert hogy ereken a bajokon maga az operaház, a legnagyobb erőfeszitések mellett sem segithet, arról én a tapasztaltakból győződtem meg.- Mert a lefolyt évek alatt magyar zeneszerzök ösztökélésére, a kik csoportosan jöttek hozzám szöveget kérni, sok jelesebb poétát fölszólitottam és elkövettem minden lehetöt, hogy érdeklödésüket, becsvágyukat föltüreljem, de kérésem, buzditásom mindeddig kárbavesett.- Sőt sőt megvagyok győződve, hogy

a mi nekem, egyes embernek nem sikerült, sikerülni fog azzal Magyar Tudományos Akadémiának.-

E hitből, e meggyőződésből kiindulva, a magyar dalmű fejlesztése, fölvirágoztatása érdekében fordulok a Tudományos Akadémia elnökségéhez és a fontos nemzeti cél megvalósítására kérem nagybecsü közreműködését, hathatós támogatását.

Méltóztassék adandó alkalommal pályázatot hirdetni akár komoly tárgyú akár vig, akár a magyar történiára támaszkodó, akár más ujabbkori, de társadalmunkból vett operaszövegre a szokásos formák közt.

Tudom, hogy a pályázatokra jiánt alapitványok egy része bizonyos müfajokhoz van kötve, de tudom azt is, hogy az összegek egy tetemes része fölött szabadon rendelkezik a Tudományos Akadémia és hogy e szabad rendelkezésére álló összegek egyrészét szivesen fordítja időről-időre oly pályázatra is, mely siker esetén épp ugy gazdagitná a magyar irodalmat mint a nemzeti operát.

Teljes bizalommal és a legjobb reménnyel teszem tehát e lépést, s meggyőződve hogy a Tudományos Akadémia kegyes lesz fölismerni és méltányolni az inditványban rejlő gondolat hazafiasságát és irodalmi jelentőségét.- Fontosnak tartom hogy az operaszöveget magasabb szinvonalra emeljük és föbuzdítsuk az irodalmi társaságok aegise alatt müvelt válfajok előkelő tulajdonságaival. De ilyen módon változatosságot lehetne hozni a pályakérdések sorába is, eltekintve attól, hogy siker esetén nemcsak egy szöveg (: a pályadijnyertes :) hanem a használhatóbb, jobb szövegek egész sokasága szolgálhatná a nemzeti dalmü céljait.-

Azon hazafiui kérelemmel bátorkodom tehát Méltóságodat felkeresni, méltóztassék oda hatni, hogy a Tudományos Akadémia a szorosan vett dráma mellett az operairodalmat is lehetőleg vegye pártfogása alá, kü-lönösen pedig elsősorban méltóztassék azon pályadijak kö-zül, a melyek felett tetszése szerint rendelkezik, vagy a melyek nincsenek különös szabályokhoz kötve, - némi részt opera, - különösen vigoperaszövegekre kitüzni s a beérkezendő pályaművek megbirálásához jeles zeneészeink és szak-embereink közül is pályabirákat választani, mert vannak a jó operaszövegnek oly különleges tulajdonságai is, a melyek elbirálására zenei szakember véleménye kivánatos.

A M. Kir. Operaháznak részéről azt az igéretet teszem, hogy az elfogadandó, s bárkitől a kellő szinvonalon álló zenével kiegészitendő mü rövidebb-hosszabb idő mulva ok-vetetlenül szinre fog kerülni s a szabályokban megállapi-tott dijazásban részesülni.

Azon reményem kifejezése mellett, hogy a Magyar Tudományos Akademia ekkép ismét gyarapitani fogja azon hazafias intézkedéseit, a melyek a magyar nemzeti köz-müvelödés elömozditására oly hathatósak voltak, kérem fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem nyilvánitását.

Budapesten, 1893. januárhó 21.

Gr. Zichy Géza
intendáns.

Érk. 32
Érk. 1893. febr. 11.

88.

9

22 f.
1893 febr. 28
33
1893

Bunyitay Vincze értekezése a gyula
fejérvári székes egyház későbbi részéről
és egy magyar humanistáról szem
csak érdekes, hanem értékes tanulmány
a renaissance sztibben ejtült Gy. fejér-
vári Vestibulum ~~[illegible]~~ kapjolnarol. Érte-
~~[illegible]~~ megfejti az eddig rosszul olvasott
feliratot s eddig ismeretlen adatok-
ból kimutatja hogy az előcsarnokot
Lászay János kanónok 1512 ben építtette, ki
később Rómába költözött s a San Stefano
Rotondo templomban el van temetve.

Az értekezés minden tekintetben
jeles, kiadatását szívesen idvezli
mindenki, kit a renaissance kultúrája
hazánkban érdekel.

Pulszky Teresa

A Tekintetes Magyar Tudományos Akadémiához.

Alulirott avval az alázatos kéréssel fordul a Tekintetes Magyar Tudományos Akadémiához, méltóztassék neki megengedni, hogy a III. osztály f. évi április 24-kén tartandó ülésén saját önálló vizsgálatainak eredményéről, „a Cátoi öleglő morphographiája és a fordeli álló szemhéjról" címe alatt, mint vendég jelentést tehessen.

Mély tisztelettel

Budapest 1893. márcz 1sején

dr Petri Adolf
egyetemi magántanár.

III o/s. 1893 márc. 13 3 záró ülés

2 pers. 35

1893

Dr Szili Adolf egyetemi magántanár a Tekintetes Magyar Tudományos Akadémiához

engedelyét folyamodik, hogy a III. o/t. április 24-ken tartandó ülésén mint vendég előadást tarthasson.

Budapest 1893. márczius 13-án.

Kivonatik a III. oszt. ülésének.

Budapest 1893 márcz. 14.

Szily.

Főtitkár

1893

III 1

36
1893

Jelen ajánlatot, mint az Alapszabályok 20-ik §-ba ütközőt, az osztály elfogadhatónak nem találta.

Kp. 893 III/3

Pauchnerly
osztálytitkár.

1893

III 3

~~Budapest 1893. febr. 28~~ 22

Böhm Károly fögymnasiumi igazgatót ~~ajánlja~~ levelező tagul ajánlja Alexander Bernát lt.

~~Nagyságos Főtiszt. Ur~~!

(Van szerencsém a következőkben Böhm Károly igazgató urat a m. t. Akadémia levelező tagjának ajánlani, még pedig azon munkásságáért, melyet a filozofia terén kifejtett.

(Böhm Károly 1846-ban nőtetett s egyetemi tanulmányait végben Külföldön (Göttinga, Tübingen) végezte. 1870-ben a pozsonyi ev. lyceumhoz került tanárt, 1873 óta a budapesti ág. ev. fögymn. tanára, 1883 óta igazgatója. Régóta folytat komoly irodalmi munkásságot, tudományos folyóirataiunkban s egy izben az Akadémiában is tartott előadást, mely „A lényeg formaisága" cz-a. meg is jelent az Akad. Értek (a tört. és tőlas. Köréből II. 74) Nekacy iskolai művet is írt Tapasztalati lélektan 1888. Lozika 1889. Ő indította meg a Magyar Philosophiai Szemlét

Ugyanál l. 2/ oldal

1881-ben, melyet eleinte Barátk Ferenczczel, azután egymaga szerkesztek 1884-ig.

Az akadémiai tagságra azonban főleg ama nagy műve alapján ajánlom, melytől „Az ember és világa" cz. a- eddig két kötet jelent meg, az első 1883-ban, a második 1893-ban (Kókai Lajos). E műveben a szerző komoly kísérletet tesz egy összefüggő világnézlet megalkotására. Kant állásponthoz áll legkizelebb, főleg az első rejtvén, meg a másodikban ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ leigyekszik dogmatikus és eltér tőle. Az egész mű tudományos ~~[illegible]~~ mivoltáról csak az utolsó harmadik rész befejezése után mondhatni végleges ítéletet, de a szerző tudományos kéjszekségét, komoly törekvését már most is a legmelegebb elismeréssel illethetjük. A magyar tőlegészét érdekeny áll, hogy az akadémia erkölcsi elismerését meg az ugyan ~~[illegible]~~ a felfintól, a ki komoly, kitartó, tudományos munkásságának ily kiváló bizonyságát adja.

~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

37
1893

Jelen ajánlatot, mint az Ügyrend 12 §-ba ütközőt, az osztály elfogadhatónak nem találta.

Bp. 893 III/3

Pauer Ilmely
osztálytitkár.

1893

20

Bokor József egyetemi magántanárt levelező tagul ajánlja Tóth Lőrincz r. t.

~~Tagajánlás~~

Az akadémia második (bölcseleti, társadalmi és történeti tudományok) osztályában üresedés ben levő levelező tagi helyek egyikére tiszte lettel ajánlom dr. Bokor József tud egyetemi magántanárt, előbb a sárospataki főiskola kitünő tanárát, az akadémia által is fártfogolt „Philosophiai Szemle" s jelen leg a Pallas nagy lexiconának szerkesztőjét, ki már 1891 ben ajánlva volt. Bokor József úr már nem új név a philosophiai s paedagogiai irodalomban, melyet huzamosb idő olta szorgalmasan mivel. Az egységes kö zépiskola eszméjét ő vetette fel elősör 1874 ben megjelent „A középiskola eszméje" czimü müvében, s tervet is adott mellé, melyet még határozottabban körvonalozott s bővebben kifejtett 1883 ban megjelent „Egy középiskola" czimü müvében. E két önálló müve, melyek utóbbika két kiadást ért, úttörő volt irodalmunkban, annak az irányzat

szolgálva

szolgálva, mely most, majdnem húsz év mulva az „Egységes Középiskola" czíme alatt kívánja reformálni a középiskolai tanügyet. – A philosophiai téren kifejtett működését az akademia, mely az ajánlott által 1883 től 1891 ig szerkeztett Philosophiai Szemlét segélyezni méltónak találta, legjobban ismerheti. E folyóirat, s ennek ajánlott szerkeztője irói munkásságának érdeme, hogy a Comte féle pozitivizmust ma már egész rendszerében bírja irodalmunk. E tan összefüggő rendszerének feldolgozásában, mely ben több szakértő vett részt, maga Bokor a biologiát s a sociologiát dolgozta fel. Ezen kívül több terjedelmes és becses tanulmánya jelent meg a folyóiratban. Nevezetesb értekezései: A szabadság némely korlátairól. Budapest, 1884; becses értekezés, mely az emberi szellem önhatóságának fenntartása mellett bizonyos határokra mutat, mellyekkel a szabad szellemi erő sem daczolhat. – A tarsadalom befolyása az államra, Budapest, 1886. Azokat az érintkezési pontokat világítja meg, mellyeken az

eszményi

eszményi állam s az érdekek által vezetett társadalom találkoznak. Vissza emlékezés b. Eötvös Józsefre, felolvasva az Eötvös alap ünnepélyes közgyűlésén, 1891. – s a t. Külömböző politikai és szaklapokban megjelent, különösen az oktatásügyre vonatkozó czikkei száma: legio. – Annál inkább ajánlom e kitűnő erőt az akademia kebelébe való felvételre, mert az akademia tudja s érzi, hogy a második osztály nagyszámú tagjai, történészek, jogászok, nemzetgazdák s a t. közt csak igen kevés azoknak száma, kik a philosophiai irodalom mal tüzetesen foglalkoznak, s e miatt az ily tárgyú munkák 7 bírálása tekintetében sokszor zavarban van. – Ugyanaz a szükségérzet, melly mult évben az akademiát dr. Alexander Bernát beválasztására vezette, indokolja most Bokor Józsefnek beválasztását, kit a mondottaknál fogva, meggyőződésem szerint éppen az akademiai munkásság és siker érdekében, – indokoltan ajánlok.

7 szakértő

Gde jön Domanovszky ajánlata ~~Tóth Lőrinczy~~ ~~[illegible]~~

k. 22 [illegible]

38
1893

Jelen ajánlatot, mint az ügyrend 12 §-ba ütközőt, az osztály elfogadhatónak nem találta.

Bp. 893 marc. 3

Pauer Ludwig
osztálytitkár.

1893.

Gelléri Mór orsz. iparegyesület titkára levelező tagul ajánlja Mágláth Béla lt.

25

~~Tekintetes, fölelkéri hivatal~~!

A m. tud. Akadémia ügyrendének V. 12 § szerint van szerencsém Gelléri Mór az országos ipar egyesület titkárát a II. osztály levelező tagjaiul ajánlani.

Azon munkásság mellyet Gelléri Mór a szak irodalomterén 24 év óta szakadatlanul kifejtett eléggé ismeretes, azok előtt kik a nemzet gazdaságrendése, a magyar ipar fejlesztése kérdéseinek tudományos alapon foglalkoznak.

Eltekintve apróbb vitkeitől, fürsztes szak munkáitól, ön álló nagyobb munkái közül is ek. könyvekeinket sorolom fel:

1. A nők munka köre,
2. Az iparügy napi kérdéseiei,
3. Jelentés a nőipar kiállításról.
4. Orosz ország ipara.
5. A magyar kézi ipar jövő iránya
6. A kiállítások tüzténeki fejlődése s jövő rendszerezése. Végre
7. Ölven év a magyar ipar történetéből.

~~Budapest 1893. Febr. 26~~

~~Mágláth Béla~~
~~l. ...~~

II.

Az akadémia által kitüzött következő pályakérdésre:
„Adassanak elő a kőszénbányászatnak a földtulaj-
„donhoz való viszonyára vonatkozó az európai na-
„gyobb államokban levő törvényes intézkedések;
„fejtessék ki ennek közgazdasági hatása, kü-
„lönös tekintettel hazai viszonyainkra és az al-
„kotandó bányatörvényre" —

— „A szénbányászat jogi szabályozása (: Bányajogi tanul-
mány :)" czimü „Istennél a siker, embernél a becsületes igye-
kezet" jeligéjü pályamü érkezett hozzám birálatra.

A pályamü oly nehézkes magyarsággal van irva, hogy sok helyen a szerző gondolatát, csak akkor lehet kiven-ni, ha a mondatot németre fordítjuk. Pl. „A bányaegyi-tás többé nem a Korona kiváltságos előjoga, annak en-gedélyezése csak névleg való felmutatás." „Jogok, melyek szerint a szénlelepekből a földbirtok rendelkezik." „Azon jogok közül, melyek a regáljogtól általában, vagy csak épen szénkérdésben eltérnek: a német partikuláris, az angol és a magyar jogok érdekelnek, közben az egyéb jogo-kat is érintem." „A mi Románia a porosz jogtól eltérő és más joggal élő terület, van Németországban, az a régiszerü bányajog hatálya; az még az összhangzat mellett is partikuláris bányajog." Mondat szerkezetek, milyen „a bányászkodók csak a fokozás vámot fizetnek a kincs-

/.

tárnak" mely a német „fabungû zoglun" féle kifeje-
zésnek akar megfelelni, rendelek. A pályamû sajá-
tszerkezetü német fordulatu stylusát, előbb meg kell
szokni, mielőtt magát a tárgyat megfejtek, érteni s
a mü értemék, birálat alá lehetne venni. Ily szerke-
zetében tehát a pályamü az Akademia által mé-
ltán fentiek, alig dijazható.

Kötelességemnek állónak tartom azonban,
hogy ellenkintse nyelvezetétől a pályamü érdemi tar-
talmáról is nyilatkozzam.

A pályamü helyesen kiemeli azt, hogy a fémbánya-
szat kérdése majdnem minden-kapcsolatában fejlő-
dött a bányászattal általában, s a szerint, a mint a tör-
vények később, tulajdonképen csak a legujabb időben
jelentőségre jutott kőfémbányászat a bányászatot ál-
talában szabályozva találta, a szerint lettek részben is
a főállós jogszabályok alkalmazva, s a szerint lett
a kőszénbányák és a földbirtokos közötti viszony is el-
döntve.

Elősorolva ezekután azon jogrendszereket, me-
lyekben a fémbányászat a földbirtok önkényétől füg-
getlen. Kifejti a franczia bányatörvény fejlődését, ezen
törvény szerint az állam adja az engedélyt a bányászat-
hoz, s ezen engedély alapján elválasztja a bányatulaj-
dont a földtulajdontól, de egyuttal megbatározza, hogy
a földtulajdon számára a bányatulajdon cégéről
mily szolgáltatások adassanak; ezek a szolgáltatások
az elfoglalt bányaterület és az kiásott bányatermé-
nyek, illetőleg a bánya jövedelme arányában állapi-
tatnak meg. A franczia bánya törvényen alapuló
belga bányajogban már magában a a törvényben

(: 1837 évi törvény 9 cikk :) meg vannak határozva a minimális és maximális tételek, s a területegység után hektáronként 25 centimes-nél kevesebb, a tiszta jövedelem után 1%-nál kevesebb és 3%-nál több nem adható. A francia bányajog s az utána alkotott bányatörvények (: a belga, a török, a görög :) tehát a földtulajdontól függetlenné tette a bányászatot, az államnak kezébe helyezte a bányanyitás engedélyezését, de egyúttal a földtulajdon érdekeit az által ismeri el, hogy az engedélyezés alkalmával a földtulajdonost a bányászat anyagi előnyeiben a bányászat megadóztatása által részesíti.

A germán bányajog a francia bányajog elvét szabadelvű irányban fejlesztette. A bányatulajdon az állam regalejoga alapján, az állam által adott engedély (: adományozás :) útján szerezhetik meg; így tehát az osztrák bányajog (: 1854 :), mely „fenntartott ásványokat" nevez meg, közöttük a francit is, szerint fenntartott ásványokra nézve a földtulajdonosnak semmiféle jogát nem ismeri el, hanem a bányászatnak azt teljes tulajdonnal adományozza.

A porosz törvény (: 1865 :) nagyjában az álláspontot foglalja el, s erre a törvényre alapul vették a bajor (: 1869 :) és württembergi (: 1874 :) törvények.

Áttérve arra törvényekre, melyek szerint a közös bányászat a földbirtokos beleegyezésétől függ, először a szász bányajog fejlődési területeit. A Porosz Királysághoz tartozó szász tartományokban az 1869 évi porosz novella a régi állapotot, azaz a földbirtokosnak jogát a közösnek fölötte van. A szász törvény (: 1868 :) kivonulótáp a szénbányászatot a földbirtokostól teljesen függővé. Az angol

bányajog szokástól fejlődött, és az ottani sajátságos tulajdoni állapotok mellett a bányászatot általában és így a Rójzénbányászatot is a földtulajdonos akaratá- val hozza kapcsolatba; s lehát a nemes fémekre vo- lük kapcsolatos más érczekre a Rorona joga bizonyos bányper állapotok, s így a földtulajdonos tulajdonjogának némi megszoritását, honositotta meg, a Rőszénre nézve a földtulajdonos tényleges tulajdonjoga alapján hatá- roz. Amerikában a fémbányászat, hasonlóképp az földtu- lajdontól van függővé téve.

Mindezeket, a törvényeket, és szokásjogokat, ere- deti forrásaikból Kimerítően foglalja a pályamű, és lehát az angol szokásjog Rétegi világitásba hozatala czéljából még a földtulajdon és használatának külön- böző szabályai Angolországban szokásos viszonyait tüze- tesebben foglalja is, a pályamünek ez a része az ottani bányászati viszonyok jogi oldalának földolgozására még is csak homályos Képet ad, s nézetem szerint, ezen nagy fáradsággal dolgozott része a tanulmány legkedvesebbé értheti homályos, csak nagy fáradsággal olvasható szakasza marad.

Az ország, ezét és olaj bányajogi viszonyokról csak futólag és másod forrásokból szól. Oroszországban a Rőszén a telektulajdonostól függ. Svédországban a telektulajdonostól független, Olaszországban pedig még egységes törvény nem létezik, hanem az ott szokásos régibb törvények a bányaszabadság elvén szintén a földtulajdonostól függetlenné tették az bányászatot.

A magyar bányajog fejlődési viszonyait előadva, a mai helyzetet, az 1861-iki országbirói értekezlet

szerint, abban osztatnék, hogy Magyarországon a Rójrón felett a földbirtokos rendelkezik, a volt erdélyrészi vidékeken, a Katonai határőrvidéken és Horvát Szlavonországokban pedig fönáll még most is az 1854 évi országbányatörvény a Rójrónra nézve is, itt tehát a Rójrón a földtulajdonostól függetlenül állami adományozás tárgya.

A pályamű ezután röviden vázolja azokat a törekvéseket, melyeket a Romániy 1870, 1874 és 1890-ben a bányatörvény codificatiója körül tett. Ezen rész irott lapra terjedő fejtegetése annyiban tekintendő ép a pályakérdés lényegének szempontjából nagyon is rövidnek; mivel ezen mélyen vitás kérdésnek kellő világitásba hozatala végett mind az 1870-iki javaslat kisebbsége és többsége, mind később a törvény javaslat előleges tárgyalására az országgyülés képviselő házra által kiküldött bizottság kebelében történtek, nevezetesen báró Kemény Gábor és társainak a Rójrón szabadsága ellen beadott kisebbségi véleménye, mind a reservált ervök kérdésének fölvetése, mind az 1874-iki javaslat tárgyalásának jegyzőkönyvei, mind végre az 1886-ik évben megjelent fővárosi és egyes Rószénbányavállalat részéről megindított agitatiói s az általuk közrebocsátott emlékirat, füzetes ismertetése nemcsak történeti szempontból, de a megoldás siker és a kényes törvényhozási helyzet megvilágitására nagyon kivánatos lett volna.

Kiszigálat alá vevén a különböző jogrendszerek Körgardaországi határát arra az eredményre jut, hogy egy és ugyanazon jogrendszer más és más viszonyok

Rövid vagyon különböző eredményü; hogy például a földtulajdontól függő Rőzsébányászat Angolországban óriási termelésü és Oroszországban pangó Rőzsébányászatot mutat; hogy az állam által kizárolt megvál. tás mellett, de mégis a földtulajdonottól független bá. nyászat Belgiumban rendkivül fejlödött Rőzsébányá. szatot, holott Franciaországban a jövedelmeit, nem egészen kielégitő termelést tüntet fel; - hogy a szabad Rőzsébányászat rendszere Oroszországban sokkal kedve. zöbb eredményeket mutat, mint Ausztriában, sőt ismét kedvezőbbet, mint Erdélyben; - s hogy végre egy és ugyan. azon nemzeti területen Németországban a szabad bányá. szat a provinciákban nem mutat nagyobb kenődülésü Rőzsétermelést, mint a megkötött s a földtulajdontól függő szász vidékeken. A Rőzsébányászat épp ugy mint más termelési ágak, nem függ egyedül a törvény határozatoitól; a hol a jövő Rellő telepekben rendelkezésre áll, a hol egészséges, értelmes és szabad Rözgazdasági szellem a vállalkozót, megnem bénitja, a hol a nemzet fejlödése nagy mennyiségek fogyasztását, nélkülözhetlenné tette, a hol a munkás elem a bányaszathoz megvan, ott bármely rendszer alatt kell hogy az nem prohibitiv-fejlödnie. Rell a Rőzsébányászatnak is. A jogrendszer magában véve azonban a termelés gátja, vagy kenditője gyanánt nem tekinthető. Igaz hogy a szabad bányászat, előnyei a kedvező termelési föltételek mellett még nagyobb fölvirágzást idézhet. nek elő, a zsibbasztó rendszerek pedig ott, hol a termelés föltételei különben is ezekélyek, a bányászat fejlödését, még inkább gátolhatják.

Áttérve hazai viszonyainkra, constatálja hogy

/

mai jogállapotunk a fémbányászatra nézve bizony-
talan és rosszul szabályozott. A Közép-bányászatnál is
a bányatulajdonjog adomány útján szereztetik meg,
de az eredmény a bányahatóság mindaddig meg nem
adja, míg a földbirtokos a bányájával a fém átenge-
dési iránti szerződést nem köti. Így most már kétféle
jogviszony keletkezik, melynél, ha a földbirtokos és bányász
között – bizonyos időre kötött szerződés megszűnik a leg-
nagyobb magán- és közjogi zavarok keletkeznek a lé-
tesült közép-bányai viszonyai tekintetében. A földbir-
tokosok a közel 32 éven át élvezett rendelkezési jogot
a fémre nézve feladni nem igen akarják, holott el-
lenkezőleg a vállalkozók mindig abban a reményben
vannak, hogy előbb, utóbb még is sikerül a közeset
a földbirtokosoktól önkényes alku folytán szabadítani és az igazra
oly fontos jogtól épugy, mint a többi ásványoktól
szabadon kiadatni. A törvényhozás a fémbányászat-
nál nyílt kérdés előtt áll; törvényeinkben mutta-
lánnak intézkedéseket, arra, hogy a fém a föld-
tulajdonos-é, de arra nem, hogy a vasat szabadon
lehet bányászni; csak az országbírói értekezlet jóvol-
tából és az ujabb bányatörvény révén jutott a föld-
birtok a korábbi értelemben vett Magyarországon arra
jogszinthez, melyet most a fémtelepekre nézve kor-
kó jogát bizonyítani szokta.

A közérdek a fémbányászat fölvirágzását követeli
s ha a földtulajdon alkotó szabályozatának is, hogy a föld-
birtokos a fém felett rendelkezzék, a törvényhozásnak
a fémmel kapcsolatos közérdek szempontjából ak-
kép kellene ezt a tulajdonjogot korlátozni, hogy a
fém kiadatása a közérdeknek megfelelően lehetővé

váljék.

Amiként már a Törvényjavaslat az utolsó időben fejlődött, nem valószínű, hogy a földtulajdonosnak a feltalálókra közös jogi állásfoglalásának befolyásából új törvényhozási intézkedések által egyszerűen megszüntetni lehetne, de másrészt a Törvényt át. talában s a feltalálóval, kinek találmánya megkötetési hogy a fény a földbirtokos rendelkezésétől függetlenítessék. Ezen cél elérésére az addig ajánlott módozatokat, melyek a legutóbbi pénzügyminiszteri javaslatban is foglaltatnak, nem tartja célszerűnek.

A kérdés megoldására nézve végül a Törvényjavaslat leírja: – A feltalálónak felett a rendelkezési jog a földbirtokost illeti meg mindaddig míg azt nyilatkozat által más nem nem mond róla. Ezen elv keresztül vitelét a bánya. mű akár contemplálja. A kutatás jogára a földbirtokostól függetlenül, épp úgy mint más ásványra jogosultak gyakorolható. Miután a kutató jogának, tehát és a földtulajdonossal a jog átengedése végett egyezmányra nem lép, még pedig oly egyezményre, mely a bányatulajdont végleg és örökre elválasztja a földtulajdontól, a kutató a bányahatóság útmutatásával jelentést tesz. A bányahatóság felszólítja a földtulajdonost, hogy 15 nap leteltével alatt nyilatkozzék: akarja-e maga a fennt bányának bányává tenni s a bányaművet a törvénynek megfelelően művelni, ha a földtulajdonos nem erre hajlandó bánya letételével a bányászatot el nem vállalja, de a kutatással egyezményileg sem jön tárgyába a bányatulajdon átengedésére nézve a bányahatóság a megváltás iránt bányavalót hív fel, s ha ezen sem

sikerült a feladott tárgyra nézve bírni, a bányahatóság magát állapítja meg a váltságolási összeg, hogy a bányamérő minden mázsája után 1,– a fekete fám után 2 fillér finanszírozó tartozik a földtulajdonosnak.

A miként a most vázolt tartalmából kitűnik, a pályamű magát a kérdés tárgyát alaposan és sokrészben kezeli. Az irodalmat kellő jártassággal felhasználja, és ha a hazai viszonyoknál kevés gondot fordított is a bányatörvény javaslatokkal kapcsolatos véleményekre közelebbi ismertetésére, az egész mű világosan mutatja, hogy átgondolt, hazai viszonyainkat is behatóan figyelemre méltató munkálattal állunk szemben. Jóval a pályamű tartalma olyan, hogy a kérdést helyesen megfejti és így tartalmát illetőleg a pályadíjra érdemes.

Ily körülmények közt kérdés, lehet-e a bevezetésben említett irányi hiányok miatt – tekintve azt, hogy a pályamű tartalma a pályakérdés minden tekintetben megoldja – a pályázatot sikertelennek nyilvánítani, vagy lehetséges-e a pályadíjat a pályaműnek oly feltétellel adatni, hogy irányi tekintetben kellően átdolgoztassék?

E kérdésnek megítélésére nem érzem magamat illetékesnek. Az ügy érdekében sajnálnom kell a mellett nyilatkoznom, hogy a pályadíj a jelben álló műnek kiadassék, feltéve hogy a pályaművet irányi tekintetben azt kellően átdolgozza.

Budapest 1893 március 6.

Ulainczy Károly

893 III/8

26/1.

39
1893

1893

III 6

Budapest 1893 márc. 8.

Igen tisztelt Titkár Ur!

Tegnap személyesen átakartam adni a köstenbángászatról szóló pályamüvet és bi-
válatomat; de a portásnál azt a hírt vel-
tem, hogy éppen most távozott az Akadémiá-
ból. Ily körülmények közt átadtam a
portásnak a pályamüvet azzal a megfe-
gyászel, hogy azt minélelőbb a Titkár Urnak
kezéhez szolgáltasza. Erről tájékozás
végett bátorvagyok azonnal tudósítni.

Kiváló tisztelettel

Öszinte híve

[illegible]

1893

Nr. 3/98

Budapest 1893 március 6.

Igen tisztelt Tiszkár Úr!

Január 3-án kelt becses levelére hivatkozva bátorvagyok a kőszénbányá-patrót kölő pályamunkat birálatommal a gyűtt füret tovább eljárás végett azon-nal megküldeni.

Kiváló tisztelettel

Mire

[illegible]

893 III/8

28/.

893 III/10

27/1.

40/1893

Nagyságos Titkár ur!

Köszönettel vettem a visszarüldött értererzéseret. A felolvasásra ritüzött, de elmaradt értererzésre vonatkozolag felvilágositásul csak azt emlitem, hogy ezt eredeti magyar szövegben még 1890 ben adtam be, s csak laval jelent meg annak német forditása.

Kiváló tisztelettel

Kész szolgája

Wosinszky Mór

Apar 1893 III/7

1893

Budapest 1893 március 11

Egyenlipsek Tiszkár Úr!

Most veszem nagy meglepetésemre
március 4. 25 h. alatt kelt becses le-
velét. Nézeteimet az akadémiáról v
különösen II. osztályáról ismeri. Sem-
mifele személyes ügyben ezen osztály-
nál részt nem veszek, s így természetesen
a kijelölő bizottság ülésében sem fo-
gok megjelenni. Egészen tetszésére bizom,
hogy elhatározásomat egyszerűen, vagy
megokolva hozza a bizottságnak tudomá-
sára. Továbbra is pivesen fogok az a-
kadémia érdekében irodalmilag dol-
gozni, s ha pükséges és jobb erőt nem

Sgr III/17

41/1893

20 f.

találnak a nem épen kellemetes bírálatok-
kal s egyéb ilfféle odiusus ügyekkel fog-
lalkozni; – de a személyes érdemek megbe-
csülésére, én ki semmiféle clique-hez nem
tartozom, és aki egy akadémiánál az érde-
mekkel pusztán tudományos működésre fek-
tetendőnek tartom, – én nem vagyok hivatott.

Kiváló tisztelettel

Őszinte híve

Mallekoff

Nagyságos Osztálytitkár Úr!

Becses felhivása folytán van szerencsém Nagyságo
teljes tisztelettel értesiteni, hogy az elhunyt kültag R.
felett tartandó emlékbeszéd megirását – amennyire ege
gem és időm engedi – szivesen elvállalom.

Budapest 1893. márt. hó 12. én

Kiváló tisztelettel

Dr. Margó.

III opt. 1893 máre 13.

3

3 part

42

1893

1.

IV 12

A m. tud. Akadémia mathematikai és természettudományi bizottságá

Tekintetes Bizottság!

A tisztelettel aláirott 1880-ban Budai Ferenc Küldeménye folytán tud
mást nevén arról, hogy a Dré Kelyposában gazdag fossil flo
volna gyüjthető; a Bizottság 1881 iki évben a lefolyt
Akadémia támogatása mellett volt ellátva és az alkalom
mal valóban szép eredménnyel gyüjthetett. Gyüjtő ut
jait 1888- és 1890-ben tett gyak. d. Semsey Andor úr részin
e m. Kir. Földtani intézet rendelkezésére bocsátá vezetővel
folytathatta, úgy hogy a lelethelyről most 4867 nőneypéldány
várja a tudományos földolgozást. A mennyire e gyüjtemény
addig a gyüjtés és rendezés alkalmával áttekintésem
ment, azonnal meggyőződhettem arról, hogy az nem csak
hazánk ős florájának ismeretére igen nevezetes adalékot p
szolgáltathat, hanem egyúttal helyesen és kritikával föl
dolgozva a phylloplasztologiai irodalomban kiváló helyet fog
lalhatna el; ezeken kívül hazánk geologiai ismeretére né
ve is fontossággal fog bírni, a mennyiben, a mint legalább
mostanáig tudom, új geologiai rétegi floráját képviseli.
Munkám mind e föltételeknek csak akkor fog megfele
lhetni, ha saját szorgalmamon kívül abba a szerencsés hely
zetbe jutok, hogy valamely külföldi garnay herbariumban

Kiegészíthetem az idekaza megkezdett tanulmányaimat. Hazai Ker-
esőimnek még nem oly gyakorlott, hogy az ilyen mun-
kánál felmerülő ügyeket - kivéve Különösen Európán
Kívüli növényekről vanitt szó - ki tudnát elégíteni
és minthogy a Kész munkát, ha csak a tekintetes elnök
úr mást nem kívan, a m. Kir. földtani intézetnek szánde-
kozom a publikálás czéljából átengedni, mely esetben in
tiszteletdíjra nem számíthatok, mert különben abból fedez-
ném tanulmányi utam költségeit, azokból kérem a
Tekintetes Bizottságot: Kegyeskedjék engem 400 forint-
segélylyel támogatni.
Kelt Budapesten 1893 március hó 13án

A Tekintetes Bizottság

kész szolgája

Dr Staub Móric

43

1893

A m. tud. Akadémia mathematikai és természettudományi Osztályának!

Tekintetes Uraim!

A tiszteletével alulirott 1880-ban Budai Ferenc Küldeménye folytán tudo-
más nyert arról, hogy a Dréhely-pusztán gazdag fossil flora
volna gyüjthető; az Akadémia 1881 iki évben az Ethnikus
Akadémia támogatása mellett volt alkalmat és az alkalom-
mal valóban igen szép eredménnyel gyüjthetett. Gyüjtö ut,
jait 1888- és 1890-ben a gyógy. E. Semsey Andor úr részéről
a m. Kir. Földtani intézet rendelkezésére bocsátó összeggel
folytathatta, úgy hogy a lelőhelyről most 4867 növénypéldány
várja a tudományos feldolgozást. A mennyire a gyüjtemény
adódik a gyüjtés és rendezés alkalmával keresztül
ment, csakhamar meggyőződhettem arról, hogy ez nem csak
határunk és floránknak ismeretében igen nevezetes adalékot fog
szolgáltatni, hanem egyúttal alkalmat fog nyujtani arra is, hogy
a növénytársulatok ismeretében igen nevezetes adalékot fog
szolgáltatni, hanem egyúttal alkalmat fog nyujtani és Kritikával föl,
dolgozva a növénytopographiai irodalomban helyet fog,
találhatna el; ezeken kivül határunk geologiai ismeretére nézve
is fontossággal fog bírni, a mennyiben, a mint tapasztalá-
saimnál fogva hiszem, új geologiai rétegek floráját képviseli.
Munkám minél a feltételeknek csak akkor fog megfelel-
hetni, ha rajta szorgalmasan kivül abba a szemcsés hely-
zetbe jutok, hogy valamely külföldi gazdag herbariumban

Kiegészíthetem az idehaza megkezdett tanulmányaimat. Hazai kar,
barátaink még nemely gyakorlati, hogy az ilyen mun-
kánál felmerülő igényeket – kivált külföldön Európán
kívüli növényekről van itt szó – kielégítsük
és minthogy a kész munkát, ha csak a tekintetes akadé-
mia mást nem kíván, a m. kir. földtani intézetnek szándé-
kozom a publikálás czéljából átengedni, mely esetben ivói
tiszteletdíjra nem számítanék, mert különben abból fedez-
ném tanulmányi utam költségeit, azokból kérem a
tekintetes Bizottságot: kegyeskedjék engem 400 forint-nyi
segélylyel támogatni.
Kelt Budapesten 1893 március 20 án

a tekintetes Bizottság

kész szolgája

Dr Staub Móricz

Erk 15/III. 93.

7.

43

1893

A nagy Orion-köd legtöbb kéletereből rajzai

Bemutatta a III-ik ülésen 1893 Március 13-án

Gothard Jenő l. tag

III opr. 1893 dec 11 10 zárt ülés

44
1893

Gothard

III 13

A nagy Orion-köd legtöbb képeteredeti rajzai

Gothard Jenő 1. tagtól.

A legcsodálatosabb és legszebb égi objektumok közé tartozik a nagy Orion-köd is. Már Galilei Cigoli mértani szerint Huygens első ízben megpillantotta a csillagászatban mindig nagy szerepet játszó és igen sokszor felmerülő problémát: égitestek – rejtett ködfoltok mennyiben lehetnek hű rajzát igazságukban elkészíteni. Egy ilyen teljesen szabálytalan ködfoltról a milyen nagy nehézséggel járt pontos rajzának készítése, épen olyan nagy értéke is volna annak, ha az ugy a rendszerszerű helyzetet mint a különböző fényelosztást a köd különböző részein lehető pontosan és hiven fürkészve fel. Egyedül ezen utón alkothatunk magunknak e rejtélyes égi testről képet s csak ezen utón nyerhetünk képeket az esetleges változást, mely nagy a helyzet vagy az intenzitás módosulásában állhat s mely esetleg nagy hatóerejü körülmények folytán reánk nézve, kinek-kinek, ha hosszabb időközökben készült rajzokat hasonlítha-

5

tunk össze.

A nagy Orion-ködről eddig rajzolt képek a valóságnak alig felelnek meg csak némiképen is, nem is említve a régibb, mult századbeli kép-

Írási rajzukat, a legújabbak is a legtökéletesebbnek tartották is, mint a C. F. Bond- és Lord Rose-féle, elig hasonlíthatók össze a valósággal.

A fotografia alkalmazása e téren is ismeretessé tette nagy fontosságát is az ezen utón készült felvételek más alkalmazásra, hogy a Kődön előforduló esetleges változásokat észrevehessük.

A Kődök egyenes éjjeli égnyolcadban, hogyan őket a mennyboltra látjuk, meglepő erős fotografiai hatást fejtenek ki az érzékeny lemezen. Spektrál fotografiai tanulmányaim, melyeknek egy részét más szerencsém volt a J. Akadémiának bemutatni, kimutatták e fényemény okát, mely arra következtet, hogy a spektrum legvégsőbb és leg intensivebb vonala arra képes fekszik, melyet szemmel nem is, csupán a fotografia segélyével figyelhetünk meg. Különösen erős az ilyen nagy kitevőjű Kődöknél a leg fényerősebb ibolyán fuló vonal ($\lambda = 372.7\,\mu\mu$) úgy hogy lehetséges objektiv prizma alkalmazásával az egész Kődöt, hogy úgy fejérnek kimagyarat, ezen sajátos fotografáljuk. A kép olyan lesz, mintha a Kődöt prizma nélkül, csupán a mennyboltról fotografálnánk volna. Ezen fényemény a legjellemzőbben az úgynevezett Dumbbell- Kődön (G.C. 3532 12) észlelhető. Ez nagy Orion Köd is mutat hasonló fényemény, de nem oly

Fizikai szempontból, minthogy ez csak a különböző színekre vonatkozik, sajnos, hogy a Kedvenceinket ilyen nem engedte ez irányú tanulmányainkat befejezni.

A spektrum ennek saját szépsége, hogy a vonalak majdnem egyenlő távolságra vannak elosztva egymástól s így a különböző színű képek fotográfiai lemezen tökéletesen éles képeket adnak. Egészen más képen nem a dolog a reflektorokkal, a lencsés mennyiségekkel, mely csak a spektrum egy bizonyos részét egyszínű egész szépségében, míg más részeken különböző árnyalatú elszínesedésekkel találkozunk, az egyes színek a lencsétől különböző távolságra egyenlőnek csak Teljes pontossággal, és e távolság annál nagyobb minél a műszer egyéb távolsága s így épen a leghatalmasabb erőkifejtések a legnagyobbak. A képek tehát nem egy színben, hanem különböző színekben, egymásmellett, állnak elő s így egymást zavarják s mellette sok fény veszteséget is szenvednek. Egészen más képen áll a dolog a csillagoknál, melyeknek a erős elnyelési vitét vonalat hasonlítva, majdnem egészen folytonos spektrumok

van. A mennyiségi viszonyok tekintetében a mennyiségi fogalmak kialakulásának egyik fontos mozzanata az összefüggő mennyiségek változásának megfigyelése. Ezen körülmény nem is nagyon csodálatos, ha a kép jóságát tökéletes objektívnek vélt mértani alakzatokon, a körön és háromszögön mérjük le. Ezeknél a jól meghatározott egyenes vagy görbe vonalak mindig élesen fognak határolni. A körnél az egyenletes görbület (λ=500·6 μμ) a szemmel látható minden körét a legintenzívebb színek egy sávjára esik, melyre az objektív képsíkjának két egymásra merőleges átmérője esik, melyek a kör kerületét négy egyenlő részre osztják. A második vonal (λ=495 μμ) szintén kalandja fel ezen részt, de szélessége nem is akkora, hogy a harmadik, a hidrogén Hβ vonala (λ=486 μμ), mely ugyan csak jelentéktelen intenzitású, a kép élességére erős befolyást gyakorolhat, s mivelhogy a látható kép fényképen csak ezen két erősebb vonallal áll, melyeket az objektív pontosan nem egyesít – legalább a nagy nyílású 2/4 – 3·6 hüvelykes műszereknél – a kép élességét soha sem éri el azt a tökéletességet, mint a reflektorokon figyelhetünk meg. Épen így áll a dolog a fotografikus mennyiségekre is.

$10\frac{1}{4}$" nyílású reflektorom rendkívüli optikai tökéletességét folytán különösen kódol. Fantomágyozásom való. Kerülhetem, mivel az első csalódásom kódgyakorlatról akkortot képeket készítettem, a kül föld egyéb kódmegfigyelői, nem fantomágyozásra a felvételeket, melyekben hasonló kódszerkezetet még soha sem észleltek. Később mivel más is hasonló eredményt értek el s az én képeim is a tökéletesség kellő mértékét mutatják, derült ki, hogy épen ez a

valóságnak megfelelő kép s felismerje felvételein nagy csillagászati értékét el is kezdtem a fényerősebb kódokat megfotografálni, s a Tebbi csillagászati megfigyeléit egészen a minimumra szűkítettem.

Hátra volt még annak a feladat megoldása: miről módon lehetnek az erdeti felvételeket a tudomány számára gyümölcsözővé tenni? A csillag-asztalokkal könnyű az eljárás, egyszerű kimérése a helyzetnek, az átnézőkkel számítást meghatározása a nagyságnak oly feladat, melynek fel megoldása tulajdon képen nehézséggel nem jár, kis tömören olyan egyesnek, ki az ilyen munkálkodásnál már valamivel fogva járatos. Hanem hogy a kódokkal mit kezdjek el? ez iránt szakáig nem voltam tisztában.

Az erdeti negatívokat, egyszerűen nagyítás utjáni sokszorositani nem lehet, ez nem csak a saját, hanem a becsi Katonai geografiai Intézeten az igazgatóság előzékenysége folytán megejtett kisérletek is igazolták. A lemez szemcsézete durván lép elő finoman, míg a finom kódrészletek, melyek felvételeinknek jellemző sajátságai, teljesen kimaradnak.

Dr. H. C. Vogel a potsdami obszervatorium igazgatója 1888 ban egy szines vala 1 néhány érdekesebb fotografiával rajzokat készittetett. E szép rajzok, melyeket S. Widt mérnök rajzolt az „Astronomische Nachrichten" 2854 számában jelentek meg. Ugy látszott, hogy ez valóna a feladat legjobb megoldása, csak hogy kiánnyzott hogy az ügyes rajzoló, ~~ő~~ azonban nem csak Kinek

Kitünő rajzolónak kell lenni, hanem sükséges kellék, hogy a csillagászathoz is jártas legyen s nemcsak egészben másaljon, hanem is tudatosan dolgozzék s a képeket szakértelemmel s igazi oda adással készítse. Ilyen egyént csak egyet ismertem, Dr. Meinek Lászlót hatalmukját a prágai csillagászati intézet igazgatóját. Mintein annakon ő a Hold rajzolásánál nem elégedett, meg fényen pár nappal műveket ha látva, nem számithatom ki, hogy it munkafárasztó megnyerhessen.

A mult év folyamán Victor Nielsen hasitam, Kopenhágában privat-obszervatoriumot tulajdonosa, ki sürün készitett rajzolt és pontos s különösen Hold-képei utáni ismeretes, cisként ajánlkozott, hogy kisérlet képen megrajzol néhányat felvételeimből. A munka megkezdése különböző okok miatt késett, ugy hogy a két első rajz csak folyó 1893 év februárban készülhetett el. Még ezeket sem tartjuk befejezett dolgoknak, sükségesnek látom annakon bemutatni őket J. akadémiának, mint az Orion-köd eddig létező legtökéletesebb rajzait s a könnyebbek rajzolásánál használt eljárást fogom egészen részben ismertetni.

A rajzok sátrum felesleges, azok ismertek helyett hiányok, a rendkivüli pontosság, hüség jellemzi őket. A finom részletekben való gazdagság még ezt is meglepi, aki igen jól ismeri e tárgy objektumot, addig nem létezik semmiféle rajz, mely ezek tájnál is megközelitő fokot. A csillagászati fotografia ujabb fényes eredményét

szemléltetjük rajtuk, különösen ha tekintetbe
vesszük, hogy az első csupán 5 percnyi kitar-
tással készült, míg a másik is csak 45 perc-
nyi kitartást vett igénybe. A másfél és
egy négy órás kitartással készült fotografia
már oly munkát ad, melyhez Nielsen hasonlót
még nem kapott, sem több gyakorlatot sem rend-
kívül nehéz csillagászati rajzoláshoz.

A legnagyobb elismeréssel kell mű-
vészetéről megemlékeznem, a rajzok pontos-
ságára és finomságára egy árnyat hámulatos, nem
csak a helyzet erőmegosztása felelmeg a na-
túrának hanem az intenzitási különbsé-
gek is oly hűen vannak ábrázolva, melyre
csak valódi sem csillagász- sem műkö-
vet hívnat kívánatosat. Önvetlen fényudvarától
ezüstös és körülvonalait nyilvánítva.

A rajzolásnál követett eljárás.

A helyzet pontos meghatározására
$\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$ és 1 millimeteres négyzetes ernyőt kell
tenünk üvegre, melyről a vonalak Carminnal
vannak bepettve, hogy elégé láthatók s még is
annyira átlátszók legyenek, hogy a kör-vonalakat
és csillagokat el ne fedjék. Erre ernyőre,
a melyik a célnak jobban megfelel, helyezni
Nielsen az ovalaki negatívat, úgy, hogy az
érzékeny zselatin lemez közvetlenül az ernyő-
hez feküdjék. Ennek gummirozott papírral kö-
rül ragasztjuk és egészet. Ennek a rajz-
táblára feszített papírt ernyőjére be négyzetekre

olyannyira, hogy a nézők nagyítást akarnak, hogy a nézőket a negatív jósága s az objektum fenntartása megerőltesse. Így elő kellene lenni minden olyan nézőnek, hogy az egész negatívot egyszerre lássa meg s a diákat dolgozza ki egyik ~~negatívtól~~ a másik után. Erre kínálkozik a vonalak elhajlása s a négyzetek felső élére állítása, ha ez is elkészült, a negatívról is lehessen az utóiratot is meg egyszer át dolgozni és illetőleg nem az egészet. A negatívnak az utóirattal egy általános nézőkéntet egyszerű kézügyelőkre helyezi el, melynek célja, hogy az egész lemez lehető egyenletesen világítsa meg s a diákat kész negatív eltérő nézőket, egyszerű lencsét, hogy megkímélje fotó negatívokat, egyszerű okulárokat, lupékat könnyedén lehessen a negatív bármely pontjára helyezni.

A készülék alsó részéhez tükör van elhelyezve s az éggel egy helyezkedünk el valamely alulról elé, hogy a tükör kellő világosság essék. A negatív s a tükör közét pedig kinyer lencsét alkalmazhatom, mely a megvilágítást intenzívvé és teljesen egyenletessé teszi. Ugyan ezen színház, melyben a lencse van foglalva, helyezhetjük el egészen hirtelen a negatívat is s a lencsét vagy lencse rendszert derékszögű csavar segítségével felső részét állíthatjuk, kívülről vagy felvalahol a lencsére, vagy mozdíthatjuk el alulról a mint a munka kívánja.

dása megkíméljen. Ezen módon tűzés rajzoló elő
készülettel is biztosságot dolgozhatik.

A bemutatott rajzokról még annyit
jegyezhetők meg, hogy azok az eredeti negativok
10 szeres nagyítási sajú 1 fok küllhelül 349 mm-
nek felel meg rajtok.

Most még a fokszerosítási kérdése eldön-
dő meg, kissem amiben, hogy e téren nagyobb
akadály nem merül fel. Lajnos, hogy ezen be-
mutatott rajzoknál a legcélszerűbb mind, a hely-
gyes ün, alkalmazásu technikai nehézségeket
okoz ugy, hogy a következő rajzokat egészen más
módszerben kell készíteni s ezek szakszerosítá-
sénél a következő két könyomásban kell folyta-
modnunk.

HERÉNYI ASTROPHYSIKAI OBSERVATORIUM
SZOMBATHELY MELLETT
VAS VÁRMEGYE.
BEI STEINAMANGER
COM. EISENBURG. UNGARN.

Herény, 1893 November 27

Nagyságos Uram!

Ma Kaptam Nielsentől Két ujabb Kődrajzot. Ily formáns talcás legcélszerűbb volna, ha az Ott in Kődrajzokat ezekkel egyenitve adnák Ki.[2] Ha még a Kézirat, melyet benyujtani szerencsém volt, megvolna szinezkedjék. Uttya Küldeni, hogy Ki egészithessem, esetleg ugy Kibővithessem, hogy ez „Értekezések" Körül Kiadható legyen. Ezért Javalom célszerű lesz ez ügyet az dec. 11 iki ülés napirendjére tenni, mit annhan teljesen Nagyságod elhatározására bizok.

Kiváló Tisztelettel maradok Nagyságodnak

Kész Szolgája

Gothard

Prag,k.k.Sternwarte,1893,October 14.

Verehrtester Herr von Gothard !

Vorgestern bin ich mit den Nielsen'schen Orion-Zeichnungen in der hiesigen Hoflithographie A.Haase gewesen und erfuhr zunächst,dass man dort gar keinen Zweifel hegt,dass die lithographische Reproduction gut gelingen werde.Dann fragte ich um den Kostenpunkt für 400 Quarttafeln,wobei beide Bilder,die centrale Partie und das Bild mit den feinen Ausläufern,auf dasselbe Quartblatt kämen.Dieser Kostenpunkt ging mir heute schriftlich zu,ist somit als definitiv zu betrachten.A.Haase berechnet "für 400 Tafeln 4° in ungefähr vier grauen Tönen und schwarz auf bestem,weissen Druckpapiere 72 fl."---Ich halte dies für nicht zu viel. Jedenfalls wäre die Heliogravure um mindestens 40-50 fl.theurer gekommen.

Wenn Sie es hiernach wünschen,dass die Arbeit in Auftrag gegeben werde,so bitte ich,mir nur das Arrangement und die Unterschrift bekannt zu geben,worauf ich hier das Weitere veranlassen würde.Auch wäre ich gerne bereit,die persönliche Controle des Lithographen und die Correctur zu übernehmen,da ich mich in solchen Dingen sehr gut auskenne.

Weitere Nebel-Vergrösserungen habe ich noch nicht gemacht,weil ich noch Einiges an meinem Apparate zu verbessern habe.Freilich ist der Orion-Nebel für mein optisches System schon etwas zu ausgedehnt.Ich hoffe aber,auch diese Schwierigkeit in nicht ferner Zeit zu überwinden.

Bestens dankend für Ihr freundliches Schreiben vom 8.d.Mts.,grüsst Sie und Ihre Herren Brüder bestens

Ihr ergebenster

L.Weinek

HERÉNYI ASTROPHYSIKAI OBSERVATORIUM
SZOMBATHELY MELLETT
VAS VÁRMEGYE.
BEI STEINAMANGER
COM. EISENBURG. UNGARN.

Herény, 1893 Oktober 18

Nagyságos Uram!

Mellékelve nem szerencsem Dr. Weinek urnak, a prágai csillagvizsgáló intézet igazgatójának levelét megküldeni, ki oly szíves volt s „az Orionköd legtökéletesebb rajza" című értekezésemben szükséges tábla elkészítetését magára vállalta. A tábla 2 rajzzal 72 ft-ban kerülve 400 példányban, mit én a rajz rendkívüli finomságát tekintve elég olcsónak találok. Nagyon lekötelezne Nagyságod, ha tudósítami kegyeskednék, megrendelhetem-e a táblákat s ezen esetben szíveskedjék a felirotat is megadni s az előfizduló esetleges jamításokat Weinekkel elvégeznik s csak az utólsó korrektur-ívvel fogom Nagyságodat terhelni az „imprimatur" megadására:

Amerikai utamt tartóztatta eddig a táblák elkészítését, mivel a rajzokat velem vittem, szakemberekkel hemutatni ökét s mindenütt nagy tetszést is arattak. Ezenkívül nem csekély nehézséggel alkalmas firmát találni ki teljesen megbízható s a szi fő jártas csillagászati dolgok elkészítésében.

Szíves tudósítását kérve maradok kiváló tiszteletem nyilvánításával

Nagyságodnak

Kéz szolgája

Gothenstein

Nagyságos
Király Gyula uramnak.

Gothard levelei horrád tesnem át.
Ön a Költség szempontjából tudomásul
vesem s elfogadhatónak találom;
de minthogy az Evkesítőben foy meg
jelenni a felivatod te adhatod meg,
s ez megtéve küld el Hozzám
hogy a szerződelés megtehessé.

1893
okt 20.

Szabó

Nagyságos Uram.

m. tud. Akadémia t. math. és természettud. Bizottsá-
nak 1893 évi márc. hó 15-n hozzám intézett
» Alacsony Tátra gömöri láncolatának flórá
illető felszólítására válaszom a következő:

Gömör flórájával hosszabb idő óta tervsze
foglalkozván, 1888-ban gondoltam először
hogy azt az idők folyamán anyagi tehetsége
szerint egybegyűjtve egy könyvben megíro
Önnek tervezetével megyek akkor a Természettu
Társulat növénytt. nyilt pályázata alkal
val pályázatom is; a melynek egyetlen fel
tétele az az igéret volt, hogy a munka
készültével annak kiadatásáról a Társu
gondoskodni fog. Anyagi tekintetben pár
latlannl maradván fordultam a tud.
demia math. s termm. tud. Bizottsághoz a
ből, hogy tervem megvalósítását, t. i. azt
Gömör flóráját egy könyvben megírhas

— Gömör területét a nagyobb anyagi
ség kijáró egyes természetes vidékek szerin
t. i. Alacsony Tátra gömöri láncolata, 2. Rima
Sajó, alsó s felső völgye, 4. murványi mészkő
sora tanulmányozván, a lehetőség szerint

Nagyságos Uram.

A m. tud. Akademia t. math. és természettud. Bizottságának 1893-ki márc. hó 15-ről hozzám intézett »Alacsony Tátra gömöri barlangjainak flórájá« illető felszólítására válaszom a következő:

Gömör flórájával hosszabb idő óta tervszerűen foglalkozván, 1888-ban gondoltam először arra, hogy azt az idők folyamán anyagi tekintetben szerint egybegyűjtve egy könyvben megírom. Ennek tervezetével ugyanakkor a Természettud. Társulat növényt. nyilt pályázatra adhatam át — melynek egyetlen czélja az az igéret volt, hogy a munka elkészültével annak kiadatásáról a Társulat gondoskodni fog. Anyagi tekintetben pártfogólatlanul maradván fordultam a tud. Akadémia math. s term. tud. Bizottságához a végből, hogy tervem megvalósítását, t. i. azt, hogy

<u>Gömör flóráját egy könyvben megírhassam.</u>

— Gömör területét a nagyobb anyagi segítség hiján egyes természetes vidékek szerint fel: Alacsony Tátra gömöri barlangjai, 2. Rima, 3. Tajó, alsó s felső völgye, 4. murányi mészkőfennsík, bízom tanulmányozván, a lehetőség szerint bizonyos időközökben adandó kisebb összegekkel anyagilag elősegíteni és ez által — ha hosszabb idő alatt is — megvalósítani méltóztatnának.

7. ok.

138 oldal, 1890.

A t. Bizottságnak nagybecsü pártfogását eddig
i. az alacsony Tátra gömöri láncolatán és a 2. vasmegyei hegy-
vidék (felső Lajta-völgy) flórájának tanulmányozásában
megnyervén; nem volna hát célra vezető, hogy az el-
ejtett fonalat: Gömör flóráját, mint eddig tettem,
tagjainak közölve, — a készülőben levő nagy
munkában egységének és irodalmi becsének a nyer-
vantásával újra felvegyem.

Ezért alázattal kérném a t. Bizottságot, vonná
ezt tekintetbe és az eredetileg kitüzött cél irdekében
méltóztatnának: »Az alacsony Tátra gömöri láncolatá-
nak flórája« cim alatt egy külön közlemények-dolgozat
kiadatásától a fent kifejtettek alapján eltekinteni.

Addig is, mig a „gömöri flóra" kéziratra sajtó alá
elkészül; méltó akarván lenni a t. Bizottság támo-
gatására, küldöttem be: »Additamenta nova ad
floram hungaricam« c. dolgozatomat mi élvezett
pártfogás tárgya gyanánt még 1891 év őszén Mün-
chenből; majd »Adalék ujdonság közép és dél-Amerc-
ka flórájához« (6 folio táblával) 1892 tavaszán Paris-ból.
De a mely munkákról azonkivül, hogy kiadásra
elfogadni méltóztattak, egyebet ezzel mi nem
nem tudok.

Midőn az ügyet és magamat a t. Bizottság és
Nagyságod jóindulatu figyelmébe ajánlanni bátor-
kodnám, — kitünő tisztelettel maradok

Arad, 1893 évi március-hó 17-én

alázatos szolgájuk

Dr. Richter Aladár

7 sz.

1890. 138. ülés

kelőiva

45

1893

III 17

A magyar tud. Akademia
Tekintetes math. és természettudományi
állandó Bizottságának

Budapest.

A f. é. Márcz. 15-kén kelt átiratára van szerencsém jelenteni, hogy az 1891-ben nyert megbizatás folytán az ugyanakkor kiutalványozott összeg segélyével két izben is felkerestem hosszabb időtartamra a Pienini hegységet és vidékét.

Kutatásom eredményét nagyrészt még 1891-ben állítottam össze, de teljesen be nem végezhettem begyüjtött anyagom némi hiányossága miatt. Múlt év nyarán egyéb elfoglaltságom s más vidéken történt kutatásaim lehetetlenné tették a Pienini hegység újból való felkeresését, úgy hogy ezt f. é. nyarára kellett halasztanom, a midőn nemcsak eddigi kutatásaimat pótolni hanem azonfelül még szigorúan ellenőrizni is szándékolom.

Ezek megtörténte után munkálatom legkésőbb ez év végéig fog elkészülni és a Tekintetes Bizottság rendelkezésére bocsátatni.

Midőn mellesleg felemlítem még hogy Pienini kutatásaimat a Gombák kivételével az egész növényországra kiterjesztettem, aláirattal kérem a Tekintetes Bizottság szives elnézését az ezen körülmény miatt is indokolt késedelmeskedésemért,

maradva kiváló tisztelettel

Budapest 1893 Márcz. 18.

alázatos szolgája
Dr Filarszky Nándor
egyet. növ. tanársegéd.

18.

139. ülés. 1891.

beírva

46

1893

Tisztelt Osztály!

A Nyelvt. Bizottság f. hó 11-én tartott ülésében a f. évre engedélyezett 5600 frtot következőképen osztotta föl az előirányzott tételek közt:

1. A Nyelvtud. Közleményekre	1580.— frt.
(A 4. füzet nyomtatását jövő évben fizetjük.)	
2. Halász Lapp szövegeire tiszteletdíj . .	300.—
(A nyomtatás költsége egészen 1894-re marad.)	
3. Munkácsi Vogul népköltési gyüjteményére	1701.59
(A megjelent III. k. nyomdai költsége jövőre marad.)	
4. Szinnyei Tájszótárára . . .	150.—
5. a Magyar Nyelvőrnek	1500.—
6. az előadónak és szerkesztőnek . .	400.—
Összesen	5631.59

A 31 frt. 59 krnyi többletet talán majd az osztály költségvetéséből lehet fedezni.

A Votják szótár 3. füzetére elég lesz a Rökk Szilárd alapitványból tavalról járó 500 frt.

Az Ugor alaktan különnyomata csak ősszel kerül el s költségét jövőre lehet halasztani.

Budapest 1893. március 18.

Simonyi Zsigmond
előadó.

47
1893

A Nyelvtudományi Bizottság előterjesztése az idei költségvetés végleges megállapításáról.

1893. március 18.

III 18

9. sz.

138 ülés 1890.

Beirva

48

1893

Nagyságos Uram,

Szíves felszólítása folytán van szerencsém tisztelettel értesíteni, hogy a mágneti hatás elterjedésére "vonat-kozó vizsgálatainat más megkezdtem, de a munkt évben folytonos betegeskedésem megakadályozott azok végleges kivitelében. Remélem, hogy a görö nyá-zon visszanyerve teljes egészségemet, ajból hozzálát-hatok a munkához s akkor egyév alatt az eredményt a t. Bizottság rendelkezésére bocsát-hatom.

Fogadja Nagyságod mély tisztelettem kijelentését, melylyel vagyok

alázatos szolgája

Budapest 1893 márg 19.

Dr Klupathy Jenő

Jegyzőkönyv

az I. osztályról kiállított kijelelő bizottságnak

március 20-án tartott

üléséről.

Jelen vannak: Lichy Antal, elnök, Gyulai Pál, Szilády Áron, Paoleiner Gyula, Halász Ignácz bizottsági tagok.

Az elnök felhívására a bizottság hosszabb eszmecsere után a következő kijelelésben állapodott meg:

Tiszteleti tagnak Vámbéry Ármin
Rendes " Simonyi Zsigmond
Levelező tagoknak 1. Ipolyi Ignácz
2. Némethy Géza
3. Erődi Béla

Lichy Antal
bizottsági elnök

Jegyzőre: Halász Ignácz

49

1893

Nagyt. Akadémiai Bizottság!

F. hó 20-án kelt becses felszólításra van szerencsém teljes tisztelettel jelenteni, hogy az 1856. évben a Tud. Akadémia által segélyezett történelmi czélú utazásom és kutatásaim egy része még 1856. és a Rivalitási lapokban „Adalékok Francziaország legújabb történetéhez" czím alatt megjelent.

Ugyanezen kutatásokból kifolyólag készítettem még egy másik értekezést is, mely teljesen készen van csak egyes hézagosságokat kell még pótolni és mezei f. év. September hóban nyújtok be a Nagyt. Akadémiai Bizottságnak.

Fogadja a Nagyt. Akadémiai Bizottság mély tiszteletem kifejezését, melylyel maradtam

Budapest 1895. márt. 21-én.

Kelt. szolgája

Károly Pap

H. sz.

131. ülés 86 IV/12.

Sebéra

50

1893

III 21

Tekintetes és Tudós Akadémia!

Mint már több izben, úgy a jelen alkalommal is azzal az alázatos kérelemmel bátorkodom Kegyes színe elé járulni, hogy a folyó évi nagy szünet, vagyis julius és augusztus hónapok idejére némi úti segélyben ré-szesítoni Kegyeskedjék.

A jelzett időben szándékomban volna mindenek előtt Mehádia Környékét herpetológiai szempontból tüzetesen átkutatni, majd a bánáti Érchegység egyéb pontjait szemügyre véve, a Béga csatorna, nevezetesen Kécsa vidékére ránduluni s innen az alsó Tiszára és alsó Duna mentében Orsova végállomással be-fejezni Kirándulásaimat.

A nagyjából vázolt program Keresztülvitele egészségem s megfelelő munkakedvem kivül mintegy 300 ftnyi pénzáldozatot igényelne s megvagyok győződve, hogy a hazai zoológia nem egy érdemes adatot Köszönne ez útnak, mindamellett nem tartván valószinünek, hogy a Tekintetes Akadémia az egész összeget rendelkezésemre bocsátaná, azt is hálával fogadnám, ha csak 150 ft. segélyben is Kegyeskednék részesiteni, mely összeg elegendő volna arra, hogy Mehádia Környékét s a bánáti Érchegység nevezetesebb pontjait herpeto-

lógiai szempontból átvizsgálhassam.

Úgy hiszem nem szükséges kiemelnem, hogy a Tekintetes Akadémia kegyessége révén eddig élvezett úti segélyt mindig legjobb meggyőződésem szerint törekedtem felhasználni a tudomány érdekében s bár ezen kutató útjaimról soha sem adtam ki olyan uti-rajzszerü jelentéseket, mint egyesek tenni szoktak, ezen utak tudományos eredményei nemcsak hogy nem vesztek kárba, sőt inkább egyes állatcsoportok monographikus feldolgozásában vannak letéve, melyek a Tudományos Akadémia munkálataiban láttak napvilágot s melyek mindegyikében hálával emlékeztem meg arról, hogy e munkálatok egyedül a Tekintetes Akadémia nyujtotta segélyezésnek köszönik létrejöttüket.

Ilyen, a Tekintetes Akadémia segélyezéséből fakadt munkálatnak vallom:

1.) „A magyar fauna Bombinatorjait", mely a math. és természettud. Közl. XXIV. kötetének 1891-ben megjelent IX-ik számát képezi;

2.) „Magyarország barna békái", mely ugyanott jelent meg 1892-ben (XXV. Köt. 1. sz.);

3.) „A palaearctikus öv gőtéinek két vérrokonáról", melyet Dr. Entz Géza müegyetemi tanár ur 1891 november 18-án terjesztett elő, mely azonban még nem jelent meg;

4.) „Kutya kiggyóink zoologiai rajzai"-ról melyet Dr. Entz G." müegyet. tanár ur a III. osztály április havi ülésében lesz szives előterjeszteni.

Mindezeket pedig csupán abból az okból bátor-
kodom felhozni, hogy bizalmasan a multra, mely
igazolja, hogy a Tekintetes Akadémia Kegyessé-
géből élvezett uti segélyösszegek nem vesztek Kár-
ba, a jövőre nézve ama reményemnek adal-
mának kifejezést, hogy a Tekintetes Akadémia
ez esetben is megajándékoz nagybecsü bizodal-
mával s Kegyesen teljesiti Kérésemet, lehető-
vé tevén ama vidékek herpetológiai átkutatá-
sát, melyek felé sejtelmes várakozással vonz lel-
kem vágya.

Melyekkel mély tisztelettel maradtam a

Tekintetes Akadémia Bizottságának

Brassó 1893. márcz. 21.

alázatos szolgája

K. Méhelÿ Lajos

állami főreáliskolai
tanár

Eol 2 25/III 93. 8.

51
1893

III 21

51
1893

Nagyságos Tanár Úr!

Bátorkodom a mellékelt folyamodványt Kegyedhez juttatni s tisztelettel felkérni: szíveskedjék a benne foglaltak értelmében - mint a bizottság tagja s előadója - kérelmemet kedvező pártfogásra méltatni.

Egyúttal nagyon lekötelezne Nagyságod, ha szíves volna tudósítani, mikorra várhatom a palaearctikus gyötékről írt dolgozatom megjelenését, melyet Külföldi szaktársaim sürgetnek.

Kiváló tisztelettel

Nagyságod
Brassó 93. III. 21.

Kész szolgája
Méhely Lajos.

Kivonat

az Irodalomtörténeti Bizottság 1893-ki március 21-én tartott üléséről felvett jegyzőkönyvéből.

26. Olvastatott a főtitkár f. évi március 14-én kelt átirata, melyhez tudatja, hogy az Akademia Igazgató Tanácsa a bizottság 1893-ki költségvetését 4,388 forban állapította meg.

A felolvasott átirat értelmében képezi az 1893-ki költségvetés tételei módosításával, végösszegben a következő összegekre állíttatnak le:

I. Irodalomtörténeti közlemények III. évfolyamára	2208 ft
II. Szabó Károly Bibliographiája kiegészítésére	300 ft
III. Régi M. Költőkre VI. kötete befejezésére	480 ft
IV. Péchy Simon psalteriumára	500 ft
V. Dr Schaufler K. Krakkói busta kiadására	500 ft
VI. Előadó t. díja	400 ft
összesen	4,388 ft

Az ekképen végleg megállapított költségvetési az összállyitkóri hivatalhoz áttételnek rendeltetik.

Kivonta

Szilády Károly

bizottsági előadó.

52

1893

Irodalomtörténeti Füzetek

1893-ik Kötetének

A m. kir. Akadémia mathem. és természettud. állandó Bizottságának!

Tekintetes Bizottság!

A Tekintetes Bizottság igen tisztelt elnökségének f. é. március hó 20án kelt becses áliratában arra felszólítást vettem, hogy a magam vizsgálatokat, melyeket a Tekintetes Bizottság 1881., 1884., 1885- és 1886 ban kapott segélyzés összegek alapján elvégezni magamra vállaltam, tényleg elvégeztem-e vagy sem?

Erre nézve bátorkodom a következőket megjegyezni:

1/ Az 1881-ben nyert 150 forinttal "phytopaleontologiai vizsgálatokra" a következőleg eszközöltem ehez gyűjteményemet és bátorkodom a m. kir. Földtani intézetnek 1885 ről szóló évi jelentésében megjelent és ide mellékelt különjelentésem (magyar példány hiányában német nyelvűek) 224. it. oldalára utalni. E vizsgálatokban idővel még két évben gyűjtöttem, a gyűjtött anyag feldolgozásával jelenleg foglalkozom és bátorkodom e tekintetben a f. é. március havában a Tekintetes Bizottsághoz intézett Jelentésemet a Tekintetes Bizottság becses figyelmébe ajánlani.

2/ Az 1884-ben kapott segélypénzzel illetőleg (200 forint), annak felét bold. Herbich Ferenc nk. Ki az utolsó pillanatban rendelkezett a Kis Küküllőmenti vizsgálatokra fordítani, kifizettem. (Az illetőnek kiömlevelét bemutathatom). E kutatásai utnak eredményét egy közlendő tanulmányban (Földtani Közlöny XVI. köt. 502. old. és Verhandlungen der K. K. geol. Reichsanst. Wien 1884. pag. 306), tervbe vett 1/ alatt említett jelentés 228. oldalán közöltem; végre tanulmányom befejezése után közöltem azt egy kivonatos értekezésben "Magyarország

/.

jégkorszaki és flórája" cím alatt a Földtani Közlöny
dik-ik füzetében (magyarul és németül), melyből annak
idején a Tekintetes Bizottságnak egy példányt megküldöttem
és az alkalommal ismét bátorkodom egy példányt ide
mellékelni.

3/ Az 1885-ben dr. Staub Tamás urral együtt
tett Rupa 200 forintal Rét helyen végzett gyűjtést.
Szlácsán és Gánócon. E tekintetben ismét bátorkodom az
1/ alatt említett jelentésem 223- és 228-iki oldalára utalni,
egyszersmind van szerencsém kijelenteni, hogy a gánóczi gyűj-
tést illetőleg f.é. április 6-án a m. földtani társulatnak
"A magyarországi mésztufa lerakodások flórájáról" cím alatt
egy terjedelmesebb értekezést fogok bemutatni és ennek ki-
nyomatása után nem fogom elmulasztani, egy példányt a
Tekintetes Bizottságnak bemutatni.

4/ Az 1886-ban nyert ösztöndíjjal (100 frt) végzett
illavárkusfalvai (Liptó megye), majna-vízi bátorkodom a
II-ik ide mellékelt jelentésem 249. oldalára utalni. Azokban
nem gyűjthettem, mert az ottani tőzeg oly vízben, mely csak
jóval fetemen-ig állt, mint a mennyi akkor még rendel-
kezésemre állott, tervi lehetetlenné a gyűjtést. Különben e
vidék flóráját illetőleg külön már egy értekezésem "a radácsi
növényekről"; melyet ismertetőleg bátorkodom

Tisztelt Bizottság! Ha az általam tisztelettel első,
terjesztetlet nem tartaná kielégítőnek, a mit igen sajnálnék,
akkor mentségemre csak a következőket hozhatom föl:

a/ A fossil növények tanulmányozása fáradságos
és hosszadalmas munkát igényel és a földolgozás alatt
levő anyagot igen sokszor kell az összehasonlításra szükséges
anyag hiánya miatt félre tennem.

b/ Hogy az általam földolgozott anyag nem áll
arányban az általam gyűjtött anyag mennyiségével, a mit
magam legjobban sajnálok, az nem csak az előbb említett
körülményben van alapja igazolását, hanem abban is,
hogy időközben számos egyéb körülményt bevárnom kellett,

melyek Jólvonásával a Pénzügyi Bizottságot ismételni nem akarom
és másodszor igazoltatni azt a törekvésemmel, hogy
hazánknak egy phytopaleontologiai gyűjteményt akartam
létesíteni és ez okból iparkodtam a gyűjtéshez szükséges
anyagi segélyt megnyerni, amiről olyan helyről van tudomá-
som, ahol gyűjteni lehet.

Ezzélomat, mennyire értem el – 1879 óta körülte –
azt magam nem bírálhatom meg, de utalok e tekintetben az
ide mellékelt IV-ik jelentésemre, mely szerint:

"Az 1890 év végén a m. kir. Földtani intézet phytopaleon-
tologiai gyűjteményében 174 magyarországi lelőhelyről
10.603 példány; 36 Magyarországon kívül levő lelőhelyről
460 példány (összesen 11.063) és a cziczolatgyűjteményben
(fossil fatörzsekből) 48 fajra vonatkozó 170 cziczolat van
letéve."

E gyűjtemény az 1890 és 1892 ben részint általam
részint mások által gyűjtött anyag által már a 12000-et
túlhaladó példányra fölszaporodott úgy hogy ma jó lelkiis-
merettel mondhatom azt, hogy Magyarországnak van már
phytopaleontologiai gyűjteménye, mely Magyarország ősnövé-
nyi minden egyes geologiai korának, leráját képviseli és ha
a Pénzügyi Bizottság a tisztelettel alulírottat a jövőre is tá-
mogatásra érdemesnek, és ón testi és szellemi
erőnek birtokában megmaradok, akkor e gyűjtemény nem
csak gyarapodni fog, hanem fel is lesz dolgozva; természete-
sen még azon föltétel mellett is, ha egyszer a földmivelésügyi
m. kir. minisztérium pincéjéből, hol jelenleg a gyűjtött anyag
két harmada hever, neki megfelelő helyiségbe fog kerülni.

Kelt Budapesten 1893 március hó 2-án.

a Pénzügyi Bizottság

kész szolgája

Dr Staub Móric

6 oz
117. ülés 81 V/21.

9. oz.
127. ülés 84 III/17.

9. oz
129. ülés 85 III/20.

15 oz.
131. ülés 86 III/12.

Sáros

53
1893

II 23

2. sz.
127. ülés 84 III/17.
Beírva
54
1893

Budapest 1893 Március 24.

Nagyságos Lengyel Béla
egyet. tanár Urnak
Budapesten.

Folyó év Márc. 20-kán kelt felszólítására van szerencsém tisztelettel értesíteni, hogy a kérdéses dolgozat

„A phytochémia egy új feladatáról"

cím alatt máris 1889-ben a Math. természettud. értesítő VII. kötetének 159. lapján jelent meg, azonfelül a berlini „Berichte"-ben is.

Az eredeti magyar szövegben meg van említve, hogy a munkálat az Akadémia megbízásából készült; sajnálom, hogy nem hittem, hogy a munkálatot előbb a bizottsághoz kellett volna beterjesztenem.

Mély tisztelettel

Ballókiány

III 24

Tekintetes Bizottság!

Mindenekelőtt a m. tud Akadémia math. és természettud. Osztálya Tekintetes Állandó Bizottságának /. és //. alatt mellékelve tiszteletteel bemutatjuk mult évi jelentésünket, a melyben magyar és német nyelven az 1887-1888-ik évi magyarországi földrengések fel vannak dolgozva. Ez a két füzet gyümölcse ama kegyes támogatásnak, a melyben mult évben a m. tud. Akadémiától részesültünk.

/. //.

Azon összeg azonban, melyért mi tavaly a földrengési bizottság czélyaira, nevezetesen:

a) az 1892 évi földrengéseknek jövő levelezés útján való megfigyelésére, esetleg a földrengés helyszínére való kiutazására,

b) a jelentésünkből készítendő nagyszámu különlenyomatokra, melyeket levelezőinknek közreműködésük elismeréseül megküldeni szoktunk, valamint

c) ezen füzetek expediálása körül felmerülő postaköltségek fedezésére a Tekintetes Állandó Bizottsághoz folyamodtunk volt, 200 frt lett volna; — a pályázók sokasága azonban okozta azt, hogy ezen összeg a felére, azaz 100 forintra reducáltatott.

E reductió a földrengési bizottságot érzékenyen érintette annyiban, a mennyiben a bemutatott terjedelmes jelentésünk különlenyomatokban való előállitása és szétküldése, valamint a levelezési költségek kis pénzkészletünket

/.

majdnem az utolsó forintig kimeritették, ugy hogy azon esetben, ha netán egy nagyobb földrengés bekövetkezett volna, a helyszinre való kiküldetésre már egyáltalában semmiféle összeg nem állott volna rendelkezésünkre. A földrengési bizottságnak pedig egyik kimondott főczélja az, hogy jelentékeny földrengések alkalmával a megfigyelések azonnal való foganatositására egyik tagját rögtön a helyszinre utaztassa, mielőtt még a földrengés látható nyomai elmosódnának.

Szem előtt tartva tehát azon körülményt, hogy nemcsak fontos, de egyszersmind nagyon mulékony természetü jelenségek megfigyeléséről van szó, a melyek megfigyelők hiányában a tudományra nézve örökre elvesznének, — hanem továbbá különösen azt, hogy e megfigyelések annál becsesebbekké és fontosabbakká válnak, minél összefüggőbb a sorozat, —

azon alázatos kérelemmel bátorkodunk a m. tud. Akadémia math. és természettud. Osztálya Tekintetes Állandó Bizottságához fordulni, hogy bennünket tudományos törekvésünkben kegyesen támogatni, azaz a magyar földrengések szisztematikus megfigyelését továbbra is lehetővé tenni méltoztassék. Minthogy az idei is egy a mult évihez hasonló terjedelmü jelentés kiadását terveztük, azon tiszteletteljes kérésünknek bátorkodunk kifejezést adni, hogy a Tekintetes Állandó Bizottság czélpainka a folyó 1893 ik évre lehetőleg 200 forint kiutalványozni kegyeskednék.

Kérésünket a magy. tud. Akadémia math. és term. tud. osztálya Tekintetes Állandó Bizottságának szives pártfogásába ajánlva, maradtunk

Budapest 1893 márczius hó 24 én

Kiváló tisztelettel

Dr Schafarzik Ferencz
a fr. bizottság előadója!

Dr Szabó József
a m. k. földtani társulat, valamint
a földrengési bizottság Elnöke.

Ekr. 26/III 9.

55/1893

A

magy. tud. Akadémia math. és
természettud. Osztálya
Tekintetes Állandó Bizottságának

Budapesten

1893

A mh. földtani társulat föld-
rengési bizottságának kérvénye
200 frtnyi pénzsegély ügyében.

III 24

Magyar földrajzi társaság
Société Hongroise de Géographie
Budapest 1872

264 szám
1893.

A
Magyar Tudományos Akadémia
Tekintetes Mathematikai és Természettudományi Bizottságának

Budapesten.

A M. Tudományos Akadémia III. osztálya a botanika körében végzendő nagyobb szabású kutatlat támogatására a folyó 1893-dik évre 2000 frtot szavazván föl Költségvetésébe, bátorkodunk az ide csatolt 1/ mellékletnek, mint tudományos tervezetnek tiszteletteljes beterjesztésével arra kérni a Tekintetes Mathematikai és Természettudományi Bizottságot, hogy a megnevezett Költségvetési előirányzatból a Balaton-tó phanerogam és Kryptogam növényzetének tanulmányozására a Magyar Földrajzi Társaságnak, illetőleg az ezen társaságtól alakított Balaton-Bizottságnak a folyó évre 1000 frtot segélyképen engedélyezni kegyeskedjék.

Miként az ide zárt II. és III. mellékletek igazolják, társaságunknak Balaton-Bizottsága a M. T. Akadémiának korábbi támogatásával a Balaton természettudományi s földrajzi kutatását szép eredménnyel megkezdette. A III. mellékletből kitűnik, hogy a bizottság munkálkodása az elmult 1892-dik évben is jó eredménnyel járt, daczára a rendelkezésünkre állott összeg csekélységének. Ugyanabból a mellékletből, valamint az 1892. XII. 15.-n és 1893. I. 15.-n beadott tiszteletteljes jelentéseinkből az is kitűnik, hogy a folyó évben a programm szerinti munkálkodásnak útjában nem áll többé semmi akadály.

Egyedül a botanikai kutatás az, melyhez a szükséges anyagi segedelem hiányzik. Bizodalommal fordulunk a Magyar Tudományos Akadémia Tekintetes Mathematikai és Természettudományi Bizottságához azzal a kérésünkkel, kegyeskedjék a Balaton phanerogam és Kryptogam növényzetének kutatására a Magyar Földrajzi Társaságnak a jelen évre 1000 frtot engedélyezni.

A kutatást a mellékelt tervrajzok biologiai és földrajzi természetűnek irják körül, de az ennek alapos/ orosan vett botanikai feladatok megoldását helyezi kilátásba, hanem a tó állati életvilágának, nevezetesen a halak táplálkozásának kérdésére nézve is jelentőseket igérkezik.

A Magyar Tudományos Akadémia ezen kérésünk teljesítésével bebetévendi azt a hizalmat, melylyel társaságunkat eddig is kitüntette s melyet a tudomány támogatására s önzetlen törekvéseink létesítésére áldozott. E segedelem lehetővé tenné a hátralevő botanikai feladatok teljesítését is. Nem kételkedünk emiránt, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Tekintetes Mathematikai és Természettudományi Bizottsága kérésünket figyelemre méltatja és teljesíteni fogja.

Maradtunk kiváló tisztelettel

a Magyar Földrajzi Társaság nevében

Budapest, 1893. március 25-én

Hunfalvy Pál
a M. Földrajzi Társaság elnöke

Thirring Gusztáv
a M. Földrajzi Társaság főtitkára.

Lóczy Lajos
a Balaton-Bizottság elnöke.

Ek 26/III

10.

56

1893

1893

III 25

szükséges hosszabb időre terjedő vizsgálatokat végezni; mert a penész-csirok a szállítást aligha fogják – zárt edényben – kiállani.

Szükséges tehát egy alkalmas ponton felállítandó laboratorium, hol a vizsgálódó botanikus megszállhat s mindjárt az anyag feldolgozásához kezdhet. Egy azt kizáróan csak a távolból intézni – nem felel meg azon tudományos feladatnak, melyek itt megoldásra várnak s nem a modern kutatás követelményeinek.

A kryptogam növényzetnek összeállítása után a szomszédos, beömlő vizek is megvizsgálandók, hogy a Balaton kryptogam növényzetének „külső" gyarapodására nézve a beszármazó vagy betelepülő fajok eredetére nézve is tájékozódást szerezhessünk. Itt van p. a Hévízi meleg tó, melyből thermális alakok vándorolnak a Balatonba, így az általánosan konstatált Navicula integra; továbbá ilyenek a szikes vizek s tavak a Balaton partjain, ezekből sósvízi alakok eredhetnek.

A víz színén élő, pelagikus fajok felvétele szintén egy oly feladat, melyre csakis a helyszínén való huzamos vizsgálódás segíthet, ha már most mind e három irányban bezárkatók a vizsgálatok, akkor a Kryptogam növényzetnek a többi szervezetekhezi viszonya, egyszóval a biologiai viszonyok tanulmányozandók.

Itt az előfordulási körülmények, a levegőzési viszonyok, a partok s a talaj minőségének hatása az elosztásra, a vízáramlások befolyása, a szomszédos vizek s víztartók stb mind számba veendők s vizsgálandók. Kü-

séges ez már a systematikai összeállítás keretéből
is, mert csak így módon lehet a kérdési vagy a tó
vízi alatok előjövetelét kimagyarázni, felderíteni; de még
szükségesebb mind e viszonyok tanulmányozása
s hozzá még a lehetőségig a fejlődéstan alapján a
praktikus nézőpontokból. E nézőpontot pedig itt kü-
lönösen nem szabad figyelmen kívül hagynunk, mert a
Balaton halgazdasága jóformán kizárólag - ha el-
tekintünk a kevés ingadozó halaktól, de közvetve
ezekre is áll - az alsó rendű növényi tenyészeten
alapszik, innen szerzi be táplálékát a Balaton hal-
serege. Tehát a Kryptogam növényzetnek szerepe
a halak táplálkozása körül szintén egy oly feladat,
melyet behatón kell tanulmányozni, mert ezen, el-
dig még csak futólag érintett kérdés felderítése a leg-
nagyobb jelentőségű a halgazdaságra nézve. Ezt pe-
dig szintén csak a helyszínén való mikroskopos vizs-
gálatokkal lehet a megoldáshoz közelebb vinni.

Tehát a kedvező tenyészés feltételeinek keresése
nagyon fontos feladat, nem különben az ellenségek,
a vízi hal- és héjjas állatokon élődő penészet, (a halak
Saprolegnia élődő s halálukat okozó Saprolegnia fé-
lék stb.) tanulmányozása nemkülönben.

Ezzel a modern hydrobiologiai vizsgáló-
dásnak elveit kell alkalmaznunk a Kryptogam növény-
zet tanulmányozásánál s nem az összegyűjtés, ha-
nem a minden irányban tanulmányozás az a fel-
adat, mely a Balatonra induló botanikusra vár.

Nem hagyható figyelmen kívül végre a
Balaton közvetlen mellékeinek gombászati megvizs-
gálása sem, mikoron a természeti viszonyoknak a
teljes, mindenre kiterjeszkedő természettudományo
méltatásáról van szó.

+

Összefoglalva a Balatonnak s mellékének botanikai megvizsgálásáról mondottakat, önként kiviláglik, hogy az itt megoldandó feladatok úgy a phanerogam növények mint a kryptogam növényekre vizsgálásának mezején – behatló szorgos kutatást követelnek. Minde feladatok a helyszinén való huzamos utánjárást, számos kirándulást s még nevezetesen a kryptogam növényzet a helyszinén való mikroskopos vizsgálatokat igényel. A költségek, melyekkel az ily természetü vizsgálatok egybekötvék, sokkal nagyobbak, minthogy azt a Balaton-Bizottság saját ereje a többi irányok elhanyagolása nélkül kiadhatná, ezért, mert a vizsgálatokat a dolog természete szerint bizonyos határok közé szorítani, korlátozni nem lehet, – mert p. előre még az sem látható, vajjon a parti kutatást valami jelenség kedvéért, nem kell-e a Balaton vizeinek mentén, vagy a hegyeken kissé bentebb folytatni, s miután az eddigi előleges vizsgálatok máris szép eredményt nyujtottak s a további kutatás a legszebb kutatás-körrel kecsegtet: bizodalommal fordulunk a M. T. Akademiához s kérjük, méltóztassék a Balaton bizottságot: a Balatonnak s mellékének botanikai megvizsgálásában ebben az évben 1000, azaz egy ezer forinttal támogatni.

Dr Borbás Vince

Dr Strohl-Gyula

egyetemi magán tanárok.

V. Széchenyi-utca 1. sz. II. 17.

Mellérlet
a Balaton tavának és környékének kutatása érdekében.

A Magyar földrajzi társaságnak Balaton bizottsága a Balatonról és mellékének tudományos kutatását czélba vévén, 1891 évben a hínárt, valamint a tónak s beömlő vizeinek kryptogám növényvilágát is kutatás alá vette. Az eredmény a Földrajzi Közlemények 1891. dec. füzetében magyar és francia nyelven látott napvilágot. A kutatás tehát csak egy nyáron folyt s a két kutató költsége együttvéve 220 frt volt. A szép sikerrel biztató kutatást a legintenzivebb módon tovább kellett volna folytatni, de a Bizottságnak rendelkezésére álló nem nagy összegelet más iránybeli vizsgálatok vették igénybe s így a múlt 1892. évben a növénytani kutatás szünetelni kényszerült s alig van kilátás arra, hogy keletmesebb segítség nélkül olyan mértékben, a milyenben szükséges lenne folytatni lehetne a további vizsgálatokat. A Balaton-bizottság azonban feltétlenül szükségesnek tartja a Balaton tavának, beömlő vizeinek, valamint mellékének növénytani kutatását, illető leg a megkezdett vizsgálatok folytatását és befejezését. E czélból vizsgálandónak tartja a Balatonnak s mellékének

1. phanerogám növényzetét (ideértve a hínár terjedésének tovább tanulmányozását, a hínár biologiáját is.)

2. kryptogam növényzetét.

Ez a munkafelosztás, vagyis felsőbb rangú növények, meg az alsóbbrendűek vizsgálatának elkülö-

nitése a dolog természetéből folyik és bár külön kutatók által végeztetik, mindkét irányú kutatás párhuzamosan folytatandó s egymást kiegészíteni van hivatva, mert csak így érhető el a kitűzött cél: a Balaton tavának s mellékének botanikai megismerése.

Következőkben szerencsénk lesz kifejteni kutatásunk tervezetét.

I.

A phanerogam-növényzet kutatása.

A phanerogám növények vagyis a Balaton és mellékének növénygeographiai és floristikai kutatását illetőleg fel kell említenem, hogy a Balaton-medrét növényzetét már többen vizsgálták, van már róla több, kisebb-nagyobb terjedelmű floristikai közlemény, de az egész Balatonmelléki növényvilága összeállítva, növénygeographiailag megszállattatva, általában tudományosan feldolgozva nincs, sőt a kryptogam növényzet ismertetése a Balaton-bizottság működésével kezdődik. A vidék növényzetének ismeretére hézagosnak kell mondanunk, mert az eddig megjelent floristikai közlemények nem tervszerű kutatás és tanulmány eredményei, hanem inkább alkalomszerű, rövidebb ideig tartó gyűjtés vagy vizsgálás eredményei, melyet különböző férfiú hézagosan, mint a gyűjtés kedvét vagy pótlékát adalékszerűen bocsátotta közre. Maga a hínár kérdése meglehetősen megoldott és befejezett, de azért időnként meglelenteni, életmódját, szaporodását és elterjedését pár évig szemmel tartani még általában kívánatosnak tartom. Kutatni óhajtom továbbá a Balaton melléket kimerítőleg növénygeographiai, valamint floristikai szempontból. A Balaton-melléke hazánknak sajátságos és nagyérdekű

geografiai területe: tervszerü tudományos földrajzi kutatásnak nagyon alkalmatos és tanulságos kiindulópontja. A Balatonnak földrajzi tudományos becsével kétségtelenül összefüzödik az állat- és növényvilágnak tudományos érdekessége is. A Balaton partvidékéről nagyjából tudjuk, hogy az illyr, pannoniai, nóri és pusztai vegetatiónak kiváló találkozó területe, ezt is óhajtom specialisan kutatni, mert ez egymaga is megérdemli, hogy tudományosan megvilágosíttassék. De az egész Balaton-melléki növényzetét óhajtom kutatni, a mint az a két különböző minőségü part és geologiai formatio szerint változik. A növényzet általában a kutatás eredménye alapján növénygeographiai alkotó elemeire óhajtom szétbontani, kutatni és óhajtom dovábbá a vegetatiót a különböző termőhely és magasság szerint, a mennyire lehetséges, gyüjteném a balatonmelléki növényszóhatsége, stb., s úgy vélem, kutatásom a nem egészen ismeretlen vidéken még mindig elég érdekes tudományos anyagot szerez, hazánknak növénygeographiai viszonyait bővebben megvilágosítja, általában az egész vidéknek tudományos s inkább a földrajzi szempontokat méltató ismeretéhez a Balaton-melléki egész vegetatiójának tudományos összeállitása majd a hazai flórának jelentékeny részét fogja kellő világitásba állitani.

A Balaton vidéke nem magas de a kutatásra tekintve elég terjedelmes és változatos. A tó partján dombok és hegyek, majd lapály, mocsárfenék, tőzegeo helyek, itt-ott kisebb tó, más-más geologiai talaj stb. vannak, melyeket növénytani

tekintetből évenként több ízben s legalább két esztendőben át kellene kutatni.

II.

A Balaton tavának a beömlő vizeinek kryptogam növényzete s környéke gombászati megvizsgálása.

A következőkben szerencsém lesz kifejezni a Balaton kryptogam növényzete megvizsgálásának tervezetét, úgy, a mint azt a Balaton Bizottság munkakörének határai közöl megvalósíthatónak vélem.

A Balaton vizének kryptogam növényzete ok tekintetből igényli érdeklődésünket s úgy tisztán tudományos, mint pedig praktikus szempontokból is kiváló figyelmet s tanulmányozást érdemel.

Legelső feladat a Balaton vizeiben tenyésző kryptogam növények, értem itt a moszat-, penész- és baktériumféléket, — systematikai egybeállítása, vagyis az előforduló fajok kimutatása, tehát a kryptogam növényzet összegyűjtése.

Hogy ezt a lehető legpontosabban végezhessük, szükséges a Balatonnak, az évnek s a vegetatio periodusainak minden szakán, való tanulmányozása, mert oly rövid életű növényeket csak is így lehet minél teljesebb módon összegyűjteni. Ezt a moszatokra nézve annál könnyebben ejthetjük meg, mennyiben a tenyésztés kisebb szerepet játszik meghatározásuk körül, nem így a penészeknél s a bakteriumféléknél. Ezeket tenyésztetni kell, hogy természetükről tájékozódhassunk. Miután pedig főkép a penészvegetatio — a halászatra is directe vagy közvetve káros fajokat terem — praktikus szempontból nagyon fontos, a helyszínén lesz

57
1893

nilmánynyozására vállalkoznak.

Abban a hitben, hogy e kutatások fontossága a Tekintetes Bizottság előtt nem szorul bővebb megokolásra, kérelmünket szíves figyelembevételre ajánlva,

Kiválló tisztelettel maradunk
a Tekintetes Bizottságnak

Kész szolgái:

A kir. Magy. Term. tud. Társ. Választmánya nevében:

Budapest 1893. Március 27.

Bankowsky Viktor
m. titkár.

Szily Kálmán
elnök.

KIR. MAGY.
TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT
TITKÁRI HIVATALA
BUDAPEST,
Lipótváros, Egyetem-tér 1. sz. II. emelet.

67. sz.
1893.

Bélyegmentes az 1869-ki
XIV. t. cz. 3. §-a értelmében.

Tekintetes Bizottság!

A Kir. Magyar Természettudományi Társulat Választmánya elhatározta, hogy a magyar szent korona országaiban eddig ismert állatok névsorát „Magyarország faunája“ czímen a legközelebb jövőben kiadja. Erre vonatkozó ismereteinknek már előleges átpillantásakor kiderült, azonban, hogy tenniök gyerünk, a Quarnero faunáját olyan hiányosan ismerjük, hogy a szárazföldi és édesvízi fauna mellett elenyésző szegénynek tünnek fel a tengerek különben gazdag állatvilága.

Társulatunk a maga körében megtesz ugyan mindent, hogy e munkának teljességét előmozdítsa: mindamellett arra kéri a Tekintetes Bizottságot, hogy e törekvését támogatva, a szokásos utazási segélyeket ez idén első sorban és kiválóan olyan búvárkodóknak juttassa, a kik esetleg a Quarnero faunájának ta-

A m. kir. Akademia III-ik osztálya

Természettudományi

Mathematikai és Természettudományi

Állandó-bizottságának

Budapest

Igen tisztelt Természettudományi Állandó-bizottság!

A Kir. m. Természettudományi Társulat azon alkalomból, hogy a millennium megünneplése idejére kiadni akarja „A magyar birodalom faunájának rendszeres jegyzékét;" a Protozoák kivételével jóformán az összes többi mikroskopos szervezetekre vonatkozó adatok összeállításával és összegyűjtésével megbízott meg. Hogy azonban e megtisztelő" bizalmának annál teljesebb mértékben megfelelhessek, szükségesnek látnám hazánk vizeinek, különösen pedig Horvát-országban, legfőképen pedig a magyar tenger medencéjében is a kiegészítő, hiányzó adatok gyűjtését. Ezt azonban csak is úgy teljesíthetném, illetőleg célomat csak is úgy érhetném el, ha a Term. Math. és Természettud. Állandó bizottság anyagi támogatásban részesítene. Kegyeskedik.

Mély tisztelettel bátorom tehát a Term. Math. és Természettud. Állandóbizottságot, hogy tekintettel az ügy fontosságára, kegyeskedjék részesíteni, hazánk különböző vizeinek, különösen Horvát-országban, legfőképen pedig a magyar tenger medencéjében szükséges" gyűjtésekre és tanulmányokra 300 ft. segélyt utalványozni.

Az ügyet és személyemet kegyes jóindulatába ajánlva

Mély tisztelettel vagyok

Budapest 1893 március 27-én

a Term. Math. Természettud. Állandóbizottságnak

alázatos szolgája

Daday Jenő

a m. kir. Akademia I. tagja

Erk 28/III 11.

58

1893

A

M. kir. Akadémia III-ik osztálya

Math. termtud.

Tekintetes

Állandó bizottságának

Budapesten

Kérelme

Dr. Radai Jenő a m. kir. Akadémia

I. tagjának

Budapesten

hazánk különböző vidékein, különösen

Horvátországban, legújabban pedig

a magyar tengermelléken teendő

megfigyelései és gyűjtései végzésére

való 300 frt segély engedélyezése

iránt.

1 példány

Kvarnerba

mennek

M 27

Kivat cikk
a M. T. Akadémia 1893. márcz. 27-én tartott
„Negyedik Összes ülésének" jegyzőkönyvéből.

85. A Főtitkár bejelenti Taine Hippolyt Külső tagnak, f. évi márczius hó 5-én bekövetkezett halálát.

Az Akadémia fájdalommal veszi tudomásul a nagy Író-Bölcsész elhunytát s Főtitkárja az I. osztályt, hogy emlékbeszéd tartása iránt határozzon.

Szily
főtitkár.

59

1893

Tm 27

A magyar tud. Akademia math. és természettud. állandó Bizottságának.

Tekintetes Bizottság!

Van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy azokat a botanikai tanul-
mányokat, a melyeket 1891-ben a Tekintetes Bizottság tá-
mogatásával, Horvát- és Szlavon ország flórájának helyes
ismerése érdekében megkezdettem, nyugtalan és március hava
ban folytatásba vett tanulmányutammal: ekkorig, az
anyag terjedelme, kritikai nehézségei, valamint a
magyar florára való fontosságánál fogva, - be nem fejez-
hettem. Tőlem telhetőleg folytatni fogom e tanulmány-
okat e folyó évben is, és igérem, hogy legalább annyit a
mennyi annyogi erőmtől telhetik, és a mennyit teljesen
feldolgoztam, - a folyó év őszén tisztelettel fogok benyúj-
ni eredményül tanulmányaimból a Tekintetes Bizott-
ságnak.

Kiváló tisztelettel marad

a Tekintetes Bizottság

alázatos szolgája

Budapesten 1893 márcz. 28án

Dr. Simonkai Lajos.

1H. 02.

139. sklés 1891.

Seiva

60

1893

III 28

Nagytek. intézeti Bizottság!

Hónapok óta dolgozom ismert tömörségű sóoldatok-kal, a forró sóoldatok párolgás-nagyságának, forrás-pontjának meghatározásával, úgyszintén azok magatartásának megfigyelésével a hajcsövekkel szemben (és pedig nemcsak a hajcsöves vonzás nagyságát, hanem a folyadék felemelkedésének gyorsaságát is megfigyelve).

Az eddigi eredmények nemcsak arról győztek meg, hogy a kérdéssel valóban érdemes foglalkozni, és hogy e téren még sok a felderíteni való, hanem arról is, hogy a szükséges adat szakszerű észlelési-adat megszerzése pár évem keresztül egy munkás tevékenységet kívánja.

A legmélyebb tisztelettel kérem a nagytekintetű Bizottságot, hogy támogatásával lehetővé-, illetőleg eredményesebbé tenni munkámat ezen irányban való munkámat anyagi

Kérésemet megújítva, mély tisztelettel maradtam

a nagytek. Bizottságnak

legalázatosabb szolgája

Dr. Hankó Vilmos

budai főreáliskola.

Budapest, 1893, március 30.

Érk. 29/III

14.

61
1893

Hanko Vilmos segéd-kö-
vetségi titkár a forró vízoldatok forrás-pontjának,
kapilláris maguk viseletének tárgyá-
nyozásáról

III 30

Nagyságos

Dr. Lengyel Béla egyetemi tanár úrnak
mint a Magy. tud. Akadémia math. és természettud.
állandó Bizottsága előadójának

Becses felhívására vonatkozólag
szerencsém van jelenteni, hogy a Magy. tud.
Akadémia támogatásával végzett – Ung megye
edényes virágtalan és moh floráját illető – tanulmá-
nyaimnak eredményét első s valószínűleg a másik
részét is még ez évben lesz alkalmam befejez-
teni azon reményben, hogy a M. t. Akadémia
Közleményeinek sorában közzé tenni
szíveskedjen.

Mély tisztelettel

Budapesten 1893. március 24-én

alázatos szolgája

Dr Margó Tivadar

H. sz.

117. tétel 81 VI/21.

Leírva

62

1893

1893

Bírálatok a Pécsely-jutalomra beérkezett pályamunkákról.

II.

13.

Mélyen tisztelt Akadémiai Osztály!

A „Magyar Nemzetségek a XIV. század köze„ péig" czimü pályamü megbirálásával bizatván meg, van szerencsém arról véleményemet a következőkben előter„ jeszteni:

Mindenek előtt szükségesnek tartom tényleg megálla„ pitani és kijelenteni azt, hogy valamint a megbiratás czélja nem irányulhatott eme nagy terjedelmü műnek (mint még nem is befejezettnek) tüzetes s' kimerítő" megbirálására, igy más részről nem is tarthattam feladatomnak a részletes és kimerítő" birálatos fejtegetéseket. Felfogásom szerint felada„ tom körén kivül esik a Szerző kiindulási elveinek és fem„ pontjainak mérlegére, valamint hogy általában a T. Aka„ démia is mint testület elvi szempontból kiadványai irányában nem vállal szavatosságot. Ezeknél fogva a pályazati mü birálójának is véleménye kijelentésében lényegesen arra kell szoritkoznia, vajjon a pálya-mü a tudomány mai állásának Színvonalán áll-e? vagy nem?

Mi előtt ezen kérdésre válaszolnék, rá kell muta„ nom azon vörös vonalra, mely a pályamünek az eve„ délti ségre czélzó vérmes törekvésében riki.

Ezen irányzat egyebek közt kivált a heraldikai részben nyilatkozik, a mely részt eddig hasonló mérv„ ben, kellő méltatásban és kiadásban nem lévén öszpontosítva, irodalmunknak valódi nyereményeül igérkezik. De

e tekintetben

e tekintetben, a midőn és a hol biztos kútfők nem álla„
nak rendelkezésre: csupán merészz combinatiókhoz fü„
zött apodicticus követelésü megállapitások (vagyha
ugy tetszik: reconstructiók) – ha talán olykor kifogástalanul
sikerülhetnek is, még is általában és rendszeresen üzve
káros tévedéseket okozhatnak, és azért erre nézve a szer„
zönek elfogulatlan óvatosság ajánlandó.

Ezek után az általam feltett kérdésre nézve öszsit„
hetem véleményemet.

Át nézvén a pályamüvet, megvizsgalván berendezését,
szemügyre fogván forrásait, melyekből adatait merité,
be kell ismernem, hogy Szerző müvének megalkotásában
teljesen a szakismeret magaslatán áll, és jogosan fel„
tételezett hivatással bir arra nézve, hogy müvét kellő
idő-tartam alatt jól és sikeresen elkészithesse és befe„
jezhesse. Mert minthogy a pályamü félig sines elkészit„
ve, és igy befejezetlenül csak is mutatvány gyanánt
tekinthető: ezen módon kiadásra nem is ajánlhatna.
Az előadott okoskodásból tehát az következik: hivat„
nék fel és biratnék meg a Szerző a T. Akadémia által
szabandó határidő alatt müvének teljes befejezésére,
hogy akkor mint megrendelt mü egy ismételt birálat
alapján kiadathassék. – (A kéziratot vissza mellékelem)

Kelt Horpácson april 1. 1879.

mély tisztelettel

Nagyhrán

v. tag

Értesítő

Pest

Hasábokban!

893 ápr.-có 3/5.

65

1893

Nagyrágos Osztály-Titkár úr!

A nekem $\frac{\text{II. Ost}}{8\text{ n.}}$ 893. alatt birálatúl megküldött „A Magyar Nem. tetrégek a XIV. fráad kérepeig" czimü kéziratot, valamint arra vonatkozó birálati Véleményemet van szerencsém ezennel megküldeni.

Korpás április 8. 1893.

Kiváló tisztelettel
Nagy Iván.

893 gr. 10

65
1893

IV 8

893 IV/8 29/1.

66/1883

1893

Brep. 97. April 7

Kedves barátom!

Mintkorz a nagy gyülésig
alig van egy hó és exalat
még el is kell inaznom
nagy sajnálatomra nem
vihalkoshetem arra,
hogy a ma küldöttet
pozsonnakás átnézzem

Azt hiszem Vargha Gyula
talán lett oly szíves
ezt a mennyi magyar
vállalni.

Tisztelőbiv
Lángtaja

A magyar tud. Akadémia math és természettud. állandó Bizottságának.

1893 évi márcz 15én kelt levélben nyilatkozásra szólittattam fel az iránt, hogy a Tokaj-eperjesi hegységben végezendő geologiai kutatások leirása, amelynek támogatására a bizottság 1890 ben tartott 138ik ülésében kétezer frtot utalványozott, mikor fog elkészülni és az eredményt mikor remélheti a bizottság közzétetetni?

Ezen felszólitásra van szerencsém jelenteni, hogy a gyüjtött anyag nagy részre fel van dolgozva annyira, hogy az eredményeket igen rövid idő alatt sajtó alá rendezhetném, de kutatásom végén Kovács Vágáson olyan, eddigelé ismeretlen, kövületekben gazdag leletre bukkantam, amelynek kiszákmányolásából és közelebbi tanulmányozásából az eruptiok pontosabb idejének meghatározását remélem.

Hogy munkámban e nyáron ezen irányban folytatandó kutatásaim eredményét is felhasználhassam, kivánatosnak tartom befejezését ez év végére, esetleg 1894 elejére halasztani.

Budapesten 1893 április 10én

Dr Szádeczky Gyula.

A magyar tud. Akadémia math és természettud. állandó Bizottságának.

1893 évi március 15-én kelt levélben nyilatkozásra szólíttattam fel az iránt, hogy a Tokaj-eperjesi hegységben végezendő geologiai kutatások leírása, amelynek támogatására a bizottság 1890-ben tartott 138-ik ülésében kétezer forint utalványoztatott, mikor fog elkészülni és az eredményt mikor remélheti a bizottság közzététetni?

Ezen felszólításra van szerencsém jelenteni, hogy a gyüjtött anyag nagy része fel van dolgozva annyira, hogy az eredményeket igen rövid idő alatt sajtó alá rendezhetném, de kutatásom végén Kovács Vágáson olyan, eddigelé ismeretlen, kövületekben gazdag leletre bukkantam, amelynek kiszákmányolásából és közelebbi tanulmányozásából az eruptiok pontosabb idejének meghatározását remélem.

Hogy munkámban e nyáron ezen irányban folytatandó kutatásaim eredményét is felhasználhassam, kívánatosnak tartom befejezését ez év végére, esetleg 1894 elejére halasztani.

Budapesten 1893 április 10-én

Dr. Szádeczky Gyula.

3. 12.

138 iléo 1890.

beirva

67

1893

A magyar tud. Akadémia math. és-
természettudományi ál-
landó Bizottságának

Budapesten

A T. Bizottságnak f. é. Március 20-iján kelt hozzám intézett megkeresésére van szerencsém tudatni, miszerint a „A Balaton-vidék üveg-ivfélegeinek vizsgálata" értekében 1886-ban, midőn a T. Bizottság ezen munkálat keresztülvitelére, illetve ennek támogatására 100 frtot utalványozott, s azóta is több évben folytattam kutatásaimat, de sajnálatomra olykövés eredménnyel, különösen az 1886-ban végzett kutatásaim alkalmával, hogy erről igazán érdemleges dolgozatot, mely a fennálló anatomiailag nyújtott értékes adatokat nyújtott volna, összeállítani nem tartottam hálátlanságnak, legfeljebb egy egyszerű jelentést. A lefolyt évben s a most következő nyáron folytatni szándékolt kutatásaim adatait azonban már elegendőnek itélem arra, hogy érdemleges jelentésemet, illetve dolgozatomat még ez évben a T. Bizottságnak benyújthassam igérhessem.

Ezeknek tudomásúl vételét kérve

maradtam

Nagy Kanizsán 1893. Apr. 10.

Kiegethy Károly

3

1886. 131 - 1893

Beirut

68

1893

Nagyp. Dr. Lengyel Béla úrnak
m. a m. t. Akad. mathem. term. tud. Osztály Előadójának.

Nagyrabecsült Uram. Előadó úr!

A múlt évben az Akadémiának benyújtott munkámat, „Az erdélyi medencére harmadkori Rejtőzödmenyeiről. I. Palaeogen csoport." — Nagyrabecsültedtől vissavettem volta, hogy azt a m. Kir. Földtani Intézetnek magyar és német nyelven való kiadásra fölajánlgam. Minek azonban ez ideig a rajzok igazgatósága az munka kiadására nézve az multi évben még határozottan nem nyilatkozhatott, és pedig főleg azon okból nem, mert a német fordítás és több még hiányzó rajz és tábla nem volt kéznél: én munkámat magammal vittem és az elmúlt télen az említett hiányokat kiegészítettem s általában az egészet még egyszer át is dolgoztam.

Ily alakban, teljesen rajtókészen, a m. Kir. Földtani Intézet igazgatósága kéri a munkámat kiadását évkönyvei során átvállalni, de a szerzői honoráriumi követelésről nem vállalhat.

Tekintve, hogy én ezen munka megírására

/.

1879-ben a Kelt. Akademia math. és term. tud. Bizott-
sága tőle megbízást nyertem és annak elvégzésére
czimén 200 forintnyi ösztöndíjat kaptam,
tekintve, hogy 1879 óta gyűjtéseim az adato-
kat e munkához is hogy mai napig folyton
pótadvatam annak egybeállításában: kéter
vegyük szemlére, hogy a Kelt. math. és term.
Bizottság méltányos lesz irántam, és átengedi
egyrészt a munka kiadási jogát a m. Kir.
Földtani Intézetnek, de másrészt ivszám
szerinti nyolcados díjának negyed lesz ma-
gára venni, és a munka megjelenése és be-
küldése után a szerzői tiszteletdíjat
nekem ki fogja utalványozni.

Mazáról értesítik, hogy a munka ki-
adási jogának átengedése esetén, annak
czélnyilvánítása lesz nyomandó, hogy: a m. kir.
Akademia megbízásából és megbízásával."

Ha a Kelet. Bizottságnak egyét ki-
vánsalmai is volnának, kérem arokat
is kudatni velem, hogy a m. Kir. Földt.
Intézet igazgatóságával jókor közölhessem
azokat. Ha Nagyságod esetleg szükségesnek
találná a nevezett Igazgatósággal direct
összeköttetésbe is lépni, az ellen sem lehet
kifogásom.

Midenesetre arankam kérem a Tek.

//.

//

math. és term. tud. Osztályainak lehető rövid idő múlva hozandó szíves határozatát ebben az irányban, hogy akkor képest cselekedhessem.

Megvagyok a Tek. math. és term. tud. Osztályainak és különösen Nagyr. Előadó Úrnak kitűnő jóindulatába ajánlva maradtam

Kitűnő tisztelettel

Kolozsvár 1893 évi április hó 13-án

Dr. Koch Antal

egyet. tanár és ak. Alel. P. tagja

Erk 15/IV 16.

69
1893

IV 13

mint szász Károly jelentése,
Ennek a paraphrasisa, úgy
látszik, hogy a szerint irta
meg ő is a maga jelentését.

Az előadottakból fogva
Ekrem ati Akademia I^ső osztálya
úgy véli, hogy függetlenül tőlünk
hagyva a Tét jelentését, méltóz-
tassék dolgozatomat az Értesítő
Tekintében közzétenni. De ha
ezt nem tenné: a Tét jelentését
az akad. Értesítőben kiadná,
akkor jogosan követelhetném,
hogy az én Válaszom is oda
egyidejüleg közzétessék.

Budapest 1893 április 14^én

Dr. Thewrewk József

70
1893

Válasz
Szász Károly és Gyarmathy
Sándor jelentésére
Jelentés görög népdalok
chiosi akadémiai kiadásáról.

Benyújtja
Pólya Jakab

IV 14

1

Válasz

Szász Károly és Gyurre Sándor jelentésére "Jelenkori görög népdalok" című akadémiai előadásomról.

Szász Károly kijelentette a népdalok gyűjteményei című 16" részét, mert ez csak puszta címjegyzék, nagy lapu kis adatokhoz, — tíz népdalhoz 35 gyűjteménycím címmel. Így bevezetés után a görög népköltészet ismertetését jellemzését vártuk volna.

Ez nagy ellenmondás; mert ha én ezt az ismertetést jellemzést és a gyűjteményjegyzékhez csatolom, akkor a kis adatnak, a tíz népdalnak, még nagyobb lapu jegyzék volna.

A népdalok gyűjteményeinek jegyzékét azért bocsátottam előre, mert én évenkint lapok az ország különböző vidékeiről megkereső leveleket az újgörög nyelv és irodalom ismerői dolgában. Ezekben tehát, akarnak, a kik a népköltészettel akarnak foglalkozni, a népdalok gyűjteményeinek jegyzékét tájékozásul nyújtani, mi által nekik azt hiszem, jó szolgálatot tettem volna.

A görög népköltészet ismertetését jellemzését fölöslegesnek

tartoltam, mert ezt mások is
így tették. Greguss Ágost
Budapesti Szemléjében (IX—XIV
füzet, 1858) ezt írtam: „A régiek,
ha történetet, regényeket költöttek.
A történeti népdalok tárgyai leg-
főbbnyire a törökök elleni győzelmek
dicsősége a legkiválóbb hazaszeretet-
tel, a hősi tettek magasztalása
és bevett városok fölötti panaszok.
A regényes népdalokban a lyrai
elem a túlnyomó, mely sokszor
a leglényegtelenebb események is
melyen megindulás érdekkel fogja
föl s meghatólag érzékezteti. A
hősi népdalokban legritkább nyi,
talhozik a nőszerelem, mely
minden alkalmat föllarol, hogy
költői ömledezésének szabad fo-
lyást engedjen."

Arany János a Szépirodalmi
Figyelőjében (1861. folyam 2-ik
fele 3, 4, 6. sz.) Történelmi
népdalok a jelenkori görögöknél
című dolgozatában ezt írtam:
„Valamint az ének kedves fűszere
volt a hajdani görög életnek, mely
körülöttünk, mindennapias alak,
mellett is népdalokban nyilatko-
zott, a mint ezt az arabok,
galibaszedők, zarándok, vitéz,
rétűk, molnárok, esztük, pásztorok,
lakenészek, kandisok, borsajtolók,
dajkák, koldusok dalai bizonyítják,
melyekből a régi görög ének több
ízben keletkezett; úgy a
jelenkori görögök is megtartották
ezt az ősi szokást, hol ezeknél

Több mindenféle népdalt ére„
Ecknek. Ezekből tehetség legtöbbet
Lingvonéktól tanulnak meg a ódi
dalokat s szószól szószra, falutól
falura járnak mulattatni a Görö„
tök egybegyűlt népet. Dalaikat három
hangszerrel kísérik, mely közül„
tesca megegyez a régiek tamburával
mind neveze (λύρα) mind alak„
jában. Így ezen dalaikból
a Görögnek regéiből, történetei
s költészeti, mely sajátságukban
egészen hasonlítanak a hajdankori
rhapsodokhoz."

1887-ben Geleukos újkorabeli
munkáiról értési akademiai
értekezésemben ismertetvén a
meghalt fiúról szóló népdalt
(38-47. l.) ezt írtam: „Ez a
népdal sokféle változatokkal
el van terjedve az egész hellén
földön. Peloponnesi, a görög
szigetföld, a jóniai szigetek,
a cykladok, Thessalia, Varna,
Kréta, Trapezunt egyaránt is„
merik és dalolják. Fauriel,
a ki először adta ki ezt a nép„
dalt, hasonlóságot talált benne
Bürger Leonórájával s úgy ezt
tette Fauriel német fordítója
Müller, a ki még angol,
ról és szerb mondákkal is
hozta kapcsolatba. Bagnolo
(Romanzi popolari dei Greci
moderni) és Tommaseo (Canti
popolari) nagy terjedelmével
magasztalják ezt a népdalt.
Hasonló mondákat találtak
mások az izlandi, svéd, dán
népköltészetben, sőt az Eddában
is."

„E népdal eredetéből különös
jelenségen vélekedek a kiadók.
Némelyek szerint a török az
eredetiből; ebből davorik a bol-
gárok; ezekből az albánok,
kiktől a görögökhez jutott. Schas
és legrand (Basile Digenis
Akritas. epopée byzantine.
Paris, 1876) ellenben azt
mondják, hogy a bolgár népdal
csak gyönge másolata a görög
eredetinek. Ugyanezt tartja
Bollás is, szerinte az eredeti
forrás a görög, melyből az albán
nok bolgárok, szerbek s a többi
szlávok hasonló népdala szár-
mazott. Ő kimutatja, hogy az
albán dalban több görög szó
fordul elő, miből azt következ-
teti, hogy az albánok a görö-
göktől tanulák a dalt. Ezek
továbbá a bolgároktól sem kap-
hatták, mivel a bolgároknak
a XI századig írva nem volt
irodalmuk. Csak ekkor kezdék
a görög egyházi könyveket fordí-
tani, melyek aztán tőlök
az oroszokhoz és szerbekhez
jutottak."

Imre ezekből is azt látom volt különös
jelentőséget a görög nép
közhiszemről. Vajjon
tehát is mételyem ellen volna-e
mindezt a tavalyi előadásomban
s így magam ellen pálczámat
elkövetni, hogy minél hosszabb
legyen?

Szász Károly azt mondja to-
vább a népdalokról: „Fordulva
hiven

kívül, mondhatni szószerint vannak, de versben azok gyengébben. Sőt tömítés nélkül, közfordításának mai fejlettségében, alig lehet élvezni. Most egy pár vonással magam is jelezem az feldolgozás, átalános lejavítás szükségét!

Bocsánatot kérek. A népdal nem műlöttemény, tehát műfordításától szó sem lehet. A mi pedig gyenge verselésemet illeti, erre nézve más véleményben volt Arany János, a ki a Szépirodalmi Figyelőben (1861) a következő népdalokat: Szép leventék, Bolza vis Mikó katonája, Dicső katonája, Drinápoly földulása, Konstantin, Udvary levétele, Bukosdiak, Szőlhas Gyula, Andrássyhos, Stergios, Lábos felesége, Lábos katonája, Ali basa, Georgákis és Pharmákis, Tompákis, Anapliotis, Troma, az én verses fordításomban bár a legkisebb tömítés vagy kiegészítés nélkül adta ki. Ez elég megnyugtatás reám nézve Szász Károly lejogásai ellen. De nézzük Szász Károly lejavításait.

II, dal 13–14. v.

Majd elmondod: „Oh mit kér lesz,
Oly ifjúi a sír ha megesz.

Itt Szász Károly megesz helyett jobb az elvesz. De ez nem fekhet meg az eredeti Pálfi-nak. Ha metrumot nem javítja; mert mind a megesz mind az elvesz hangsúlya az első szótagon van.

Ez szerint

Hogy megestek helyett megesz-
dll a fordításszerző azt sem tudja,
mert a Magyar Nyelv Szótára
Chaucerről és Fogarasiról
azt irja az eszik szó alatt:
„az ik el is marad néha, pl.
megest a farkas fiának.“
S a Magyar Nyelvőr ennek szó,
sár 12 Löteténél Fliedl Károly az
olvasói: „Ki tudna kepes
ző, de hátul megeszem“ meg,
eszik helyett. Továbbá: „Lator
egy meg (egyet meg helyett) en-
gemet.“ Arankát; „a farkas vala
denféle gúnyokat megesznek“

V. dal 7. v. „Oh én gyatrad
szét Fabriny szerint jobb lenne
„óh én gyötrő“. Ez ómódi nem
fejezi ki az eredeti kaüpátos-t,
mely szegény, nyomorult,
rajtaütésadós jelent. A gyatra
tehát, mely a Magyar Nyelv
Szótára szerint gyönge, erőtelen,
nyomorult, jobban adja vissza az
eredetit, mint a gyötrő, mely
mesterileg nem jobb, mint a
gyatra.

V. dal, 17. v. „Hol ollom
a tejemet!“ Szót Fr. szerint
„melybe ellom tejemet.“ De
ez megsérti az eredeti metrumot,
mert melybe ellom két trochaeus,
az eredetiben pedig van egy
spondeus és egy jambus.

V. dal 18. v. „Tejtartóimat“
Szótár Fr. szerint „tejtárlómat“
Nem tudom, melyik volna az
jobb. A Magyar Nyelv Szótára

ezt írjai „Tejestartó, ill. Edény
vagy edény, melyben a tejet
tartják" s tejestartóval mond.
Talán is jobban egyezik meg az
eredeti magyarázatja pl. Szótár.

V. dal, 21. sz. „Aranyszőrű
bíró tűrés" Szabó K. szerint
„Aranyszőrű hord tűrés." Itt
azonban az a kérdés: hord-e még
az elkopott ürü aranyszőrét, vagy
meg nem ölték-e már a tolvajok. Az
eredetiben úgy áll, hogy az ürüné
volt aranyszőrje.

VII. dal, 3. v. „S a melyek
küzdesz", Szabót K. szerint:
„S a melyre vággyal". Csakhogy
küzdeni (nincs pecsét) és vággyal
törés nagy a különbség.

F vagy küzdöl

A 3-ik fejezetemben által
szabásról azt mondja Szabót K.
hogy [redacted] fölösleges a még
datolban elforduló ő-görög
Elafeios szót fölsorolásai. Jó,
ez nem lisebbíti ugyan dolgozatom
értékét, de kihagyhatom még is
a Elafeios szótár; ámbár ez nem
tenne baj, ha ez elfogultak és
tájtusok is tudnák, hogy Elafeios
szót használt a mai népnyelv.

Értekezésemnek negyedik
részére nézve, mely a görög
Ligyítésről szól, azt mondja Szabót
Károly, hogy a mai görögök ligyítése
ép oly tévesen határozza az ó-görög
ligyes olvasásáról, mint a rómaiak
illetőleg a mai olasz, francziák
eljárásban az új romlott nyelvek
ligyítése.

De ez Szabót Károly egészen
megfeledkezett arról, hogy az olasz

és Franciaországban egészen új a tudományok képe, a mennyiben el" veszítette a tudás dedukciótól és consequentiáktól s hogy a mai görög nyelv etc megbarátkozás „Mit is" Fem első tekintetre szokott Fel" vala, hogy ha csak arra a fürkészre, ami emberi ki, ha egyszerű szót a Elmélkedésből eredmezik s" a nyelvészetben pedig a mai gö" rögöl szerint ejtésnél ki:

Végre szólok Ehrdy abban foglalja össze a dolgozatát, " hogy értekezésével a tudo" mányos irodalom Ecvest nyer, hogy a bibliográphiai része lett" Ecsebb s hogy a stoffát azon kisebb részre, mely elkülönített ad a Classicai nyelvektől, szintén bibai érdekkel, az egész atom" ban ínkább a napi fajtó vagy a Theologiai Körlöny Ecredm" ben volna helyén!

Ez különös logika. A Theo" logiai Körlöny épolyan tudomá" nyos Folyóirat, mint az Érdek" mási Értekezések. Ha tehát az Értekezésemnek ott volna helye, miért nem itt is? Ha értek" ezésemmel a tudományos irodalom itt Ecvest nyer, miért nyerne ott többet? S ha bibliographiai ré" szem értékesebb és stabilabb egy részt is bírhat érdekkel, vajjon Ecvest nyer-e az által a tudo" mányos irodalom?

„A második jelentésről", melyet Imre Sándor nyújtott be, csak Ecvés mondani való van, mert az nem egyéb

mint

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

205. sz.
1893.

A Magyar Tudományos Akadémia
II. osztályának.

Az Akadémia elnökének megbízásából szerencsém van felkérni, hogy a Széchenyi-ünnep szabályzatának 4. pontja értelmében (Akadémiai Értesítő" III. 492. l.:)ja, vonatát a főtitkári hivatalhoz mielőbb beküldeni szíveskedjék.

Budapest, 1893. április 18.

Szily Kálmán
főtitkár

71
1893

IV 18

egyes tényeiből, így például első sorban Cassian és Baross G. ajánlatának tulajdonit, annál inkább, mert az objektiv igazsággal is alig ha egyeztethetőnek. Ezek tehát feltétlenül és gondosan kerülendők. —

Budapesten, 1893 április hó 20án.

Gyözöry Emil
Irredaktor-főnök

Pgs ap. 22

35 f.

72

1893

1893

IV 20

Birálatok az Ullmann Károly-jutalomra érkezett pályaművekről.

9.

Az Ullmann Károly féle alapból /: 360 arany forint díja :/ kitűzött pá-
-lya kérdésre /: Adassék elő a dunai hajózás fejlődése Magyarországon
1830 óta; fejtessék ki annak közgazdasági jelentősége, esetleg összehasonlítva
más középeurópai folyamok viszonyaival :/ Két pályamunka érkezett be, a
melyekre nézve egyenő véleményünket kövér betűkben van szerencsénk előterje-
-teni.-

Az I számu pályamű /: jeligéje : a munka kenyér :/ terjedelmes de összefüg-
-gés nélküli, tiszta statistikai adatokat mutat be. Magát a történeti részt is
ezzel pótolja. Még nagyobb szerencsétlensége ezen adatok nem ellenőrizhetők, és nem
is megbirálhatók. Magát a duna gőzhajó társaságot illetőleg is csak egyszerűen át-
fut a legfontosabb változások felett, ellenben kimerítőleg, sőt túlságosan nagy
részletezéssel tárgyalja a magyar gőzhajó társaság bukását, a mely után ismét
csak át fut a legfontosabb s közgazdasági tekintetben a legérdekesebb évek felett.
Abszolute hiányzanak adatai a többi dunai és más hazai vállalatokról, melyekről
mint maga mondja.— beszerezni képzelen volt, s így a rendelkezésre bocsátott ada-
-tok is felette hézagosak hiányosak. Nem keresse hiányos a feldolgozás. Nem egy
helyütt majdnem bodrányos naivsága a fogalmak fel állításában, és mindenütt
abszolut hiány az események és felfogások hordozójának mérlegelésében. A duna
hajózás közgazdasági jelentőségét nem méltányolja, sőt nem is érzi, legalább
azon pár frázis, melyet dolgozatába beleső, arra engedkövetkeztetni, s így sem
anyagában, sem feldolgozásában a kiirás abszolut értéknek legtávolabbról
sem felel meg-

Komolyabb figyelmet érdemel a II számu pályamű /: Jeligéje: „Concordiæ
res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur" :/ Ez három korszakban
tárgyalja a duna hajózás ügyét. Az elsőt nevezi Széchenyi korán /: 1830-1858
ig :/, a másodikat Cassian Márton /: 1858 – 1885 :/, a harmadikat Baross
Gábor korszakának. Az elsőt hiba ig kivül helyesen nevezi így, a második
megnevezésére is van ok, mert a duna gőzhajózási társaságnak vállalat élén
álló férfiak utóljára is pogosan lehet egy korszakot elnevezni, ha nem is
a duna gőzhajózásnak, de legalább a duna gőzhajó társaságnak, az

utolsó arcoulsan legfelebb negatív szempontból volna elfogadható, de egészen érthetetlen a komoly kritika előtt.

A szerző nagy komolysággal is degendő apparatussal fogott művéhez. A felfogás végeredményében is helyes: a duna-görbaji társaságnak fontosságát különösen az alkotmány olyan előtérbe nyomuló felfogásának jeleeve, a mely indokolttá teszi a monarchia minden két felének különös positiv érdeklődését e kérdésben. A baj erre nézve is csak az, hogy épen a rész van legkevésbbé kidolgozva, hogy inkább oda vetett, egyébkent helyes, - ezeknek összegyüjtése, semmint feldolgozása a mü ezen része, amitől előfaraban a szerző maga is hangsulyoz.

A szerző igéretet tesz arra nézve, hogy müvét fél év alatt a legkisebb részletig hajlandó és képes kidolgozni. Véleményünk szerint felesleges volna föllitandó erre. Annyi komoly tanulmány, helyes eszme, közgazdasági felfogás, a tárgy szeretete és ismerete látszik ki müvéből, hogy ezeknek kellene tartanunk irodalmunkra nézve, ha az aki ezekben ilyen dolgozatot tud adni abban hagyná müvét. Javaslatunk tehát oda terjed, hogy a pályaz díj függőben tartásával hivassék fel a II-ik pályamü szerzője müvét teljesen kidolgozni, s az uj birálat eredményéhez képest részesüljön a pálya dijban. Annál inkább kell ezen véleményünkhöz ragaszkodnunk, mert a tárgy nagy terjedelme annyi különös szakértelmet, s annyi nyers anyag összehordását igényli, a mennyivel a pályadijnak kicsinyolta épen semmi arányban nem áll.

Ezen javaslatunk elfogadása esetén pár felöllöbb hiány pótlására különösen figyelmeztetni akarnók a szerzőt.-

Az első az, hogy egész müve s adatai majdnem kizárólag a duna-görbajózási társasággal foglalkozik, a magán hajózási és a kisebb vállalatokat, a melyek pedig rendkivüli fontossággal birnak viszonyaink közt és olynagy versenyt játszanak például Budapest gabona forgalmában is, majdnem teljesen figyelmen kivül hagyja. Ez a hiány gondosan pótlandó mindenik idöszakban egyaránt.

A második az, hogy a forrosabb értelemben vett közgazdasági jelentöség és más kőrülmények Európai folyamok viszonyaival való összehasonlitás, a melyre joeddig már maga a pálya kérdés is utal részletesen kidolgozandó lesz müvében.

A harmadik végül az, hogy a bármely elökelő állást elfoglaló egyéniségek irányt ervett nagy vakmerőt, vagy ellenszenvet a mü objektiv értékének szempontjából az általuk dolgozás alatt gondosan mérlegelendő. Nagy mértékben alkalmas a munka értékének lefokozására az a tulságos fontosság és aprólékosság, a melyet a szerző

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia 1893. április 24-én tartott összes ülése jegyzőkönyvéből.

113. Vékai Wahrmann Mór országgyűlési képviselő végrendeletében 50,000 frtot hagyott közérdekű és kegyeletes célokra s ez összeg mikénti felosztására egy öttagú bizottságot kért fel. E bizottság Wahrmann Mór nevére a Magy. Tud. Akadémiánál 10,000 frtnyi alapítványt tesz, azon rendeltetéssel, hogy minden harmadik évben 1000 ft (: vagy ennek megfelelő évem: Wahrmann-évem:) itélje ki a magyar állampolgárnak, ki az illető évi körben az ipar vagy a kereskedelem terén, akár a tudomány előbbrevitele, akár a gyakorlati haladás fejlesztése által a legnagyobb érdemeket szerezte magának.

Az alapítványi szabályzat elkészítésével a II. és III. osztályból kiküldendő egy-egy tag és a főtitkár bízatnak meg.

főtitkár

Schrank 5 Lade

73

1893

IV 24

Nagyságos Dr. Lengyel Béla egyetemi ny. r.

Tanár Úrnak, mint a magy. tudom. Akademia
math. és természettudományi Bizottság
Előadójának

Budapesten.

Nagyságos Uram!

Előadói minőségében f. é. március hó 14-ikéről hozzám intézett hivatalos felhívására van szerencsém postai utalvány útján mai keltével megküldeni azon 200 ftnyi összeget, melyet a magy. tudom. Akademia math. és természettudományi Bizottsága 1881-ben 124-ki ülésében részemre kegyeskedett engedélyezni oly célból, hogy azt a "Lithiumnak Kalium és Natriumtól való elválasztási módjáról tanulmányozására fordíthassam".

Mindazonáltal, hogy eme munkálatomat legnagyobb belső fájdalmamra be nem fejezhettem, illetőleg annak tanulmányozása és búvárkodása közepette sok előre nem sejtett nehézség merült fel hivatalos teendőim ideje alatt, jelen esetben erkölcsi kötelességem érzetének hódolva nem tehetek mást, mint legnagyobb sajnálatomra az ígen tisztelt Előadó urat arra kérni, miszerint a Nagytekintetű Bizottságához 1891. március 21-ikéről alázatos jelentésemre hivatkozva, a Nagytekintetű Bizottságnak igénytelen személyem iránt tanúsított kitüntető kegyét nevemben megköszönve, az elöleges nyert és ezúttal kezemhez átszármaztatott 200 ftnyi összeget a Nagytekintetű Bizottságnak hálás köszönetem nyilvánítása mellett nevemben kézhez juttatni szíveskedjék.

Kitűnő tiszteletem nyilvánításával

Kelt, Aradon 1893 április hó 25-ikén.

alázatos szolgája

Dr. Hideghéthy Kálmán

15

1881. 117 ülés

Levéltár

74

1893

IV 25

A m. kir. Tudományos Akadémia Történettudományi és Nemzetgazdasági Bizottságához.

645/1893 l.

Tisztelt Osztály!

A folyó hó 14-én tartott üléséből felhivatván fel, a nemzetgazdasági bizottság e hó 27-én tartott ülésében tárgyalás alá vette s minthogy Karpeles Antalnak, mint hazánkban a vasipar terén első szakértőnek és alulirt bizottság jelen tagjának ítéletében teljesen megbizik: javasolni határozták, hogy eltekintsen attól, hogy a beérkezett tervezet fölött egy második biráló is véleményt mondjon, a magyar vasipar történetének megirójával Karpeles Antallal r. tag birálata alapján Erdei Ilkei Mihályt ezúttal megbizzák meg.

Alulirt bizottság nemcsak azért véli ezt az eljárást ajánlatosnak, mert az idő rövidsége miatt a nagy terjedelmü tervezet alapos megbirálásáról más úgy sem lehetne gondoskodni, hanem azért is, mert a munka midőn teljesen elkészül, úgy is csak ugyabb megbirálás után terjeszthető a publikumban, Erdei Ilkei Mihályt pedig a bizottság úgy előbbtanulmányai, mint eddigi irodalmi működése folytán teljesen alkalmasnak tartja a megoldandó feladatra.

A nemzetgazdasági bizottság 1893. április hó 27-ei tartott üléséből.

Budapest, 1893. április hó 28-án.

Ferenczi József
bizottsági előadó

893 apr. 29 36.

75
1893

IV 48

A m. kir. Akadémia tkvt. és nemzetgazdasági bizottsága.

613/1893 ü.

Tisztelt osztály!

Vonatkozva mult hó 18-án kelt becses felkérésére, van szerencsém, a bizottság körébe tartozó és az idei nagygyülésen a II osztály részéről „Ipartörténelmi" tárgyú pályatételek tervezetét tisztelettel ide mellékelve megküldeni.

A nemzetgazdasági és statisztikai bizottság 1893. március hó 30-án tartott üléséből.

Budapest, 1893. április hó 28-án.

Pereszlényi Pál
bizottsági előadó

76
1893

Mélyen tisztelt elnök úr!

Erdélyi Jánosnak a Kisfaludy-társaság kiadásában megjelent közmondásgyüjteménye rég elfogyott. Ideje volna egy új efféle gyüjteménynek kiadásának, s ez most éppen más, kritikai kiadás lehetne, mert igen sok anyag van most fölhalmozva a Nyelvtört. Szótárban, a Nyelvőr huszonkét kötetében s egy-két népköltési gyüjteményünkben.

Ennélfogva arra bátorkodom kérni a m. t. Kisfaludy-társaságot, bizzon meg egy új, kritikai közmondásgyüjtemény szerkesztésével. A magyar anyagon kivül lehetőleg fölvenném a közmondásaink eredetére s értelmére világot derítő idegen, kivált német s latin közmondásokat. Az egész 25–30 nyomt. ivre terjedne, s minthogy irodalmi, nyelvészeti s pedagógiai becsénél fogva igen nagy kört érdekelne, néltán foglalkatna helyet a társaság könyvkiadó vállalatában.

A gyüjteményhez való előkészület sok gépies (másolói) munkával járna, az összehasonlító apparátus megszerzése pedig nagy utánajárással; azért esedezem, méltóztassék lehetőleg kedvező tiszteletiját megállapitani.

Kérésemet szives pártfogásába ajánlva vagyok

m. tisztelt elnök úrnak

alázatos szolgája

Pest 1893. április 28.

Simonyi Zsigmond

97/93.

Erk. april. 30.

77

1893

M. tud. Akadémia. II. osztály

Kéngyár r. t. részvényeinek az Első Magyar Ált. Biztosító Társaság 500 frtos részvényeire, fejtegetések az alább részletezett előmunkálatok pénzügyi eredményéről 1892 október 30-án tartott közgyűlés elé terjesztetnek.

Bírálatok az „Első magyar általános biztosító-társaság" pályázatra versenyző pályamunkákról.

I

Az olasz nyelvű tervezet.

Egyben küld pályázatra egy más értekezést, Az olasz valuta címmel is „le Royaume d'Italie est, au point de vue monétaire, en proie à une grande inquiétude" jeligével.

5.

Számunkra tehát a pályázat eredménye nem gazdag, de a beküldött tekintve igen kielégítő, mert a pályázó munka, nemcsak kiebb fogalmazási dolgozata is, teljes elismerést érdemlő, önálló kutatáson alapuló dolgozat, mely tu-

dományos irodalmunknak
örvendetes gyarapodását jel-
zi.

Ha van kifogásom a mun-
ka ellen, az legfeljebb ebből
áll, hogy (ezentúl) talán túl-
zásosan is ragaszkodik az olva-
sónál az eredeti forrásokhoz.
Nemely helyütt magam is
mereven ragaszkodtak a
kéziratban igen becses par-
lamenti okmányokhoz,
ami inkább fölmerheti a fel-
adatlan mint valóban
felvilágosodva akarhatnám.
Ez annyival sok-
kal (jobb), mert (ezentúl) annyi-
ra akar a drukba vágyó
tudományos irodalom is me-
redezni, hogy kétségtelenül
nem az irodalom nem is-
merése miatt inkább az
illető eredetiségére való tö-
rekvés alaptalansága miatt ab-
ban, hogy angolul nem ta-
tott és még kéziratban.)

Mindamellett a munka i-
gen becses, mert alapos és
tanulságos történeti adata-
at olvasó valóban viszonyl-
nak a [illegible] keho-
zatokból egész napjain-
kig. És különösen a va-
lasztótörvény [struck]
életbeléptetése utáni idő,
hol kevesebb irodalmi [struck] feldolgozás
[struck] feszegette, s hol tehát
inkább is mondhatott ujat,
talán épp ezért, szebben és
elevenebben is domborította
ki.

Nyelvezete [struck] gyakran pongyola
és darabos, de [struck]
mindig világos, kétségtelen jeléül
annak, hogy szerző tisztában
van azzal, amit mondani
akar.

Mindezek összességére a
munkát mint olyat, mely
úgy a hivatalos forrásokban
mint a nyomtatott irodalom-

1893 május 5 39/1.

17

1893

ban kiviló jártassági tanusit ki az általa felelő-leg ismert anyagok oda-adásnál ki kellő tekintettel legyen fel, tudomásúl is-meri a kellő tárgyra nye-rejénél történő ki eset-ben a díj kiadási me-legen ajánlom.

Budapesten 1893. április 28.

Láng Lajos

IV 28 93

Nagyságos Főiskolai Ur.

Határidőn a mellékelt Közművelődés tiz számát, melynek 1884-ik évfolyamában (tehát 1884-1893 között) Budavári török Kézre jutása és visszavétele czimü munkám van közölve, tiszteletteljel bekülöni. E munkám nem pusztán egy eseményre vonatkozik, hanem nagyobb vonásokban Kort is rajzolván, bátorkodom vele a Szilágyi István-féle 120 frt jutalomdijra pályázni. Nincs nagyon nagy reményem, hogy a fődij nagy összegét e munkámért elnyerjem, egy jó közb azonban azt hiszem talán mégis megérdemlek érte. Eddig azt sem tudtam érte, mely körülmény a munkálkodást legkedvesebbé tenné számomra.

A birálat megejtére után méltóztassék Kézem Nagyságod mellékelt munkámat czimezve az én költségemen visszaküldeni.

Mély tisztelettel maradtam

Nagyságos Főiskolai Urnak
Gyergyó-Szt-Miklós 1893 máj 30.

alázatos szolgája
Nyers Károly
polg. isk. tanár
(okl. középisk. tan.)

79 (bis)
1893

Szilágyi-jutalom

Érk. 1893. decz. 31.

II.

beadvány.

80
1893 (pót)

80 (pót)
1893

Nagyságos Főtitkár úr!

Az új év pívos üdvözlése mellett, tisztelettel kérem bejegyezni a levelem alapján, hogy az 1893-n lejáró Szilágyi-féle történelmi pályadíjra Kolozsvár Története cimü öt kötetes és két füzetes történeti művemmel pályázónak jelentem be magamot, hivatlozom az Akadémiában neglevő műre, a lapok kedvező kritikájára s a tudományos férfiak ámlány jó véleményére, s kérem Nagyságodnak a mennyiben tárjai mellett megállhat — művem iránti rokonszenvét. Ez a T. Akadémiától elvegyenézt a rendes tagságot nyertem ugyan s ezért örökre hálásan lesznek, de sok nélkülöség és kiadatlan könz ékben s történeti kiadványunkat sok nem értéktelen művel, értelemmel, felolvasással, ellenbeszéddel s.n.t. s.n.t. gazdagítottam. Pályadíjban nem részesültem, pedig érzem, hogy rá s jelesen a most letelő évkörben ere némi igényt tartanom nem szerénytelenség.

Teljes tisztelettel vagyok

Nagyságos Főtitkár vernek

Szélely Udvarhely dec. 30. 893

alázatos szolgája
Jakab Elekes

Bírálatok a Gorove-jutalomra beérkezett pályamunkáról.

1.

I.

~~Bírálati jelentés~~

~~„A XVII. s XVIII. századbeli angol moralisták theoriáinak kritikai ismertetése" tárgyú pályamunkáról.~~

A Gorove-alapból kitűzött aktörténelmünyi pályázatra ~~egyetlen~~ egyetlen pályamű érkezett: „Quod vere dicimus, etiamsi a nullo omnibus laudabile ipse natura" Ciceróból vett jeligével.

A dolgozat 300 lapra, IX ívekben és XX fejezetekben foglaltatik s pályakérdésnek, Külön-külön tárgyalva Bacont, Hobbest, Cudworth-t, Locke-t, Cumberland-et, Shaftesbury-t, Clarke Sámuelt, Hartley-t s Paley-t. Ellenben egy szóval sem ismerteti: Moore, Butler, Price elméletei-nek egymást, nem jellemzik részletesen; és fel ~~kellett~~ (Mandeville, Wollaston) említve: Hutcheson-t, Smith Ádámot, Hume Dávidot s több ilyen-t — és ennek az ellenőrizni még sok okát sem adja, miután csak a mo. zalisták más nem ismeretét a kötetnek felvételre ~~kell~~ hiányolni s dolgozatából az is, hogy minden ~~jó~~ bevezető fejtegetés nélkül fog munkájához és meg sem kísérli, hogy összefüggő képet nyújtson arról az ismeretről a melyet a kor egyik jeles gondolkodójának ~~egy~~ (nyilatkozatai) tárgyáról összeállítani szándékozott; az pedig sem ~~nem~~ (analitikai) 22 angol philosophus gondolkodási rendszerének egymásra és a korábbi philos. rendszerekben; a kapcsolatot, mely a tárgyalt elméletekkel egymásban és más rendszerben fűzi — de még magukat az elméleteket sem jellemzi hűen és alaposan, hanem csak kimerítően kínál és csak kiszakított tételekből vonja le következtetéseit és általában még világosság. Szerző úgy látszik az hitte, hogy tárgyát elég lesz a szükséges kimerítéssel, ha elsőrendű és ~~nem~~ (több) mondhatni összes munkáit, azokból kivonja és közli ezen tételeket,

s a minden összefüggés nélkül kiragadott részletekben. Többnyire nem
reflektálnak Jézus, a tanítványok pedig épen arról vitatkoznak is, ki
a közülük legnagyobb. Az illető emberek szívében fogamzik meg a gonosz
szándék, hogy Jézust árulás és gyilkosság, végül keresztre feszítés által
végre megszabadítsák, mert Jézus" minden tettével, minden szavával
a mennyek országának közelségét hirdeti és követelményeit állítja
elénk. Ez a magyarázat tehát nem tekinthető megfelelőnek, mert
a példázat lényegét nem érinti. Ez a példázat nem arról szól, hogy
a gonosz szándékú emberek hogyan akarják Jézust megölni, hanem
arról, hogy a Jézus követésére hívottak hogyan viselkedjenek.
Szerintünk ha példázatról akarunk beszélni, akkor a példa-
zárókor fogott gondolatok mentén kell haladnunk a példa
következményeivel alapvetően foglalkoznia. Akkor valószínű-
leg jobban elkerülhetők azok az alkalmazási nehézségek is, amelyek
kiválasztásában, és nem kevésbé abban fennállnak, hogy példázatos
szöveget történetileg értsünk, mint mai szót. A 300 tagú ifjú-
sági Bacsmunkás szakszervezet egyszerűsítette (60 tagra); pedig az ilyen
mondások értik, a tiltott elmélkedés tárgya, az elhívás történelmén
épen Isten a személyes jelenléten. Hiszen már csak 37 tagot jegyez
ebből a 8 tagú vezető testület titkára: „Igaz hogy sok
volt az aktivista volt." Pedig már még 60 tag jutott is.
A példázat egy részét minden magyarázat a „tanítványi hivatás"
vonatkozásában. Ezért a részletek alapvető összefüggését nincs. Minden ko-
moly kritika tényét, mert a reflektálásról állnak, melyben
egyéni tulajdonságok jelentősen hozzá vannak keverve, s az egy-
egyszerű „mikéntjét" arról sem lehet kiolvasni, hogy kinek mit jelent
az Isten „tanítványi hívása" kérdéséről. Még mindig
ki épen az „ellenség" arcára kíváncsi, mint a mi napjainkban
szerelmi

Mindjárt az „Elsõ Fejezetben" fl. Bacon idézetében (vagy csak abban, hogy ~~a bölcsészetnek~~ az igazság megismerése) az mondja, hogy „Az állításnak kétféle fajtáját, hogy ő „a morális cselekedetek valóságát hajtja és tetteit, ismerve mûveit és mégis ilyesmit állítani mily valóságos bûntény!" A 93 lapon Hobbes ellen ez argumentál: „Midõn mi és valaki az ész világát mondja, hogy a cselekedetek közösségével ellentétben áll, ezzel nem azt mondjuk, hogy a gyakorlat, mint minek a hypothesisnek megalkotói. Physicalis képzet jõtemet bûnt hogy állítani, hogy a fajt már törvénykezés ..." A 226 lapon ismét Shaftesbury ellenében az „mélyebb": a „Más szóval az olyan mondat, mely mélységi azon erkölcsi kényszert, mit Kötelesnek nevezünk, olyan mint a szívnek hely nélkül, olyan mint a kard markolat nélkül, olyan mint a gyalog bél nélkül." Végül kit me gyõzni a „cselekedeti" hasonlat: a moralitás az összefüggésben a cselekedettel, kardmarkolattal és gyalogbéllel."

A dolgozatokat a jutalom kiosztása.

Budapest 893 május 2

Barátunk
rendes tag?

3

Dnia 5 maj r.

84
1893

Tabela wekslowa

1893

Bírálati jelentés a Sámuel-díjról. 3.

A Sámuel-díj ügyében kiküldött bizottság – az évek óta elfogadott fölfogásból indulva ki, mely szerint a Sámuel-díj lehetőleg kezdő nyelvészek buzdítására szolgáljon – Bartha Józsefnek a palócz nyelvjárásról szóló értekezését (a M. Nyelvőrben) ajánlja megjutalmazandóul. A szerző nagy szorgalommal s a mai nyelvészeti módszerben meglehetős tájékozottsággal gyüjtötte s rendezte a palócz nyelvjárást jellemző sajátságokat, úgyhogy nyelvészetünket hézagpótló munkával gazdagította.

Az 1892-ben megjelent többi értekezések közül legjobbak a következők érdemelnek dicséretet: Steuer Jánosé a mordvin és finn határozókról (a Nyelvt. Közleményekben), mert az összehasonlító mondattannak egy részletét igen alaposan tárgyalja, és Körösi Sándoré a magyar nyelv olasz elemeiről (a fiumei gimnázium értesitőjében), mert nagy gonddal és kritikával iparkodik megállapitani az olaszból került szavainkat.

Pest 1893. május 4.

Szarvas Gábor r. t.

és P. Thewrewk Emil r. t. nevében is:

Simonyi Zs. l. t.

85
1893

V 4

1

Bizottsági Jelentés az akadémiai nagyjutalomról
és
a Marczibányi melléknyutalomról.

Tekintetes osztály!

A alulírt bizottság tagjai f. hó 8ikán összegyülvén az 1886-1892 megjelent nyelvtudományi munkákról tanácskozásának eredményét folytatott és a következő megállapodásra jutott:

A bizottság a nagyjutalmat a Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmondtól szerkesztett Magyar Nyelvtörténeti Szótárnak véli odaitélendőnek. Az előtanulmányok és részben elkészült anyaggyüjtés, amely a Nyelvtörténeti Szótár szerkesztését megelőzte, a szerkesztőket az igazi szerkesztési munkálatok előtt és még szerkesztés közben is a hiányos anyag pótlásában képviselte, a szerkesztők tehát egy időben kettős nagy munkát végeztek. Emberi lehetetlenség volt a kitűzött rövid idő alatt annyi munkát nagy vonásban, hogy a szótár teljes és minden tévedéstől mentes legyen. De az egyes hiányok csak a részleteket érintik, nem az egész nagy munkát, amely korszakot alkot a magyar nyelv kodifikálásában, amely megbízható gazdag anyagot szolgáltat minden kutatónak, a ki a magyar nyelv történetével, életével foglalkozik, amely által számos fontos kérdés megoldása lehetővé lesz. Azért a bizottság azt hiszi, hogy a tekintetes osztály ennek a műnek odaitéli a nagyjutalmat, azzal csak kötelességét teljesíti és két kiváló szakembernek, a ki igazi önfeláldozással évek hosszú során át nem a legkedvezőbb föltételek alatt azon fáradozott, hogy nyelvünk történetének codexét állítsa össze.

A Marczibányi-melléknyutalommal a bizottság véleményét Munkácsi Bernát A Votják Nyelv Szótára cz. műve tüntetné ki. Munkácsi Bernát tudományáért valóságos áldozatot hozott,

mikor a legnagyobb nélkülözések közt a becsesebbnél becsesebb nyelvi anyagot gyűjtötte a votjákok és vogulok közt, de a bizottság előtt szerzőnek nem lajlandó pusztán anyaggyűjtésért kitüntető jutalmat odaítélni valakinek. De ehhez kívánt a gyűjtött anyagot részben föl is dolgozta, földolgozta mások gyűjtéseit is: a votják szótára az egész eddig bárkitől is gyűjtött anyagot ölelivel kritikailag megvilágítja és a tiszta nyelvi anyagon kívül rendkívül sok becses ethnographiai adatot is tartalmaz. Így munkácsi e szótára a magyar ugor összehasonlító nyelvészettel foglalkozó búvárlók első rendű forrásmunkája lesz.

Tekintetes osztály! mikor tisztelettel kérjük, méltóztassék e javaslatunkat elfogadni, örömmel jelentjük, hogy mikor a jutalmak odaítéléséről tanácskoztunk, több más jeles munkáról is emlékezhettünk meg, mely az utolsó 2 évben megjelent meg. de mi tisztelt elődeinkkel szemben, kik puszta anyaggyűjtést nem tartottak a legnagyobb jutalommal kitüntethetőnek, nem vehettük tekintetbe Kúnos Ignácznak és Halász Ignácznak siltörő és nagy előmunkálatokat érdemlő török, illetőleg lapp szógyűjteményeit. Hasonló okból kifolyólag nem vettük P. Thewrewk Emil Festus-kiadásának jutalmazásba is. Thewrewk Festus-kiadása az egyetlen Festus-kiadás, a melyet a tudós világ mai napi kézikönyvül használ, de addig még a 2.ik kötet meg nem jelenik, a melyből ki fog majd világlani, milyen kritikai apparatussal állapította meg a szövegek, végleges ítéletet az addig megjelent I.ső kötetről sem lehet mondani. Hátra van még a magyar nyelvvel foglalkozó munka, a mely szóba került és melyről a bizottságnak most sem szabad hallgatnia, mikor az utolsó években megjelent nagyobbszabású nyelvtudományi munkákról jelentést tesz; ezek a munkák a következők: Imre Sándor A magyar nyelv és nyelvtudomány rövid története, Balassa József A magyar nyelvjárások osztályozása és jellemzése és Simonyi Zsigmond A magyar nyelv. Imre Sándor, az ősz tudós, nagy tárgyalommal összegyűjtött minden a nyelvünk régibb történetére vonatkozó adatot és nem egy helyen egészen új szempontok jelöl ki a kutatásnak. Balassa József az első, a ki összes nyelvjárásaink tudományos osztályozását és belső jellemzését kísérelte meg, részben egészen új adatok alapján, melyeket nagy ortágasság gyűjtött. Simonyi

Zigmond említett munkája nagyon első sorban a nagy közönségnek szól, és nincs a magyar nyelvészet fontosabb problémája, melyről itt alapos tájékozást ne találhatna még a szakember is, a más téren működő magyar nyelvészek pedig ez a munka kitűnő tanácsadónul fogják találni a magyar nyelvészetet érintő kérdésben. Kiváló tisztelettel

Budapest 1893 ik május 8-ikán

Heinrich Gustav
Abafi Aladár

F

Jelentés a nagyjutalomról
és a Nagybárgi-mellékjutalomról. 1893.

86
1893

6.

Bírálati Jelentés a Lévay-jutalomról.

A Lévay-pályázaton (Berzsenyi Dániel élete és munkái) két pályamunka versenyzett. A II-ik száma az adatok lehető teljességével s a tárgy minden oldalának felölelésével vonta magára a figyelmet. Azonban az adatok megbírálásában kevésbbé erős és a kritikájában is ~~kiváló~~ ~~magasabb igényű~~ Az I-ső számú ~~jeligé~~ felülmulja társát, különösen szerkezet és előadás tekintetében. Szempontjai is helyesek, bár alkalmazásukban nem mindig szabatos és mélyre ható. Fejtegetéseiben nincs többet vagy tévesebbet mond, mint kellene s egy pár helyütt hézagos is, de általában hűven és érdekesen igyekszik rajzolni Berzsenyi életviszonyait és költeményeit. Erősebb a tárgyi-, mint az irányoldalak feltüntetésében és Vörösmarty ellenében egy kissé túlságosan védi Berzsenyit. Azonban némely kisebb tévedések s az itt-ott mutatkozó nem elég szabatossági hiányok kijavíthatók. Mindent összevéve a I. sz. számú pályamunka „Nem kívántam mély porából, s általában maradékainak" jeligével méltánylatot érdemel, hézagok pótlás végett irodalmunkban, minélfogva jutalomra ajánltatik.

Buda-Pest 1893 máj. 8án

Gyulai Pál
Pompéry Jenő
Beöthy Zsolt

Gyakorlattal és határozó.

87
1893

7.

Bírálati Jelentés

a Lukács pályázatról

A Lukács-alapítványból 1000 pénzt jutalmazandó arra pályatételre, hogy egy szépen magyar hang-á alakban írásbeli nyelvszótárának alapja, egy mű értessék. Ennek pontja helyesen értsen a hangban, a nyelvszabályai megtörténés, a szótárnak összeállításában, a régi és az új magyar nyelvben, az irodalomban és népéletben egyiránt jártasságot és mérni, valamint az írásmódnak következetes, hogy három pontos tudást, részletesen az értelmezések, a nevezőképes és nevezetes kiválogatásban maradt, csak szerben van közölve. – Ennélfogva a bírálói bizottság, mely Szarvas Gábor rendes, Ebr. Albert, Szinnyei József lev. tagokból áll, abban állapodott meg, hogy a jutalom csak a pályázó az elismerést, de azzal a kikötéssel, hogy a szerző műve kinyomatása pontja, midőn arra a szükséges költségek rendelkezésre állanak, szintén kötelezendő: a nyelvi jelek rendes kiválasztásában nyomatni, hogy mindjárt az egész is szépen fog nyomni.

Budapesten. Május 5. 1879.

Ebr. Albert

Szinnyei József,

" Szarvas Gábor nevében

is.

88

1893

Erekkel kerülőnek

a Birálatok

Petit

Nagy dicsőségű!

Tekintetes bizottság!

Vonatkozással és hivatkozással az electromos gőz-

gépek megbatározására kiküldött bizottság ügyében 1897.

évi március hó 31. én kelt jelentésemre, melyben ab-

beli reményemnek adtam kifejezését, hogy az előzetes

próba-kísérletek a nevezett év nyarán lesznek meg-kez-

dhetők: sajnálattal kell most jelentenem, hogy az az

electromos bizottság hibájából kívül bekövetkezett oknál

fogva mégsem történhetett meg.

Ugyanis a kísérletezésre szolgáló eszköz egy lényeges

része, az u. n. „felfüggesztő" készülék, éppen mikor

Süss mechanikai gyárából szállító-félben volt, hasz-

navehetetlenné bizonyult és pedig azon oknál fogva,

mert egyes darabjai, melyek az electromos szigetelésre

különösen alkalmas sejtanyagból (cellulose-ból)

lettek készítve, még a műhelyben, a szállítás előtt

annyira elgörbültek, hogy a „felfüggesztő" készülék

ez által használhatatlanná vált.

A darabokat más anyagból készült részekkel kell

/. helyettesíteni

helyettesítési; az egész ügykör rendbe hozása oé,
hány hónap leforgása alatt megtörténhetik s azután
az electromos bizottság, fiatalabb segéderő alkalma-
zásával és igénybe vételével, kísérletait minden
esetre fogja felvenni.

Budapesten 1893 évi május hó 9. én.

Az electromos bizottság nevében

Fröhlich Izidor v. t.

A M. T. Akadémia „Állandó Mathemati-
kai és Természettudományi bizottsága"-hoz intézett
jelentése

az electromos bizottságnak készületeinek
jelen állapotáról.

Budapesten 1893 évi május hó 9. én.

89
1893

~~Bírálat~~

Bírálatok a Pásztorszky pályamunkákról

4

I.

A Pásztorszky-alapítványból kapható ódai költeményre kiadott pályázatom az idei tizenegy (11) versenyző vett részt. Egyetlen versből, bizonyos, könnyebb a tehetetlenségre ráismerni, mint a tehetségre; minden darabbal bátran állíthatjuk, hogy a pályázók közt igazi költő nincs egy sem, ügyes verselő ellenben több is. Költői technikánk fejlettsége mellett van, hogy a szótagmérő készség és a versmondásbeli gyakorlottság oly könnyen veszi a költői erő illusióját – nem nagy keresnivaló az irónak és irodalmunk igazi győzelmére a kritikusnak. De pályázatunk a teljesen meddő próbálgatástól sem maradt mentes. Szinte érthetetlen, mi buzdítja az absolut tehetetlenséget arról eltérő a mérkőzésre, hacsak az a teljes tudatlanság nem, melyben irodalmunk állapota és a saját korlátolt valónk felől tévedeznek. Ne haladjunk el azonban mégsem e dadogó képtelenség mellett el nélkül, hogy a valamennyiükben megnyilatkozó hozzáfűzést el ne ismerjük.

A többi vers is általában távol áll az ódai emelkedettségtől, igen kevés vagy semmi a gondolati tartalmuk. Ne egyék – mintha a tőrejtőkben élne – ünnyi a béke, melyet poézisnek tart a tétlenséggel s az ideálkárt vitató dicsőített lódi zavar mellett: megveti a munka műveit. A mások kritikai felbuzdulással hívják fel a nemzetet, bontja meg a vizahnai bűvöket – s nem tudjuk, kinek és miért? a mint nekünkre esik egyéniségünk, a verselő miasma országban és miasma korban él. Elmult időktől kölcsönzik reánk, nem elmult korok költőinek szemeivel és érzéseivel nézzük bemüvelket. S nem áll sem magasabb sem igazabb szempontot a kritikából, ki nagyjainkat erőtől duzzadó mozgalmait béla aggodalommal szemléli s nem lát bennök egyebet visszavonásnál, melyet egyesek titkon gerjesztenek: ezeket verjük le s mellőle térjünk a nagy ódákra.

90
1893

De ki volna e kétségben minden magyarságot rendre venni. Itt-ott megakad egy egy költői sor, képi vagy fordulat, egy-egy átélett, egyszerű, benső" részlet vagy töredék, de az egész lapos és üres, csengő" rím és hangulattalan szegénység.

Egyről mégis némi elismeréssel szólhatni. A VII. sz. Rákóczi sírja, mely Mooreból veszi példáját (Quand'il est mort bacon léglets stb) képzelőbb jár a kötelmény fogalmához. A gondolat benne az, hogy ha mégis a távozást fújják s felvirrasztják nyíra a nagy Rákóczi csillaga, akkor a Rákóczi dicsőségében is feltűnnek az éjjel s pirkadásig szép, szabadság, béke, jog. Képbe foglalás. A mint közöl hang érzület hívjon, de mint benne elég tartalmasság, hogy egy mondjuk, elég művészetté. A képzelemnek inkább erőltetése, mint ereje érzik a művön. A 10. versszakból általában mintha más szemléletéjét, pedig még öt versszak van hátra sok hasonló képpel és üres szóval, keményített rímmel és szinonym halmozással. Egyes (13. v.) még a versmértékek is elakad, soha azonban az önálló" szó, a szegő nyelv.

Mindezek után azt ajánlom a Tek. Akadémiának, hogy a Bulyovszky-díjat ezúttal, érdemes pályamű hijján kiírni ne tessék.

Budapest, 1893. május 9.

Bánóczi József
Vadnai Károly

PÁRTOS BÉLA
jogtudor-ügyvéd
Budapesten, IV., koronaherczeg-utcza 8. sz. (Harisch-bazár.)

Budapest, 189 3. máj. 17-ái

Méltóságos Gyulai Pál urnak Budapesten.

Méltóságos ur, igen tisztelt pártfogóm!

„Pártos barátaj ne lenne a földön legnagyobb győzelem"
ezen mottóval fogva, határoltam el bizalmas munkája
megírását. Most az van!

„Bene faciat bene dicentis, si cum gnocumque
mihi non cum." Teszi kegyed a tiszteletteljes
tisztelkedésemből a „Burgesi Kenule" magyará-
zatát lapja részére.

A megtiszteltetésnek érzem magam közé
venni:

I.) olvasja el figyelemmel az egész munkát.

II.) Külön feltűnő figyelmét a munka Köröttes
részére:

1.) Hebrencsi. állásfoglalására.

2.) „ de magában az egyházrend, szempontjából
„ jegyzett a polgári házasság 16 oldaltól 19-ig.

3.) felbontható-sága „ s ennek disposition
(20 — 31. oldal inclusive)

4.) A polgári házasság „ a nők (37 oldal — 41 ig.)

5.) Az alkotmányos tényezők 42 — 47 ig. az
az ujság, különösen a főmunkatársról.

/.

Igen tisztelt munkatársaimat arra kérem:
hogy Kerjen saját becses Körében (Kiváltsa a
Fővárosi Kör....) lehető propagandát e cikk
e hír számára. Tudom ez előtt az ügy
érdekében, de azért is, hogy Hoffmann és
Morvai fejei bosszúra ne vihessék
155 fty. Kérjük sürgősen minél kiadók
jától. Nekem úgy az az érzem, hogy e
állapodott mértéke ily munkánál, hogy:
"vagy jó" és a munka vagy annyi, hogy
jó terjedjen magától, ha pedig nem
az, úgy végre mindenesetre a mi
részünk. A Gabányi feljelentés nincs a magyar
Királyi és nagy közönség
politikai érdeklődésének középpontjában
a lapokból, előjönnek..., nem árt egy kis
Korteskedés.

Kívánom tehát minden jóakaratú elnézésre
az ügyünk iránt (sic adatok ez, doch
fürchte ich es nicht), ajánlom b. feljelentése
d feledtét, s üdvözlöm őszt, Miltiadest
munkatársaim,

őszinte barátsági tisztelettel

Gárdonyi

Megírtam Kerkapoly Károlynak,
kivel évekig együtt dolgoztam, azzal
kezdtem az a pedig állítólagosan,
Gabányi azt idézte rá mondván:
"Ennek a mottónak nyomán nem
nem él mindenki"... a "Igaz."

91

1893

Kivonat

a M. Tud. Akadémia 1893. május 29-dikén tartott összes ülése jegyzőkönyvéből.

133. A Smithson-intézet a tőle kitűzött pályakérdéseket tudomásvétel végett megküldi.

Kiadatik a III. osztálynak.

Szily
főtitkár.

III ofs. 1893 19/VI

2. pont

7 Tárgyalás

92

1893

Nagyságos

Dr. Szabó József

osztálytitkár úrnak.

Nagyságos Szily Kálmán főtitkár úrnak!

A m. tud. akadémia 1890. évi 337. sz. a. kegyes-
kedett engem a Lubics Krisztina-a-
lapból „Zrínyi, a költő, élete és mun-
kái" cz. irodalomtörténeti monographiá-
val megbízni. Munkám befejezésére egy
útat kell még tennem Máramaros-Szi-
getre a Szilágyi Istvánné féle igen be-
cses gyűjtemény tanulmányozására;
egy másikat a fővárosba a Nem-
zeti Múzeum ujjab Zrínyi-relicquiái-
nak megtekintésére s onnan be
Zágrábba és Zrínyi életének szín-
helyére. Mindezt most a nyáron és
az őszi (okt.) szünidőn szeretném elvé-
gezni. Méltóztassék kieszközölni, hogy
ehhez az pályadíj istvőszi harma-
dából, akár egyéb lehető módon a
m. tud. akadémia e költséges uta-
zásban engem támogatni kegyes-
kedjék.

A Nagyságos Főtitkár úrnak

Kolozsvárt, 1893. jún. 3.

legalázatosabb szolgája
Kanyaró Ferencz
főgymn. tanár.

95
1893

Méltóságos Gyulai Pál akademiai
osztálytitkár úrnak
Budapest.

Június 6-án kelt b. felszólítására bátor vagyok az
következőkben válaszolni:
Zrínyi Miklós életéről és munkáiról
készülő monographiám véghatáridejéül 1894.
decz. 31-ikét kérem kitűzni. Azért oly későre,
mert egyfelől a megoldandó feladott egyike
a mostanra történelem és irodalomtörténet
legnehezebb, sokoldalú kérdéseinek; másfelől
nem tudhatom előre, hogy a horvát és stájer
levéltárakban (Zágrábi, Trakostyán, Kege-
de, Potol stb.) s a Szilágyi István-féle gyűj-
teményben mennyi új, eddig ismeretlen dolga-
tot kapok műbenhez, s ezek feldolgozása
mennyi időbe kerül. E határidő mellett
azonban fentartani szeretném azt a jogot
is, hogy az elkészült művet elfogadási, illető-
leg bírálás végett kevesebb idő alatt is
benyújthassam.

Nyáron ésőszszel tervezett utazásom
költségei mintegy 250-300 frtra tehető.
Legjobban szeretném, ha két részletben lehet-
ne kiutalni: 240 frtot a nyárra, 60 frtot
október másodikára.

Óhajtottam volna, hogy a pályadíj
maga meg ne csonkítódjék, de kalmás-
kéht nem lehet, kérem akár abból is le-
vonni a most szükséges költségeket. Ha mű-
vem érdemetlennek találtatnék jutalomra,

95
1893

kész vagyok az utazásra kiutalt összeget a pályadíjalapnak a törvényes kamatok kal együtt megszabott határidőn belől megtéríteni.

Szabad legyen e kijelentés kapcsán emlékezetbe hoznom, hogy már 1890-ben be mutatott tanulmányaim után is becses irodalomtörténeti monographiának mi nősítéke készülő munkámat a pályabi rák. A tervezett utazás, vagyis a szélesebb körre terjedő kutatás vérszni esetre sem fog a sikernek ártani; valamint az idő haladék a jövendőbeli biztosításokkal kap csolatban semmi legkisebb anyagi vagy szellemi hátrányára sem lesz az igen tisztelt akadémiának, mely legelső tu dományos intézetünk erőlködését szíve men támogatni életem egyik fő kötelessé ge leend.

A Méltóságos Osztálytitkár úrnak

Kolozsvárt, 1893. jún. 14.

alázatos szolgája

Kanyaró Ferencz

főgymn. tanár.

VI 14

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

(I. II. osztály 1890. junius 9-iki üléséből.

A magyar mezőgazdaságra káros
lemivonatkozó tapasztalatok összegyüjtése
valamint azoknak a mezőgazdaságra
megbecsülendő hatásai tekintetében
Egylet irodalmi bizottságot küldött
miát hogy e bizottságba a maga
is küldjön ki két tagot.
Az Akadémia II. osztálya e hó 9-iki ülésében
tartott ülésében e bizottságba Ferenczy Ignácz
és Ágg. Gyula tagokat küldötte ki.
Budapest 1893. június 10.

A magyar mezőgazdasági tapasztalatok összegyüjtésének módozatait
Országos Magyar Gazdasági Egylet irodalmi bizottsága egyetértőleg megkeste az Akadémiának a maga részéről két tagot.
Az Akadémia II. osztálya e hó 9-iki ülésében e bizottságba Ferenczy Ignácz és Ágg. Gyula tagokat küldötte ki.
Budapest 1893. június 10.

Az osztálytitkár:

49/..

96
1893

VI 4

II oszt. 49/r.
893

Az orsz. magyar Tudományi Egyesület
megalakítására

Budapesten

Vonatkozással az 1735 évi máj. 25-én 1735 f. a. kelt,
s a m. t. akadémia Pótfelügyelőjéhez intézett leirat
megszerzésére, szerencsém van a megalakítandó
Egyesületet értesíteni, hogy a kérdéses bizottság
az akadémia II. osztálya c. Lyés Lebedeff
Arsádi Ignác, és Harz Károly ker. tagokat
kiküldte ki.

Budapest 1893 junius 10 Kiválóbb tisztelettel

Szily Kálmán

~~49f.~~

96

1893

97
1893

Mélyen tisztelt uram!

A tegnapi postával beküldött tanúlmányom érdekében óhajtanék pár sort írni. Én e tanúlmányt nem csak kiadásra, hanem nagyobb körben elterjesztésre is méltónak ítélem. Mert valóban ideje már, hogy a kríngiász tanúlmányozásába új elemet is vigyünk és ne csak mind a Toldy, Salamon, Arany kijelölte körben mozogjunk. E tanúlmány másik felének is minő sélektani okok vezették kri-

VI 10

97
1893

Mélyen tisztelt uram!

A tegnapi postával beküldött tanúlmányom érdekében óhajtanék pár sort írni. Én e tanúlmányt nem csak kiadásra, hanem nagyobb körben elterjesztésre is méltónak ítélem. Mert valóban ideje már, hogy a kríngiász tanúlmányozásába új elemet is vigyünk és ne csak mind a Toldy, Salamon, Arany kijelölte körben mozogjunk. E tanúlmány másik felének is minő sélektani okok vezették kri-

VI 10

nyit a Zrínyiász megalkotá-
sára) vázlata ~~és~~ készen van.
Ha Méltóságod a közlésre
szükségesnek ítéli, ezt is gon-
dosan kidolgozom és beküld-
döm. A kettő együtt alkal-
mas nagyságú műveeskét
nyujtana.

Így is fölmegy 2¼ ívre a
Bpesti Szemle nyomása sze-
rint. Szeretném, ha az „Olcsó
Könyvtár"ba is fölvehetné
Méltóságod. Ez esetben kü-
lön ~~[illegible]~~ borítékkal
valami kétszáz példányt
kérnék a magam részére
~~[illegible]~~ saját költségemre. Ha
Mlsgod megtekinti a Zrínyi-
ászról újabban kiadott se-
lejtes műveket, nem fogja
sajnálni, hogy saját szár-
nya alatt világ elé bocsássa
e kísérletet, melynek any-
nyi érdeme legalábbvan,
hogy nem a széles országúton
törekszik haladni.

Mellékelve bátorkodom
megküldeni tanári szék-
foglalómat, mely Zrínyit
Széchenyivel veti össze. Any-
nyit meg kell jegyeznem,
hogy Kossuthról szóló nyi-
latkozatomat a szerkesztő
kritikája korrigálta és eny-
hítette.—

Bocsánatáért esedezve
ennyi alkalmatlankodásomért s Mltsgod jóin-
dulatú pártfogására tá-
maszkodó ügyemben szí-
ves értesítését kérve, mara-
dok Méltóságodnak

tisztelő híve
Kanyaró Ferenc

Kolozsvárt, 1893. jun. 16.

Mélyen tisztelt uram!

Mellékelve küldöm a kívánt nyi-
latkozatot, mit kérek az aka-
démia közgyűlése elé terjes-
teni.

Fölkérem ez ügyben Méltó-
ságod szíves pártfogását.
Méltóságod tudja, hogy
mily sok időbe és fáradt-
ságba kerül kezdő ember-
nek egy ily sokoldalú fela-
dat megoldása. Nem külö-
ben azt is jól tudja, hogy fel-
kezeti tanárnak csaknem
lehetetlen a szükséges költsé-
get ily magyobb tanul-
mányúthoz előteremten.
A költsön pedig kétszeres
költség volna.

Mellékelve küldöm
egy sajtó alá készített mu-

kámat, mely a Zrínyiász élet-
rajzi oldalával foglalkozik. Egy
másik tanulmányomat Zrínyi
stilusáról a Nyelvtud. Közl. szá-
mára még a hónap végén pos-
tára teszem. Zrínyi hadi mun-
káinak tárgyalásával is ké-
szen vagyok, mit a Hadtört. Közl.
be szántam. Mind e mun-
kákban a biographus szem-
pontjából tekintem és állítom
össze az adatokat. Apróbb ta-
nulmányaimból is válogat-
va többet közre fogok adni.
Mert csak ily előkészítés után
léphetek a közönség elé, mint
Zr. életrajzírója.

Küldött munkámat, ha
nem találja alkalmasnak a
Bpesti Sz. számára kérem átten-
ni Szilády úrhoz. Úgyszintén az
„Ismeretlen költőket" is, melyet
mintegy 300 darbra menő
népies dal- és énekgyűjte-
ményemből állítottam össze.
~~Ezeknél~~ Szebbeket közöltem az
Erdélyi Múzeum múlt évi
IX-ik füzetében; de ezek is meg-
érdemlik a figyelmet s külö-
nösen technikájokból a mai
költők is tanulhatnának —
~~[illegible]~~ magyaros ízt és szel-
lemet.

A Phil. Közl. jún. füze-
tében egy czikkem foglalko-
zik Majláthnak az akademia
előtt bemutatott ~~hypot~~ Zrí-
nyi-Gyöngyösi hypothesisével.
Erre is bátor vagyok fölhívni
Méltóságod figyelmét. — A si-
etve írásért és a késedelmes
válaszért (vizsgáink javá-
ban folynak) bocsánatot kér-
ve maradok Méltóságodnak

Kolozsvárt, 1893. 15/11.

tisztelő híve
Kanyaró Ferenc

I. osztály.

1893. Jun. 24.

Jelen volt: 1. Szász Károly helyette elnök, 2 Gyulai Lajos, 3 Thewrewk, 4 Vercsik, 5 Heinrich, 6 Pánóczi.

1.) Jegyzőkönyv hitelesítése.

2. Kanyaró levele. Tiérévét pártoljuk.

3. Akadémiai-díj kérdése. Kimondja a bíráló bíróul való egyszerű jelenlétét, a miért is bírálat nem beküldése, az ügy határozásra októberre marad.

4. Pécseli-regénypályázat. Három bírálóval kineveztetik: Vercsik, Beöthy és Gyulai. Pákozi Viktor beküldte megjelent két regényét.

Ovantsich Margaréta Teresia, Kolozsvári tanuló, a Trójai a holdi és mesebeli irodalomtörténeti vonatkozásairól nyilvánító pályaművét (kétszeres díj) levele, mely jelenti, hogy pályaműve a kitűzött (Nov 1893 decemberi végéig) nem készülhet el s kéri az ezután, hogy a kitűzött pontból 1894 decemberi végéig hosszabbítva meg. Egyhangúlag elhatároztatik a Stajer Lőrinczné kérelmének helyt adni, s a határidőt 1894 decemberig meghosszabbítani. Mennyiben, s mikor pontosan kezdve a kitűzött pontból jelenti a két bírálónak, hogy mikor az ezután 240 fol a 300 fol-ból adna ki, hogy mikor fogja befejezni. Ez ügy azon ismételt jelentés vétele végett, hogy a pályadíjból, ha még az ország legnagyobb nagyjai az pontban meg, hogyan, ha a nyertes kihirdetésében bekövetkezik visszafizetni.

Az ország a kitűzött elfogyó a határon nyilvánítás 1894 végéig s a kiírt 300 forintot is nyújtsa, ha közben elhalálozik vagy valamely más okból arra fel. Azonban a kérelmet egyszerű fizetésnek s nem az ajándékozást, hogy a jutalmat két részletben 300 forintot pedig a kitűzött pontból, ha arra méltónak, Vargai Teréziának kétszeres 300 forintot pedig a kitűzött pontból méltónak.

98

1893

1893

VI 26

majen Sei

Sicky Antal elnök

Lemez Sándor
Pongrácz F. Emil.
Simon Szvigmond.
Goldscheider Ignácz.

Halász Ignácz
~~Hegedüs István~~
Horváth Géza.
Krisztics Lajos.
Nádory Károly.

Kalló Lajos.
Lichy Károly
Pauler Ernő.
Veress Samu.

Nagy Sándor
Róbert,

* Az ortágyakról ~~akarja~~ szólani, hogy az ortágyakat kik tették helyreigazítani, mert ~~kivánják~~ mely kivánság tanácsit, nyilvánítja Heinrich Gyula[t] helyesli, mint elvileg helyeselhető ortágyakat.

Thaisz ő nem a' kér kérdésről, hanem ~~az ortágyakról~~ hogy az ortágyakat ~~ugyanis~~ Heinrich Indítványa, hogy az Heinrich Gyula v. T.[a] ugyanis mi az ortágy különbözik más a' hogy pontosabb, szabatosabb a' jegyzőkönyv. Köthelyi ny. szabó.

Az indítvány egyhangúlag elfogadtatik

1893

Érk. 1893. jún. 9.

99

~~283.~~

8

1893

Smithsonian Institution

Presiding Officer
EX-OFFICIO
THE PRESIDENT OF THE UNITED STATES

Chancellor
THE CHIEF JUSTICE OF THE UNITED STATES

All Correspondence should be addressed to the Secretary
S. P. LANGLEY

Circular Concerning the Hodgkins Fund Prizes.

IN OCTOBER, 1891, Thomas George Hodgkins, Esq., of Setauket, New York, made a donation to the Smithsonian Institution, the income from a part of which was to be devoted "to the increase and diffusion of more exact knowledge in regard to the nature and properties of atmospheric air in connection with the welfare of man."

With the intent of furthering the donor's wishes, the Smithsonian Institution now announces the following prizes to be awarded on or after July 1, 1894, should satisfactory papers be offered in competition:—

1. A prize of $10,000 for a treatise embodying some new and important discovery in regard to the nature or properties of atmospheric air. These properties may be considered in their bearing upon any or all of the sciences — e. g., not only in regard to Meteorology, but in connection with hygiene, or with any department whatever of biological or physical knowledge.

2. A prize of $2,000 for the most satisfactory essay upon—

(*A*) The known properties of atmospheric air considered in their relationships to research in every department of natural science, and the importance of a study of the atmosphere considered in view of these relationships.

(*B*) The proper direction of future research in connection with the imperfections of our knowledge of atmospheric air, and of the connections of that knowledge with other sciences.

The essay, as a whole, should tend to indicate the path best calculated to lead to worthy results in connection with the future administration of the Hodgkins foundation.

3. A prize of $1,000 for the best popular treatise upon atmospheric air, its properties and relationships (including those to hygiene, physical and mental). This essay need not exceed 20,000 words in length; it should be written in simple language, and be suitable for publication for popular instruction.

4. A medal will be established, under the name of THE HODGKINS MEDAL OF THE SMITHSONIAN INSTITUTION, which will be awarded annually or biennially, for important contributions to our knowledge of the nature and properties of atmospheric air, or for practical applications of our existing knowledge of them to the welfare of mankind. This medal will be of gold, and will be accompanied by a duplicate impression in silver or bronze.

The treatises may be written in English, French, German or Italian, and should be sent to the Secretary of the Smithsonian Institution, Washington, before July 1, 1894, except those in competition for the first prize, the sending of which may be delayed until December 31, 1894.

The papers will be examined, and prizes awarded, by a committee to be appointed as follows: One member by the Secretary of the Smithsonian Institution, one member by the President of the National Academy of Sciences, one by the President, pro tempore, of the American Association for the Advancement of Science; and the committee will act together with the Secretary of the Smithsonian Institution as member, ex officio. The right is reserved to award no prize if, in the judgment of the committee, no contribution is offered of sufficient merit to warrant an award. An advisory committee of not more than three European men of science may be added at the discretion of the Committee of Award.

If no disposition be made of the first prize at the time now announced, the Institution may continue it until a later date, should it be made evident that important investigations relative to its object are in progress, the results of which it is intended to offer in competition for the prize. The Smithsonian Institution reserves the right to limit or modify the conditions for this prize after December 1, 1894, should it be found necessary. Should any of the minor prizes not be awarded to papers sent in before July 1, 1894, the said prizes will be withdrawn from competition.

A principal motive for offering these prizes is to call attention to the Hodgkins Fund, and the purposes for which it exists, and accordingly this circular is sent to the principal universities, and to all learned societies known to the Institution, as well as to representative men of science in every nation. Suggestions and recommendations in regard to the most effective application of this fund are invited.

It is probable that special grants of money may be made to specialists engaged in original investigation upon atmospheric air and its properties. Applications for grants of this nature should have the indorsement of some recognized academy of sciences, or other institution of learning, and should be accompanied by evidences of the capacity of the applicant, in the form of at least one memoir already published by him, based upon original investigation.

To prevent misapprehension of the founder's wishes, it is repeated that the discoveries or applications proper to be brought to the consideration of the Committee of Award, may be in the field of any science or any art without restriction; provided only that they have to do with "the nature and properties of atmospheric air in connection with the welfare of man."

Information of any kind desired by persons intending to become competitors will be furnished on application.

All communications in regard to the Hodgkins Fund, the Hodgkins Prizes, the Hodgkins Medals, and the Hodgkins Fund Publications, or applications for grants of money, should be addressed to S. P. Langley, Secretary of the Smithsonian Institution, Washington, U. S. A.

WASHINGTON, MARCH 31, 1893.

S. P. Langley

Secretary of the Smithsonian Institution.

54 f. IX 23 — 885.

101/1893

Nagyrágos Osztálytitkár Úr!

A. évi május 28-án kelt becses értesítéséből megtudtam, hogy a magyar orvosi rend történetére vonatkozó kérvényem és tanulmányom kiadatott a történelmi bizottságnak.

Akik munkámnak első részét már megkapták, folytonosan sürgetnek a második rész miatt. Már azzal is gyanusítanak, hogy én vásszedtem bennem bíró előfizetőimet, mert a 2-ik rész nem jelenik meg.

Mély tisztelettel kérem Nagyrágodat, kegyeskedjék kérvényemet döntés alá vinni. Akárhogy döl el a dolog valami biztosat kell ismom előfizetőimnek. Ha a kért segélyt nem kapom meg, mindenkinek visszaküldöm pénzét és a kiadás elmarad. Kéziratomat kérem minél előbb

hozzám kegyesen visszajuttatni, hogy azt bírálatra a megbíró társulatnak beküldhessem.

Kéréssem mellett mély tisztelettel vagyok

Lőcsén 1893 sept. 23-án

Nagyságodnak

alázatos polgája

Dr. Demkó Kálmán

áll. főreálisk. igazgató

54 f. IX 23 — 885.

101/1893

Nagyrágos Osztálytitkár Úr!

A. évi május 28-án kelt becses értesítéséből megtudtam, hogy a magyar orvosi rend történetére vonatkozó kérvényem és tanulmányom kiadatott a történelmi bizottságnak.

Akik munkámnak első részét már megkapták, folytonosan sürgetnek a második rész miatt. Már azzal is gyanusítanak, hogy én vásszedtem bennem bízó előfizetőimet, mert a 2-ik rész nem jelenik meg.

Mély tiszteletteb kérem Nagyrágodat, kegyeskedjék kérvényemet döntés alá vinni. Akárhogy döl el a dolog valami biztosat kell írnom előfizetőimnek. Ha a kért segélyt nem kapom meg, mindenkinek visszaküldöm pénzét és a kiadás elmarad. Kéziratomat kérem minél előbb

horrám kegyesen visszajuttatni, hogy azt bírálatra a megbíró társulatnak beküldhessem.

Kéréssem mellett mély tisztelettel vagyok

Lőcsén 1893 sept. 23-án

Nagyságodnak

alázatos polgája

Dr. Demkó Kálmán

áll. főreálisk. igazgató

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia 1893. október 2-ikán tartott összes ülése jegyzőkönyvéből.

166. A Kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr megküldi a mértékek és méröeszközök hitelesítéséről szóló új törvényjavaslatot, véleményadás végett. — Kiadatik a III. osztálynak.

Szily

Főtitkár.

III o/s. Okt. 16. 1893. 8 záró ülés

3 pont.

105

1893

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia 1893. október 2-ikán tartott összes ülése jegyzőkönyvéből.

164. A főtitkár bejelenti Hantken Miksa r. tagnak, a palaeontologia kitűnő búvárának június hó 26-án bekövetkezett halálát.

Az Akadémia fájdalmas részvéttel veszi tudomásul nagyérdemű tagjának elhunytát s felhívja a III. osztályt, hogy emlékbeszéd tartása iránt határozzon.

Szily Kálmán
főtitkár.

III ofs. okt. 16. 1893. 8 társ ülés.

106
1893

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

450.

A mai napon tartott összes ülés határozatából szerencsém van megbírálás végett áttenni a következő pályamunkákat:

1.) Gróf Teleki-pályamunkák (: szomorújátékok :) 25. db.
2.) Gróf Karátsonyi-pmunkák (: vígjátékok :) 9. db.
3.) Gróf Nádasdy-pmunkák (: költői elbeszélés :) 11. db.
4.) Farkas-Raskó-pályamunkák (: hazafias költemény :) 33. db.
5.) Bérsán-pályamunkák (: a magyar dráma, irodalom története :) 2. db.
6.) Gorove-pályamunka. (: az újkori aesthetika története Kantig :) 1 db.

Fölkérem a t. osztályt, hogy a bírálókat megválasztani és neveiket a főtitkári hivatalnak bejelenteni méltóztassék.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1893. október 2.

Szilasi Sándor
főtitkár.

Az I. Osztálynak.

107

1893

450

12

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia 1893. október 2-ikán tartott összes ülése jegyzőkönyvéből.

164. Főtitkár bejelenti Fájkay Károly l. tagnak, a magyar jogászkar egyik díszének, augusztus 15-én bekövetkezett halálát.

Az Akadémia fájdalmas részvéttel veszi tudomásul nagyérdemű tagjának elhunytát s felhívja az I. osztályt, hogy emlékbeszéd tartása iránt határozzon.

Szily
főtitkár.

108

1843

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia 1893. október 2-ikán tartott
összes ülése jegyzőkönyvéből.

171. Csanádmegye főispánja a vármegye és a megyei történelmi és régészeti társulat elnöke folkéri az Akadémiát, hogy Csanádmegye történelmi monographiájának (: legalább is az Árpád-ház kihaltáig :) megírására pályázatot kiirandson, az iróval a szerződést kötse meg s a monographiát bírálattal megbízni. A megyének e célra mintegy 6000 forint áll rendelkezésére.

Az átirat örvendetes tudomásul vétetik, s jelentéstétel végett kiadatik a II. osztály utján a Történelmi Bizottságnak.

Kiadatik.

Csanádm. átiratai már átvette Fejérpataky ür.

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia 1893. október 2-ikán tartott ülése jegyzőkönyvéből.

175. A Magyar Kereskedelmi csarnok Széchenyi adományából hirdetett jutalomra (a közvetítő kereskedés szerepe:) pályamunka nem érkezett be.

Tudomásul van.

Szily
főtitkár

Karátsonyi-pályamunkák

9 darab

Jókai Mór l.l.	átvette	Heinrich Gusztáv l.l.	átvette	Csengeri János l.l.	átvette:	Szigeti József l.l.	átvette	Vadnai Károly l.l.	átvette.
I. II. III.	Jókai.	IV. V.	X/14 Heinrich	VI. VII.	Csengeri	VIII.	Szigeti 1893 okt. 13.	IX.	okt. 12. Vadnay
IV. V. VIII.	Jókai	[redacted]	[redacted]	IV. V.	Csengeri	IX.	Szigeti Nov. 27.	IV. V. VIII.	nov. 30. Vadnay
IX.	Jókai	I. II. III.	X/12 Heinrich	VIII. IX.	Csengeri	I. II. III.	Szigeti Dec. 12-93	IX.	[redacted]
VI. VII.	Jókai	VIII. IX.	X/27 Heinrich	I. II. III.	Csengeri	VI. VII.	Szigeti Jan. 12-94	I. II. III.	Vadnay
		VI. VII.	X/22 Heinrich			IV. V.	Szigeti Lukácsovits	VI. VII.	Vadnay
		I. II. III. VI. VII.							

A t. bíráló urak felkéretnek, hogy elolvasás után a pályaműveket az Akadémia főtitkari hivatalához beküldeni szíveskedjenek.

Budapest, 1893. okt. 10.

Gyulai Pál
akad. főtitkár

104
1893

1893.

Teleki-pályamunkák

25 darab

Zichy Antal t. t.	Átvette	Bánóczi József l. t.	Átvette	Rákosi Jenő l. t.	Átvette	Szacsvay Imre Rökk Szilárd-u. 35.	Átvette	Ujházi Ede Erzsébet-körút 15.	Átvette
I. II. III. IV. V.	Zichy	VI. VII. VIII. IX. X.	Bánóczi	XI. XII. XIII. XIV. XV.	Rákosi	XVI. XVII. XVIII. XIX. XX.	Szacsvay Imre	XXI. XXII. XXIII. XXIV. XXV.	Ujházi
XVI. XVII. XVIII. XIX. XX.	Zichy	XXI. XXII. XXIII. XXIV. XXV.	Bánóczi	XVI. XVII. XVIII. XIX. XX.	Rákosi	XI. XII. XIII. XIV. XV.	Gellá	VI. VII. VIII. IX. X.	Ujházi
XXI. XXII. XXIII. XXIV. XXV.	Zichy	XVI. XVII. XVIII. XIX. XX.	Bánóczi	I. II. III. IV. V.	Rákosi	VI. VII. VIII. IX. X.	Gellá	XI. XII. XIII. XIV. XV.	Ujházi
VI. VII. VIII. IX. X.	Bánóczi	XI. XII. XIII. XIV. XV.	Bánóczi	XXI. XXII. XXIII. XXIV. XXV.	Rákosi	I. II. III. IV. V.	Gellá	XVI. XVII. XVIII. XIX. XX.	Ujházi
XI. XII. XIII. XIV. XV.	Zichy	I. II. III. IV. V.	Bánóczi	VI. VII. VIII. IX. X.	Rákosi	XXI. XXII. XXIII. XXIV. XXV.	Gellá	I. II. III. IV. V.	Ujházi

A t. biráló urak fölkéretnek, hogy elolvasás után a pályaműveket az Akadémia főtitkári hivatalához beküldeni szíveskedjenek.

Budapest, 1893. okt. 10.

Gyulai Pál
ortalytitkár

110
1893

1893.

~~1893~~

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

JUTALOMTÉTELEI.

Az I. osztályból:

1.

A gróf Teleki József drámai jutalomért 1883-ra vigjátékok pályáznak. Csupán tiszta vigjátékok versenyezhetnek, a bohózatok mellőzésével. A verses forma a mű előnyéül tekintetik, hason- vagy közel hasonbecsü tárgyak fölött.

Jutalma száz arany.

A beküldés határnapja 1883. deczember 31. A jutalom 1884. márczius 19-én itéltetik oda.

A jutalmazott mű előadásra a Nemzeti szinház sajátja leszen, kiadásra a szerzőé marad.

2.

A gróf Karátsonyi jutalomért 1883-ra komoly drámai művek versenyeznek, hova nemcsak szomorújátékok, hanem másnemü, történeti, regényes, polgári szinművek, drámai erkölcsrajzok stb. is értetnek. A jutalom a viszonylag legjobb münek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s igy kitüntetésre méltónak találtatik.

Jutalma két száz arany.

Határnap 1883. decz. 31.

A jutalmat nyerö mü a szerző tulajdona. Ha azonban a sajtóviszonyok oly változtával, hogy az irói tulajdon a szinházak ellenében védve lenne, szerző három hónap alatt ki nem nyomatná művét: a kiadás joga tiz évre az Akadémiáé.

3.

Péczely drámai jutalom.

A Péczely-pályadíjra tisztán a magyar történelemből vett színmüvek pályázhatnak, úgy tragoediák, mint középfajú drámák és vigjátékok, akár kötött nyelven, akár prózában irva, a melyek az 1882—1883. években megjelentek nyomtatásban, vagy ha nyomtatásban nem jelentek is meg, valamely szinpadon elöadattak s kéziratban az Akadémiához, 1884. évi márczius hó utolsó napjáig beküldettek.

A már pályadíjat nyert színmüvek is pályamüveknek tekintetnek, kivéve a Karátsonyi-pályadíjjal, mint legnagyobb drámai pályadíjjal jutalmazott színmüveket.

A pályadíj csak úgy adatik ki, ha a biráló bizottság a pályamüvek között jutalomra méltó színmüvet talál.

Ha a jutalmat nyert mü még nyomtatásban meg nem jelent, a szerző tartozik azt három hónap alatt kinyomatni, mit ha tenni elmulasztana, az Akadémia adhatja ki, mint bármely más munkáját, még pedig külön díj nélkül, és irójogi birtokában marad tiz évig.

A jutalom ezer forint aranyban.

4.

Kivántatik elbeszélö költemény, melynek tárgya lehet történeti, mondai vagy a jelen életből vett. Szükséges azonban, hogy a mü lelemény, jellemrajz, compositió, költöi tár-

gyalás, nyelv és versbeli technika tekintetében költészetünk diszére szolgáljon. Ha ily önálló becsü mü nem találtatnék a pályázók között, a díj nem adatik ki, hanem újra kihirdettetik.

Jutalma az ifj. gr. Nádasdy Ferencz által néhai gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapitványból száz arany.

Határnap 1883. decz. 31-ike.

A jutalmat nyerö mü a szerző tulajdona marad, ki tartozik azt egy esztendö alatt nyomtatásban kiadni.

5.

A Farkas- Raskó-alapítványból száz forint jutalom hirdettetik hazafias költeményre, mely lehet hymnus, óda, elégia, dal, ballada, beszélyke, tanköltemény, vagy satira.

Határnap 1883. deczember 31.

A jutalom csak önálló becsű műnek adatik ki. A jutalmazott mű a szerző tulajdona marad, a ki azt önállóan vagy valamely folyóiratban két hónap alatt tartozik kiadni; ha ezt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

A modern realismus a szépirodalomban.

Jutalma a Gorove-alapítványból száz darab arany.

Határnap 1883. deczember 31.

A jutalom csak önálló tudományos becscsel biró munkának itéltetik oda.

A jutalmazott munka a szerzö tulajdona; de ha azt egy esztendö alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

7.

Kivántatik a magyar hirlapirodalom története, kezdettől (1780.) fogva 1867-ig, tekintettel a politikai eszmék és pártok fejlödésére.

Jutalma az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársaság adományából *száz arany.*

Ezen föladat megoldására az Akadémia *nyilt* pályázatot hirdet. A pályázni kivánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát, a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, ha lehetséges, némi mutatvánnyal 1883. deczember 31-ig küldjék be.

8.

Kazinczy Ferencz élete és munkái.

Jutalma a Lukács-alapítványból 1000 forint.

Ezen föladat megoldására az Akadémia *nyilt* pályázatot hirdet. A pályázni kivánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát, a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, s ha lehetséges, némi mutatvánnyal 1884. márczius 31-ig küldjék be.

9.

Kölcsey élete és munkái.

Jutalma a Lévay-alapitványból 500 forint.

Határnap 1883. deczember 31.

A jutalom csak önálló tudományos becscsel biró munkának adatik ki.

A jutalmazott munka a szerzö tulajdona; de ha azt egy esztendö alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

10.

Kifejtendö a magyar nyelv egész életében (a régi és új irodalomban és a nép nyelvében) hogyan szerepelnek a mondat határozó részei. Tekintetbe veendök egyéb nyelvek analóg szerkezetei, s különös figyelem forditandó e részben a rokon nyelvekre s azon nyelvekre is, melyek a miénknek fejlödésére befolytak.

Jutalma a Lukács Móricz által Lukács Krisztina nevére tett alapitványból ezer forint.

Határnap 1884. deczember 31.

A jutalmazott munka szerzö tulajdona; de ha azt egy esztendö alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

11.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztérium kezelése alá bocsátott Fekésházy alapitványból 500 forintnyi jutalomra, a nem magyarok számára, a hazában divatozó bármely nyelven (a magyaron kivül) irt, a magyar nyelv és irodalom megismertetésére rendelt, és az 1881—1884. évkörben nyomtatásban megjelent tan-, kézi- vagy olvasó-könyvek pályáznak.

A nyomtatásban megjelent munka egy példánya 1884. deczember 31-ig az Akadémiához beküldendö.

A II. osztályból:

1.

Az 1883-iki akadémiai nagyjutalom (200 arany) és Marczibányi mellékjutalom (50 arany) az 1877—1883. évkörben megjelent, a bölcseleti tudományok körébe tartozó munkák legjobbjainak levén odaitélendök: figyelmeztetnek az ily munkák szerzöi, hogy müveiket 1884. január végeig a fötitkárhoz küldjék be, följegyezvén röviden, a mit munkájok kiváló vonásának tartanak. Azonban e figyelmeztetésnek koránt sincs az az értelme, mintha a be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomásuk van, nem pályázhatna; söt ha az Akadémia kiadásában jelent meg, vagy könyvtárába már beküldetett volna: hivatkozás történhetik arra, hogy a beküldött munkával szerzö pályázni kiván.

2.

Adassék elő a magyarországi iskolák története és a magyarországi ifjak külföldi iskolázása a XVII. században.

Jutalma a Gorove alapítványból 100 arany.

Határnap 1884. deczember 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának itéltetik oda.

A jutalmat nyerő munka szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Harmadszor.

Kivántatik a magyarországi Pálos-rend története, a mohácsi vészig.

Jutalma az *Oltványi*-alapítványból 600 forint.

Határnap 1884. deczember 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

4.

Kivántatik egy magyarországi kath. főpapnak, a ki hazánk politikai eseményeire is jelentékenyebb befolyást gyakorolt, önálló forrástanulmányok alapján írt életrajza.

Jutalma *Fraknói Vilmos* r. t. adományából 100 arany.

Határnap 1884. deczember 31.

A jutalom csak absolut becsű munkának adatik ki.

A jutalmazott mű szerző tulajdona marad; de ha egy év alatt ki nem nyomatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

5.

Fejtessék ki, úgy jogi mint közgazdasági szempontból, a pénztartozások iránti kérdés, figyelemmel a tudomány és a törvényhozás jelen állására és feladataira.

Jutalma a Sztrokay-alapítványból száz darab arany.

Határnap 1883. deczember 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának itéltetik oda.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

6.

Fejtessék ki a bünkisérlet és a bevégzett büncselekvény, a tettesség, és a részesség tana, a fennálló nevezetesebb törvénykönyvek erre vonatkozó szabályaival, s a büntető gyakorlatból vett példákkal és esetekkel megvilágítva.

Jutalma a Sztrokay-alapítványból száz darab arany.

Határnap 1883. deczember 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának itéltetik oda.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad; de ha azt egy esztendő alatt ki nem adja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

7.

Mily intézkedések volnának fölveendők az alkotandó polgári törvénykönyvbe és ezzel kapcsolatos törvényekbe az államiságunk szempontjából fentartandó földbirtokos osztály és anyagi jólétének érdekében?

Adassék ezek közt különösen elő:

1. Helyes volna-e a földbirtok túlságos földarabolását gátolni, s ha igen, mily korlátok között?

2. Helyes volna-e a földbirtok és tartozékainak egy bizonyos mértékét a végrehajtás alól kivenni, s ha igen, mily módon?

3. Az örökjog szabályozásánál a fent megjelölt szempontból a földbirtokot illetőleg mily irány volna követendő.

Jutalma a Fáy András nevére tett alapítványból a hazai első takarékpénztár részéről 3000 forint.

Határnap 1884. deczember 31.

Az Akadémia által jutalomra érdemesitett munkát a szerző köteles 500 példányban kinyomatni: különben a jutalom ki nem adatik. A munka a szerző tulajdona marad, a ki három nyomtatott példányt az első hazai takarékpénztárnak köteles átadni.

8.

A nemzetgazdaság tudománya az utolsó évtized alatt minő haladást tett, különös tekintettel annak gyakorlati feladatára?

Jutalma Lévay Henrik alapítványából 500 frt.

Határnap 1884. deczember 31.

A jutalom csak önálló becsű munkának itéltetik oda.

A jutalmazott munka szerző tulajdona marad, de ha egy esztendő alatt ki nem nyomatja, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

9.

Az első magyar általános biztosító társaság alapítványából 500 forint jutalom adatik ki azon munkának, mely 1883-ban vagy 1884. márczius 31-ig megjelent, és az ország nemzetgazdasági érdekeinek szempontjából gyakorlatilag fontos kérdést alaposan tárgyal és megoldását előkésziti.

A munka beküldésének határnapja 1884. április 15.

A III. osztályból:

1.

A másodrendü és két független változót tartalmazó partialis differential-egyenletek körében eddig csak nehány kevés, különösen Monge és Ampère által vizsgált, alak

integrátiója ismeretes. Az eddig elért eredményekhez csatlakozva, tárgyaltassék valamely új, ide tartozó egyenlet-osztály, oly módon, hogy az integrátió vagy teljesen eszközöltetik, vagy legalább is nehány lényeges pontban egyszerüsíttetik.

Jutalma a Bézsán-alapítványból 1200 frt. aranyban.

Határnap 1883. deczember 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

2.

Kivántatik a csekély esésü folyók szabályozásánál követendő elveket önállóan tárgyaló munka, az ily esetekben érvényesíthető szabályozási módok kimeritö és okadatolt leirásával.

Jutalma egy névtelen mérnök adományából 1000 frt.

Határnap 1883. decz. 31.

A jutalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

A jutalmat nyerő munka a szerző tulajdona marad, de ha egy év alatt ki nem nyomatná, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

3.

Kivántatik egy népszerü munka, mely a régi legelös marhatenyésztés helyett a szarvasmarha-istállózást, az a végett szükséges takarmány-termelést, takarmányozást és a szarvasmarhatartás különböző hasznosítását, a kisbirtokos, illetőleg a népgazdák körülményei szerint tárgyalja, és a szarvasmarhatenyésztés emelésére gyakorlatilag hasson.

Jutalma a Lévay-alapítványból 500 frt.

A kik ezen nyilt pályázatban résztvenni kivánnak, a munka tervrajzát és a kidolgozására vonatkozó ajánlatot 1883. deczember 31-ig tartoznak beküldeni.

Pályázási szabályok.

1. Minden rendü pályairat, a fönn kitett *határnapokig*, az Akadémia főtitkári hivatalához küldendő; azokon túl semminemü ily munka el nem fogadtatván.

2. A pályamű *idegen kézzel, tisztán írva, lapszámozva kötve* legyen.

3. *A szerző nevét, polgári állását és lakhelyét* tartalmazó pecsétes levelen ugyanazon jelíge álljon, mely a pályamű homlokán. A pecsétes levélben netalán följegyzett kikötések, föltételek vagy a versenyügy körül régtől fogva bevett szokásos eljárástól netán kivánt eltérések tekintetbe nem vétethetnek.

4. *Álnév* alatt pályázónak a jutalom ki nem adatik.

5. Ha a jelígés levél felbontása után kitetszenék, hogy a munka saját kezeirása a szerzőnek, műve a jutalomtól elesik.

6. A jutalmat *nem nyert pályairatok kéziratai* az Akadémia levéltárában maradnak.

7. A gr. Teleki-féle drámai pályázatoknál a társai közt legjobb műnek a jutalom mindenkor kijár; a többinél egyszersmind az absolut becs határoz.

8. Mindezen föladatokra, minden rendű akadémiai tagok is pályázhatnak.

Egyébiránt *bármely*, ha csak *formai szabálynak is elhanyagolása*, elejti a szerzőt a jutalomtól.

Kelt, Budapesten, 1883. máj. 16.

FRAKNÓI VILMOS,
főtitkár.

Számla

		ft.	kr.
A	Tek. Akadémia részére tett könyvkötöc munkáról		
500.	Nyelvtudományi Közlemények XVI köt. III füzet 12 ív czimlap. és borit.	7	20.
200.	Ugor füzetek 4 ik. szám 8 ív a czimlap. és borit.	1.	92
	Összeg	9 f.	12 kr

Pest 25/12 881.

Vendéghegyi Gézza
Könyvkötő

É mátolas

N. Gyulai Pál Úrak.

114
1893

XI 6

Vélemény
a Nádasdy-pályamüvekről.

A Tekintetes Akadémia megbízásából átvizsgáltam a hozzám küldött tizenegy darab Nádasdy-pályamüvet. Azokról véleményemet röviden egybefoglalva, a következőkben van szerencsém előterjeszteni.

A pályázatot ez alkalommal sem mondhatni sikerültnek. Nem nyertünk vele oly müvet, mely irodalmunkra nézve kétségtelen nyereségül volna tekinthető. Egy látszik előtem, mintha némi kivétellel, most is azok a régen ismert erőtlenségek jelentek volna meg a versenytéren, csak az öltözetet változtatták. Némi kivétellel, mondom. Mert bár a tizenegy darab között hét sem elolvasásra, sem fölemlítésre nem méltó; de háromról mégis több kevesebb méltatással lehet szólni, egyet pedig határozottan dicséretteel kiemelni.

IV. szám alatt „A népboldogító, tréfás tankölteményt" vesszük 15 énekben, több képpel", mely képek közül azonban most még egyet sem látunk, hanem a szerző mindjárt a 2ik lapon értesít, hogy a szövegbe „utólag több ábra jön", hogy némely „megjelölt versszakok ki is hagyhatók", hogy „a czím is megváltoztatandó A tűzoltók hősére"! Már mega ez az ingadozás nem költ bennünk jó elővéleményt a mü megalkotása iránt. S valóban az elolvasás után sem tudjuk, hányadán vagyunk vele. Első része: „A véres szájú. vig éposz"(!!:), melyet azzal zár be a szerző, hogy „vége

a vígeposznak". A második vers: „Munka közben. Költői beszély" melyben folytatására a vígeposznak. Ez összevisszaság marasz, hova az író nem volt tisztában azzal a körrel, melybe a jelenetekből, a tűrőlvő tónak tarsom megis stylszerű magyaros volna, ikes találó, tősgyö- kerü kifejezései, alexandrinjainak könnyü gördülése és hangszerü csengő rimei miatt. Terjedelme, a szerző felfogása szerint 502 vers. Ez is valami. Ekkorra nagy versek, minőkre már általánosan is találtatnak volna már a pályaművek a versenyzésen.

A VI. szám Varga Péter, veress elbeszélése. Ugy látom, nem üres beszédü, nem tartalmatlan, de költői elbeszélésnek megis igen vérony- tortalan. Alig van valami mozgása. Halovány rajza az ifju Varga Pé- ter törekvésének, a ki neve és szegénysége daczára is, Költő akart lenni. Szerzőnk hosszadan időzik mindjárt müve elején a Varga Péter-nev mesterkedésénél, mint ha ez is egyik nagy akadálya lett volna e fiatal költő halavásának és mélta-rásának; de a mi a mü további folya- mában erre nem veletlen. Általában vett is oda reflexiókra, melyeket a Keserü hangja a szerencse igazságtalan kedvezéseire irányul. Pe- terkövi a fővárost és a nemzeti haladás szigen mozdulatlan dicsőité- sét, a mint Péter a budai oldalról nézve Pest képén, - bele a mai Kornak a versektől idegenkedési, miből Péter előtt e themával a Königkiadó szinre praelegál. Nem sikerülvén a Költői pálya, Pé- ter visszakerült a vidékre s falujában „gazdálkodott" a hogy tudott. Azután beteggé lett, minek egyik csöppenve, élemit meg a kicsiből nagyra nőtt Jolán, a kinek elvárt hirét vem hallotta s Péter is meg- nyeri, a mire titkon vágyakozott, a család élén virrasztását. - Kieme- lem társai közül ezt a pályamüvet ezennél felsőnemü tartalmat volnának, ennek kifejlő részletein, gyakorlott verselésén, melynek nyelvébe azonban helyhez közel vidékiesség is vegyül. Egyik egyik kiviló példája a 12ik lap első versszaka.

Görgei Albert Argirusának birálatával ez pályamü foglalkozik. Ezzel a VII. számu a X. számu. Amaz terjengős, fellengző nagyon is modern előadási élemzi. Nemmi szines nyelvben s a mese részeinek egybefüzésében a tese természetével járó egyszerüség- ből és naivságból. Ilyennel felcserélni Görgei erőtlen verses és elbeszélését, nem nyerség. — Sokkal érdekesebb, sokkal érdem- sebb a X. számu: Argirus. tündérmese nem epikában, melynek célja: „a mi rész a multban, a jövőben is rész; Csak ha fárul, meg kell újitani ismét". Ez a megujitásra a szerző, véleményem szerint a részeken végezte. Ezen verstörzsnek is alapjában eredeti kerekedésből a mesét, sem annyira erőltetőbe nem bonyolva s ki nem fejtve, hogy ez által a mü természetével és tartalmával ellenmondásba jött volna. Elbeszélés, egyszerü, tömör. Ha nem mondhatom is teljesen szépnek, de attól nagyon elütő fellengzőnek se mondhatom. Di- csőnek nyugodt önuralommal s jellemző egyszerüségével halad versben mind végig. S ezer a versek is nagy könnyüséggel és tetszetősen folyók, ejen csak nincsen nagy szabadossága költői fel az ütemekben.

Ha a tündérmesét oly müfajnak tekinteni, mely a pályázat kiirott korlátai közé beilleszthető s a tárgyat mondai tárgynak is elfogad- hatni, - ha egy régibb münek átdolgozására, eredetiség érdemével bírónak volna tartható: akkor én a X. számu pályaművet jutalomra méltó- nak ajánlanám. Mind azonban, véleményem szerint, ez nincsen egy: ennél fogva a jutalom kiadását nem javasolhatom.

Miskolcz, 1893 nov. 6

A Tekintetes Akadémia

alázatos szolgája
Lévay József.
r. tag.

Tekintetes Akadémia!

Ama megbízásnak, hogy Posch Jenő", jelenleg gymn. tanár „Az idő elmélete" cz. művéről jelentést tegyek, a következőkben teszek eleget.

A munkának a szerző által körülbelül jelét kívülbelül fejtegetésében. Ebben az idő elmélete fejlettségének (309 l.) s az idő elméletének története egész Locke-ig (92 l.); a második részben a szerző elméletét, hogy ez egész/Kantban van s a legnagyobb időtig (Lotze, Wundt, Volkmann) terjed.

Posch Jenő ur e munkában mint a philosophiai irodalomban teljesen járatos, önálló és erős gondolkodású férfiu tünik fel, a kinek tárgyalása mindenkinek imponálni fog, a ki egy egészen philosophiai irodalommunkát. Ezért tárgyalás az a kitartás, melylyel tárgyának minden részletébe belemélyedt. Ezért rendszeres gondolkodás nyilvánul abban, a hogyan elrendezi tárgyát, a problémát nincs elválasztva a tárgyalás módjától. Posch ur nem dilettáns, hanem philosophusaink sorában már is komoly tudós nevet szerzett.

Ez az általános benyomásom, melyet a mű elolvasása után magamban, hogy a részletekről ne olvashattam ez egész időre vonatkozólag, imtéz nem kritikának tenne, hogy ebbeli ítéletemet megvisszam.

Magáról a műről nem nyilatkozhatom részletesen, mert hiszen ily jelentésnek nem lehet feladata a tartalmába belemenni. Csak a következőkre szorítkozom.

Az idő egyike a legnehezebb philosophiai problémáknak, mely a philosophiai tudományok különböző ágaiba nyúlik be. Ezért e problémának psychologiája, logikája, ismerettana, metaphysikája, ezek minden tudományok szempontjából tárgyalható és ily rendszeres munkában tárgyalandó is. Azonfölül

esetleg nyelvészeti szempontból is tekintette vezető".

A mű és a különböző szempontokból vizsgálható a problémák, így természetes, hogy különböző megközelítésből kell kiindulnunk, vagy hogyan lehetséges, különféle (stb.) alapelvekre jövünk. Az így egy probléma a többi problémák során, nehezen megfejthető a többi problémákra való utalások nélkül így hogy, ha nem lehetetlen. Az általános esztétikai alapján tehetem esztétikai Posch az művétől való eltelemet.

Posch az nem így meggyőződések alapján tárgyalja problémáját, hanem inkább e kutatási alapján akar meggyőződésre jut kant. Az dinesetére vitték inkább magyarázatnak, kutatói hagyomának, de nem vitték mindenütt elvégzésre művének. Problémája nem jelentkezik elkülönítve a maga tárgyától függetlenül.

Az előbb említett szempontok közül általában csak két" érvényesül igazán műben, a lélektani és nyelvészi.

A gyógy műben így külön nyelvészi fejtegetésre akadunk, a melyek mutatják, hogy e téren is jártas / általában jóleg művelt; physikai és mathematikai ismerei is vannak, a melyeket értékesíteni tud), de ügyelem gyakran ezek a nyelvi fejtegetések ebben a tárgyalásban fölöslegesek. Sokkal, de sokkal rövidebbre vonhatta volna műnek e részét, sőt ha egész elhagyta volna, s lett volna egy hiba.

A kölcsönös elemzés ujra tanulságos, lehető, és érdekes
is. Ebben van a mű szépsége, e miatt érdemes a kiadásra.
Az van úgy, hogy valamely gondolat a gyűjtő előtt egyszerű is ismeretes; van metaphysikai fejtegetés nem elég világosnak is találja azonban is lehet, tehát hibás, s így kifejezést elsimítani lehetne ellen is lehet hangoztatni. Nagyobb úgy az, hogy a gyűjtő így ismeretes, metaphysikai fejtegetésnek hiányát van is kitűnő irásai, azt elegendőnek tartja e gondolatból a maga
az
az aforizmát átlelkesíti. A 308 l. kifejezés világosságát (rekesz
nem szerencsés, hanem stílusellenes/is/ kitűnő.

A gyűjtő van szakértő író. Formaérzéke igen gyakorlott.
Müve nem kellemes olvasmány, de azért hat vissza, hat
fejtegetni, tanítani ugyanis tálalja fel gondolatait. Meg
nyolc gyűjtőre volna, ha átdolgozni művét, annak
elsősorban gondot fordít hogy rokonszenvessé legyen. Így mindig
monotonná, unalmassá válik. Kiválóan a kitűnő technikájával
is művészetivé magát.

Ebből a szempontból is, mint művész alkotásait, látni
való, így mennyire becsülni kellene a gyűjtőt, a kit tanúgatás
is pártfogni méltó a t. Akadémia minden figyelmére ajánlok.

Kolozsvár 1879. nov. 13.

Sr Alexander Károly.

Bezirksamt 70 f.

115
1893

Verfügung

Durch J. mündl

Bz wird ersucht.

ergeht

Alexandersbad

XI 13

Tekintetes osztály!

Zatkovics Kálmán, munkács-egyházmegyei áldozópap A magyarországi oroszok ethnographiai magánrajza cím alatt egy 319 lapra terjedő kéziratot terjesztett az akadémia elé azzal a kéréssel, hogy az akadémia módot adjon neki e művének kiadására.- Zatkovics jól ismeri a magyarországi oroszokat és művének tiszta leíró része sok érdekes anyagot tartalmaznak, a melyet kár volna közzé nem tenni. Míg az első 92 lapon sok furcsasággal találkozunk, a fölfogás gyakran nagyon naiv, a stylus nem egy helyen ügyetlen, addig ezentúl egy érdekes fejezet fölváltja a mástikat: ezeket a fejezeteket nem volna szabad kéziratban hagyni. Ilyen fejezetek, a melyekben a „perző egyszer" a látottakat híven reproducáló előadása teljesen helyén van, a következők: 11. Ruházat, haj-, szakáll- és bajviselet; 12. Ételek. 13. Földmívelés, állat- és gyümölcstenyésztés. 14. Ipar és kereskedelem és a hosszú 19. fejezet (családi események). Az utóbbi fejezettől kiindulólag megemlítésre érdemel a házasságról szóló rész (153-188 l.), a szülésnél nyilvánuló babona (188-195) és a 203-210 l. olvasható egészen sajátságos, különben elég ügyetlen „lopatki nevű" szokás. Az említett fejezetek közé be van ékelve 3 rövidebb fejezet a vadászatról és halászatról, a bányászatról és végre a szivarozásról. Ezeket nem számítva a 92. laptól a 217. ig annyi az érdekes adat, hogy igen sajnálnám, ha ezek a fejezetek nem láthatnának napvilágot. A következő hosszú fejezet (217-253 l.) kisebb részeinek felsorolása a különböző ünnepeknek, úgy hogy jóformán csak a húsvéttól szóló rész (223-237) ragadja meg az ember figyelmét, legfeljebb még a karácsonyról (249-252) és vízkeresztről (218 k.) szóló kitekintések érdemelnek említést. A mi aztán következik, az rémes nagyon gyenge, csak itt-ott találkozunk még egy-egy érdekes és becses részlettel, mint pl. a zsidókról való vitonyt ecsetelő fejezettel a 264-272 l., a melyet kidegesít

egy később a 306. l. közölt jellemző adoma; igen érdekes részlet a táncról (308–310) és még inkább a közmondásokról szóló (298–305. l.), végre a mit a „szerző" a parasztillemről az utolsó 26. fejezetben mond.

Fájdalom ez a sok szép és valóban elismerést érdemlő részlet hatását nagyon is gyengíti a szerzőnek helyenkint megnyilatkozó fölötte pajzs fölfogása és a kifejezésben való jártatlansága, úgy hogy abban az alakban, a melyben a „szerző" művét tartotta, azt alig lehetne kinyomatni. Az említett részletekkel igenis bár mikor, talán itt-ott egy közölt kis simítással, s lehetne akár egy folyóiratban, de mint egész munka, legalább az akadémia revéé alatt, kiadni épp semmi jelentése neg. Lehetetlen végig fölsorolnom azokat a gyakorlatiasságokat, fordulatokat stb., a melyek miatt a művet nem tartom egészben kinyomatásra, de meg fogom kísérteni, hogy a szerző fölfogását, stylusát egyes a művéből közölt kisebb mondattal jellemezzem. Előbb azonban két apróságot akarok még fölemlíteni. Az 2. lapon azt mondja a „szerző": „A mi az orosok nevét illeti, az a latin „ruthus" vagy talán inkább magából a tlán „ruszin" szóból stb. ered." Bajos megmondani, hogy a szerző ezzel a különös állításával mire vág, a magyar orosz szó a törökségből való, azonban ruszin ruszki szókal persze csak nem akarja a szerző a latinból származtatni. Egy másik pont, a melyet talán jobb volna szintén elhagyni, a 18. lapon található; a szerző ott azt mondja, hogy „a gróf Schönborn-féle ügynevezett kunkáts. pestmiklósi uradalom" „ákérgesen el. confiscált" több negyedévi kincstól jogokat. A szerző maga mondja, hogy a költségek perek folytatnak az uradalommal, innen tehát szükség, hogy az elejétől végig olyan nyugodtan és objective írt könyvében (l. különösen a zsidókról írt, más fontos említett fejezetben) helyet adjon ilyen éles állításának. — És most már hadd álljon itt egy pár jellemző mondás, a melyek fönt érintett vélemények igazolják. A 24. l. azt olvassuk: „Arra a kérdésre, e három zóna lakói közül melyikben nyilatkozik legtisztábban, úgy physikai, mint psychikai tekintetben az orosz typus, — nehéz pontos feleletet adni, mivelhogy némelyek szerint ezt az ügyetlenségét legjobban a Bereg megyei és a Bereg megyei alsó zónabeli oroszok tüntetik fel, még

mások szerint ez inkább a közép zónaiktan jelentkezik." A 28. lapon még ez áll: „Ebből látható, hogy maga a beszédmodor és illetve kiejtés rögtön megmutatja, hogy a beszélő mely vidékről való." A pongyolán szerkesztett mondatok mintájául folytatnak a 7. fejezet utolsó kikezdése (54. l.): „A papságról leveri fő, ki kell emelnem az orosz nép példátlan ragaszkodását és hitalmát a szegedes papság iránt, — valamint azt a körülményt is, hogy a nép sokkal jobban szereti azt a világi papot és több bizalommal is van iránta, ki nős és családos, mint azt a ~~illetve az iránt~~, ki nőtlenül marad." Nagyon különösek az orosok közmondásai nyomok című fejezet tekintő" tárai (60. l.): „Egy nép művelődési állapotának tabálygyerűleg két tokmérője fokok lenni, a. m. az irai-olvasni tudók száma, és a költészet és tudomány terén kifejtett működés." Különös kiírója a magasabb, az egyes tényekkel összefoglaló szempont hiánya a 24. fejezetben. Ebben a szerző a 272 - 298. lapig a tudomány és művészetről szóló vevekkel és tárgy statisztikai adatokkal tűz egymás mellé, de általános jellemzést nem kísér meg, se egy kiválás tértáblázatból nem ad jellemző individuális képet. Hogy ezt az állítását igazolja, legcélszerűbbnek tartom, ha egész lapok (a 287. el) kivonok ebből a fejezetből, el azután elég tiszta fogalmat adhat e fejezet tartalmáról, illetőleg ürességéről: „Mondok János, ki pünkösd munkácsi apátkanonok 1886-ban halt el, kitűnő egyházi beszédei közül többet bocsátott sajtó alá és egyen kívül nagyon is tudomány színvonalán álló dolgozatával gyakran gazdagította a hazai irodalmat. — Roskovics Ignác, jelenleg munkácsi püspöki káptalani nagy prépost, lefordította csaknem az összes egyházi könyveket magyar nyelvre, kiadott magyar ajkú gör. kath. népére imakönyvet, mely már három kiadást ért, — az orosz ajkúnak pedig „zbornik" czímű imakönyvet, írt és illetve énekes könyvet, írt s kiadott egyenkint mind a két ajkú gör. kath. ifjúság részére magyar és orosz kis-katekizmust. — Popovics István, jeles egyházi szónok, hosszú pappá szentelése után elbeteg lett, 40 évekbe írt és kiadott egy orosz rendtörténetet, már a 40-es években írt és kiadott egy orosz, magyar és latin nyelvű kis, közép Atlaszt és imádságos könyvet. Később kiadott orosz nyelven kis, közép ~~és nagy bibliát~~

116
1893

és nagy bibliát, valamint a már több kiadást ért „Hornik, czímű nagy énekes és ima könyvek.„ — Néha még egyi változatosságot is találunk, így p. o. a 279. lapon 3 imát találunk egymás után, azokból egyike „4 kötet praedicatiot irt és adta ki orosz nyelven„, a másika „egy kötet orosz praedicatiot irt és adta ki„, harmadika pedig „5 kötet praedicatiot irt s adta ki finn orosz nyelven.„ És ez mind a papi vélemény szerint a „tudomány és művészet„ fogalma alá tartozik!

Az éppen most tárgyalt fejezetre következik „a költészet, zene, tánczról szóló, a nyelvek a szerző" úgy vesz be (291. l.): „Mintán az orosz nép jellemének alapvonásai a kedélyesség, könnyen beldthatóság, hogy nem csak kebelei a költészetet, hanem gazdag is e tekintetben.„ — Ez lépen, eléggé kiviláglik már az eddig említettekből, hogy a szerző, a ki a nép fokozatait hűen és érdekesen le tudja írni, magasabb feladatokkal nem igen tud megküzdeni, azért a könyve, a melyben különben nagyon sok becses anyag van, nem éri mindig el az irodalomban megkívánt színvonalat.

Budapesten 1893 évi nov. 16-án

Dr. Asbóth Oszkár
l. t.

1893

XI 16

Kivon Czikk

Az Irodalomtörténeti Bizottság 1895-ik évi november 17-én tartott üléséből.

32. Ez. Olvastatott a Kazinczy-albizottság 6. sz. ikönyvi pontja, melyhez a bizottság figyelme arra hivatik fel, hogy az albizottsági előadó Kazinczy-levelezésének szerkesztéséért évenkint csak 10 frt tiszteletdíjban részesül, mivel az általa készített másolatokért külön díjaztatik. Minthogy azonban a levelezés kötetein egyre több olyan levél közöltetik, melyeket másolni nem kell, de az eredetiekkel való összehasonlítás és igazgatás annál több fáradsággal jár: emiatt fogva méltóságodnak tudtára adja az albizottság, hogy a szerkesztés t. díja az V. sk. körétől kezdve évenként 15 frtra emeltessék s ennek elhatározására kéri a bizottságot.

A bizottság az albizottság indokolásán helyeselvén, Dr Váczy Jánosnak, a Kazinczy F. levelezése szerkesztőjének t. díját az V. sk. körétől kezdve évenkint 15 frtra emeli.

Kiadta
Szilády Áron
bizottsági előadó.

117

1893

Vázsy czikk

az Irodalomtörténeti bizottság 1893. november 17-én tartott ülése
jegyzőkönyvéből.

34. ¼. Előterjesztetnek az 1894-ki költségelőirányzat, az a bizottság által a következő" tételekben állapíttatott meg:

I. Az Irodalomtörténeti Közlemények 1894-ki folyamára	2200 fr
II. Szalay Károly Bibliographiája 3-dik kötetének kiadására	800 fr
III. Régi Magyar Költők tára VII. VIII. kötetére	480 fr
IV. Pécsy Simon Psalterium befejezésére, a Sermones Dominicales folytatására, Dr Vass Bertalan Horvát István életrajza című munkája nyomatásának megkezdésére	500 fr
V. Előadói t. díjra	400 fr
összesen	4388 fr

Az így megállapított előirányzat az Ügyrend értelmében az osztály elé terjesztetik.

Vázsy

Szalay József

bizottsági előadó.

118
1893

A Irodalomtörténeti Bizottság

1894. évi

Kölcsönelőirányzata.

Vidéki ügyek

az Irodalomtörténeti Bizottság 1893. évi november 17-én tartott üléséről felvett jegyzőkönyvéből

33. Előadó jelenti, hogy a bizottság kiadványaiból az év folyamán megjelentek:

1, Dr Schrauf Károlytól, A krakói magyar tanulók-háza lakóinak jegyzéke 1493–1558. (10¾ ív) Budapest. 1893.

2, Az Irodalomtörténeti Közlemények 1892. évi folyama 4. füz. s az 1893. évi folyam 1.2.3. füzetei; a 4. füz. pedig november hó végén meg fog jelenni.

A folyó évi előfizetési tételek következőleg használtattak fel:

I. Az Irodalomtörténeti Közleményekre felvett 2208 frt tételből a múlt évi folyam 4. füz. példányainak 4. díjára 300 fr; a rézmetszetek 4. díjára 20 fr; a 3. és 4. füzet nyomda-költségére 436 fr 20 kr, összesen 756 fr 20 kr. — Hogy a „jövő évre utalványozandó” 1452 frnak egyszerűbb módon való végett elkerüljön, a november hó folytán teljesen megjelenendő évi folyam összes költségeire felszámításával mutatkozó 613 fr 10 kr kiadási fedezetül: A krakói magyar tanulók-háza jegyzékére, A Régi Magyar Költőkönyvtárra és Péchy Simon psalteriumára felvett összegekből megtakarított 763 fr 40 krnyi összegből.

II. A Szabó Károly Régi Magyar Könyvtára kiegészítésére felvett 300 frnyi tétel, részszámi átalánykép kiadatott Stellebrand Árpádnak.

III. A Régi Magyar Költőkönyvtárára felvett 480 fr.

Ebből 3 ív (13.19.20.) 4. díjára (30 frjával) fordíttatott . . . 90 fr

megtakarítás . . . . . 390 fr

IV. Péchy Simon psalteriumára felvett . . . 500 fr.

Ebből 9 ív (8–16) 4. díjára (15 frjával) fordíttatott . . . 135 fr

megtakarítás . . . . . 365 fr

V. Dr Schrauf Károly, Krakói magyar tanulók jegyzékére vett . . . 500 fr

Ebből 4. díjára mert (9 ív 20 frjával, 1¾ ív 50 frjával) 232 fr 50 kr,

nyomdai költségre 259 fr 10 kr, összesen . . . 491 fr 60 kr.

megtakarítás . . . . . 8 fr 40 kr

VI. Előadói díj 400 fr kifizettetett.

összesen 763 fr 40 kr

– A megtakarított 763 fr 40 kr-ból van kimutatva:

1, Az irodalomtörténeti Közlemények túlkiadására . . . . . 613 fr 10 kr
2) Szegedi Gergely Énekeskönyvében írt 1 irányi leggyerek 1. díjja . . . . 30 fr —
3) Szegedi Gergely Énekeskönyve korrigálására (14 és 5 fr-jával) . . . . 70 fr —
4) Szegedi Gergely Énekeskönyve kiadási költségei fedezésére . . . . 50 fr 30 kr
összesen 763 fr 40 kr

A előterjesztett számadás helyességéről tudomást vettek, a megtakarított összegekre vonatkozó kifizetések mind az irodalomtörténeti közleményeknél előállott túlkiadás fedezetét, mind pedig a Szegedi Gergely Énekeskönyvét illetőleg jövő kiadást illetőleg tudomásul szolgálnak.

Kiadta
Szilády Áron
körmenyi előadó.

Az Irodalomtörténeti Bizottság

jelentése a számadásra

1893-ról

Tisztelt Osztály!

Mint a közelebbi években ki nem adott s az akadémiai rendelkezésére maradt 400 arany (három fordítási) tárgyában kitűzött bírálati, van szerencsém előterjeszteni.

Az ügyrend illető szakasza így rendelkezik:

„Ha a jutalmat másodízben sem lehetne kiadni, a ki nem adott 400 arany az akadémia rendelkezésére marad s a nyelv- és szépirodalmi osztály javaslata alapján a szépirodalom emelését czélzó művek előállítására vagy ujabbkori megjutalmazására fordítandó, mely pedig:

a) vagy a 400 arany jutalom esedékessé válása előtt megelőző öt év alatt felmerült, drámai, szépirodalmi és nyelvi tekintetben becses eredeti pályadíjat nem nyert szinmű utólagos megjutalmazására, nézve az akadémia I. osztályának e czélra esetenként választandó öt tagu bizottsága tesz előterjesztést.

b) vagy a dramaturgia körébe tartozó elméleti vagy irodalomtörténeti feladatok megfejtésének pályázat vagy megbízás utján előmozdítására; ha pedig ilyenek a 400 arany jutalom esedékessé válását megelőző öt évben nem nyomtatásban megjelentek volna, ezek utólagos megjutalmazására.

c) vagy végre ó- vagy ujabbkori classikus drámai művek szépirodalmi fordításainak előmozdítására szintén pályázat vagy megbízás utján; ha pedig ilyenek a 400 arany jutalom esedékessé válását megelőző öt évben nem nyomtatásban megjelentek, ezek utólagos jutalmazására."

Szem előtt tartva e rendelkezést megvizsgáltuk: vajon az 1887–1891 években megjelent szinművek közül van-e olyan, mely e díjjal megjutalmazható. Azonban ily találtunk, hogy nincs, mert a melyek több jóhangzásuak már részesültek akadémiai jutalomban. Továbbá olyan dramaturgiai munkák és drámai műfordítások sem jelentek meg az 1887–1891 években, melyek e jutalomra igényt tarthatnának. Sőt inkább (nem) arra kell mutatnunk, vagy ó- vagy ujabbkori classikai drámák fordításainak előmozdítására fordíttassék. (semmarad)

Ekként kiderült javaslatunk, hogy a 400 arányból 720 forint fordíttassék Terentius összes műveinek (hat ujjatok) fordításának tiszteletdíjára, egy-egy darab 120 forinttal díjazandó. Ugyanis Vitá Sán dor kiegészítő tanár Terentius összes műveit lefordította, melyeket meg boldogult Csiky Gergely mutatott be a class. philologiai bizottságnak, azzal a kijelentéssel, hogy a fordítást szépnek találnak, könnyen folyónak és általában olvashatónak találta; a bizottság mint a hat vígjátékot Csiky Antal t. Thewrewk Emil r. a. Lehr Albert l. tagok birálatai alapján kiadásra ajánlotta, de költségvetési korlátoltsága miatt mind eddig közrebocsátva elfogadta, de költségvetési korlátoltsága miatt mind eddig közrebocsátva nem bocsáthatta.

Továbbá bizattak meg Csengery Antal l. t. Aeschylusnak még akkor le nem fordított négy szinművének, Prometheus, Hetes Thebai ellen, a perzsák és az eredeklők lefordítására. Szerencsére ugyanis az Orestia vagy is Agamemnon, Choephorok és az Eumenidek bár állí tólag lefordította, volt a Wilfinger-bizottság pályázatán jutalmat nyert. Ez elég kezességot arra nézve, hogy a még le nem fordított műveket is kitünő sikerrel fogja lefordítani.

A

A ki nem adott 400 aranyból e müvek tiszteletdijául fizettetnek 480 ft egy-egy mü 120 forinttal dijazva; de e tiszteletdij csak akkor fizettetnek ki, ha a forditás megbiráltatott és sajtó alá adattatott.

A 400 aranyot 2200 forintban vévén fel, kiadatnak belőle tiszteletdijra 1200 forint s maradna a nyeremény 1000 forint.

A birálatra azt hiszi, hogy az igy kiadott teljes Terentius és Aeschylus, sorában a szintén teljes Aristophanesben, Plautusban és Sophoclesben, a classikai dramairodom forditásának évszázadokig tőkéjét tölteni be.

Javaslatomhoz az osztály figyelmébe ajánlva maradtam teljes tisztelettel

Buda-Pest 1893 nov. 19én

Lichy Antal
Szász Károly
tag
Gyulai Pál

119
1893

XI 19

Tekintetes oppály!

Dobrovszky Emil a pm. vallás és közoktatásügyi miniszter tudtára a Fekete Lapy alapból pénz támogatást kért, mert fiegény átnak Cele, re fogják költségén Alexandr Petőfi költeményeinek egy részét lefordíttatni. A m. minisztér ur kéréssel intézett az akadémiához, vajjon Dobrovszky ur fordítása olyan-e hogy a kért támogatást meg lehet neki adni.

A fóka levő munka (Výbor z básní Alexandra Petőfiho) 232 lapra terjed és 230 verset. Boland Istók és Salgó költeményeken kívül 100-nál több kisebb nagyobb költemény fordítását tartalmaz. Dobrovszky ur kiváló költő, jelenleg alig is van olyan a Hlasok közt, de végig ily fordítása elég jó, hogy a mai pangó alkotó időnek tegye a tót irodalomban. Van igaz, nagyon gyenge fordítású darabok, p.o. a 149. l. Jednačka (Stella) és a 153. l. Teraz len začínam... (Most kezdem én csak szeni), de vannak elég sikerültek is, így pl. a 160. l. Vmene ľudu (a nép nevében), a 179. l. Väzeň (A rab) 183 Falko Tató (Tató Tál) stb. A könyv kétség kívül sok új barátot fog szerezni Lángeszű" Költőnkuek és így közvetve jó szolgálatot tesznek a magyar ügynek, azért a tárgyi ügyiratis megérdemli, hogy annyi támogatásban része-tessék.

Budapest 1893 évi nov. 24-ikén

Dr. Ábrahám Ákos
k. t.

120

1893

Tisztelt Osztály!

A Történelmi Bizottság nevében szerencsénk van azzal az 1894. évi Költségvetését azon megjegyzéssel bemutatni, hogy a folyó 1893. év végén mutatkozó maradvány felhasználásáról a bizottság januárhó elején, mikor a maradvány összege pontosan tudva lesz, fogja előterjesztését megtenni.

Kelt Budapesten, a Történelmi Bizottság 1893. nov. 25-én tartott üléséből.

Szilágyi Sándor
biz. h. elnök

Fejérpataky László
biz. előadó

A M. T. Akadémia I. II. osztályának.

121

1893

XI 25

Nagytekintetű Akademia!

Tisztelettel alulirott szünhöz képest kolgálni kivánnám
régészeti disciplinánk érdekeit a lefolyt évben az eldemai
tagoknál Marsigli óta kivanyalmaiban levő"
Dacia történetére egen fontos adalékúl kinezett feliratok
iszét vagen tanulmanyta rendná. Kitajzantve figyelmemet
a Dacia ellen folytatott hadmiveletek egen erinhelyzie is.
E tanulmanyim körben sikerült megállapitnom arra kö-
vetkeztetést, hogy feliratos oriklát meglel hallétre felöl idáig
csupán tájékozottsággal nem rendelkeztünk s ezért
az egyik viklatábla a rendes hajozási eszközökkel
sem vala megközelíthető": nehogy az eldemai da-
kiljozásánál alkalmazott vezetőjzetben kiviláthozó
legitség és kedvező" kutatási alkalom kihasználá-
sával elenyésnék: "kutatásim tárgyának e másként meg-
engedhetet és tanulmányozását nekem e másként meg-
közelithetetlen viklatábla lemásolására kiter-
jedni.

"

Mindezek darabra a vállalat oly rendkívüli általam már el nem viselhető kiadásokkal járnak, melyek rövid jövedelmemet akkor, amikor dúr vékhelyemen annyi a helyben díjtalanul végzem egy művész drámai levő munkálatait a a rám háruló személyi lelkiismeretből önként elvállalt kedvezmények tekintetből, kívánságok és kívánságok évente pár száz frt áldozatot igényelnek annyira, - valóban nem tudnak tudnak.

Így Szinte Gábor rajztanárunk lemásolása felvételi munkálatai a a nagy nehezen elért tábla gyűjteményének

gában 9 napra át 120 frt

Egy gipszöntő mester foglalkoztatása

és utaztása Ortorápol 4 napra át 30 frt

Anyag és a másolat darabja vásárlása tekintetből valjából 12 frt

Saját személyi kiadásaim a

legjobbi kívánságok miatt 160

összesen 322

Az ország régészeti és őemlékeink tárgyait a régészeti
nek körét illetőleg megállapításánál 40 fr képviselői
mott utólag engedélyezni, arra a tiszteletteljes kérésel
kat azonkívül a magyarhoni Akadémiához folyamodni
hogy figyelembe véve, miszerint idáig minden anyagi támo
gatás nélkül Dacia őstörténelmi és ősbirtokviszonyai
kei körül nemi eredményekre utalhatok s ezért évre
több évi fokozott igénylő helyszíni kutatásokat
végezhessen és végzések folytán, mint nagy adat
fentartására kötelezve érzem illetve kegyét
e kérben részint nem utolsó jelentőségű s legkö
lebbi felolvasásomban bejelentendő s magra
kutatásaim költségeivel utólag segélyezni kegyeskedjék.
kiladatom

A mennyiben pedig az 1894 évi költségelőirány-
zat lehetővé tenné: méltóztatnék a Tek. Akadémia
az erdélyi románok régészeti történelmi kutatását ki a
népvándorlások mozgalmaiban is szerepló "romániai
alföld felé s különösen a bodzai ágtori vöröstoronyi
gyurmi és radnai szorosok bejöréseit 1894 folyamán kiterjedő
300 ft iti segéllyel nem nélkülözve lehetővé tenni ígéretem és
kötelessém szerint minél előbbi bejelentésére.

Meg tisztelettel
Dése 1893 november 27

alázatos szolgája
Téglási Gábor
főreáliskolai tanár

89/2 nov. 30 69/1.

122

1893

A

m. kir. Akademia

mérnöki oklevelére

Benyujtotta Kecskeméthy

Teglasi Gábor

okleveles földmérő-gyakornok

a kir. Magyar Országos Történelmi Képtárnak

díjtalan műszaki gyakorlatára

mellett az akademiai Zsoltárok nagyobbjainak kéziratos és nyomtatásban a kath. mágyos vidékekre és Horvátországra tett ismertetése

Tekintve, hogy a folyamodó a beadványához csatolt bizonyítványok szerint a mérnöki oklevelet megszerezte, a kir. Magyar Országos Történelmi Képtárnak díjtalan műszaki gyakorlatára

mellett az akademiai Zsoltárok nagyobbjainak kéziratos és nyomtatásban a kath. mágyos vidékekre és Horvátországra tett ismertetése

kérelmét teljesítve ismertetés végett Gyapdin Árpád

által gyűjtött 322 fr kiadásának még fedezetlen 282 fr erejéig tekintetbe vétele mellett 600 és ötszáz korona előlegnek a kir. Történelmi Képtár

az előfizetési ajánlatokra vonatkozó

részét - történelmi tárgyú kutatásra s esetleg a műtörténeti műemlékekkel értékesítésére 1894-re utalványozott kér.

FI 13

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia 1893. november 27-én tartott összes ülései jegyzőkönyvéből.

Az Irodalmi Bizottság az Összes ülés útján kérést intéz az Akadémia Károly-alapítványához: járuljanak hozzá a Szabó Károly Régi Magyar Könyvtára III. kötetének kiadási költségeihez.

Átadatik az alapítványokhoz.

Szily
főtitkár.

123

1893

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia 1893. november 27-én tartott Összes ülése jegyzőkönyvéből

Az Irodalomtörténeti Bizottság az Összes ülés utján kéréssel intézi az Akadémia többi osztályaihoz: járulnának hozzá a Szabó Károly Régi magyar Könyvtára III. Kötetének kiadási költségeihez.

Áttétetik az osztályokhoz.

Szily
főtitkár.

72 f.

1893

Kivonat

a Magy. Tud. Akadémia 1893. november 27-iken tartott összes ülése jegyzőkönyvéből.

A főtitkár bejelenti Akin Károly l. tagnak Fiumében október 31-ikén bekövetkezett gyászos elhunytát.

Az Akadémia őszinte fájdalommal veszi e jelentést s átteszi a III. osztályhoz emlék beszéd iránti határozat. közlésével végett.

Szily
főtitkár.

III o/ü. 1893 dec 11. 10 2árs ülés

Vélemény Spiegler Gyula Samuel művéről

„A lélek halhatatlansága".

Tekintetes Akadémia!

A t. Akadémia megbízásából átnéztem Spiegler Gyula művét „A lélek halhatatlansága" s a következőket jegyzem le.

A munka czélja nem bizonyítani, hogy a művelt ember, ki gondolkozásában a lélek halhatatlansága mellett s ellen gyúlt okokat s okoskodásokat, s ott kibúvás nélkül, rhetorikai leleményekkel, néhányan minden egyénnel szemben állítja ezeket az okoskodásokat, a nélkül, hogy ezek vagy amazok mellé állana. Csak a fejtegetésben mutatja meg czélunk, hogy a lélek halhatatlansága mellett gyúlt argumentumoknak tartja magukat.

Tudományos értéke a könyvnek nincsen.

A czél megválasztásában, hogy a t. Akadémia ezentúl segítségre; nem szorúl senki, ki önálló lélekkel él a philosophiának. Hogy kis anyagi segítségével a t. Akadémia a buzgó törekvést nem mutatványszerűnek.

Munkamódjánál nem tartozván megemlékezésünk, hogy a gyúrt czélt valósította-e meg, hogy a M. T. Akadémia segítségével jelent meg. Az Akadémia ezen vállalkozó ifjúnak, ki több rhetorikai művein még akkora jelentőségre sem, mint mennyi ily fejtegetésben rejlenek.

A M. T. Akadémia

alázatos szolgája

Alexander Bernát

l. tag.

Fiſh.

Hgs nov. 20

124
/
1893

Velemény

Spiegler Gyula Samuel

a kéth kalkatttanoraja

a. minöl.

Vtn

Alexander Manó

Hermannstadt, 8 November 1893

Hochgeehrter Herr Professor!

Durch Ihre wohlwollende und einflussreiche Unterstützung würde von der hochlöbl. Akademie der Wissenschaften zum Baue unsers naturhistorischen Museums in Hermannstadt dem siebenbürgischen Verein für Naturwissenschaften über sein Einschreiten vom 18 November vor. Jahr. eine Unterstützung von 200 Gülden gütigst gewährt und im Wege der ung. Bodenkredit-Anstalt in Budapest zugesendet.

Da nun dem Vernehmen nach bei der Berathung über die unserm Vereine zu gewährende Unterstützung mit Rücksicht auf die zum Museumbau erforderlichen bedeutenden Ausgaben ein solcher Beitrag von Seite der hochlöbl. Akademie der Wissenschaften auf die Dauer von <u>fünf Jahren</u> in Aussicht genommen worden sein soll, so erlaube ich mir die ergebenste Bitte und Anfrage, ob unser Verein neuerlich um die Gewährung einer Unterstützung bei der Akademie einschreiten oder, mit Berufung auf die schon für mehrere Jahre bewilligte Aushilfe blos um die Flüssigmachung der fälligen Jahresrate ersuchen soll, was wohl aus dem bezüglichen Sitzungsprotokolle der III. Sektion der hochlöblichen Akademie am sichersten zu entnehmen sein dürfte.

Mit der höflichen Bitte, mich über meine obige Anfrage in einigen Zeilen gütigst verständigen zu wollen

und, indem ich mich Ihrem fernern freundlichen
Wohlwollen bestens empfehle, zeichne ich
hochachtungsvoll

125
1893

C. A. Kiel

K. Rath, Vorstand d.
Des nieb. Vereins für Naturwissensch.

600 ft

Tisztelt Osztály.

Van szerencsém a tisztelt Osztálynak jelenteni, hogy a jövő 1894 ik év első felében bátor lesznek a tisztelt osztály-nak „a népvándorlási Kor emlékei Magyarhonban" czimü munkámat benyujtani, melyből a II. osztály egyik utóbbi ülésén voltam bátor egy fejezetet fölol-vasni. E munkában nemcsak a czimben jelzett . Korunk összes ismert hazai emlékeit gyüjtöm össze, de többéri tanulmány alapján e tudomá-nyos anyagot philistikus, korrendi s egyéb szempontokból is méltányolván, földolgozom. Munkám szövege hozzávetőleg 15 nyomtatott S-rétü ivre terjed és ezekhez 6–7 ivre való képes illustratio járulna.

Tekintettel arra, hogy hazánk népvándorláskori emlékei az általános praehistoriában igen jelentős szerepre vannak hivatva és fontosságukat itt járt külföldi szaktársaink is kétségtelenek voltak elismerni: kérem a tisztelt Osztályt hogy e müvem közzétételét lehetővé tegye azáltal hogy arra már az 1894 ik kötségvetésébe megfelelő összeget felvenni kegyes-kedjék.

Teljes tisztelettel

a Term. osztály Kiv. tagja

Hampel József

Budapest 1893. decemberi.

3

126

1893

1893 XII 1

Budapesti Magyar kir. T. Egyetem könyvtára.

Budapest, 1893 10/XII.

Acsády tgnára ur értekezését: „A pozsegi és szepesi kamarák" mint az ofiszes ltárban és nemzeti Museumban őrizett számadás könyvekből készült tanulmányt mely nemzete egészen új téren mozog hanem míg fel nem használt forrásule alapján van dolgozva:

Kiadásra ajánlom

Szilágyi Sándor

Dec 11
127/1893
1893
XII 10

1893 dec 11. 10 ülés

1.

Jordán.

Pályadíj-szabályzat.

A m. kir. Akadémia tagjainak a III. osztály ülésein előterjesztett s az Értekezések során vagy a Mathematikai és Természettudományi Értesítőben megjelenő dolgozatai, ha terjedelmök két nyomtatott ívet vagy nem haladó, ivenkénti 50 forintos díjszabást, kik nyomtatott ívnél terjedelmesebb dolgozatáik pedig ivenként 30 forinttal díjaztatnak.

Nem-tagok önálló dolgozatai, tekintet nélkül arra, hogy az osztály ülésein előterjesztettek-e s az Értekezések során vagy a Közlönyben megjelenő dolgozatai, nem díjaztatnak; ellenben a Közlönyben megjelenő dolgozatai, ha terjedelmök két nyomtatott ívet nem haladnak, ivenkénti 50 forintos díjszabás szerint, kik nyomtatott ívnél terjedelmesebb dolgozatáik pedig ivenként 30 forinttal díjaztatnak.

Ugyanezen dolgozatok, ha szerzőik ugyanazon, vagy más munkálatok önálló közlésével is tiszteltetik meg a tudományos Akadémiát, külön ajánlat alapján, ívenként 100 forintos díjban részesülhetnek.

Ezen dolgozatok, ha szerzőik ugyanazon, vagy más munkálatok önálló közlésével is tiszteltetik meg a tudományos Akadémiát, külön ajánlat alapján, ívenként 100 forintos díjban részesülhetnek.

A III. osztály elnöki hivatalától kiadott

Kelt a m. kir. Akadémia III. osztályának 1893. decemberi 11-én tartott üléséből.

128

1893

16.

Mélyen tisztelt osztálytitkári Ur!

Az akadémia III. osztályának utolsó ülésében a következőkben bátorkodtam a költségvetés tárgyában kívánságomat előterjeszteni, illetőleg az akadémia megbízásából írt munkámról jelentést tenni.

A „Physika története a XIX. században" cz. munkából az I. kötet 1891-ben jelent meg, a II. kötet, melyből 12 ív kinyomatva és cca 8 ív sajtó alatt van, a munka állása szerint 1894-ben fog elkészülni.

Tiszteletdíj fejében eddig a következő összegeket fogadtam el:

1887-ben	....	400 frt
1889	"	200 "
1890	"	300 "
1891	"	300 "
1892	"	300 "
1893	"	300 "
összesen		1800 frt.

Kérelmem az volna, hogy méltóztassék, mint a megelőző években az 1894-iki

III. ops. 1893 dec. 11 Vár Vilk

125

Költségvetésében is 300 forintot

felvenni.

Fogadja egyébként mélyen tisztelt

osztálytitkár úr megkülönböztetett

nagyrabecsülésem kifejezését,

melylyel vagyok

Budapest 1893 decemb. 5-én

alázatos szolgája

Hellenbach

rendes tag

XII 11

A magy. Tudományos Akadémia III osztályához beadott jelentése a „Tentamen" második kiadása jelen állásáról.

Tekintetes Osztály!

A midőn a „Tentamen" második kiadásának jelen állásáról, a főtörténtelmi bizottsággal megbízott munkatársammal, Rónay Gyula r. t. úrral egyetértésben, alázatos jelentésemet ezennel megtesszem, kötelességemnek tartom azon elveket előre bocsátani, melyek minket munkánknál vezéreltek; kötelességemnek annál is inkább, mert így ki fognak tűnni a jelentésből a kiadás körül felmerült kétségtelen valódi okai is.

Bólyai Farkas Tentamenének egyike a legeredetibb és legmerészebb koncepciójú mathematikai munkáknak. Mindamellett vannak, a kik a munkát valóban ismerik. A munka dicztelen külső kiállításán

kívül más okoknak is kellett közreműködni a sajnos tény létrejöttében. Ennek a felismerése indította volt a Tudományos Akadémiát egy határozatra, hogy új, a munka tartalmához méltó, kiadást létesítsen.

Mi, miket a Tudományos Akadémia a munka szerkesztésével megbízottjai, főtulbírálóival megbeszélt, ~~fáradságos próbák és~~ behatató megfontolásait, s tanácskozások után megállapítottuk azokat az okokat, a melyek Bólyai olvasását az imént említett okok miatt is főképen megnehezítik, és megállapodtunk azon elvek iránt, melyek szerint, e bajon segítendők, a munka új kiadásánál eljárjunk.

A munka olvasását és megértését megnehezítő okok következők:

1) Bólyai több behozott új fogalmak jelölésére olyan szimbolumot használ, melyekkel

nem lévén művelkedése, csak-
nem áttekinthetetlenné válik.

2) Ott maga a tanítótól tör-
mondása nélkülözi a kellő
szabatosságot és pontosságot;
ott a bebizonyításba csúszott
be értelemzavaró toll vagy
sajtóhiba, vagy más okokból
eredő zavar; másutt megint
a tanítótételeket fölvilágosítani
hivatott példában van sa-
játsági hiba.

3) Megnehezíti végre a munka
áttekintését azon körülmény, hogy
a tanítótételek és a bebizonyítá-
hoz szükséges egyenletek felette
sok helyen ki nem emelkednek
a többi szövegből.

Tény, hogy Bólyai maga is csak
előzetes munkának tekintette
volt Tentamenét. A sok észrevett
toll és sajtóhiba és még nagyobb
számú emendatiók és addítamen-
tumok, melyeket a munka meg-
jelenése után ivpáratra küldött
pét függelékül, mutatják, hogy
ha önmaga rendezhetett volna
egy második kiadást, sokat, sa-
gyon sokat törölt és teljesen át-

dolgozott volna.

Mi nem lehettünk olyan radikálisak, a milyen lett volna bizonyára ő maga; nekünk épen ellenkezőleg az érzékenyítő hiányokon és fogyatkozásokon a lehető legkevesebb, a mellett Bólyai szellemével teljesen megegyező, változtatások alkalmazásával kellett segítenünk.

Miután azon meggyőződésre jutottunk, hogy nem a szokatlan szimbolumok, hanem azoknak zavaros használata az értelmetlenség egyik főoka, elhatároztuk, hogy a jelölések megtartván azoknak következetes használatát mindenütt végrehajtjuk. Ez annál fáradságosabb munkát igényelt, mert előbb minden lehetőleg a használatos szimbolumok behozatalát kísérlettük meg, a mi sokban szétszakításnak bizonyult.

Igen sok hibás hely kijavítását vagy törlését Bólyai maga eszközölte a fönnmaradt függelékekben. Ezeken kívül is sok új hibát. Ezeken sok helyen pótbetoldásával, hol törlésével, hol interpunctatio változ-

tatásával segítettünk; nem
egy bizonyítást talyan ki kellett
hagynunk a szövegből.

De minden legkisebb változtatást, betoldást, vagy kihagyást gondosan összeirtunk, hogy az olvasó egy munkából minden kor helyre állíthassa az eredeti szöveget. Egy összehasonlításul szolgáló jegyzetek a munka utolsó szakaszában egyesítjük egy indokok magyarázatával, mely a változtatásokat szükségessé tették.

Tekintettel osztály-nagy napjaink munkák revizyójához minden kor sok idő kellett, még akkor is, ha gondos első kiadás állott a revizor rendelkezésére; mert a felülvizsgálat ilyen munkáinál nem siettető faktor. Annál több idő mellett remélhetjük egy, kiknek egy nagy napjaink munka olyan kiadása van kezünkben, a mely több hibát tartalmaz, mint egy csak félig-meddig is gondos kézirat, a melynek minden betűjét gondosan meg kellett bírálnunk, hogy az észrevett hibákat, a mennyi-

ivel több

re Bólyai nellaméből megfért, lehetőleg kevés változtatással kijavítsuk; a mi többnyire csak ismételt összevetése után sikerült.

Ezek után szóval adok arról, a mit elvégeztünk.

A munka, úgy mint az első kiadása, két kötetben fog megjelenni. De eltérőleg az első kiadástól, melyben még az első kötet geometriát is tartalmaz, az új kiadásban az arithmetika, a differentiál- integrál- és variáczió számítás / az első kötetben lesznek együve / míg a geometria, gravitatio / a algebra mechanika és chronologia a második kötetnek lesznek fentartva.

Az első kötet a következő szakaszokra oszlik:

I Sectio. Primae lineae arithmeticae generalis.

II Sectio. Primae lineae calculi differentialis, integralis et variationum.

III Sectio. Theoria aequationum.

IV Sectio. Additamenta.

V Sectio. Notae revisorum et annotationes editorum.

A I és II Sectio – 47 ív – teljesen kész.

A III Sectio – 13 ív – két alapos revizión ment át. Még csak kevés homályos helyet tartalmaz. Ezen hibán elkészül a harmadik revízió.

A IV Sectio már az első kiadásában gondosan van kidolgozva. Eg – három héttel 13 ív – a jövő év első hónapjaiban nyomnivaló lesz.

Végül a jegyzetek készítése minden parallel haladhan az egyes sectiók kiadásával emberileg biztosan kimondhatjuk, hogy a jövő év folyamán a Tankönyv első kötete megjelenik. Hogy ebben az évben nem jelenik meg, annak nagy mértékben az az oka, hogy két ízben is súlyosan beteg voltam.

A jegyzetekkel körülbelül 7 ívre számítunk, az első kötet 82 ívre fog terjedni.

A külszegvetésre való tekintetekből végezetül a következőket iktatjuk ide:

Az uttrj fődőzött kiadások:

1) Szerkesztői dijak 2000 ft
2) Nyomdának 31 iv á 37 f. 1184 "
Összeg: 3184 "

Jövő évi kiadások:

3) Szerkesztői dijak 460 "
4) Nyomdának 51 iv a 37 f. 1887 "
Összeg 2347 "

Kérem a tekintetes Osztályt, mely. fogtassék ezen a jövő 1894 évben folyósítandó 2347 forint a költségvetési előirányzatba felvenni.

Kiváló tisztelettel

Budapest 1894 évi december hó 9én

Réthy Mór
t. t.

III opt. 1893 dec 11. 10 záró ülés

130
1893

Jelentés
Bolyai Tentamen-je
kiadása ügyében

1893 dec 10

1893

Kivonat

A M. T. Akademia math. és term.-tud. bizottságának 1893 december 11-én tartott 146-ik ülésén felvett jegyzőkönyvből:

C., Kiadásra készen vannak:

1., Adatok Letkés faunájához, Franzenau Ágostontól.
2., A borszéki ásványvizek chemiai elemzése, Hankó Vilmostól.
3., Kurta kígyóink zoologiai rajza Méhely Lajostól.
4., A tordai sósforrások chemiai elemzése. Nyricsán Józseftől.

D., A Bizottság a lefolyt 1893-ik évben utalványozott

Tudományos kutatások segélyezésére	4000 frt
Nyomdai költségekre	1192 " 31
Írói díjat	1023 "
Előadó I félévi díja	200 "
Összesen	6415.31.

Az 1893-ik évre engedélyeztetett	5969.06
Hidegh Kálmán megbízatásától visszalépvén, visszafizette a felvett előleget	200.
Összesen	6169.06

Egybevetve ez összegek a kiadásokkal	6415.31
a túlkiadás	246.25

E túlkiadást főképpen Hauslinszky Frigyesnek a Sphäriákról irt, 1892 végén megjelent munkája okozza, a mennyiben e munka kiadása összesen 1233 frt 36 kr. ba került, mely összeg az 1893-iki budget-ből volt fizetendő. A túlkiadás hogy nagyobb nem lett, egyfelől annak tulajdonitandó, hogy a lefolyt évben összesen csak 11 nyomtatott ivet adtunk ki; másfelől hogy az előadó a részére megállapitott előadói dijnak csak felét vette fel.

Tekintettel e körülményre a Bizottság kérelmet intéz az igazgatótanácshoz, hogy a mutatkozó túlkiadás fedezésére az 1894-ik évre kivételesen 250 frtot engedélyezni méltóztassék.

A bizottság munkaprogrammja az 1894-ik évben is az eddigi irányt követi. Ehez képest a bizottság a jövő évi költségvetést ekép állapitja meg:

Tudományos munkálatok segélyezésére	3000 frt
Nyomdai költségekre és iróidijra	1600 „
Az 1893-évi túlkiadás fedezésére	250 „
Előadó dija	400 „
Összesen,	5250 „

Kelt mint fent.

Dr. Lumpertzék

III. opis. dec II 1893 10 záv. účty

131
1893

1893

XII 11

Osztálytitkári jelentés

a III osztály saját rendelkezésére állott
8434/60 kr összeg felhasználásáról
1893-ban a mai napig.

Részletes elosztásban 1893-ra

		tervezve	kiadva
1	Math. s Term. Tud. Értesítő	2000/-	2384/36
2	Term. Tud. Értekezések	2000/-	2232/43
3	Mathem. Értekezések	200/-	304/46
4.	Emlékbeszédek s apró kiadások	300/-	154/71
5.	Heller „A Fizika Története"	300/-	300/-
	tiszteletdíjul		
6.	Chyzer Arachneae Hung. III k.	2500/-	—
7.	Bolyai „Tentamen" (22-32 ívnál több)	500/-	417/-
8.	Földmágnességi felvételekhez	500/-	500/-
9.	Math. s phys. Társ. segélye	500/-	500/-
10.	Az Erd. Term. Tud. Egylet segélye	200/-	200/-
		9000/-	

Rendkivül az osztály határozatából
mint előleg a Földm. miniszter részére
a Földmagnességi felvételekre 500/-

7492/96

8434/60
7492/96
941/64 van még mai napig kiadni

való, mi bőven fog kelleni arra értekezésekre, 9.
melyek tényleg sajtó alatt vannak. 10.

Ezen maradék is csak onnét van, hogy egy
jelentékeny összeg a Chyper Arachneae mun- 11.
kájára ezen a címen semmi sem lett kiadva,
s annak összege fordíttatott egyéb tételek fede-
zésére; mi ha nem történik, tetemes mennyi-
ségü számla fizetetlen maradt volna.

Munkaterv. 1894-re

a III

Annak fem előtt tartásával hogy a III
oppidumnak Kerek számmal 9000 ft fog
rendelkezésére állani saját céljaira, a munk
terveret a Körösi" módon állítható
össze a titkárraghoz beérkezett kimutatások alapján:

1.	Math. Term. Tud. Értesítő	2000 f-
2.	Term. Tud. Értekezések	2000 f-
3.	Math. "	200 f-
4.	Emlékbeszédek s apró kiadások	300 f-
5.	Heller Physikai ~~Történelmi~~ tisztelet	300 f-
6.	Chyper Arachnea II k.	2500 f-
7.	Bolyai Tentamen (2349 f)	2[illegible] f-
8.	Math. s Fizikai Társulat segélye	500 f-
		47[illegible] f-

10147 ft—

9. Az Erd. Term. Tud. Egylet segélye 200 ft—
10. A Magyar Orvosi Archivum folyóirat segélyezésére Kér 600 ft—
11. Az irod alomtörténeti bizottság Kérésére a Rég. Magy. Könyvtár 3-ik Kötetének kiadásár 200 ft.

11147 ft—

(részletesebben)

Tekintve hogy az Akademia javadalmából a III-ik osztályra átlag csak 16000 ft szokott erni, miből a math. s természettudományi bizottság esik 5000 ft, a történettudományira 2500 ft, összesen ez a kettő 7500, mit levonva

16000 ft—ból
7500

8500 ft mint aron összeg

melyet az osztálynak a költség tervezetnél betartani kell.

Levonván a kiadandó évinti összegből

11147 ft — 8500 ft = 2647 ft aron többet,

mely rendes fedezést nem talál.

Bátor lesek most az egyes tételeket külön előadni megvitatás és határozat hozatal végett abból a rendes mint a rendkivüli tételekre nézve.

Ü munka mint befejezve kiadásra.

Földrajzi nevek segély nem vétetett be, mert a jövő

III o/u. 1893 dec 11 10 órán

132

ez összeg az idei (1893) előleg kért lett kerekítve, s ezen összeget 1894-ben a Földmivelési Minister fogja megtéríteni az általa fizetendő 1000 ftokkal, melynek fele az ő illetékét képezheti.

Ha netalán valami összeg dec végéig a még rendelkezésre állóból maradna, annak átutalása 1894-re kérendő volna

Budapest 1893 dec 11.

Dr Szabó

országgyűlési

/.

Országgyűlési
előterjesztés a Költség-
tervezetről 1894-re

XII 11

A' bevétel IV. fejezete' 4d. számához tartozó bizonyítvány együtt foglaltatik a' Kiadási II fejez. 25d számát bizonyító elnöki kirendelés' tartalmában.

Bárczfay László
Ellenőr.

73/„ 204.

Bevérel IV.

4.

A

classica-philologiai bizottság

1893-ról szóló

Számadása.

A bizottságnak ez évi költségét az Igazgató tanács 4395 fr. 82 kr-ban állapitotta meg.

Ebből esik:

I. a miniszteri subventio rovatára (: 1500 frt + 726 frt. tavalyi maradék :)	2226	frt.
II. az osztálytól kapott összeg rovatára	2169	82 kr.
a mi együtt véve	4395	82 kr.

Az I. rovat 2226. frtjából fedeztetett:

1.) a Herodotos I. kötetének bilingvis kiadásáért járó nyomdai Költség	630	47.
2.) a Lycurgus bilingvis kiadásáért járó nyomdai Költség	133	49
3.) a Csengeri Jánosnak Herodotus III. kötete revisiójáért járó tiszteletdij	118	50.
4.) a Codex Jesti Jarnesianus kiadásáért járó (1470 frtnyi philologiai / 458 frt nyomdai, összesen) 1928 frt Költségéből	1343	54.
Enégy tétel együtt véve:	2226	frt.

A II. roval 2169 frt. 82 kr. összegéből fedeztetett:

1.) a Codex Jesti kiadási költségének hátralevő része	584 frt	46 kr.
2.) az Egyetemes philologiai közlöny subventiója	1000	—
3.) a Magyar latinság szótárához való előmunkálatokra fordittatott	185	36
4.) az előadói tiszteletdij	400	—
Enégy tétel együtt véve:	2169 frt	82

Ezzel a birtalság rendelkezésére bocsátott 4395 frt. 82 kr.

-nyi összeg ki lévén merítve fedezet nélkül maradt:

az I. rovat alatt:

a Herodotus II. és III. könyvének bilingvis kiadá-

sáért járó nyomdai költség.

a II. rovat alatt:

a festusért járó iróí honorárium, a Nápolyban eszközölt

másolás és a negatívák szállítási költsége s a technikai

méretekért járó honorárium.

Megjegyzés: A minister subventióból fedezett 4-ik lélek l.i. a Codex

festi Farnesianus kiadási költsége nem tartozik ugyan

ezen I. rovat alá; de a munka kiadása el volt rendelve,

el is készült, a költségre azonban nem jutott fedezet, s

így kénytelen volt a főtitkár a minister subventióból

kölcsönképen 1343 frt. 54 kr. a benyújtott számlák

kiegyenlítésére fordítani. Ez az összeg tehát megtérítendő

s a jövő évi költségvetésben az osztályból kérendő

összeg rovására esik.

a ma

a) Ja

b.) a k

Kér

1.) az

Ezen

nek

dai

ped

2.) A

3.) A

1 ne

a le

4.) Ba

5.) A

6.) El

Ba

Az 1894. évi Költségvetési.

I. Az 1500 frt. minisleri subventióból

a magyar Demosthenes kiadására fordítjuk

a) Prói lisztelet 30 iverl	900 frt.	
b) a bilingvis kiadás nyomdai költsége	600 frt.	
Összesen:	1500 frt.	

II. Az osztályból 3540 frt. 54 Krt.

kérünk a következő tételek fedezésére:

1.)	az idei minist. subventióból kölcsönvett összeg megtérítésére ..... Ezen összegből 896 frt 72 kr. a Herodotus II. és III. kötetének bilingvis kiadásáért járó f: 417 frt 26 kr. + 479 frt 46 kr: f: nyomdai költség törlesztésére szolgál; a 436 frt 82 krnyi maradék pedig a Festus-fordítás kiadásának megindítására fordítandó.	1343 frt	54 kr.
2.)	A Egyetemes philologiai Közlöny subventiója	1000 frt	—
3.)	a Festus-codex Nápolyban eszközölt lefényképezésének negativái Budapestre szállításának 177 frtnyi költsége / a technikai méretekért járó 20 frt díj	197 frt	—
4.)	Bírálatok díjazására	100 frt	—
5.)	A latin szótári előmunkálatokra	500 frt	—
6.)	Előadói tiszteletdíj	400 frt	—
	Ehhez tétetett össze:	3540 frt	54 kr.

Ezerint a class. philologiai Bizottság

1894. évi Költségvetésének egész összege

1500 frt. + 3540 frt. 54 kr. = ... 5040 frt 54 kr.

Budapesten, 1893. dec. 11.

Ponori Thewrewk Emil

bizotts. előadó.

133
1893

A

class. philol. bizottság

1893-éri számadása

és

1894.-éri költségvetése.

894

XII 12

A class. philol. Bizottság

1894. évi költségvetése.

I. Az 1500 frt minist. subventiót a nyomdai költ-
ségek törlesztésére s a magyar Demosthenes kiadására
fordítjuk.

1. a Herodotus II. és III. kötetének bilinguis kiadásáért
járó 417 frt 26 kr + 479 frt 46 kr nyomdai költség
törlesztésére szolgál . . . . . 896 frt 72 kr.

2. a 30 ívnyi Demosthenes-kötet 900 frtra rúgó
írói tiszteletdíjának részben való törlesz-
tésére . . . . . 603 frt 28 kr.

Ez két tétel együttvéve 1500 frt.

II. Az osztály részéről igért 1966 frt a következő
tételek fedezésére fordíttatik:

1. az Egyetemes philol. Közlöny subventiójául 1000 frt —

2. a Jesus-codex Nápolyban eszközölt lefény-
képezésének s negativái Budapestre szállí-
tásának 177 frtnyi költsége, s a technikai
méretekért járó 20 frtnyi díj, összesen 197 frt —

3. a Magyarországi Latinság történetének elő-
munkálataira . . . . . 300 frt

4. Bírálatokra . . . . . 69 frt

5. Előadói tiszteletdíj . . . . . 400 frt

Ezen 5 tétel együttvéve 1966 frt.

Az 1500 ftnyi minist. subventio s az orsz. ágy-igénk

1966 ftot eggüttvéve = 3466 ftot.

Budapesten, 1894. januar 1.

Ponori Thewrewk Emil

biztos. előadó.

A

class. philol. bizottság

1894. évi

költségvetése.

Budget pro 1894 Dec. 28. 893 Záp. ú.

I. oszt. Esterházi 800. (Lejt Nyelvör
Class. Encycl 500 Philolog. b.
Simony Határozói 350 (méj) Byern Szemle)
Etnografia 388 -
1950 -

Nyelvtud. Irodalom 5600 -
Class. Phil. "
(1500 Leg)
Phil. Közl } 3466 -

(Virement

1500 Ert 100
1000 Lulö 400
400 marad 66

2900
566
3466

Bölingvis L.
ne legyen Közlöny.

Szab. Tört. Irod 4388 -

Ert. 2208
Szab 500
Rabó 480
R. Közlöny
Szerdahelyi 500
Elvész 400
4088

Horváth Iv. Élete

Végül: Szinnyei
M. Prof — 1 Dipp. a

Kazinczy Irodalom
Ertek. 7 Ser 515
Nyelv 100
Egy 480
143
1794.

Dívald ij

Kérem kitörölletni Berde Áront a kolozsmegyei akad. tagok éléről az Almanach 214. lapján. Elnézésből e helyen még sokáig benmarad. hatna

Teljes tisztelettel

Kolozsvár, 1893. 23/XII.

Kanyarótsa

Irod. Ker.

134
1893

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP.

BUDAPEST 93 DEC 25 N 10 B FŐPOSTA

KOLOZSVÁR 93 DEC 24 N 6

Czím Magyságos

Szily Kálmán akadé-
miai főtitkár úrnak

Budapest.

V. ker. Akademia-palota.

Mélyen tisztelt Osztály!

A Nyelvtud. Bizottság nevében van szerencsém előterjeszteni a f. évi költségvetés felhasználásáról s az 1894. évi szükségletről a köv. jelentést.

Az 1893. évre engedélyezve volt 5600 frt. Az egyes tételeket a kijelölt célokra fordítottuk. Az osztály szives engedelmével az osztályköltségvetés maradványaiból a f. hóban mintegy 500 frtot felhasználhattunk, úgyhogy apróbb hiányainkon kívül fedezhettük még az Ugor Atlaszban befejező füzetének a Nyelvtud. Közl. ~~nyomt~~ 4. füzetének nyomt. költségeit, melyekre idei előirányzatunkban nem volt fedezet. Eredményül a mai napon még 50 frt. maradékunk van, mert a Tájszótár 3. füzete még nem jelent meg s az 50 frt. erre volt szánva.

Van azonban két nagy hiányunk, úgymint a Lapp gyüjtemény 5. kötetének nyomtatásáért járó 697 frt. 50 kr. s a Vogul gyüjtemény 3. köt. nyomt. 1107 frt. 18 kr. Ezt a két tételt a jövő-évi költségvetésbe nagy át, melyet a Bizottság f. é. nov. 17-én a köv. előirányzatban állapitott meg:.

Költségvetés 1894-re.

1. Nyelvt. Közlemények: a) 30 iv tiszteletdija ..	900	
b) a három első füzet nyomtatása (22 iv)	760	
c) melléktöltségek (szedő, uj könyvek) ...	60	
együtt		1720 frt.
2. Vogul gyüjtemény III. k. nyomdai tartozása	1107.18	
IV. k. tiszteletdijából	500.–	
együtt		1607.18
Átvitel		3327.18

	Áthozat	3327. 18
3. Lapp gyüjtemény V. k. nyomdai tartozása	697.50	
V. k. líszteledíja	360.—	
együtt		1057. 50
4. Tájszótár négy füzetére líszteledíj pótlék		200.—
5. Nyelvőrtek segélye		1500.—
6. Előadói díj		400.—
		6484. 65

Azonkívül a jutalmakból (Rökk alap) a Volgák szótárra mint az idén . . . . . összeg 500.—

Ez az összeg 800 frttal több, mint amit a 7. évre kaptunk, de kérjük az osztályt, hogy tekintve kiadványaink fontosságát és tagjaink szaporodását, adja meg a szükséges anyagi eszközöket, mert különben nagy késedelmet szenvednek összes tudományos törekvéseink. A vogul gyüjtemény már az idén szünetelt, pedig sürgősen szükséges, hogy szerző a szövegeknek utolsó kötetét is kiadhassa, mielőtt a halaványodó emlékeket megmentő munkáját. A lapp szótárt, mely a lapp gyüjteményt befejezi s mely már tavaly készen volt, az idén sem nyomathattuk, mert nem volt rá pénz. E két tételnél az idén nyomdai tartozásunk marad, melyet januárban törlesztenünk kellene, de ha nem kapjuk meg a kért összeget, csak úgy segíthetünk magunkon, hogy a törlesztést két évre osztjuk el, úgy hogy fele 95-re maradna. Pedig 95-re sok más kiadás vár reánk. Szükséges lesz a Volgák szótárra utolsó részletül 500 ft, mert 95-ben nem rendelkezünk a Rökk alapítvány kamataival. Szükséges lesz a Nyelvemléktár utolsó kötetének, mely penzélhetőleg 94-ben elkészül, a kiadása. Meg kellene indítani az annyira szükséges török-magyar szótárt, melynek elkészítésével már két év óta meg van bízva Kúnos társunk. Mindinkább szükségesnek mutatkozik a Nyelvtörténeti Szótár kiegészítéséül a középkori magyarság szótára, mely a legújabban felfedezett régi fájdalmas emlékeken kívül magában foglalná az Árpád- és vegyeskori oklevelek szókincsét, s melyhez kiváló fiatal szakerők máris sok anyagot gyüjtöttek s tőlünk várják immár felkarolását. Ha a készülő Mesterszótárt, továbbá az Arany-Szótárt s a Kazinczy-szótárunk

nyadó ügyeit nem említjük is, már csak a felsorolt munkálatok költségei 95-ben olyan sürgőssekké válnak, hogy arra az évre legalább adósságokból mentt költségvetésre volna szükségünk.

Mindezeknek figyelembevételét a Nyelvt. Bizottság nevében ajánlom a t. osztálynak szives jóindulatába.

Budapesten 1893. dec. 28.

Simonyi Zsigmond
biz. előadó.

135
1893

A Nyelvtudományi Bizottság
előterjesztése az 1894-i költségvetéséről.

VII 28

Mélyen tisztelt osztálytitkár úr!

Az 1894-re engedélyezett 5600 ftot az alább részletezett módon kellene a Nyelvt. Biz. tételeire elosztani. Megjegyzem, hogy itt a Bizottság utólagos jóváhagyása reményében helyet szorítottam a munkában levő népszerű nyelvemlékgyüjteménynek is, melynek az osztály jegyzőkönyvileg megígérte a támogatást, melyről azonban a költségvetés tárgyalásakor megfeledkeztünk.

E szerint az 5600 frt. így oszlik meg:

1. Nyelvtud. Közlemények (22 iv tdíja 660, 15 iv nyomt. 520, melléktöltség zedőre s ismertetni való ujdonságokra 50) . . .	1230.— frt.
2. Vogul gyüjtemény III. k. nyomdai tartozása	1107.18
3. Votják szótár, 4. füzet tiszteletdíja	500.—
4. Lapp gyüjtemény VI. k. tiszteletdíja	362.82
5. A népszerü nyelvemlékgyüjteményhez járulék	300.—
6. Tájszótár négy füzetéhez járulék	200.—
7. Nyelvőr segélye	1500.—
8. Előadó	400.—
Összesen	5600 forint.

Bpest 1893. dec. 31.

Simonyi Zsigmond

Megjegyzés. 1895-re marad a Ny. Közl. két füzetének, a Votják Szótár 4. füzetének s a lapp gyüjtemény V. és VI. kötetének nyomtatási költsége, azonkivül a Ny. Közl. 1894-i 4. füzetének tiszteletdíja.

136

1893

Хч 31

az orbély Lotka

Olvasható-nak (a bíró Ujfalusi Istvánné
a mult év Novemberében meghalt
magát tartá anyjának a tekintet nélkül
s a mult ítélő s a mult évi kerületi tör-
a napló 6ik tagjai nevében a Nyilvános hát-
ulsó helyiségéről feljelentvén. az mint ismét
elővezetés mellett a következő.

1 Az orvosi szemle	33 f. 52 kr
Az orvosnak kiszabott	20
	54 52.

Tudomásul vehető a mennyi az ügyben
Ujfalusi Istvánné, a Gyurkovics mellett
tanúskodó vagy sem

Olvasható-nak az orvosi és törvényszéki Illeté
ekszámlának hátlapján elkészítésért az 1794
évre a Kata után a következő állapot
ra az okirat is törvényes Volumen 1794-ik
évre

1

MTA KÖNYVTÁRA
KÉZIRATTÁR

AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

1893

KÉZIRATOK

FINIS

VEGE